

Annotatio sermonū ad fra. i heremo. Ber. j. Fo. iij.

quos et castitate seruare. Et de fornicationis detestatio
ne. sermo. xxxvii.
De sacre scripture ingētibz preconijis cū exhortatione ad
diligentē ipsius lectionem. sermo. xxxviii.
De vita solitaria et cōtemplatiua. sermo. xxxix.
De obseruantia clericorū. sermo. xl.
De obseruantia ieiunij quadragesimalis. sermo. xli.
De vita et moribus clericorū. sermo. xlii.
De modo querendi xp̄m in epiphania. sermo. xliii.
De pietate. charitate et suffragijs defunctorū. ser. xliiiij.
De penitētia agenda et detractiōe vitāda. sermo. xlv.
De angelis et hospitalitate. sermo. xlvi.
De rebenēti peccati sōdomitici detestatiōe. sermo. xlviij.
De cura anime. sermo. xlviii.
De miseria carnis et falsitate pñtis vite. sermo. xlix.
De salute anime. sermo. l.
Cōtra falsam securitatē et psalmo q̄dragesimono. ser. li.
De cōmuni vita clericorū et sui dispositione. sermo. lii.
Item de cōmuni vita clericorū et sui ordinatione. ser. liiij.
De tenenda obediētia cōtra superbiā. sermo. liiij.
De obitu Valentinī ep̄i Carthaginiensis. sermo. lv.
De cōmendatiōe diuināriū scripturaz cū exhortatiōe vt
diligenter legantur. sermo. lvi.
De diligētī instructiōe fratru q̄lter i hac vita debeāt agere
vt cū hinc migrauerit et caro in sepulcro deuorari cepit:
aia cum sanctis oibz letetur in celis. sermo. lvij
De vanitate mūdane glorie. sermo. lvij
De cōtemptu mūdi ad sacerdotes et clericos suos. sermo. lix
De perfectione christianoꝝ. sermo. lx
De obedientia. sermo. lxi
De timore dñi et auaricia vitanda. sermo. lxij
De die iudicij et penis inferni. sermo. lxiiij
De exhortatiōe ad sacerdotes vt doceāt quid populū chri-
stianū scire et obseruare oporteat. sermo. lxiiij
De exhortatiōe ad generalē hoim instructiōē pro deside-
rio vite celestis: et cōtemptu presentis. sermo. lxx.
De agenda penitentie. sermo. lxxi.
De fuga vanitatis et virtutū adeptiōe. sermo. lxxij.
Quomodo per virtutes obuiandū sit vitijis: Et de miseria
infernali. sermo. lxxiiij.
De exhortatiōe ad orādū: cum exemplo cuiusdā defuncti
in egypto: Et de miseria anime. sermo. lxxix.
De cōmendatiōe humilitatis. sermo. lxx.
De non tardando cōueri ad dñm. sermo. lxxxi.
De morte. sermo. lxxxi.
De illo qui iram diu in pectore retinet et non vult humiliā-
ri. sermo. lxxxiij.
De futura vita diligētē cogitanda. sermo. lxxxiij.
De uite. sermo. lxxv.
De cogitationibus. sermo. lxxvi.

¶ Finis Annotatiōis Sermonum.

¶ Annotatio quorūdā ex diuersis collectorū: q̄
ad gloriā diui Augustini preannōtis sermo-
nibus subiuncta sunt.

- i De vita: cōuersatione: ac morte sancte Monice ma-
tris beatī Augustini. Narratio.
- ij Relatio Calixti de cōuersiōe: perseverantia et q̄-
busdā dictis sancti Augustini.
- iiij Ex Sigeberto in epistola ad Macedoniū de ortu
cōuersiōe: et vita sancti Augustini.
- v De obitu atq; cōmendatiōe sancti Augustini.
- v Detrālatiōe corporis sancti Augustini de Sar-
dinia ad Papiam.
- vj Ex Antonino archiepiscopo Florentino de habi-
tu et cōuersatione sancti Augustini.
- vij Oratio de passiōe dñi nostri iesu christi: quā san-
ctus Augustinus fertur edidisse: pro qua dilige-
tius dicenda: Bonifacius octauus speciales in
dulgentias dedisse narratur.

¶ Finis.

¶ Sermones diui auctij Augustini ad fratres
suos in heremo cōmorātes: et quosdā alios: feli-
citer incipiunt.

¶ De institutione regularis vite. Sermo pm.
In quo premissa reformatione: beatus Augusti-
nus ante omnia dilectionē et proximi: vitā et pos-
sēssiōē p̄munē: probationē intrantis religionē:
volūtatis abnegationē: reditū ad heremū: p̄tem-
ptorum regule correctionem: quā sepe legēdam
esse instituit: et cetera.

Fratres mei et le-

titia cordis mei: corona mea et
gaudium meū qd̄ estis vos. Pax
vobis et charitas cū fide semper
inter vos adimpleatur. Quia me
putatis matrē esse aīaz vestray:
ideo desidero ita vos cōponere:
vt in vobis neq; macula neq; ru-
ga possit ante tribunal iusti iudi-

cis apparere. Animabz enī vestris non solū ornamenta: sed
etiā medicamenta desidero prouidere. Studeo enī dissuta
cōfuerē: et cōcassāre: vulnerata curare: abluere sordida:
reparare perditā: et ea que sunt integra: spiritalibus marga-
ritis ornare. Ego enī margaritas de paradisi patria vobis
donare cupiens: nullā mercedē in seculo opto recipere: nisi
q̄ que vobis insinuare intēdo: patietē audire et cū dei ad-
iutorio scdm vires operibus adimplere semper studeatis.
Sed ante omnia fratres charissimi: quos iterū parturio do-
nec reformet in vobis christus: diligat deus: deinde primū
q̄ ista p̄cepta sunt principaliter nobis data. Et ideo fra-
tres dilectissimi: cōmorātibz nobis in heremo: in noīe dei
nostri placeat scdm apostolicā vitā vnū sentire: et oīa cōmu-
niter possidere: sicut scriptū est in actibus apostolorū. Quia
erant illis oīa p̄munia: et distribuēbātur vnicuiq; sicut cuiq;
opus erat. In hac autē vita permāneam: et nos ipsos in ipsa
deo auxiliāte fortiter teneamus: q̄ qui perseverauerit vsq;
in finē saluus erit. Si quis autē de seculo ad nostrā cōgrega-
tionem venire desiderat: primo p̄cepto vt p̄bet an volū-
tas ex deo sit. Nō enim debet esse violētā: nō coacta: nō mo-
bilis: sed sempiterna: virilis: cōstans: et omī spū cha-
ritatis plena atq; perfecta. Tūc enim pponat ei quomodo
abneget volūtātē propriā: et sponte sequat me. Nec volo
q̄ cogitet amplius quid necesse ei fuerit. Sicut enī pater cele-
stis: quibz indigeamus. Queram? igitur primū regnū dei:
et hec oīa administrābūt nobis. In oratorio nemo aliquid
agat: nisi ad qd̄ factū est: vnde et nomen accepit. Oratiōibz
in finē saluus erit. Si quis autē circa missarum solēnia. A
fexta vero vsq; ad nonā oēs vacent lectionibz et pater noster
Ad nonā vero reddant codices: et scdm nature conditiones
sine tumultu reficiant: audietes verbū dei. Postq̄ autē re-
fecerint: siue in orto: siue in heremo: vbi viciq; necesse fue-
rit operent. Nihil enī dei seruis ocio sitate penus. Operentur
ergo in noīe dñi sacrū ordinem: nō habentes vsq; ad horam
lucernariā. Nemo tñ ex opere suo aliquid sibi appropriet.
Apostolica enī vita optamū viuere. Si quis autē cōtra fece-
rit: furti iudicio cōdemnet: et si correptus nō emendauerit:
de vestra societate prouiciat. Non enī hoc sit crudeliter: sed
misericorditer: ne cōtagione pestifera plures ex vobis per-
dat. Cū autē aliquid sit per vos: caute ne cū murmure fiat:
ne murmuratores in cōspectu dei vocemini. Illū qui vobis
p̄est: post deū omnes: sicut decet dei famulos honorate
Ipse vero qui p̄est: sup omnia sollicitus sit de vestra salute:
de quibz debet reddere rationē. Dñica autem die qui volūt
vinū cū dei gratia bibant: sed qui antiqui sunt et debiles: vi-
num bibere cōpellātur: carnē tamen domātes quātū valitu-
do permittit. Quādo necesse est vt aliqui ad seculū vadant:
cauant ne vadant min⁹ q̄ duo vel tres. Et si oculi seruorū
dei iaciātur in aliquā femīnaz: caute ne in illā figant. De
autē qui habitat in vobis et iaz isto modo custodiet vos ex
a iij

Sancti Augustini.

vobis. Nemo cū secularibus extra monasteriū manducare nisi panē: vel bibere nisi aquā presumat: vel aliquid etiā uti-
tus māducare extra horā prandij: nisi casus infirmitatis ac-
ciderit. Qui vero infirmatur ex vobis cū omni diligētia per-
tractentur: etiā si de humillima seculi paupertate venerint.

D Nec debet sanis molestū esse si aliter tractetur in victu: sed
magis cōgratuletur: deo gratias agētes: quia valent quod
nō valēt illi. Si vero (ut fieri solet) ab hereticis supuenerit
incursum repentina: vel ab infidelibus: aut hostilitas: ita ut
neceffe sit fratribus fugam arripere: si deo fauente euaserint:

iiij. Re. xix mor ad nemus cū bella redire festinent: cogitantes q̄ nullo
modo poterint separari quos dei charitas sociavit. Si q̄s
autē cōtumaci animo hec observare cōtemplari: capiatur
subijciat monasterij discipline. Hec autem que dico vobis:
sepe per vos legatur ne obliuioni tradant. Et vbi hec omnia
seruaueritis: nobis non parua letitia de filiorum salute erit.

Actu. iij Hec igitur sunt que obseruetis precipim⁹ in monasterio con-
stituti: ppter qd̄ in vñu estis in heremo cōgregati: ut vñani
mes habitetis in domo: et sit vobis aīa vna et cor vñu in deo
et domino iesu christo: qui vos dirigat ad perficiendum mi-
rabilia de lege sua. Amen.

**Sermo secundus de pace. In quo que et q̄ta
sit virtus pacis Augustinus varijs indicat testi-
monijs: eāq̄ multis exhortationib⁹ (adiunctis
tamen iustitia et paupertate) monachis suadere esse
necessaria: que sit etiā iustorū iniquorū siq̄ cōcor-
dia finaliter apperit.**

A Rares charissimi. Si sciretis quāta sit virtus
pacis: et quātū vobis insolitudine demorantib⁹
necessaria sit. Tanta enī est virtus pacis q̄ in ei⁹
dignitate apostolus omēs suas epistolas scribe-

Rom. j. bat dicens. Pax vobis et gratia a dño deo nostro. Hic autē
salutandi formam nobis primum donauit christus dicens:

Lu. xxiij. Pax vobis. Hanc pro testamēto christ⁹ apostolis derelict⁹
Joh. xxiij. tanq̄ summū bonū: sine quo nullus viuere debet. Sic etiā
pater celestis elemēta et planetas ceteraq̄ inuisibilia ordi-
nauit: ut vinculo pacis simul cōplecterent. Sic etiā ordina-
uit gloriosos exercitus angelorum: ut post eorū descensum
nulla esset iter eos discordia: sed pax plena atq̄ pfecta. Hec
est illa gloriōsa pax que fructus malay cogitationū eruat:
mentē fluctuantē illesam referuat: cōscientiam purgat. Qui
pacē cordis oris et operis nō habet: christiā dici nō de-
bet. Qui in hac nō sperat: in lubrico vitā et pedē pomit in re-
pestate nauem collocat: in precipitose illaqueat: in harena
semen seminat. Hec est illa perfecta pax que mētem a vitijs
purgat: vermem cōscientie rodit. Pax heremitay mater:
cenobitay pater: monachorū soror. Tu patri archay vin-
culū: tu pphetarū vehiculū: tu apostolorū refugium: tu mar-
tyrū solatiū: tu cōfessorū balneū: tu virginū tripudium: tu vi-
duarū speculū: tu cōiugarū spectaculū: tu malorū p̄sidi-
um: tu tyrannorū odiū: tu latronū suspendiū. Pax dei edi-
ficiū: te nō possunt destruere principiū fulmina: insul⁹ de-
monum te in nullo ledere possunt. Tu pauperē diuitē facis
tu diuitē mendicantē pducis: tu cōtenta in cūctis: tu diuor
vniuersis: tu hoies dei filios facis. Pax sine te reges non
regūt: sine te regna nō valent. Nunq̄d sine te ieiunia: oratio-
nes: elemosine: ceteraq̄ bona nobis pdesse possunt? Absit.
Monache habet pacē in cunctis: nam si fratri irascaris:
si proximū odis: tibi cōtradictis in oratione vñica. Clamat
enī monachus: Dimitte nobis debita nostra: si cut et nos di-
mittim⁹ debitorib⁹ nostris. Monache si pacē nō diligis:
si primū odis: quo iure: quo pacto: qua fronte tibi penes di-
mitti: qui primo rancorē nō dimittis? Habete ergo pacem
cū omib⁹: oim tamen vitia odiētes. Habete in corde: in ore:
et in opere pacē. Hā si cayn pacem habuisset in corde: nō ir-
ruisset in fratrem suū. Si abalon pacē habuisset in ore: nō im-
pugnasset patrē. Si iudas habuisset pacē in opere: nō fugis-
set ad laqueū. Qd̄ bonū: o q̄ iocundū: o q̄ diuinū est habi-
tare fratres in vñu: ut vñu sit cor: vna volūtas: vna oīa aīa:
et vna forma viuēdi. Hā diabolus intrare nō pōt domū vel
mētem in qua pax dominat. Qd̄ ergo iocundū est habitare
fratres in vñu. Tanta enī est eminenā istius virtutis: q̄ de

ea ppheta prius miraret. q̄ oq̄deret quid esset: vel qd̄ vti-
litatis haberet. Qd̄ grandē admirationē p̄posuit quādo
dixit. Ecce. Qd̄ mirabile vtilitatē p̄dicauit quid subijcit:
Qd̄ bonū et q̄ iocundū. Sed scire debetis fratres mei q̄ q̄-
dam sunt bona que nō sunt iocūda: quedā iocūda q̄ non sunt
bona. Verbi gratia. Bona sunt ieiunia: vigilie: maceratio-
nes et similia. Hec enī bona sunt sed nō iocūda: quia caro in
his nō iocūdatur sed ledit. Iocūda quippe sunt comessatio-
nes: ebrietates: sed nō bona. Hec agentes letantur cū malefe-

cerint: et exultant in reb⁹ pessimis. Monache vix poteris i-
nuenire in presenti vñu qd̄ sit bonū et iocundū. Cupis tñ
illud vñu inuenire: p̄quire pacē: et amplectere. Hec

est enī sola virtus: q̄ bonū habet et iocundū. Hec est illa bo-
nitas: que nos habitare facit vñu: moris in domo: ut simul
viuere: simulq̄ mori semper optem⁹. In presenti enī simul
habitamus: et in futuro capiem⁹ vñu iocūdatis eterne

Pax tu mētē serenitas: animi tranquillitas: cordis simpli-
citas: amoris vinculū: charitatis cōsoriū. Hec est illa sum-
ma felicitas que simultates tollit: bella cōpescit: iras cōpi-
mit: superbos calcat: humiles amat: discordes sedat: inimi-
cos cōcordat: cūctis placet: a cūctis optat: sed a cūctis ma-
lis illa q̄ bona est pax fugit et oditur ut mors. Pax tu non
scis extolli: ignoras inflari. Beat⁹ qui te habet: male dicitur
qui te odit: et qui te ipedit et frāgit inter hoies: qm̄ antichri-
stus est et filius perditionis. Pax qui te habet: teneat: qui
te nō habet te perquirat: qui te perdit te requirat si fili⁹ dei
esse peroptat. Pax tale bonū es in rebus creatis: tā mirifi-
cum: tā gloriōsum q̄ nil dulcius solet audiri: nil delectabili⁹
cōcupisci: nil vñius possideri. Spirit⁹ enī humanus sicut

nunq̄ viuificat membra nisi fuerint vñta: si spiritus illanc⁹
nūq̄ nos viuificat nisi pax vñu fuerim⁹. Nemo enim est
(ut dixim⁹) q̄ non velit pacē habere. Interroga oēs si pacē
desiderēt: omēs vna voce dicent. Hoc amamus: hoc opta-
mus: hoc cupiscimus: hoc volum⁹. Si ergo fratres hoies
pacē amant: ament et iustitia: quia due sunt amice charissi-
me. Iustitia enī et pax ipse ofculantur: sed si amica pacis

nō amaueris: nūquid ipsa pax te amabit: q̄ tecum habitare
volet? Absit. Amate igitur pacem diligētes iustitia. Hec enī
pax hominib⁹ bone volūtas dat ab angelis. Hāquid pra-
ue volūtatē pacem offerūt angeli hominibus? Absit. Et q̄
sunt prauē volūtatē tantū quātū illi qui superbo oculo et
infatigabili corde nunq̄ dicūt: sufficit: tales nūq̄ possunt ha-
bere pacē. Propterea fratres mei ex quo mundū calcare ce-
pimus: et terrena cuncta despiceret: diuitias nō appetam⁹:
nec nos qui pauperes in heremo sum⁹: ad superbā diuitia-
rum extollamur. Nullo enī modo decet nos ut in hac vita so-
litaria vbi senatores sunt laboriosi: sicut opifices ociosi: et
qui venim⁹ relictis diuitijs: qui sum⁹ p̄diorū dñi: hic
mus rustici delicati. Ille deniq̄ fratres vere pacē habet: q̄
nil appetit de seculo possidere. Hic trāquillus est: hic gau-
det de bonis cunctis: pagano illo dicēte. Quietissimā vitā
agerēt hoies in terra: si hec duo verba a natura rerum oim
tollerētur: scz mētē et tuū. Obeara paupertas: vberibus pa-
cis plena: vbiq̄ securā: vbiq̄ illella: vbiq̄ cunctorum amica
Hā qui te amat: verā pacē amat: qui te nō amat: trāquilla-
tem oim ignorat. Sed dicit quis seruoq̄ dei. Ecce diuites
video: superbos: elatos: impios: et oim bonitate pfecta ca-
rentes: vñu tamen apparet: q̄ pacē habent adinuicē. Quid
ergo? Nunquid gaudere debeo de eorum nequā concordia
nescio vel tristari? Monache scias q̄ sicut multum nocet
discordia inter bonos: ita valde dolendū est dñi vel quando
pax est iter malos. Licet enī augētur omnia pessima que fieri
vel cogitari possunt inter homines: q̄ mali pacifice viuunt.

Quādo vero discordant: tūc mūdus aliquāter trāquillat.
Hā sicut cōcordia malorū cōtraria est cōcordie bonorū: ita
optandū est q̄ boni pacē habeant: et mali discordes sint. Hā
per discordiā mali aliqñ optimi efficiūtur: cognoscētes qd̄
sint et quid erūt. Hā vñ tribulatur: et eorū facies ignomī-
na replētur: aliqñ querūt nomen dñi: q̄ tamē tēpore pacis
nunq̄ amabile erat in corde eorū. Orandum tamen est: ut et
boni in bono teneantur vsq̄ ad finē: et mali puerantur anteq̄
ad finē perueniant. Vos autē fratres adinuicē pacē amate: q̄
quidē pax custodiat corda vestra: et intelligentias vestras
que exuperat omnem sensum: Amen.

Amicitia malorum bona
Concordia bonorum optima.

Rom. j. Pax vobis et gratia a dño deo nostro.

Lu. xxiij. Pax vobis.

Joh. xxiij. tanq̄ summū bonū: sine quo nullus viuere debet.

Non est x̄ang qm̄ nō
h̄t pacem cordis oīis ho-

Lauitay parerit
astellay conuoluit

Pax bonis filijs dei
fuit

Gen. iij.

ij. Reg. xv

Matth. i.

Matth. i.

Matth. i.

Matth. i.

Matth. i.

Matth. i.

Matth. i.

Ad fratres in heremo

Sermo tertius de silentio. In quo silentij necessitate loquacitatis incommoda: bene loquendi instructio: nec in verbosos Augustinus scribit inuectiuam.

Silentij fratres charissimi: inter cetera vobis in heremo summe necessarium est. Omne enim quod non edificat: in periculum vertitur dicentium et audientium. Lingua enim nostra sensum nostrum sequatur et rationem: non voluntatem. Non enim debemus tantum oculis clausos seruare: sed et linguas infra dentes referuare illesas: sermo enim vanus: vane conscientie iudex est. Qualis enim es: tales sermones loqueris: talis et mens comprobatur: et qualis fueris in factis: talis comprobaberis in verbis. Stultus enim valde est qui non prius verbum ducit ad linguam rationis quam educat ad linguam oris. Qualis est homo in mente: talis verbositas depingit in ore. Verbo sitas hominem concludit in iocula toris humane nature dignitate deponit: honores sibi rapit: innumeros infinitos acquirit. Inflammarum enim lingue mobilitas in adolescentia ad iocosa: in virili etate ad fraudulentatam: sed in senili ad detractum. Restringenda est igitur hec parua fauilla ne in magna vertatur flamma: surculus ne crescat in siluam: gutta ne tumescat in fontem. Maius est veniens frater lingua refrenare quam capere ciuitatem: quod illud insultat exteri: sed istud interius. Hic sumunt arma contra teipsum: sed ibi de alieno. Summa tamen veracitudo est et depressa deiectione: non posse linguam refrenare: et vile non posse ligare membra. Ecce lingua egressa querit motum perquirat. Tu vero o monache per temperantiam ipsam refrena appone ei pessulum rationis: circumde eam maturitate discretionis. Lingua tu periculum immittit: tunc lucus producit: discordia sepe spargit: et productionis venenum et detractiois parit: et ad infernum qui tibi creditur conducit. O monache cognosce linguam nequam: fuge eam: despicere eam: si potes confunde eam. Sed volo instruat tuam linguam bene loqui. Vis bene loqui? Da ei moderatum motum: preciosa enim lingua non nouit nisi verba diuina semper conferre. O quam sanctum est os vnde semper celestia erumpunt eloquia. O monache considera te reddidit rationem de omni verbo otioso: et tanto magis quanto minus mundo es obligatus. Non enim in foro: sed in cella habitare debes: non familia sed familiarum aias oratione pacere debes. Non est igitur tibi necesse multum loqui: nec inter homines conuersari: nec mercantias pertractare nisi viuas. Nam mercantia in monacho vixit occultam exitum amittit. Ama igitur o monache solitudinem: fuge multitudinem: ne comprehendaris in verbo: ne confundaris in facto. Et si interrogatus fueris: melius est ad singula respondere breuiter: quam diutius imorandam verba curiosa et plura extendere. Verbo sitas enim quid aliud est quam quod fructum non facit? O verbo se erubescit: et considera tuam grandem miseria. Quid enim aliud est quam infatuus quod ad nullum valet condimentum? Tere infructiferus es: et infructiferos facis qui te libenter audiunt. O verbo se medat: qui veritatem raro dicere voluit. Deloquar cognosce teipsum: nam loqui nunquam erubescis: nec consideras quid: sed quantum dicere possis. Non mentis verborum sententias: sed tantum ut fatieris. O verbo se erubescit: quod omnino cognosceris quid agis. Nam tua conditio est occulta manifestare: nota in cōuentibus predicare: sed si nescis somnias inaudita: fingis tescire quod nescis: ut libenter audiaris a cunctis. Artifex mendaciorum: o faber fabularum: lege quod dicis. Quia vir linguosus non dirigitur super terram: nec diriget in terra promissionis. O monache et tu diligenter attendas. Nam qui non refrenat linguam suam: huius vana est religio. Qui non custodit linguam suam monachus non est: qui autem moderatur linguam suam prudens sumus est: verusque monachus est. Et ergo fratres mei amate silentium: ponite custodiam ori vestro. Estote solitarii: ut sitis angelis sociati: estote rustici: ut sitis ciues sanctorum et domestici dei: estote muri ut sitis locustae: loquimini deo ut sitis veraces: contemplete in heremo: ut contemplantur a sanctis in celo: eleuate capita ut eleuemi corde: extendite brachia: ut extendamini toto corpore volantes ad celum: ad quod perducant nos Christus deus noster. Amen.

Sermo quartus de prudentia. In quo utilitatis quid afferat prudentia ex eius documentis: similitudinibus et exemplis: que faciunt pruden-

Sermo. iij. et. iij. Fo. iij

tem: simplicitate cum prudentia: fratres pati debere et cetera.

Pratres charissimi non solum silentium tenere debetis in heremo: sed etiam prudentiam rapere festinare. Prudentia enim vobis necessaria est: quia docet quid fugiendum: et quid tenendum sit. Prudentia enim docet te ut non superbias: nec inuitaris rebus temporalibus: nec mireris de rebus transitorijs: cum sint caduce: et ea que possides: tamquam aliena possidere aduertas. Prudentia docet te: ut quod non potes perpetuo tenere: fructuose promittas abire. Prudentia docet te ut in cunctis semper idem sis: tam in prosperis quam in aduersis: sicut manus que eadem est et cum in palmam extenditur et cum in pugnum cōstringitur. Ipsa te docet quod reprehensibilis sit nimia laudatio: et immoderata vituperatio. Illa quidem adulatione: sed ista suspecta malignitate. Prudentia testimonium veritati: non amicitie reddit. Prudentia cum discretionem promittit: et promissa accelerat: et amplius quam promiserat prestat. Prudentia docet quod presentia ordines: quod preteritorum recorderis: et quod futura prouideas. O beatus qui prudens est: et felix: et vere felix qui prudens inuenit. Nam si cuncta que habet amittit: clamat: oia mea mecum sunt. Que sunt ista que sunt mea: nisi iusticia: temperantia: fortitudo et prudentia? O tempora teipsum opudēs. Omnia enim que eripi possunt: bona non esse putes. Cum igitur prudens sit in se contentus sit: omnia secum habet: in omnibus sibi sufficiens est. Imprudens vero nihil sufficit: quia in nullo contentus est: quia oia sine se ne sperat possidere: ideo omnibus eget. Ecce igitur fratres mei prudentes sicut serpentes et simplices sicut columbe. Duo enim sunt que cōnexa adinuicem sunt: ut vnu sine altero: aut parum aut nihil omnino proficiat. Simplicitas enim sine astutia stulticia reputatur: astutia sine simplicitate superbia approbatur. Astutia enim serpentis in quatuor diuiditur partes. Prima est: quod totius corporis venenum in gutture colligit: et ibi prudenter docet natura seruare studet: ut si aliquando sibi necesse fuerit: in promptu habeat unde se defendere possit. Sed in hac parte serpens quidam decipitur. Mustela enim semper serpentem aduersatur: et ante foramen cauerne serpentis se ponit: et eius prouocatio rādiu vmbra caude sue folletter illudit: donec ipsum egrediente agnoscit. Tunc vero mustela desuper ascendit: insidias tendens: ut cum serpentis caput viderit: caputale vindictam sumat de hoste quem nunquam diligere potuit. Prouocat itaque serpens: extra cauerne foramen caput emittit: et cum nihil deorsum videat: verso gutture respicit sursum. Sed mustela cernens tempus optatum dentes inurit: citra venenum: sicut absque periculo inimicum occidit. Hec est enim prima serpentis astutia: in qua fratres mei mundi sapientes notantur: quorum prudentia non in celestibus sed in terrenis tota versatur: quibus diabolus in vmbra mutabilium rerum alludit: alludendo decipit: decipiendo occidit. Et ne forte valeant aspirare in ipsis terrenis cupiditatibus: sepe eos cogit expirare. Secunda prudentia in serpente est: quod quando in aqua descendere cupit: venenum reponit in loco tutissimo: sed recedens ab aquis iterum resumit venenum. Hec enim vestigia serpentis multi sequuntur: qui post abrenuntiationem mundane conuersationis: post habitum sancte religionis: post iuramentum sancte professionis: post agnitionem sancte veritatis: reuertuntur ad venenum prauae consuetudinis: quibus melius esset veritatem non agnouisse: quam post agnitionem retrosum abire. In hoc enim vno fratres imitari debemus serpentem: quod venenum deponit: sed non quod iterum venenum resumit. Tertia prudentia serpentis est: quod veterem pellem per singulos annos exuere vidit: quam depositurus angustum foramen inquit: per quod transiens cum dolore pellem derelinquit: scitens quod pelle deposita pulchrior apparebit. Per hoc enim fratres mei datur intelligi: ut et nos pellem vitiorum deponamus: et per foramen stigmatum Christi transeamus: et tunc pulchriores apparebimus. Per hoc foramen diues ille zachaeus intrauit: quando omnia bona sua pauperibus erogauit. In hoc foramine maria illa meretrix in domo simonis: meretricis habitum deposuit: et plorans ad pedes saluatoris: vestem sibi inouauit. Quarta serpentis natura est: quod vultu queritur in capite: ut vitam conseruet totum corpus ad percussiones exponit: quia licet corpus percutiat: si caput illesum seruare poterit: vana tamen mors.

Sancti Augustini.

tis nō patit. Sic et nos cuncta nobis aduersantia amore capitis sustinere nō timeamus. vt in beata vita quiescere valeamus. Sic enī fecit petrus pro eo in cruce suspensus: sic et bartholomeus viuus decoriatur: sic et paulus capite truncatus: sic et stephanus lapidib⁹ vulneratus: sic et laurētius in craticula afflatus: sic et virgo illa sanctissima agata retorta in pectore: que glorianter sic amputata: sic vulnerata: sic afflicta perducebat ad carcerem: et quasi ad epulas inuitata precibus domino agonē suam solēnter cōmēdabat. Et tunc et ego fratres mei prudētes: et vigilemus in oratione: patiēter omnia tormēta portantes amore illius in quo salus: vita et resurrectio nostra consistit. Stemus prudēter in ofone. Nam sicut angeli pure laudant deum in regione viuorum: ita et nos qui die et nocte psallimus dñō: debemus cum sanctis angelis puritatē habere: quia et qđ angeli peragūt in celis: ita et nos monachi facere debem⁹ in terris. In hac igitur fratres mei solitudine cōstituti: toto affectu orare debemus et parati. Patiēter enī portare debemus oīa: nec dicere presumam⁹. Ecce legumina vērōsa sunt: caseus stomachum grauāt: lac capiti nocet: aque potum nō sustinet pectus: caules melancholiam nutriūt: cholera porri accendūt: pisces mihi nō sapiunt. Nolite hec dicere fratres mei: nolite etiam cogitare. Non enī seculū reliquimus vt delicate pasceremur in heremo. Et licet in heremo nō semper comedatis lac: butyrum: caules vel legumina: licet hec nō sumatis nisi tantū diebus solēnibus: et illis quibus visitamini a sancto sene episcopo valerio: sed cunctis diebus alijs herbas crudas: panem ordeaceū et aquā sumatis: nō tamen sufficit tantū corpore abstinere: sed etiam mentē illesam seruare debemus. Et ergo fratres mei dilectissimi: quoz vita (vt puro) sancta ē: vt multū ex vobis viderunt et audierūt: veni ad ciuitatē hipponēsem: et secure peruenit: quia ibi eps erat sanctus hō ille valerius. Non enī credebā episcopari: ideo secure perueni cū charissimis meis amicis euodio: simpliciō: nebridio et alipio: nil mecū diutiarū portans: et dei gratia me coadiuuante fauoratus non modicū a predicto episcopo sene valerio fui: qui mihi de dittozū in heremo a gentib⁹ segregatū: vbi multo labore fatigat⁹ edificare cepi monasteriū: et cū longiori anxietate congregaui in vñū seruos dei per memora habitātes: sic vobiscū pariter viuere cepi fm regulam apostolicā omnia cōmuniter possidētes. Deinde placuit ei qui me segregauit de vtero matris mee: mihi dicere. Ascende superi⁹: et cū magna molestia factus sum eps presbiter. Et quoniam vobiscū esse hic nō poterā: in domo epi presbiteros mecū habere volui: et cū eisdē pariter viuere cepi: vos vero tales iuueni quales desiderauit: castos: benignos: modestos: humiles: omni voluntate pauperes: obediētes: solitarios: misericordes: mūdum cū omni sua pōpa calcātes. Sed quid hec oīa sine perseuerantia? Et tunc ergo prudētes: perseuerātes in bono: et vigilate in orationib⁹: quia diabolus aduersari⁹ regnat: a quo vos liberare dignetur dñs omnipotēs. Amē. Supplicō vobis fratres mei vt nō turbemini de recessu meo. Deceuerā enī diu inter vos cōsolari: et vobiscū habitare vsq; ad festū dominice ascēsiōis: sed qđ aduersarius noster fortunatus ad partes peruenit: ideo redire hipponā omnino cōpellor: cupiens illū videre: et cū eo pariter disputare. Ipse enī toto affectu dissipare conatur filios quos peperit in viscerib⁹ charitatis. Orate pro me fratres: et nolite deficere: vt fortunatum sit publicē sancte fidei insidiatur: ita et nos ipsum cum suis cum dei gratia coadiuuante publice superare et cōuertere ad viam veritatis possimus.

De obediētia sermo quintus. In quo sacerdotes suos obediētiā sit obediendū: xpi obediētia: que omni sacrificio preponit. Causaz pgressus sui ad hipponā: monasterioz edificationem: vocacionem ad episcopatū: paupertatē obseruatiā exhibendā prelatis obediētiā: et ab inimicis domesticis cauēdū esse manifestat Januariū rebellē et proprietarium arguit. et plura alia.

In omnibus operib⁹ vestris sacerdotes dei altissimi semper memores estote mandatorū dei: et in omnibus sitis obediētes: vt digni re promissione

per eius gratiam inueniri possitis: scientes qđ sine obediētia omnia vacua: et cum obediētia omnia plena charitate reperiuntur. Obediētiā igitur nō necesse est: nō tantū bonis et modestis: sed etiā discipulis et malis: non tamē quia mali sunt: sed qđ bona obseruare precipiunt: quib⁹ obediētiā debemus. O venerabilis sanctaz obediētiā: salus omnium fidelium: custodia omnium virtutum. Tu celū aperis et infernū claudis. Tu etiā filium dei ad terrā posuisti: et venit inter hoīes non vt faceret voluntatē hominis: sed voluntatē patris ei⁹ qui eū misit. Volūtas enim patris fuit: vt redimeret humanum gen⁹: vt recōciliaret et creaturā suā que perierat. Et vt hec volūtas perficeret: filius fuit obediēs vsq; ad mortē. Et ergo nō esset nobis obediētia laboriosa: cū presentis vite saluator per obediētiā terminauit. Iure ergo obediētia omni sacrificio preponit: qđ de potestate diaboli nos eripuit: qđ nullum legale sacrificiū facere potuit. Nec mirū si nos peccatores obediētiā in hac vita subiicimur: quando hanc mediator dei et hominū etiam in morte nō deseruit: et et se subiecit qui per oīa erat patri equalis. Hos autē ppter peccatūz alijs hoīb⁹ subiecti sumus. Nam natura omnes equales genuit: sed ineq̄litas que accessit ex vitiō: est ordinata ex dei iudicio: vidē nos oportet obediētiā hominibus. Sed per obediētiā nunq; debet fieri malū: etiā si angelus vel archangelus: cherubin vel seraphin tibi p̄cipiat. Nec etiā ipse deus (qui est benedict⁹ in secula) potest nobis p̄cipere qđ toto affectu eū non diligamus. Sed scire debetis sacerdotes dei: qđ propter obediētiā aliquādo debet bonū qđ agimus intermiti. Quia quia nō nunq; nobis istius mundi prospera: non nunq; iubent aduersa. Propterea sciendū est qđ obediētia aliquādo si de suo aliquid habeat nulla est: ali quando si de suo aliquid nō habeat minima est. Nam cū huius mundi p̄spera precipiunt cum locus superior imperat: is qui ad hec percipienda obediētiā virtutē obediētiā subiicuar: si ad hec ex p̄prio desiderio anhelat. Rursum cū mundi despect⁹ p̄cipit: cum proba adipisci et cōtūmelie iubentur: si hec ex semetipso animum appetat: obediētiā meritis sibi minuit: qđ ad hec que in hoc mūdo despecta sunt inuit⁹ nolēsq; descendit. Debet ergo obediētia in aduersis ex suo aliquid habere: et in prosperis ex suo aliquid non habere. Quod bene ostendimus: si duozū amicorū dei facta in medio proferamus. Moyse enī deo iubēte vt israeliticę plebi p̄fessetur: apud se humilis fuit: et gloriā tantū regiminis cōsiderātes et expauescēs ne dē reciperet: se humiliter excusauit. Sed paulus apostolus dei reuelatione admonit⁹ vt hierusalem pergeret: nec ignorabat ea que ibi pati deberet: vñ cum fideles vellēt eū tenere exclamauit. Ego autē non solū alligari: sed et mori parat⁹ sum pro noīe iesu. Ecce hierosolimā pergit: per reuelationē aduersa cognoscit: et tamē hec libēter appetit. Moyse autē ad prospera de suo nihil habuit qđ p̄cipit⁹ suppl̄cauit: ne populo p̄fessetur. Paulus etiā ex suo voto aduersa suscepit: qđ mala imminētia cognouit: et ad acroasē p̄parauit. Moyse autē gloriā potestatis voluit declinare: et paulus dura et aspera voluit sustinere. Ergo vtrozūq; seruum dei virtute instruiuntur: vt si obediētiā palmā comprehendere nituntur: p̄spera mūdi et sola iussione suscipiant: et aduersa ex deuotione cōplectantur. Ego autē sacerdos dei altissimi (vt multi vestrū viderūt et audire potuerūt) veni ad hāc ciuitatē cū charissimis meis amicis euodio: simpliciō: alipio: nebridio: et anastasio. Securus deniq; veni: quia sciebā p̄fulari sanctū senem valeriū. Propterea securus accessi: nō vt habere in vos potestatem: sed vt abiectus essem in domo vsu oībus diebus vite mee. Nec vt ministrari deberē sed ministrare: et pacifice viuere optabā in solitudine. Nihilq; diutiarū mecū detuli: sed dei gratia coadiuuante fauoratus etiā a sancto sene episcopo valerio monasteriū in heremo a gentibus segregatū: multo labore fatigat⁹ edificauit: et cū longiori anxietate seruos dei per memora habitātes in vñū congregaui: et cū eis pariter viuere cepi: fm modū et regulam sub sanctis aplis constitutā: omnia cōmuniter habentes et possidētes: viuētes in vigilijs et orationib⁹ vltra id qđ explicare possumus. Quozū fama ad aures sancti epi valerij peruenit: et placuit sibi nos in heremo visitare: et stetit nobiscū tredecim diebus: donāz mihi hortū amēnitatibus plenū in planicie posuisti. Et quia a gentib⁹ segregatus

Actuū. iij.
Gall. j.

j. Retrac.
xy.

Et

j. Petri. ij.

Joh. vij.

Joh. ij.

j. Reg. xy.

B

vij. q. j. sci
endum.

Exodi. ij

Actuū. xxi

C

p̄s. lxxxiij
Matth. xy

Actuū. iij

Ad fratres in heremo. Sermo. iiii. Jo. v.

Gal. j.

i. Cor. vii.

Apo. i.

Phil. i.

Rom. xii.

Luc. xvi.

i. Reg. vii.

Deut. xvi.

Heb. xii.

Job. x.

Job. xii.

i. Cor. j.

Gen. iiii.

Ge. xvi.

Ge. xxvii.

Mat. xxv.

erat locus libenter illi susceptus ut edificaret etiam monasterium fratrum: quos tales inueniam: quales inuenire desideraueram. Quod edificatus placuit ei qui me segregauit de vtero matris mee et vocauit me per gratiam suam: mihi dicere. Ascende superi. Et sic cum molestia et cum grandi anxietate factus sum episcopus presbyter. Et quia cum fratribus meis (ut haec cenus fecerā) semper corpore habitare non poteram: propterea infra domum episcopi vos clericos habere volui: et mox vobiscum secundum formam apostolicam vivere cepi. Placuit autem vobis omnibus vni in deo sentire: et omnia communiter possidere. Hec autem facere voluistis non coacte sed sponte: et usque ad mortem vivere sine proprio proficere voluistis. O presbyter attēde: et vigilanter attēde quod promittere tuū fuit: sed dimittere nō est tuū. Alligatus es vxo: noli iam querere solutionē. Absolutus es ab vxore: noli iam querere vxorem: quia mecū habes causam. Ligasti te mihi: nūquid id te cōpuli? Aliquid te rogauit ut venires? Aliquid applausi promittens hec et illa? Absit oīno. Igitur esto fidelis: et dabo tibi coronā vitę. Noli mihi resistere: sed esto usque ad mortem obediens. Noli mihi resistere: quia oīs potestas a deo est: et quod potestati resistit: deo resistit. Non tamen veni ut sup̄ vos potestatem haberem: sed tantū ut cum fratribus meis viuerē in solitudine. Et ecce nunc episcopus sum: et pauper esse nō erubescō. Quare? Quia pauper: paupertatem seruare pmisi. Cauete igitur ne me pauperem relinquantis. Pauperes mecū esse voluistis: cauete ne a diuitijs capiāmini. Gloriatas mea fuit: ut semper toto affectu pauperes simus. Quod si nō fuerimus: hec paupertas quā foris gerimus: nō paupertas: sed gradus miseria est imitanda est. Noli te ergo mihi resistere: quoniam potestas a deo est. Non etiā contēnēde sunt potestates siue mūdi siue ecclesie sint. Potestates enim oēs a deo ordinate sunt. nā dñs dum leprosos curasset: eos ad potestatem misit dicens. Ite ostēdite vos sacerdotibus. Et ad samuelem cum sperneret a iudeis: ait dñs. Non te speruerunt sed me. Et ad moysen. Homo quicūque fecerit superbiā in sacerdotē aut in iudicē: morietur. Cauete ergo facere doctores: ne aliquis vestrum audeat insurgere cōtra prepositum vel presbyterū: qui omnium vestrum curam gerit. Ipsi enim positi sunt in ecclesia ad nostrā vtilitatem: ut prouideant quid agere debeam: ut etiā pro nobis rationē deo reddāt: et vnitatē ecclesie custodiāt: de qua dñs nos voluit esse sollicitos: ne tanquā oues non habētes pastorem per diuersos errores ab vnitatē fidei diuisi essemus. Sicut enim vnus est dñs et vnus pastor: sic et vniū ouile esse voluit. Propterea noluit dominus scindi tunicā in cōsuetilem que integra erat: quoniam non patitur ecclesie violari vnitatē. Ideo paulus ait. Obsecro fratres per nomē domini iesu xpi: ut nō sint in vobis scissura: sed seruate vnitatē spiritus in vinculo pacis. Nā sicut multi radij procedūt ab vno sole: et tamē vniū lumē est: ita et nos multi ab vno capite procedentes: oīa pacifice et cōmuniter possidere debemus. Insurgit enim frequēter inter nos rēpestates inimicōrum volentium nostras cōcordias rumpere et discordias seminādo vniōne pacis extinguerē. Aggrediuntur nos frequēter leones teterrimi: ut caput feriēdo: mēbra saltem moueant terrore. Et quod grauius mihi est: nō solum a malignis spiritibus sepe mala patimur: sed etiā a domesticis dilaniamur: et frequēter peiora sunt intestina bella: a quibus non cauet: quod forinseca: que proueniunt. Ecce enim abel iustus a domestico fratre occidit. Esau frater fugientē persequitur. Ioseph a fratribus vendit: et a discipulo saluator tradit. Hec omnia mala facta sunt: quod obedire neglexerūt. Similiter accidit ianuario nostro: qui colūna obediētie et paupertatis inter nos esse videbatur: cuius perditionē frequēter flere et vtiliter debemus. nā ad nos cū lachrymis veni: et paupertatem quā diu viueret seruare pmisit: et tamē vineam et agrū nobis ignorātibz in seculo possidebat. O pfectio mortifera: pro ditiona promissio: ore dicebat quod corde odiebat. Sanctum credebamus: qui oībus peior erat. Et sic annis duodecim et amplius ianuari noster (ut vidistis et audistis) male vixit et male mori. Quare vel quō male vixit: nisi quia quōdū non erat: secretē tenuit? Quod etiā male mori: nisi quia in fine se nō cognouit. et obstinatus in suo sensu: nobis ignorātibz testamentū fecit: et filium quem habebat in seculo vitauit? O vtiā saltem in fine hoc nobis dixisset: ut orātibz nobis veniā impetrasset: sed nec cōfessus fuit: nec eū fecisse pe-

nituit: propterea de meis nō est: nec dum viueret erat. Ligante igitur manus cadaueris eius: ponētes in pāno ligatos centum et vndecim sidos: quos in pariete cellulę retinebat: stantes et dicētes. Pecunia tua tecū sit in perditionē. Non enim licet nobis seruis dei eā collocare vel ponere in victu vel in vestitu vel in opere monasterij: quod precium dānationis est. Et igitur sacerdotes dei cauete ne deficiatis in tērationibus: cauete ne rebelles mihi sitis publice vel occulte. Sitis mihi fideles: sitis mihi et obediētes. Et si vobis graue est et molestum: egredimini foras: p̄gite ad fratres meos: et discite ab eis: quoniam mites sunt et humiles corde: pauperes spiritu et filij obediētie. Egredimini foras: et quid estis: et quid ipsi sint cōsiderare vos volo. Aliquid et vos tales estis quales et ipsi sunt? O vtiā tales essetis: quales et ipsi sunt. Vos enim voratores estis: et ipsi summe sobrietatis. Vos discursatores ciuitatis: et ipsi vniū hominū fugitiui. Vos ipudici: et ipsi casti. Vos derisores: et ipsi seruētissimi oratores. Vos pellibus cuculorum vel variorū ornatu inceditis: et ipsi ouino colore nigerrimo asperimur induiti sunt: propter ea que intrinsecus sunt. Vos delicate pasci summe curatis: carnes varias affectantes: et ipsi postquam heremū intrauerūt nunquā carnes sum pserūt. Vos vina electa et inebriantia queritis: et ipsi paululum aque recipiūt. Vos balteis militū mūdo apparere desideratis: et ipsi zonis camelorum renibz succincti more belite et iohannis sunt decorati. O vinea mea a electa ego te plātaui: caue te deprecor: ne cōuertaris in amaritudinē: ne me pauperem dimittas: et ianuariū diuitem sequaris. O vinea mea felix: cuius botrus summe pertimesco ne sit in fine amarissimus. Quod faciem? tūc in die illa calamitatis: in qua deus pater dicit filio: Loca operarios et redde illis mercedē. Tūc ante iudicē audietur vox rebellionis vestre quid promiseritis: et quō ea seruare voluistis. Fugere mundū et que mūdi sunt contēnere: pmisitistis: et ecce iā rebelles totis affectibus in mūdānis preoccupati estis. Cur ergo murmurastis: si in his paschaliū diebus p̄sentialiter vobiscū non fui? Placuit enim mihi segregare me a vobis: et p̄gere ad fratres meos in solitudine: quos ut frequēter dixi: tales inueni quales inuenire desiderauī. Cur ergo turbamini? Aliquid ipsi vere pauperes? Aliquid obediētes? Aliquid mundū et pompas eius cōculauerunt? Aliquid in forma viuēdi vos multo tēpore precesserunt? Aliquid vere fratres mei et patres sunt? Aliquid per eorum exēpla ad viā veritatis peruenit? Aliquid eos semper dilexi: et eorum sanctā cōuersionē semper desiderauī? Aliquid etiā per simplicianū liguricēsem in fide instructi sum? Cur ergo murmuratis? Cur de mea absentia dolore habere ostēditis? Facite que placita sunt mihi: tūc vbi cūq; fuero: vobiscū ero usque ad consummationē seculi. Decreuerā enim cū eisdem rusticānis meis in charitate humiliter habitare usque ad festū sanctę ascensionis dñi: nec ad vos redire optabā: quousque vos emēdātos esse cognouissetis. Sed quoniam fortunatū aduersariū ad partes occulte velut lupū puenisse iā sentio. ideo cōpulsus reuersus sum ad vos: cupiens illū videre: et cū eo pariter disputare: et illū cōculcare dño auxiliante: qui totis viribus dissipare conat et iugulare filios: quos peperit in visceribus charitatis. Orate igitur: et nos vobiscū orare volumus: desinētes de mea absentia amplius litigare. Orate et nolite deficere: ut fortunatum manicheorum presbyterū sicut publice sanctę xpiane fidei infidiat: ita et nos cū suis dei gratia coadiuuante publice eū superare possim. Orate sine intermissione: ut manere digne possitis in vocatione clericorum: quā per grām dei vocati estis: ut dū vocabimur: mercedē in die nouissimo accipere mereamini: et nō sicut ficus absque fructu maledicamini et succidamini et in ignē mittamini: tanquā destructores legis terrā occupantes et pereūtes in iniquitatibus vestris. Adiunget autem vos ipse deus ad perficiendū mirabilia de lege sua: qui est benedictus in secula. Amen.

De misericordia sermo sextus. In quo post fortunatū manichei cōfutationē: ad misericordiam dei exēplo: quā cum iusticia debere cē ex premio iustorum / et pena malorum: moysiq; facto enumeratis misericordie operibus: fratres inuitat. et plura alia.

Act. vii.

5

iiij. Reg. j.

Matth. iij.

Matth. iij.

Mat. xx.

6

Matth. i.

xxvii.

j. Retrac.

xx.

Mat. xxi.

Sancti Augustini.

Sermo. vi. et vii.

A
j. Retract.
rv.

Matth. v.
B

Luce. vi.

Exodi.
xxij.

B

C

Rates charissimi: Annuncio vobis gaudium magnum: quoniam fortunati manicheorum presbiterum dei gratia superauimus: et obstinatus in suo sensu velut alter filius perditionis a plebe nostra recessit confusus. Post cuius recessum baptizauimus fere sexaginta paganos: qui sibi aliqualem adhibebat. Et ecce modo reuersum ad vos cupientes perficere opus quod incepimus. Beati igitur misericordes: quoniam misericordia consequetur. Si diligenter considerarem misericordiam dei: in nobis possemus habere misericordiam dei. Si fratres mei quid christum incarnauit nisi misericordia: Quid cum subiecit nostre misericordie nisi sola clementia: O beata misericordia: que sola commercium nostre salutis agnouit. Sola enim misericordia ad deum dirigit hominem: sola ad deum deducit hominem: sola deum deducit ad hominem. Hec est sola medicina: a uersos solans: hec diuersos copulat: hec sola deum humilians nos sublimat. Quod pia fuit dei descensio: ut nostra esset gloriosa assumptio. O grandis misericordia: o infinita: tu sola potuisti trahere deum de celo ad terram: nos de exilio ad regnum erigere. O magni misericordie vinculi: quo deus ligari uoluit et potuit: et homo ligatus vincula iniquitatis dirupit. O monache si tuam considerares misericordiam: et opera dei erga te: non inuenires nisi misericordiam. Misericordia est si flagellat deum: ut emendat: si per peccatum tribulationem liberat: si hypocritas et tyrannos regnare permittit. Hec enim omnia deus cum misericordia facit: cupiens nobis vitam eternam donare. Attendite ergo fratres mei attendite: nam in pastore uel iudice debet esse simul misericordia et iustitia. Misericordia enim sine iustitia destruit et in crudelitate conuertit. Et iustitia sine misericordia nunquid accepta est apud deum? Absit. Iustus enim et iniustus: beatus et damnatus: misericordia cum iustitia semper agit omnipotens deus: quia beatus datur gloriam quam non meretur habere: quibusque bonis commissis: et malis dat penam quam maior meretur habere de malis commissis. Et note ergo fratres mei misericordes: sicut pater uester misericors est. Et note misericordes: pensantes quoniam moyses in misericordia floruit: propter populum: pro cuius salute petijt deleri de libro uite: et quanto iterum zelo rectitudinis cum obtinuit feruentia: ait ad populum. Ponat uir gladium super femur suum. Ecce quidnam omni cum sua morte petijt: paucorum uitam gladio destruxit: intus igne amoris: et foris accessus zelo iustitie et feruentis: utrobique fortis legatus: causam populi apud deum precibatur: et causam dei apud populum gladiis allegauit. Studemus igitur fratres mei: misericordiam dei uiuimus rapere. Libetur a nobis esuriens: uestiatus a nobis nudus: recipiat a nobis peregrinus: consoletur puer pupillus: uisitet a nobis infirmus: sepeliat a nobis defunctus. Ista enim sunt opera misericordie: de quibus interrogari debemus in die nouissimo. Sed dicetis: Ecce in heremo sumus: pauperes uidere non possumus: et orphanos: et uiduas quomodo consolari ualemus? Mortuos sepelire quomodo possumus? Si fratres mei beneficio uos in heremo esse: nec pauperes uos uidere credo: nec uos monasterium exire cupio ut matres uel priores consolari possitis. Plures enim cognoui pro hac causa monasterium exiisse: qui tamen ad monasterium nunquam reuersi sunt. Sub specie enim boni multa mala sunt. Ecce enim diabolus dicit: O monache ante ignotas matrem tuam dolere? Ecce nuptiarum amissum: filium sepeliunt: possessionem perdidit: infirmum ad mortem: uellet forsitan confiteri: quid in heremo agis? Quid cogitas? Surge velociter: egredere monasterium: ingredere ciuitatem: penetra domus parentum: exerce in eis opera misericordie. Hoc enim deus uult: hoc fieri precipit. Dum enim seruus dei hoc cogitat: aliqui exiit monasterium credens benefacere. Et ecce enim dum appropinquat mater: filium osculat: pater amplectitur: parentes applaudunt dicentes: Noli nos derelinquere. Fratres enim sumus: pater noster antiquus est: tibi incubit famulatus regere. Quid ergo amplius ad monasterium reducere presumis? Et si caudito consentit: et consentiendo remanet: et in seculo remanendo omnibus peior efficit: et quicquid boni fecit amittit. Laetare igitur fratres mei: cauete a malicia diaboli. Exercere uos uolo opera misericordie: et si in seculo non habitatis: nec inter gentes: exercere tamen opera misericordie bene potestis oratio: obsecratio: et deprecatio pro orphanis et pupillis. Et si hoc non uidetur uobis sufficere: pensare debetis quomodo centum et plures in monasterio simul habitatis: et

sepe infirmamini: sepe a diabolo affligimini: sepe patimini: nunquid et sepe morimur? Exercere ergo potestis etiam inter uos opera pietatis. Sed dicet quis ex uobis: Patrem in seculo habeo: et ego usque ad mortem in monasterio uiuere deo promisi. Ecce enim pater infirmus: non potest sine me uiuere. Quid ago: quid eligo? Si exiero: uotum frango: si stetero patrem mori permitto. Quid ergo? Si fratres mei attendite quid agere debeatis sicut pronuntio mihi occurrit. Nam si pater alicui sine filio monacho uiuere nullatenus potest: procurare debet filium quomodo de bonis monasterii patri subueniat. Et si monasterium impotens fuerit: filium toto affectu uideat quomodo patri non deficiat. Et si non uiderit: cum dei benedictione monasterium delicetia maioris exeat: et uotum et opere patri subueniat ut non deficiat ex negligentia: nec uotum frangere credat. Si post eius patrem uiuiderem: statim ad pristina uitam redire non pigeat: sancte et iuste uiuendo sicut inceperat: et tanto fortius quanto senserit se plus in paterno ministerio ultra necessitate grauatum. Nullus igitur erit qui se a misericordia excusare poterit: nec diues quia habet: nec pauper quia saltem calice aque frigide non caret: nec monachus: quia saltem et orare debet. O homo qui crudelis es in alterius iustitia: teipsum prius agnosce. Nam si bonus es o monache: cadere facilius potes: si diues es: donum fortune est non nature: si sanus es ecce infirmitas instat: si sapiens es: non habes constantiam. Igitur circa omnes sapientes qui insipientes: circa sanos qui infirmos: circa cetera nobiles qui ignobiles misericordiam habet. O homo quid de te erit: si saluator tuus clemens et pius fuerit: et tu misericordiam ignoraueris? Nam si fratres mei misericordia inter uos: non tamen ex negligentia: non ex pusillanimitate: non ex indistinctione: non ex animi infirmitate: sed omnibus modis sit circumspecta: ut sic suscipiat: propter quod iustitie non auferat debitum. O monache uide sancti ioseph misericordiam: qui fratrum suorum est oblatus in uiam. Legite fratres dauid clementiam: qui filij psequens desolebat demeritum. O monache si claudis viscera misericordie indigena: oino claudet tibianua christi. Hec est enim porta domus: et iusti intrabunt in eam. Hec nouum testamentum illuminat: et ueteris rigore extenuat. Hoc est lignum quo moyses aquas dulcorauit: hoc est sal quo belisus aquas sterilitatem sanauit: hoc est farina qua belisus mortem in olla erat extraxit: hoc est oleum quod samaritanus infudit vulnerato: hoc est aqua iordanis qua curatur lepra naama syri. Hec sola uirtus est que diuidit inter crudelem et piis: inter regem et tyrannum. O monache ubi es si tibi dei misericordia non subuenisset? Si enim deus te uideret districta sententia: non posses cogitare penam que correspondet tui meritis. Omnia enim attribue dei misericordie: et si a simili misericordia expendas in usum proximi: non sis auarus in miserando: cum sis expertus largitate esse in deo. Amate ergo fratres mei misericordiam: quia nunquam uidimus hominem mala morte finire: quam misericordiam faciat uobis deus. Amen.

De obedientia Sermo. vii. In quo Augustinus in omnibus deo esse obediendum: christi: et creaturarum omnium: exemplo: obedientiam preponi uictime: et cetera.

Rates mei dilectissimi obedire oportet deo in omnibus: si saluari cupimus in heremo. Et si difficile nobis uidetur considerare debemus obedientiam filij dei: et nostram deponere contumaciam non differamus. Ipse enim dei filius obediens fuit usque ad contumeliam crucis: et nos contemnimus ei obediens preceptis? Huiusmodi enim obediens fuit usque ad mortem: non per suam: sed per nostram utilitatem. Et note quod non per suam: sed per nostram utilitatem et salutem: filij obediens. Ecce enim fratres angelus in omnibus obedit deo: et tu qui cinis es et uermis: et ad idem deo? Insensibilis obediens deo: et tu rationalis resistis deo? Sola sua semita non deuit: nec luna: nec stelle. Omnia enim celica suis indulgent officiis: tu uero dei uoluntati in omnibus quasi resistis. Ad nuntium dei capi floribus decoratur: terra imbribus fecundatur: frondibus crispatur silua: in nemoribus citrariatur: a uiculis omnia deo obediunt: solus homo dei uoluntati resistit. O monache lege quod dicit. Melior est filius obediens quam uictima. Que causa est: nisi quia in uictimis aliena imolatur caro: sed in obedientia uoluntas propria et carum creatur. Et note ergo obediens: ut deum placare possitis de

Mat. x.
B

Gen. xlv.
Regum
viij.

ps. cxvij.
Exod. xv.
iiij. Re. ij.
Regum
iiij.
Luce. x.
iiij. Re. v.

Phil. ij.

Reg. xv.

Ad fratres i heremo. Sermo. viij. et. ix. Fo. vi

peccatis commissis. Taro eni citius placat homo dei: quanto repressa arbitrii sui superbia gladio precepti se imolat. Laue tamen in obediencia fratres mei. Sub ipsa eni potest latere felicitas sub specie mellis: lupus sub pelle ouina: in potu dulci venenosis sepelantur: et in olla sepe mors ponitur. **Regi. iij.** Antedat ergo qui precipit: et qui obedire intendit: quod obediencia sit honesta: et omni discretione ornata seu decorata. Nam si discreta non fuerit: crudelitas existimanda est. Si honesta non fuerit: nullatenus obedire debemus. Verbi gratia. Si nobis precipit quod deus non diligam? vel quod deus odio habeam? nunquid obedire debemus? Nunquid vel ipse deus hoc precipere potest? Non est igitur fratres debent precipi et iusta: et si honesta vel iusta non fuerint: nullatenus obedire debemus: etiam si apostolus nobis hoc idicauerit. Tenete igitur fratres et in cordibus alligate. quod obediencia sine discretione cassa est et vana: non ex parte obediens: sed precipiens: et obediencia honestate priuata supbia est: et venit ex vtriusque parte: consentiens et precipiens: et in diuouissimo pari pena puniuntur. Custodite quod precipitis: caute et ponderate quod imponitis. Nam quotiescunque obediencia honesta et iusta non fuerit: non est ad irregularitatem deuenisse passiores agnouerit. Obediencia igitur fratres mei tunc vera: tunc sancta: tunc meritoria est: quando dicata est discretione: honestate: iustitia: et humilitate. Hec enim sunt societate sancte obediencie: sine quibus omnino obediencia vana est et inutilis. Hec est illa obediencia: que concordia speruat in angelis: pace nutrit in monachis: tranquillitate generat in ciuib. Hec est illa obediencia: sine qua res publica stare non potest: sine qua familia aliqua regi non potest. Quod enorme vitium quod obediencie contrarium fuit: per quod diabolus celum perdidit: per hoc homo paradisum amisit: per hoc saul regnum: per hoc salomon amorem diuinum. Sancta dei sponsa obediencia: tu perfecta scala qua celum ascendit: tu quadriga qua belias reclusus est in paradisum: tu porta paradisi fidelium et claustra rectorum inferni. Sancta obediencia: tu humilitatem nutrit: tu patientiam probas: tu mansuetudinem examinas. Hec ergo fratres cum ab hac obediencie: redderetis que sunt cesaris cesari: et que sunt dei deo. Tunc hoc reddimus cesari debiti sui: quando vultis prelatis nostris reddimus. Hec enim vultis consistit in reuerentie exhibitione et dilectione. Hoc autem facere debemus non solum pastoribus: sed et sanctis dei: et tunc reddimus per obediencia: que sunt cesaris cesari. Sed tunc reddimus que sunt dei deo: qui in laetitia perseueramus. Hec enim soli deo couenit. Hec enim consistit in oratione: et gratiarum actione: cultus exterioris exhibitione: et interioris mentis deuotione. Quod facere nos et perseuerare nobis deus prestare dignetur in eternum benedictus. Amen.

De perseuerantia Sermo. viij. In quo ad perseuerantiam fratres adhortatur: eius fructus: adiectis comparationibus insinuat. et cetera.

Fratres mei sicut ait apostolus: non potest coronari nisi qui legitime certauerit. Nullus enim legitime certat nisi qui in campo usque ad finem certat: et si certat usque in finem legitime certat. ideo merito coronatur. Hoc est igitur magnus bonus inchoare quod bonus est: sed consummare: hoc solum perfectum est. Multi enim magna aggrediuntur sed deficiunt in via: multi exeunt in desertum: sed pauci perueniunt ad terram promissionis. O fratres mei non tedeat incipere magna: nec fastidium tenere inchoata: scientes quod perseuerantia informat meritum: colorat bonum: propositum: remunerat currentem coronat pugnantem: ducit ad beatitudinem: cunctos ad portum. Hec est tunica talaris sancti ioseph usque ad finem pertingens. Hec est tunica sacerdotalis usque ad pedes perueniens. Hec est caudabosie qua tenemur reddere deo et offerre. Hec est caliceum bone operationis: quod contra serpentis morsum debemus obseruare. Hec est virtus quod deus ligat. Hec est quod omne bonum informat. Hec est perseuerantia: quod lauream martyrum: quod agnes coronant: quod sacerdotum sublimant: et confessorum. Hec est vestis sine ruga: tunica sine macula: bonitas sine malicia. O monache qui bene incepistis: caue ne cadas: caue ne ad tempus vireas: et in tempore afflictionis marcescas. Laue ne feno coparetur: quod nunc nascitur et statim marcescit. Laborem? et fratres: et laborantes perseueremus? laborem? ut perseuerantiam habeamus? Laborantes monachi locos ut retineant: laborant virgines ut se infor-

ment: laborant vidue ut in ipsa perseuerent. Antedite tamen fratres nam diabolus quique seruos dei ad bonum incitat et perducit: ut de bono grauius eliciat malum. Contra hunc diabolum insultum valere sola perseuerantia: ut bono fine bona percludantur inuita: ut precipium medio: medium ne discrepet ultimo. Bonum enim inchoare et malo fine percludere: quid aliud est quam monstruosas res facere? Illa enim actio quasi chimera est: quod inuitum habet a ratione sed sine a sensuualitate. Cum enim sic agit: humano capiti ceruicem pictor equina iungit: et supinducit infructuosas plumas. Laue igitur monache ne actio tua monstrum maneat. Lenomismen erufet? videris si capiti non corruideat finis. Quidam enim habent inuitum bonum: quorum vita monstrum est mirabile quasi bovis pre dens caput: sed medium in luxuriam descendit: ventresque omnium habet et ad ultimum in rapacitatem lupi pedes ostendit. O monache: quid tibi prodest bonum inchoare et non sine percludere? Si donum virtutis amittis: vanum incurris: et grande supplicium mereris. Quod tibi melius fuisset via veritatis non agnoscere quam post agnitam retroire per inconstantiam. O monache leuis reputaris per tuam apostasiam: cum iuda incurris mentis instabilitatem: postponis deum: amittis amicos: spiritum et spiritum perdis: odio a cunctis haberis: et velut omnibus peior apostata comprobatur in vita. O monache attende quod nisi perseueraueris: morieris. Igitur si incepisti edificare periculis: si non incepisti incipe. Si obtulisti florem iuuentutis tue diabolo: saltem feceris senectutis tue immolare non differas christo. Ipse enim misericors est et recte pietate libenter: et dabit tibi stolam candidam: et anulum in manu tua: et calciamentum in pedibus tuis. Tunc inueterate olim diebus malis: renouabit ut aquile iuuent? tua duras in eternum. Incipite ergo fratres mei et perseuerate reducentes vobis ad memoriam a quanto bono recessit iudas: et quod seruenter bene agere cepit: lingua vobis exprimere nullatenus possem: quod tamen perseuerauerit: scitis. Ecce enim salomon per inconstantiam corruit: sic et saul: sic et multi alij: quod multo incipere fuit: sed perseuerantium paruum est numerus. Caute ergo quod caute ambuletis: considerantes quod quise existimant stare caueant ne cadant. Felix ergo est qui benefaciedo perseuerat usque in finem. Quod donum prestat nobis ille qui pro nobis mori dignatus est. Amen.

De ira fugienda Sermo. ix. In quo quibus irasci couenit: et quod vario modo: ire etiam incommoda: que statim venit cōpescenda.

Fratres mei dilectissimi: sicut omnium habere memoriam et in nullo errare non humanitatis sed deitatis solum est: ita turbare: obliuisci et pati: solum humanitatis est: et non deitatis. Nam deus non mentitur homo: nec ut filius hominis irascitur. Humanum est ergo fratres mei turbari et irasci et iram incurere: bonorum et malorum communis est conditio: sed ira vltimo perferre diabolum est. Ideo vos qui spirituales estis maxime attendere debetis: ne ira in sinu stultorum requiescat. Fatuus enim statim iras suam indicat. Fortiter tamen spiritum irascibile continere magne prudentie est et perfectioris. O monache noli irasci: nam nomen et habitum sancte religionis in hac vasta solitudine portamus. Custodite igitur vos ab omni turbatione. Non enim decet seruos dei turbationem incurere. Nunquid enim perierit nobis nostra ieiunia: nostra abstinentia: nostra sacrificia? Ab ira denique fratres mei procedit rancor: a rancore odium quod est ira inueterata in animo: inde nascitur homicidium et si non opere saltem voluntate: inde contumelia: inde detractio: inde susurratio: suspitio et iniuria que sunt opera carnis et diaboli. O monache deponite iram: destruite rancorem: mitiga furorem ne filij perditionis efficiamur. Quod melius esset monacho in seculo viuere pacifice quam in monasterio cunctis bonis ornari in ira et furore litigare et odium in corde tenere. Hec deus laudare: nec ab eo exaudiri meretur quod odium feruat in corde. Quia fronte O monache: quod affertur: qua deuotione a deo potes veniam postulare si fratre dum odis peris quod tibi dimittat: sicut et tu debita dimittis? Crede igitur mihi quod tantum tibi dimittat: quantum et tu dimittis alteri. Dimittam? ergo fratres mei iram quod recte significat per Lazarum quatuordecim annis fectum: quia qui iram in corde portat infame fetor statim cum corripit. Si ergo ira in animo nascitur: mox refrena eam: allide eam ad petram: suffoca eam exemplo tui saluatoris: qui per cussus in vna maxilla per prebuit alteri.

B

D

C

D

Ps. c. ij.

ij. Reg. ij.

j. Reg. xv.

j. Cor. x.

A

Eccl. vij.

puer. xij

D

Job. ij.

B

Matt. v.

Mat. xj.

Ephe. iij.

Wanh. v.

Act. vij.

Rom. xij.

Deut. xxxij.

A

Gen. ij.

iij. Reg. x.

Gen. xxiij.

iij. Reg. j.

Luce. vij.

Luce. x.

iij. Cor. j.

B

ram. Hā si hoc prior ipse nō fecisset mihi nunq̄ facere prece-
pisset. Et ergo discite fratres mei ab illo q̄ dixit se esse hu-
mitem et mitem. Discite opere: q̄d sepe legistis ore. Sol non
occidat super iracūdiam vestrā. Si enī frater tuus in te pec-
cavit: vade ad eū et invita eū ad pacē: vā ei osculū et lucrat̄
es fratrē. Tu vero qui offendisti nō differas pergere: nō dif-
feras fratrē recōciliari: vade ad eū: pete veniā. Et si verbo
offendisti: et tu verbo recōcilia: si vero factos q̄d deus auer-
tat placā eū facto. Sic enī decet seruos dei facere: sic decet
eos demones expellere et sanctos angelos introducere. Hā
vbi ira regnauit: ibi om̄ino princeps diaboli erit: nec inde
aliquid boni exire poterit. Fugiam⁹ igit̄ iram fratres mei:
que rationē suffocat: mēsurā iustitię ignorat: solem iustitię
nescit: amicitias rumpit: de facili aufert pacē mentis: sapi-
entiam calcat: sapiētes infatuat: monachos deuariat: sacerdo-
tes suffocat: castitatē euacuat: grauitatē in pastorib⁹ dilace-
rat. Hec ira repletus: consiliū potest esse capax. Monache
intuere caput tuū: nā in cruce positus p̄ suis crucifixib⁹
exorauit. Et p̄miceri⁹ martyr Stephan⁹ p̄ suis lapida-
toribus genua flectendo clamauit. Dñe ne statuas illis hoc
peccatū. Sed si nō tante perfectionis sum⁹ vt bonū p̄ malo
soluam⁹: saltem p̄ malo malū nō reddam⁹. Hō tamen p̄ pu-
sillanimitatē remittende sunt iniurię: sed p̄ sapientiam
que est in christo iesu. Quāta fratres mei huius peccati la-
bes. Q̄ grandis infatūta miseria tā corporis q̄ aīe: nā cor-
pus quietē somnū et alacritatē amittit: sed et aīa vitā per-
dit eternā. Genuit enī et reuertitur ad nos per trampistia-
na peccata: et sic cōfundimur et damnamur. Hos vero fra-
tres q̄ christiā veraciter sum⁹: relinquam⁹ vindictā illi q̄
aut. Vbi vindictā: et ego retribuā. Quicq̄d enī ad te perti-
net: dimitte illi. Nūquid ipse mirabiliores vindictas facit
q̄ nos imaginari possum⁹? Hō tamen hoc sibi petere debe-
mus: nec affectare: sed p̄ eis mente et puro corde orare. Hā
dū nostras iniurias facere petimus: q̄d dei est v̄surpamus.
Orare tamen sine intermissione debemus: vt vindictē san-
guinē suorū seruorum: nō ad damnationē: sed ad correptionē
nem qui est benedictus in secula. Amen.

**De puritate cōscientie: amore tribulationum
et spei per illas ad celestia inuitamur Sermo. x.**

Aspiritalē gaudiū hodierna die fratres dilectissi-
mi inuēdo vos inuitare. Quod quidē gaudiū non
operatur diuitiarū copia: nō fallax mundi gloria:
nō proliis secunditas: nō corporis sanitas: sed tan-
tum cōscientie puritas. O felix cōscientie puritas. O felix san-
cte cōscientie iocūditas: que vermē interiorē excludit: que
accercere doloris liberas rationes: que ab omni imundicia
purgas mentē. O mēs sancta: paradisi delitiaz: varijs bo-
norū opoz virgultis cōstita: varijsq̄ virtutū floribus pur-
purata: et suauiter celestis grā irrigata. Hec est fratres mei
paradisus in qua plantas lignū vite et celestis sapiētię. Hec
est thalamus dei: palaciū christi: habitaculū sancti spirit⁹.
Hec est thronus salomonis: lect⁹ sponsi celestis: in quo ipsa
cōscientia bona optime delectat et requiescit cū sponso suo.
O cōscientia in te: et tibi occurrit rebecca cū isaac veniente
de agro. In te delectat iacob cum rachelis coniugio. In te
sunamitis abisac regē dauid iocūdis fouet amplexibus. O
cōscientia sancta: i terra adhuc es et in celis habitas. Gaude
o anima sancta: sancta cōscientia decorata. Gaude celesti et
eterna gloria. In ea fratres charissimi magdalena illa igni
fera: christo preciosa offert vnguētā. Vbi maria optimā par-
tem elegit q̄ nō auferetur ab ea. Et ergo fratres si ad hanc
gloriā cupim⁹ peruenire: predictā nostrā cōscientiā dilige-
ter nūc discutiā: et tibi litterā luxurie perlegamus: apicē
superbie: notam auaritię: et thecam inuidie p̄spiciamus: et
deleam⁹ ea per cōfessionē: per cordis cōtritionē: per veram
satisfactionē: et tūc merebimur p̄ gratiā adipisci gloriā illā
quā nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis
ascēdit: que de⁹ preparauit diligētib⁹ se. O fratres mei et
leticia cordis mei: festinem⁹ ingredi hanc sanctā sanctorum
Tūc enī habebim⁹ bonū q̄d nō perdem⁹: tunc accipiemus
perfectū bonū q̄d nō amittē. Amare tamen debem⁹ si ad
hāc gloriā peruenire cupim⁹: tērationes: fames: tribulatio-
nesq̄ singulas. Hā sicut in fornace purgat aurū: sicut lima

purgat ferrū: sicut flagellū separāt a grano paleā: sic in for-
nace tribulationū patiētia exercet: fortitudo roborat: cōstā-
tia solidat: spes ad celestia inuitat. O spes sanctorū et tur-
ris fortitudinis eorū que nō cōfundis: sed te expectantibus
gratiam infundis: nō cecas sed illuminas: nō famelicis sed
reficis. O felix spes celestis: tu timorē seculi expugnas: con-
solationes mūdanas extirpas. Per te timor non auge⁹: per
te falsa cupiditas nō somniat: per te luxuria cōquassat: per
te supbia auellitur: per te iudiciū nō dominat: per te cūcta vi-
tia terminant. O spes celestis curie in te regnat charitas: q̄
credit oīa que ad salutē pertinet: oīa sperat que p̄missa sunt.
O fratres mei: quis hominū potest mentē seruo? dei inhi-
mare: si apud deū spes celestis p̄ eo allegat. In quo nocē-
bunt ei tyrannoz fulmina: fortune precipitia quid agent?
O spes tu cogitatio des virgis: tu in charitate altitudinē po-
nis: vt in ea pseuerem⁹ vsq̄ ad mortē: tu in charitate latitu-
dine extēdis vsq̄ ad inimicū. O spes celestis glorie: per te
patriarche mala patienter sustinuerūt: per te prophete cun-
cta mala portauerūt: per te apostoli ad mortē gaudēter per-
reperunt: per te martyres afflicti sunt: per te virgines cōbu-
ste sunt: per te cōfessores vituperati sunt: per te vidue casti-
tatem astringunt: per te maritate liberos precingunt: per te pu-
illi: languētes et orphani sperāt ridere: per te pauperes cō-
fidunt gaudere: per te peregrini sperāt terminū et ad finē la-
boris puenire. O spes tu oīa portare facis dulciter et suauiter.
Et ergo fratres hāc amate: hāc tenete: non tñ sine timo-
re: q̄ qui sperat et nō timet: negligens est: qui autē timet et nō
sperat: depressus ē et descēdit in pfundū quasi lapis. A quo
descensu liberet nos ille qui de celo descēdit: vt nobis vitam
donaret et ascensum christus deus noster. Amen.

**De lachrymis: compunctione et penitentia.
Sermo vndecimus.**

Sitote fratres mei charissimi q̄ post mundi gau-
dia sequētē eternā lamētā: q̄ nemo potest hic et in
futuro gaudere. Ideo necesse est vt vnā amittat:
qui aliā voluerit possidere. Si ergo o monache si
gaudere cupis: scias iam te exulē esse patrie celestis: sed si
hic ploraueris iam patrie celestis ciuis constitueris. Beati
inquit qui lugent: quoniam ipsi consolabunt. Sed dicit quis.
Quid flere oportet: et quare flere debemus? Ego autē filio
li et fratres dico q̄ flere debemus peccata que cōmissimus.
Iste enī fletus sit panis noster: que quotidie comedere de-
bemus die ac nocte. Flere etiā debemus populoz peccata:
quasi nostra vulnera. Sic enī paulus faciebat: dū clamabat.
Quis infirmat et ego non infirmor? Flere etiā debemus de
dilatione regni eterni: q̄d bene ostēdebat ille ppheta dauid
dum dicebat. Deu mihi q̄ incolarum meos plangatur est.
Iste enī sunt tres miserie: quib⁹ terribiliter Hieremie: qui-
bus plangit peccata aīe insultus miserie: et dilationē patrie.
Hōzū fletū imbrib⁹ debemus irrigare et terrā mētis nostre:
vt pariat fructus bonoz operum diuersosq̄ flores virtutū.
Isti quoq̄ fletus sunt tres fluit⁹ per quos filij israel transie-
runt ad terrā promissiōis. Vtere peccatores ex egypto vitio-
rum exesit: mare rubrū transeuntes: dū submergunt hostes
et vitia suffocant. Vtere cantant dño gloriose: dū intrātes ce-
lestem hierusalē deposita corruptibili veste: sanctis angelis
sunt fociati. O monache fac igitur vt mēs tua sit liber quem
vidit ezechiel in quo scripte erāt lamētationes et ve. O mo-
nache ad has lamētationes te puertas: hos dolores ample-
ctere cūctis diebus vite tue: flendo tua peccata: et nō solum
vt dixim⁹ tua: sed et proximi. Laueto tamē ne fleueris mor-
tem corporalē alicuius: nec substatū aīe amissionem: nec cor-
poris infirmitatē. Omnia enī necessaria sūt euenire: oīa hec
valde cōmunia. Ponas ergo te in dei volūtatē: relinquens
sibi oīa et ipse te reducat: et cōducat: quicq̄d tibi acciderit: li-
benter suscipe: deū in omnibus lauda: omne bonoz sibi et
habeas gratias ei soluēdo. Quotidie fleas peccata que cō-
missisti: et que cōmittere p̄rimos videas: quasi tua sint vul-
nera. Sic enī peccatrix illa maria nō solū in domo simonis:
sed etiā post aduentū sancti spiritus hoc idē ardēter pfecit.
Semper enī volebat: semp in vita sua flebat que cōmiserat.
Sic fecit et maria mater dñi: que dū iuxta crucē staret: non
sua peccata flebat: q̄ nullum peccatū habebat: sed flebat nō

A

Wanh. v.

iij. Cor. xj.

Athen. j.

Exo. xliij.

Ezech. ij.

Luce. vij.

Job. xix.

Ad fratres i heremo.

Bermo.xj.et.xij. Fo.vij.

Batrum filii passionis sed eruditi dationem. Sed dices. Mortui fratrem vel amicum video: naturalis infirmitas me inuitat ad planctum. Ego autem dico tibi monachum: tunc per alitum tuum. Non enim tuum est mortuos flere: sed seculi. Non tamen prohibeo lachrymas naturales: quas naturalis necessitas exprimit. Nam multi lachrymas fundunt: quibus natura nos ad hoc frequenter inuitat: animus tamen sapientis immobilis perseverat. Tu qui sapiens videris esse in seculo: caue ne consentiat animus tuus mortuos deplorare. Stude ut luctus vincatur ab aïo. Cauene abforbeat animus tuus ab infirmitate mētis: et extenuet spiritus carnē vitio sensualitatis. Omne machē si mors imminet: noli dolere: propara te ad mortem per mentis constantiam. Tale te prepara ut mortē tueri nō possis: ut post mortē viuere incipias qui ante mortem moriendo vivebas: vel viuendo moriebaris. Lupis ergo o monache semp viuere: deponere fletū pro terrenis: noli plorare quod mūdi sunt: quod necessaria sunt euenire. Deponere omnino fletum pro terrenis: et assume lamentū pro celestibus.

Manth. y. Beati qui lugēt: beati qui fletis: quia ridebunt. Diligamus igitur lachrymas: quia suaves sunt diligentibus deum.

CDelectemur igitur semp in hac infirma vita fratres mei in fletu et lamentatione. Simus tñi prout ad lamentū et fletū: quōd fletus ad culpam audaces. Qualis fuit nobis intentio ad peccandū: talis sit ad penitendū deuotio. Grauiā peccata grauissimis lamentis indigent. Accipite fratres mei compunctionē: quia sanitas animarū est: remissio peccatorū est: sacrificiū spiritale est: quod deo summe placet. Holocaustū medulla tum: est cor peccatoris humiliatū: et quotidianis lachrymis rigatū. O monache punge oculū mētis: ut lachryma pdeat cōpunctionis. O cōpunctio quā sancta et mirabilis pdicaris: tu spiritale lauacrum es: tu flagellū dei es per quod deus mutatur: tu stimulus per quem deus ad hominē inclinat: tu ligamen per quod deus fortiter astringitur. O cōpunctio sancta et immaculata: sine qua adultis nō valet baptisumus: sine qua ad iudiciū domini corpus recipitur: sine qua ifructuosa est omnis cōfessio: sine qua oīs satisfactio inanis est. O cōpunctio lachrymosa: o lachryma mentē purgans: intentionē fecundans: cōfessionem irrigans: animā sanctificans. Hec est lachryma sancte cōpunctionis soror: que motū illicitos extinguit: paradysum aperit: infernū claudit: mundūq; despiciere in cunctis facit. O felix lachryma: tu carnalē cogitationem extinguis: peccatorū morib; expellis: virtus culpe euomis. O felix tabula: o vitalis nauicula: per quā naufragus redire potest ad portū salutis. O aqua salutaris: per quā omne peccatū destruitur. O via: per quā ad paradysum gradimur. O spiritale cōductum: per quod de inuito ad viā trāsitur. O felix lauacrum penitentie lachrymarū: quod totiens vales ad purgandum: quoties purgatione indiget cor humanū. Hec est fratres mei herba celestis illi: fullonis: qua vestes seruorū suorum deturpas a forde quā die purgas. Hoc est celestis nitrum: quod de roze diuine gratie cōfectum: abstergit maculas peccatorum. Hoc est lituiū: quo interioris hominis caput optime abluatur. O lachrymatu per ruinās hominū suauē solatiū: que passionis xp̄i es vicaria: cōtra peccatū ponens remediū: ut per te totiens cogatur xp̄s mori: quoties labif hō in abyssū peccatorū. O monache ergo a lachrymis quis cōtinere se poterit? Intremus obsecro cōscientias nostras: discutiamus eas: si si risimus in iuēture: saltem in senectute fleamus: cogitantes quid christo et quid diabolo tēpore iuētutis persoluimus. Et si ante quā ad heremū peruenim: visus nos incurauit per cōcupiscentiā: si guttur per gulā: si audis per enormitātē verborū vel spontaneā detractiois audientiā: si lingua claudicauit in verbo: si olfactus errauit in odoramento: si tactus sefellit in suauitate: si gressus ad furtum: si in his vel aliquo istorū re inueneris culpabilem: ablue culpā per lachrymā. Iuxta q̄ritatem sordis mensura lachrymarū copiam: assumendo penitentiā: que mater est omniū bonorum. Timor autē qui penitentiā cōcupiscentiā contritiōe parit. Penitentiā enī illa digna et bona est: que peccata peracta deplorat: sic ut deplorata ite: nō cōmittat.

De pe. dis. Quid ergo penitentiā est: nisi anteacta deslere: et flenda iterū itj. cap. j. et nō cōmittē. Nam qui sic peccata deplorat ut iterū peccata pnam q̄p: cōmittat: adhuc penitentiā agere ignorat. Nunquid et qui dispe. iij. sen. simulat irrisor est: et nō penitens qui adhuc agit quod penitet: di. xij. c. j

Peniteamini igitur fratres mei: et penitentes penitentiā agi: De pe. dis. te in fletu et lamentatione: ut digne ridere possitis in gloria beato iij. irrisor. rum. Amen.

De superbia et humilitate. Sermo. xij.

Ratres charissimi ubi superbia fuerit: ubi discordia et contumelia ostenditur. Non ergo de ceteris uos dei in heremo constitutos superbos esse sed humiles: nō elatos: sed māsuetos / castos / benignos / et

omnib; virtutib; ornatos. Cauete enī fratres et vigilanter semp attendite: ne supbia inflemini de bonis cōmissis: scientes quod superbia ex angelis demones fecit: sed humilitas homines similes angelis cōstituit. Supbia gloriā de celis detecit angelicā: sed humilitas ad celos ascendere fecit infirmitate humanā. O fratres mei cauetis: ne orātes: vel legentes: vel stantes: vel sedētes: vel vigilantes dicatis ore vel corde: habitantes in cinere et cilicio cum phariseo. Gratias tibi ago dñe: quia nō sum sicut ceteri homines. Hec enī solitaria vitam ducentes diabolo instigāte sepe cogitant: sepe hoc dicere tētantur ab inimico seruorū dei. Potius enī volo uos heremū exte: q̄ talia dicere vel cogitare. Sed dū temantini hoc asserere vel de uobis ipsis hoc cogitare: mor clamate: mor uoluate et dicite. Ego sum uermis et non hō: opprobriū hominū et abiectio plebis. Et cū publicano dicite: quibus cūq; virtutib; sitis ornati. Deus propitiū esto mihi peccatori. Attendat igitur charitas uestra: quid dixerit ueritas nostra. Qui maior est uestrum: fiat sicut minor: et qui precessor est sicut minister. O monache q̄to maior es: hūilia te in omnibus: et inuenies gratiā coram deo et hominibus. O sancta uenerabilisq; humilitas: tu filiū dei de sinu patris descendere fecisti in uerū sancte marie uirginis. Tu enī fecisti in uolūtilibus pāniculis: ut nos indueret uirtutū ornāmētis. Tu circūcidisti eum in carne: ut nos circūcideret in mente. Tu eum pmissisti corpalliter flagellari: ut nos liberaret a flagello peccati. Tu eum coronasti spinis ut nos coronaret suis eternis rosis. Tu enī infirmari fecisti: quod medicus cunctorū erat: et solo uerbo sanat uinueris: ut nos infirmos sanaret. O sancta humilitas: quod dissimilis es supbie. Nam ipsa supbia fratres mei luciferū de celo detecit: sed humilitas dei filium incarnauit. Ipsa supbia adā de paradiso expulit: sed humilitas latronē in paradysum intro duxit. Supbia gigantū linguas diuisit et confudit: sed humilitas cunctas cōgregauit dispersas. Supbia nabuchodonosor in bestia transmutauit: sed humilitas ioseph principē israel constituit. Supbia pharaonē submersit: sed humilitas moysen exaltauit. Hec est illa sancta humilitas: que fecit nos solitarios: quod fecit nos priuatos seculo. quod fecit nos in cōuentu solitarios oibus uirtutibus florere pfectis. Hec est illa sancta humilitas quod philosophos tradidit in reprobū sensum: excecavit uideos: suffocauit paganos: infāmā christianos: perimit obliuatos: deicit potētes de sede: et exaltat humiles. Sed supbia fratres mei nō sic. Sed quid? Prelatos percutit: diuites tumuros efficit: religiosos deiecit. Hec homines cecate ne se agnoscant quid sunt. Hec enī fructum pdit operis: mentē hoīs ligat: quod ab eapandit omne malū. Hec est illa seruēs olla: quā hieremias uidit: in qua decoquuntur oēs principes et pasto restenebrarū: sectatores bonorū temporalium: ueneratores diuitiarū: qui primas cathedras appetūt in synagogis: et salutarī in foro: et vocari rabbi. Hec ollam succedit diabolus dum corda patrum inflat ad altiora. Isti sunt quattuor uenti: qui totum orbē perficiunt: arrogantiā sibi ascribens quod nō habet: insolentia sibi appropriās quod alteri debet: supbia multa de se credens ultra quod uerū sit: contumacia se erigēs in prelatum. Isti sunt quattuor fabri: qui totū mundū concutunt: et corda filiorū dei dissipant: A quib; nos custodiat deus. Amen.

Luc. xviij ago dñe: quia nō sum sicut ceteri homines. Hec enī solitaria vitam ducentes diabolo instigāte sepe cogitant: sepe hoc dicere tētantur ab inimico seruorū dei. Potius enī volo uos heremū exte: q̄ talia dicere vel cogitare. Sed dū temantini hoc asserere vel de uobis ipsis hoc cogitare: mor clamate: mor uoluate et dicite. Ego sum uermis et non hō: opprobriū hominū et abiectio plebis. Et cū publicano dicite: quibus cūq; virtutib; sitis ornati. Deus propitiū esto mihi peccatori. Attendat igitur charitas uestra: quid dixerit ueritas nostra. Qui maior est uestrum: fiat sicut minor: et qui precessor est sicut minister. O monache q̄to maior es: hūilia te in omnibus: et inuenies gratiā coram deo et hominibus. O sancta uenerabilisq; humilitas: tu filiū dei de sinu patris descendere fecisti in uerū sancte marie uirginis. Tu enī fecisti in uolūtilibus pāniculis: ut nos indueret uirtutū ornāmētis. Tu circūcidisti eum in carne: ut nos circūcideret in mente. Tu eum pmissisti corpalliter flagellari: ut nos liberaret a flagello peccati. Tu eum coronasti spinis ut nos coronaret suis eternis rosis. Tu enī infirmari fecisti: quod medicus cunctorū erat: et solo uerbo sanat uinueris: ut nos infirmos sanaret. O sancta humilitas: quod dissimilis es supbie. Nam ipsa supbia fratres mei luciferū de celo detecit: sed humilitas dei filium incarnauit. Ipsa supbia adā de paradiso expulit: sed humilitas latronē in paradysum intro duxit. Supbia gigantū linguas diuisit et confudit: sed humilitas cunctas cōgregauit dispersas. Supbia nabuchodonosor in bestia transmutauit: sed humilitas ioseph principē israel constituit. Supbia pharaonē submersit: sed humilitas moysen exaltauit. Hec est illa sancta humilitas: que fecit nos solitarios: quod fecit nos priuatos seculo. quod fecit nos in cōuentu solitarios oibus uirtutibus florere pfectis. Hec est illa sancta humilitas quod philosophos tradidit in reprobū sensum: excecavit uideos: suffocauit paganos: infāmā christianos: perimit obliuatos: deicit potētes de sede: et exaltat humiles. Sed supbia fratres mei nō sic. Sed quid? Prelatos percutit: diuites tumuros efficit: religiosos deiecit. Hec homines cecate ne se agnoscant quid sunt. Hec enī fructum pdit operis: mentē hoīs ligat: quod ab eapandit omne malū. Hec est illa seruēs olla: quā hieremias uidit: in qua decoquuntur oēs principes et pasto restenebrarū: sectatores bonorū temporalium: ueneratores diuitiarū: qui primas cathedras appetūt in synagogis: et salutarī in foro: et vocari rabbi. Hec ollam succedit diabolus dum corda patrum inflat ad altiora. Isti sunt quattuor uenti: qui totum orbē perficiunt: arrogantiā sibi ascribens quod nō habet: insolentia sibi appropriās quod alteri debet: supbia multa de se credens ultra quod uerū sit: contumacia se erigēs in prelatum. Isti sunt quattuor fabri: qui totū mundū concutunt: et corda filiorū dei dissipant: A quib; nos custodiat deus. Amen.

Ps. xxi. De pe. dis. te in fletu et lamentatione: ut digne ridere possitis in gloria beato iij. irrisor. rum. Amen.

Luc. xviij ago dñe: quia nō sum sicut ceteri homines. Hec enī solitaria vitam ducentes diabolo instigāte sepe cogitant: sepe hoc dicere tētantur ab inimico seruorū dei. Potius enī volo uos heremū exte: q̄ talia dicere vel cogitare. Sed dū temantini hoc asserere vel de uobis ipsis hoc cogitare: mor clamate: mor uoluate et dicite. Ego sum uermis et non hō: opprobriū hominū et abiectio plebis. Et cū publicano dicite: quibus cūq; virtutib; sitis ornati. Deus propitiū esto mihi peccatori. Attendat igitur charitas uestra: quid dixerit ueritas nostra. Qui maior est uestrum: fiat sicut minor: et qui precessor est sicut minister. O monache q̄to maior es: hūilia te in omnibus: et inuenies gratiā coram deo et hominibus. O sancta uenerabilisq; humilitas: tu filiū dei de sinu patris descendere fecisti in uerū sancte marie uirginis. Tu enī fecisti in uolūtilibus pāniculis: ut nos indueret uirtutū ornāmētis. Tu circūcidisti eum in carne: ut nos circūcideret in mente. Tu eum pmissisti corpalliter flagellari: ut nos liberaret a flagello peccati. Tu eum coronasti spinis ut nos coronaret suis eternis rosis. Tu enī infirmari fecisti: quod medicus cunctorū erat: et solo uerbo sanat uinueris: ut nos infirmos sanaret. O sancta humilitas: quod dissimilis es supbie. Nam ipsa supbia fratres mei luciferū de celo detecit: sed humilitas dei filium incarnauit. Ipsa supbia adā de paradiso expulit: sed humilitas latronē in paradysum intro duxit. Supbia gigantū linguas diuisit et confudit: sed humilitas cunctas cōgregauit dispersas. Supbia nabuchodonosor in bestia transmutauit: sed humilitas ioseph principē israel constituit. Supbia pharaonē submersit: sed humilitas moysen exaltauit. Hec est illa sancta humilitas: que fecit nos solitarios: quod fecit nos priuatos seculo. quod fecit nos in cōuentu solitarios oibus uirtutibus florere pfectis. Hec est illa sancta humilitas quod philosophos tradidit in reprobū sensum: excecavit uideos: suffocauit paganos: infāmā christianos: perimit obliuatos: deicit potētes de sede: et exaltat humiles. Sed supbia fratres mei nō sic. Sed quid? Prelatos percutit: diuites tumuros efficit: religiosos deiecit. Hec homines cecate ne se agnoscant quid sunt. Hec enī fructum pdit operis: mentē hoīs ligat: quod ab eapandit omne malū. Hec est illa seruēs olla: quā hieremias uidit: in qua decoquuntur oēs principes et pasto restenebrarū: sectatores bonorū temporalium: ueneratores diuitiarū: qui primas cathedras appetūt in synagogis: et salutarī in foro: et vocari rabbi. Hec ollam succedit diabolus dum corda patrum inflat ad altiora. Isti sunt quattuor uenti: qui totum orbē perficiunt: arrogantiā sibi ascribens quod nō habet: insolentia sibi appropriās quod alteri debet: supbia multa de se credens ultra quod uerū sit: contumacia se erigēs in prelatum. Isti sunt quattuor fabri: qui totū mundū concutunt: et corda filiorū dei dissipant: A quib; nos custodiat deus. Amen.

Eccl. iij. De pe. dis. te in fletu et lamentatione: ut digne ridere possitis in gloria beato iij. irrisor. rum. Amen.

De pe. dis. Quid ergo penitentiā est: nisi anteacta deslere: et flenda iterū itj. cap. j. et nō cōmittē. Nam qui sic peccata deplorat ut iterū peccata pnam q̄p: cōmittat: adhuc penitentiā agere ignorat. Nunquid et qui dispe. iij. sen. simulat irrisor est: et nō penitens qui adhuc agit quod penitet: di. xij. c. j

De pe. dis. Quid ergo penitentiā est: nisi anteacta deslere: et flenda iterū itj. cap. j. et nō cōmittē. Nam qui sic peccata deplorat ut iterū peccata pnam q̄p: cōmittat: adhuc penitentiā agere ignorat. Nunquid et qui dispe. iij. sen. simulat irrisor est: et nō penitens qui adhuc agit quod penitet: di. xij. c. j

De pe. dis. Quid ergo penitentiā est: nisi anteacta deslere: et flenda iterū itj. cap. j. et nō cōmittē. Nam qui sic peccata deplorat ut iterū peccata pnam q̄p: cōmittat: adhuc penitentiā agere ignorat. Nunquid et qui dispe. iij. sen. simulat irrisor est: et nō penitens qui adhuc agit quod penitet: di. xij. c. j

De pe. dis. Quid ergo penitentiā est: nisi anteacta deslere: et flenda iterū itj. cap. j. et nō cōmittē. Nam qui sic peccata deplorat ut iterū peccata pnam q̄p: cōmittat: adhuc penitentiā agere ignorat. Nunquid et qui dispe. iij. sen. simulat irrisor est: et nō penitens qui adhuc agit quod penitet: di. xij. c. j

De pe. dis. Quid ergo penitentiā est: nisi anteacta deslere: et flenda iterū itj. cap. j. et nō cōmittē. Nam qui sic peccata deplorat ut iterū peccata pnam q̄p: cōmittat: adhuc penitentiā agere ignorat. Nunquid et qui dispe. iij. sen. simulat irrisor est: et nō penitens qui adhuc agit quod penitet: di. xij. c. j

De pe. dis. Quid ergo penitentiā est: nisi anteacta deslere: et flenda iterū itj. cap. j. et nō cōmittē. Nam qui sic peccata deplorat ut iterū peccata pnam q̄p: cōmittat: adhuc penitentiā agere ignorat. Nunquid et qui dispe. iij. sen. simulat irrisor est: et nō penitens qui adhuc agit quod penitet: di. xij. c. j

De pe. dis. Quid ergo penitentiā est: nisi anteacta deslere: et flenda iterū itj. cap. j. et nō cōmittē. Nam qui sic peccata deplorat ut iterū peccata pnam q̄p: cōmittat: adhuc penitentiā agere ignorat. Nunquid et qui dispe. iij. sen. simulat irrisor est: et nō penitens qui adhuc agit quod penitet: di. xij. c. j

De pe. dis. Quid ergo penitentiā est: nisi anteacta deslere: et flenda iterū itj. cap. j. et nō cōmittē. Nam qui sic peccata deplorat ut iterū peccata pnam q̄p: cōmittat: adhuc penitentiā agere ignorat. Nunquid et qui dispe. iij. sen. simulat irrisor est: et nō penitens qui adhuc agit quod penitet: di. xij. c. j

De pe. dis. Quid ergo penitentiā est: nisi anteacta deslere: et flenda iterū itj. cap. j. et nō cōmittē. Nam qui sic peccata deplorat ut iterū peccata pnam q̄p: cōmittat: adhuc penitentiā agere ignorat. Nunquid et qui dispe. iij. sen. simulat irrisor est: et nō penitens qui adhuc agit quod penitet: di. xij. c. j

De pe. dis. Quid ergo penitentiā est: nisi anteacta deslere: et flenda iterū itj. cap. j. et nō cōmittē. Nam qui sic peccata deplorat ut iterū peccata pnam q̄p: cōmittat: adhuc penitentiā agere ignorat. Nunquid et qui dispe. iij. sen. simulat irrisor est: et nō penitens qui adhuc agit quod penitet: di. xij. c. j

De pe. dis. Quid ergo penitentiā est: nisi anteacta deslere: et flenda iterū itj. cap. j. et nō cōmittē. Nam qui sic peccata deplorat ut iterū peccata pnam q̄p: cōmittat: adhuc penitentiā agere ignorat. Nunquid et qui dispe. iij. sen. simulat irrisor est: et nō penitens qui adhuc agit quod penitet: di. xij. c. j

De pe. dis. Quid ergo penitentiā est: nisi anteacta deslere: et flenda iterū itj. cap. j. et nō cōmittē. Nam qui sic peccata deplorat ut iterū peccata pnam q̄p: cōmittat: adhuc penitentiā agere ignorat. Nunquid et qui dispe. iij. sen. simulat irrisor est: et nō penitens qui adhuc agit quod penitet: di. xij. c. j

De pe. dis. Quid ergo penitentiā est: nisi anteacta deslere: et flenda iterū itj. cap. j. et nō cōmittē. Nam qui sic peccata deplorat ut iterū peccata pnam q̄p: cōmittat: adhuc penitentiā agere ignorat. Nunquid et qui dispe. iij. sen. simulat irrisor est: et nō penitens qui adhuc agit quod penitet: di. xij. c. j

De pe. dis. Quid ergo penitentiā est: nisi anteacta deslere: et flenda iterū itj. cap. j. et nō cōmittē. Nam qui sic peccata deplorat ut iterū peccata pnam q̄p: cōmittat: adhuc penitentiā agere ignorat. Nunquid et qui dispe. iij. sen. simulat irrisor est: et nō penitens qui adhuc agit quod penitet: di. xij. c. j

De pe. dis. Quid ergo penitentiā est: nisi anteacta deslere: et flenda iterū itj. cap. j. et nō cōmittē. Nam qui sic peccata deplorat ut iterū peccata pnam q̄p: cōmittat: adhuc penitentiā agere ignorat. Nunquid et qui dispe. iij. sen. simulat irrisor est: et nō penitens qui adhuc agit quod penitet: di. xij. c. j

De pe. dis. Quid ergo penitentiā est: nisi anteacta deslere: et flenda iterū itj. cap. j. et nō cōmittē. Nam qui sic peccata deplorat ut iterū peccata pnam q̄p: cōmittat: adhuc penitentiā agere ignorat. Nunquid et qui dispe. iij. sen. simulat irrisor est: et nō penitens qui adhuc agit quod penitet: di. xij. c. j

De pe. dis. Quid ergo penitentiā est: nisi anteacta deslere: et flenda iterū itj. cap. j. et nō cōmittē. Nam qui sic peccata deplorat ut iterū peccata pnam q̄p: cōmittat: adhuc penitentiā agere ignorat. Nunquid et qui dispe. iij. sen. simulat irrisor est: et nō penitens qui adhuc agit quod penitet: di. xij. c. j

De pe. dis. Quid ergo penitentiā est: nisi anteacta deslere: et flenda iterū itj. cap. j. et nō cōmittē. Nam qui sic peccata deplorat ut iterū peccata pnam q̄p: cōmittat: adhuc penitentiā agere ignorat. Nunquid et qui dispe. iij. sen. simulat irrisor est: et nō penitens qui adhuc agit quod penitet: di. xij. c. j

De pe. dis. Quid ergo penitentiā est: nisi anteacta deslere: et flenda iterū itj. cap. j. et nō cōmittē. Nam qui sic peccata deplorat ut iterū peccata pnam q̄p: cōmittat: adhuc penitentiā agere ignorat. Nunquid et qui dispe. iij. sen. simulat irrisor est: et nō penitens qui adhuc agit quod penitet: di. xij. c. j

De pe. dis. Quid ergo penitentiā est: nisi anteacta deslere: et flenda iterū itj. cap. j. et nō cōmittē. Nam qui sic peccata deplorat ut iterū peccata pnam q̄p: cōmittat: adhuc penitentiā agere ignorat. Nunquid et qui dispe. iij. sen. simulat irrisor est: et nō penitens qui adhuc agit quod penitet: di. xij. c. j

vanitati mundane. O fratres mei et leticia cordis mei cōside-
rate q̄ta fuerit in martyribus fortitudo: qui velut ipassibi-
les tormēta despiciunt: tyrānos confundunt: cuncta que mūdi
sunt despiciunt: qui licet decozari: licet cōbusti: licet in cin-
ctis mēbris afflicti: licet in oibus corpore sint piecti: non ta-
men legimus eos esse mēte mutatos. Sed scire debetis fra-
tres mei q̄ multis modis dicitur fortitudo: hypocritarū vi-
delicet et philosophorū et bonorū fidelū. Hypocrita deniq̄
multa sustinet: multa potat: et fortis in cūctis apparet. Sed
ve hypocrite: q̄ venando mūdi gloriā: eternā penā mere-
tur. Hic sic trahit gloriā q̄ non habeat gloriā. Hec enī forti-
tudo nō virtus est sed vitii: non magnanimitas sed infirmi-
tas: nō bonitas sed ibecillitas appellat. Hāc pretendit he-
renica: hanc rapiunt falsi fratres: de quorū numero dei gra-
tia vos nunq̄ esse cognoui. Quedā etiam fortitudo est phi-
losophorū: qui calcauerūt diuitias: honores: pōpas: digni-
tates: et aliquando mēbra propiorū corporū: sed hec forti-
tudo insufficiens erat ad eterne vite meritum. Quare? Quia
carebat charitate et timore dei. Ipsa deniq̄ charitas est for-
ma omnis bone actionis. Q̄tus rigor: fortitudinis fuit in
plato. Quot et q̄ta patiebat contraria: sed q̄ fundamē-
to fidei caruit: propterea spes eā fortitudinē non erexit. Et
quia charitate nō pfecit: nō virtutis meritū oīno amisit. Sed
est et alia fortitudo quā boni q̄ti die certāt vsq̄ ad mortē. La-
les fūti fundati in deo: id vltima dixim? fratres: nec vba nec
impiorū verba timēt. Hec est illa mirabilis fortitudo: quā
moyses asperitātē vīe deserti vitit: h̄ est panis celestis: q̄ be-
liā in deserto pavit. Hec est fortitudo q̄ mortē spernit: hec ē
claus quā dom? dei patet: et aperitur. Hec est q̄ habenas
voluptatis: sub freno rōnis iacere cogit. Hec est quā iohā-
nes in deserto decozāt. Hec est quā paulus heremitarū for-
mā beatificat. Hec antonij aliorūq̄ sanctorū patrum locuta
est et sona quā p̄cincti et armati in excelsis indefessa voce
quotidie clamare nō cessant. O fortitudo: heremitarū bacu-
lus: cenobitarū cingulus: monachorūq̄ oīni sacramētū: tu
cōtra paupertatē vales: vt nō frangas anim? paupertatem
amāns: sed amplius sit interius et magis vireat in mente.
Quāto min? abundat in reb? fortune: tanto plus valet forti-
tudo cōtra mūdi insultū. O fortitudo si dolorem patieris: tu
in omnib? gratias agis: tu in tribulatione diuitias spirita-
les et delicias inuenis: vt potius morbi cedant in mēns cō-
modū q̄ corporis detrimētum. O fortitudo oīni crudelita-
tem euacuas: carcerē respuis: crucē non metuis: eculē am-
plexeris: optas vincula: spontanea semp curris ad mortem
O monachē nūc valet cursus tui b̄aui: nūc tua opatio:
nūc colūna fortitudinis roborat. Nihil valet edificij boni
operis: nisi colūnam fortitudinis amplexeris. Sed si colū-
na fortitudinis fracta fuerit: totū edificij bonorū operum
ruit. Hanc si dauid tenuisset: homicidiū et adulteriū nō cō-
misset. Si samson hanc seruasset: femina eum inimicis nō
tradidisset. Si salomon hanc dilexisset: idola nō adorasset.
Si petrus hanc tenuisset: ad vocē ancille fide non negasset.
Si filij israel hāc habuissent: minime in deserto murmuraf-
sent. Et igitur fratres estote fortes in bello tērationis: tribu-
lationis: infirmitatis: iniuriarum: et pugnate cū antiquo ser-
pente: et accipietis regnum eternum. Amen.

**De iustitia et correctione fraterna: cui miseri-
cordia annectitur. Sermo. xliij.**

Abene nostis fratres charissimi: tria monaste-
ria apud hipponā dei gratia merui laudabiliter
ad honorem sancte trinitatis construere. Quorū
primum hoc est: in quo iam annis n̄ vltis modico
pabulo contēti hilariter cōmoramini bestiis associari: au-
bus ministrari: ciborūq̄ spernentes delicias et visus hoīm
fugientes. Et ideo nō ego miser: sed vos sepe angelorū assue-
ti estis colloquiis. Aliud quoq̄ monasteriū in horo: quē san-
ctus noster pater Valerius mihi dedit: edificatū est. Et q̄m
postq̄ p̄sbyter ep̄s factus sum: nec semp hic vobiscū habi-
tare potui: nec cū fratribus qui in p̄dicto monasterio positi
sunt: p̄pterea infra domū ep̄i meū habere volui monaste-
rium clericorū: et cū eis dē pariter viuere cepi scōm regulā
et aplicam traditionē. Ad vos ergo tantū qui in heremo lau-
dabiliter viuere voluistis: pertinet verbū istud audire et in-

telligere: atq̄ operib? adimplere: quo dicif. Diligite iusti-
tiam. Ad fratres autē nostros et clericos q̄ in vībe habitāt:
quibus etiā expedit predicare quotidie verbū dei: pertinet
nō solū diligere iustitiā quo ad seipsos: sed etiā iudicare: re-
prehendere: obsecrare: increpare in oīni panetia et doctrina
populū electorū dei. Et licet fratres n̄ri qui collocati sunt in
horos sancti ep̄i valerij satis distent ab vībe: quia eorū fā-
ma diuinit? diuulgata est: ordināui vt verbū dei populosa-
lubriter p̄dicarent: animeq̄ fidelū suā vitā doctrinā et ex-
empla audiendo et videndo sponte rediret ad illū q̄ ex nihilo
cūcta creauit. Ecce quomodo terrā iudicat: ligant et soluit
que volunt: semp deo fauente. Vos vero q̄ segre p̄ti estis a
seculo: q̄ etiā vitā tutiorē eligere vultis: audite q̄ in cūctis
maxime iustitiā diligere debeatis. O fratres mei et letitia
cordis mei: vultis scire quomodo vos solitarii iustitiā dili-
gere debeatis? Lauete ne sic ab alteri? oculo festuca etia-
tis: vt in oculo vestro trabē nō videatis? Hec sic alteri? ve-
litis reuelare lapsū: vt vestrū nō videatis casum. Hec sic
alterius curare debetis morbi: vt et vos ipsos postponatis
egrotos: ne cui libet vestrū dicat. Medice cura primo te ip-
sum. Cura ergo primo te ipsum o monachē: vt curat? alteri?
vulnera curare possis. Audite fratres mei: audite q̄ d̄ns
dixerit phariseis adulterā accusantibus. Qui sine peccato
est vestrū primus in illā lapidem mittat. O monachē: in quo
aliū iudicas: te ipsum cōdemnas. Quā frōte fratres mei po-
terimus arguere alios de eo q̄ in nobis graui? inuenim? Ad
nos igitur fratres p̄tinet mūdus esse et sanctos: et si tūc
fratrē nostrū deulare videm? reprobendere eū cū oīni mā-
suetudine sine mora debem? ne p̄ nostrā negligētā pereat.
Charitas enī nō odij: non rancoris: sed zelo iustitie gladiū
correctionis euaginare debet. Amen semp misericordia li-
gata sit in cordib? vestris: ne velut iudas ille qui peccauit:
desperat? ad suspēdij pergat. Hec autem ad vos maxime per-
tinet fratres. Sed q̄ ad fratres in vībe habitantes perti-
neat audiam? Certe nō solū hoc sed etiā spectare iudiciū
odio exasperent: ne crudelitate inflamment: ne amore pecu-
nie emoluant: q̄ pauperes vere sumus: et spectaculum faci-
sum? angelis et hoīb? ne timore iustitiā relinquāt: ne eos
moueant res purpuree: nec diuitū munera: sed magis saccus
pauperis: ophi et pupilli eos mouere debet dei iustitiā
cū labore exercere. Regia via q̄ terrā iudicant incedere de-
bet: nec declinare ad dexterā molliū iudiciū: nec ad sin-
istram exasperatō sup̄plicij. Non enī crudelitas est punire
reatū sed iustitia: non tyrannicū sed diuine rectitudinis iu-
diciū. Nō tamen volum? nec cōsiliū dam? vt mor iudicet:
sed cū oīni maturitate incedat: et inuēta discussaq̄ rei causa
in xpi noīe iudicent delinquentes: et si publice peccauerint:
publice puniatur vt et ceteri iustitiā diligētē fortius dili-
gant: et iustitiā odiētē metuant et caueant ne delinquant.
O scā laudabilisq̄ iustitia: sub te et p̄ te pudicitia regnat:
pax p̄ te triūphat et securitas: dignitas p̄ te floret: et fructū
affert in p̄tētia. O iustitia q̄ te amauerit: qui te strinxerit:
cū moysē mare mūdi vitorū sanguine rubricatū: sicco vesti-
gio p̄trāsibit. Hec est x̄ga q̄ p̄tra p̄cussa manat in fluēta: q̄
lapidea subditorū corda iudicio iustitie t̄cta: in virtutum
exuberāt flumina. Hec est virga aaronā fronduit: floruit et
fructū peperit: q̄ iustitia quasi frondet dū mēte cōcipit: flo-
ret dū viriliter exerceat: fructificat dū subditus corrigitur.
Hec est ventis labrū: quo granū diuidit a palca: sanies a mor-
bo eiicit: quia cōtra morbi peccati opponendū est mordax
emplastrū: ne in matus vitii tabes eruberet incurata: et in
augmētū facinoris redunder iniquitas ipunita. Hec est men-
sura: quā debem? metiri penas: et merita pōdere. Atten-
dite tū fratres: attendite pastores qui terrā iudicare debetis:
q̄ aliqui iustitia est relaxāda p̄pter scandalū multorū: aliiq̄
exagitāda vt sit cautela reliquorū. Tunc vere iustitia dicif
gladius ex vtraq̄ parte acur: q̄ hominis defendit corpus
ab exteriorib? iniuriis: et aīam a spiritalib? molestiis. Hec
est medicina vitorū: antidotum peccatorū. Hec est pugio:
quo phinees transiit coeuntē cum madianide iudeum:
et cessauit quassatio. Hec est lapis quo dauid percussit phy-
listiū: et a seruitute israel liberauit. Hec autē sine discretio-
gladius est in manu furiosi. Hec sine prudentia: est mors et
bonorū persecutio. Hec sine misericordia: gladius est ma-

Sap. j.

B

Job. viij.
Rom. ij.Matthel.
xxvij

j. Cor. iij

j. Tim. v.

D

D

Mat. iij.

Mat. xxv.

j. Re. vij.

Ad fratres in heremo. Berno. xv. Fo. viij.

C nutyranni. Cū summa enim dīfretione fratres mei tenēda est iusticia: cū summa deliberatione inferēda est pena: nō iudicando ex suspitione: sed ex q̄o certitudine veritatis. Attēdite fratres mei: ante p̄bate: postea recte iudicate: nō scdm faciē sed recto iudicio. Q̄d facile est iudicare: sed q̄d amarum est q̄d iudicatu est retrahere. Ideo nō puer: nō infensatus vobis p̄esse debet: sed annosus: prudēs: castus: sobrius: vt in progressu i statu sal terre i lux mundi cūctis appareat: Talis iusticia nō poterit ignorare. Tūc enim regnū romanorū pacifice tandū perseuerauit: q̄d iu sapientes regere permiserunt: Sed dū iuuenes i inexpertos regere permiserunt: tanq̄ iusticiam ignorantes: acceptores p̄sonarū faciunt: et cū iusticia perdenes dominū obis terrarū perdidērunt. Iuuenes ergo impudentes: duces ve ecclesiarum pastores nō cōstituendi sunt: ne ipsi simul cū p̄p̄lo pereant. Tales enī si p̄sunt: nō solū p̄teritis oibz futura nō cogitāt sed audire quod bonū est et verum aures suas obturāt. Taliter etiā nō solū iuuenes: sed etiā antiquos in dieb⁹ malis hoc facere frequētē minime dubitamus. Vltia enī pastores oibz p̄desse debet. Et quomodo hoc quis facere poterit: si iusticiam ignorauerit: et regnare in eternum crediderit?

Ecc. vij. Ipsi memorari nouissima sua nō possūt: q̄ in eternū viuere credunt. Ofrares: sicut frequētē dixim⁹ pastores i principes romanorū scientiam de p̄teritis habebāt: in quibus i certificari optime poterāt: et de futuris aliquid scire semp p̄curabant. In hoc autē exercitium eorū cōsistebat: q̄ iusticiam vsq̄ ad mortē sequebātur: et pio ea mortē do felices se esse putabāt. Tu vero o monache qui p̄ces: obsecro memorare quid es: quid fuisti: et quid eris: nunc iustus reputaberis a deo: i eternū nō peccabis. Hec autē fratres mei sit semp nostra exercitatio: si hoc fecerimus: vere fideles i iusti erimus. Sed sunt aliqui: licet dei gratia non inter nos: qui spiritu libertatis viuere volunt: vt supbi: auari: discolori: adulteri: qui si ab aliquo reprehēdūtur: latrant vt canes: mordent vt serpentes: deuorant vt leones: dolēt vt perituri: dicentes malū bonum: et bonū malū. Tales apta facie: viuq̄ sermone: negare iusticiā p̄sumunt dicentes: Ecce quō me p̄sequitur hypocrita: quō iusticiā tenere videt. Talis deniq̄ fratres oibz p̄ior est: et melius illi fuisset si in seculore māsisset. Et ideo si in nostra congregacione aliquem talē iuenerimus: (quod deus auertat) qui si iusticiā calcare voluerit: nō tenēdus est sed expellēd⁹: tanq̄ viuere volens in spū libertatis sue. A quibus tamen nos liberet deus sicut hactenus fecit p̄ gratiam suam: vt nostra sancta i immaculata religio de bono in melius semp augmētetur. per iesum christum saluatorem nostrum: Amen.

De fide trinitat⁹ a simplicib⁹ nō inuestigāda: Et septē donis spū sancti p̄tra septē vitia. Ser. xv.

Scriptum est fratres charissimi: q̄ nō debemus loqui sublimia: tanq̄ sapiētes mūdi gloriātes. Aut enī p̄pheta: Nolite multiplicare loqui sublimia. Hoc autem verbū ad vos maxime dirigitur q̄ rusticant estis in filiis habitātes: licet cūes scōp⁹ i domesti: cos dei vos nullatenus dubitare debeamus. Nolite igitur multiplicare loqui sublimia. Que sūt ista sublimia de q̄bus nō licet multū loqui: nisi de dei oipotētia: de vniūitē ei⁹ coeternitate: de sancti spūs magnificētia: Ofrares mei i leticia cordis mei: si volum⁹ scire q̄tum pater immēsus sit apprebendere nō valeamus. Si imaginari cupimus quō filius coeternus sit i cōsubstantialis: mens hūana oīs natura lis succūbit. Si scire desideramus qualiter spū sanctus oīs cōtinet et nō p̄tinetur: oīs hūana rō deficit. Ideo hec oīa di scutere nō cūem⁹. Quare nō: nisi q̄ nullo mō valeam⁹. P̄p̄terea fratres mei sciatis: q̄ vbi cūq̄ q̄ritur de vnitātē trinitatis: magna est adhibēda cautela: q̄ nec periculosius alibi erratur: neq̄ laboriosius aliquid queritur: nec fructuosius aliquid inuenitur. Vtemat igit cōtra volētes scire vltra id q̄ necesse est: sanct⁹ ille salomon: i reprehēdendo atq̄ docendo dicat. Altiora te ne quēseris: i fortiora te ne scruteris. Surgat etiā paulus colūna fidelū et lumen orbis terre: i sua voce cōfundat oēs philosophātes: nomen xpī p̄notātes: volētes sapere plus q̄ oportet sapere. Non tamen dico fratres q̄ oīno nō queratis: sed quēstiones in diuinis vos qui

grossi estis multiplicare nō debetis. Querite tantū vos qui spirituales estis: quomodo p̄cepta dei seruare possitis: quomodo diabolu in heremo superare debeatis: quomodo patientiā quā xp̄s docuit amplecti valeatis. Hec enī seru⁹ dei semp legere et adimplere debet. Natura deniq̄ nostra fragilis est: et ea rōne cōprehēdi nō potest. Philosophus etiā aristodem⁹ annis multis insudauit naturā apīs inuestigare: nec finaliter potuit. Quomodo q̄ nos trinitatē capere valeamus? Cur miramur o fratres q̄ lutei fumus: et ventrē ster: corib⁹ plenū porciatē: si nescire possim⁹ dei naturā? Hūq̄d et angeli ipsam in celo inuestigare possunt? Certū est q̄ nō. Quid enī sciūt: nisi q̄ de trinitate vnus est: et oīs sine labore et pena creauit et gubernat? Nolite ergo fratres loqui sublimia: nolite sapere plus q̄ oportet sapere. In die enī iudicij nō dānabunt xp̄iani: nec rōes reddēt q̄ philosophiā vlt⁹ dyalecticiā astrologiā vlt⁹ musicā ignorauerūt: nec de hoc q̄ naturā dei scire nō potuerūt: sed ideo dānabunt: quia deo obedire neglexerūt. Iō scitote frēs q̄ melius est pie cōfiteri ignorantiā: q̄ temere scientiā vendicare: q̄ temeritas penā habet: i ignorantia promerēt veniā. Sufficiat nobis scire de mysterio trinitatis tm̄ q̄tū dñs discipulis suis exposuit. Nemo ei nouit sic de natura sua dicere sicut ipse q̄ ait. Baptizare gentes in nōie p̄ris i filij i spū sancti. Tres aperte p̄nūciat personas: sed vnitātē ostendit dicēs: in nōie: nō enī dixit i nominibus. Trinitas enī diuinitatē indiuisibilib⁹: i cōiungit diuinitatē. Singulariter enī vnaqueq̄ persona deus ē i vita vel deitas indiuisa in opē: cōcōrs in volūtate: par in potētia: eq̄lis in gloria: nec minorat in singulis: nec auget in trib⁹. Sacta ergo trinitas vnus deus est: ex quo oīs: per quē oīs in quo oīs sunt. Et ne tres deos putarem⁹: ait ap̄ls. Ipsi gloria: nō ipsis. Ipsi quidē glia semp sit: qui ait. Faciamus hoīem ad imaginē et similitudinē nostrā. Cū enī singularitē dicit: imaginē: ostendit vna esse naturā ei⁹: ad cui⁹ similitudinē hō fieret. Cū vō pluralitē dicit: nostrā: demōstrat deū nō vna esse p̄sonā: ad cui⁹ imaginē hō fiebat. Si enī esset i p̄ris: i filij i spū sancti vna esset p̄sona: nō dixisset nostrā: sed meā: nec faciamus: sed faciā. Si vero in illis trib⁹ personis tres essent essentie: nō dixisset nram sed nras. Et id cū dicit ad imaginē nostrā: indicat trinitatē vnitatis: ad cuius imaginē factus est hō noster interior: q̄ similitudinē scē trinitatis retinet. Sicut enī pater deus: filius deus: spū sanctus deus: nō tres deos credim⁹ sed vnu deū tres p̄sonas habentē: ita aīa intellectus: aīa volūtatis: i aīa memoria: nō t̄ tres aīe in vno corpore sunt sed vna aīa: q̄ licet vni⁹ sit substantie et nature: tres t̄ habet dignitates: intellectū: volūtātē: memoriā. Et sicut ex patre generat⁹ filius: i ex patre filioq̄ p̄cedit spiritalis sanctus: ita per intellectū generatur volūtas: et ex his duob⁹ p̄cedit memoria. Sine his trib⁹ aīa perfecta esse nō pōt: nec hōy triū vni⁹ sine alijs duob⁹ aliquid integrū consistit. Nec solū sufficit intellectus: nisi sit voluntas in amore: nec hec duo: nisi addat memoria: q̄ semp in mente intelligentis i diligentis manet eligens. Vniuer sit enī p̄doto: deus oēs motus aīe ad bonū facit. Intellectū vt intelligamus quod iubet: volūtātē vt sit in amore eius: memoriā ne obliuiscamur quod imperat. Et ergo fratres mei et corona martiris mee nolite discutere nisi q̄tum vobis necesse est ad salutem. Nolite sapere nisi q̄tum oportet sapere. Quid enī oportet sapere nisi q̄ deus trinus i vnus est? Quid aliud necesse est nobis: nisi decliare a malo i facere q̄d bonū est? Quid aliud necesse ē nobis: nisi vt bona cognoscām⁹ i mala? Bona vt sciamus ea rapere: mala vt sciam⁹ ea deuitare. Hō est igitur malū scire malū: q̄ nisi cognoueris quō vitare poteris? P̄ter legem nāq̄ p̄ctm cognoui: aut ap̄ls: q̄ ante legē peccatū nō cognoui: sed post legē datā quid tenendū q̄d vitandum erat cognoui. Malū ergo scire nō est malū: sed malū opari malū esse q̄s paganorū vni⁹ dubitauit: Necesse est ergo scire q̄s perbia mater est et caput oīm vitiōrū. Ab ea enī descēdit ianis glia: inuidia: ira: tristitia: auaricia: voluptas carnis: in qua p̄tinet gula atq̄ luxuria. Ascendit q̄s frēs mei ad sapiētiā huius mundi: et dū p̄siderat honores sibi a discipulis exhibitos: extendit alas suas vsq̄ ad terminos orbis terre: et de se p̄sumens gloriā: i sic superbiendo et p̄sumendo mor inanis gloria p̄sumētē aggredit⁹: dū ab alijs querit gloriosus videri. Et dū sic querit: a quib⁹dā cōsiderat i vi

B

Manbei. xxvij.

Ro. xj.

Gen. j.

B

L

Rom. xij.

p̄. xxxvj.

Rom. vij.

D

Joh. vij.

Mat. v.

Ecc. vij.

Ephe. ij.

Ecc. iij.

Rom. xij.

Sancti Augustini.

Sermo. xvi. et xvii.

derse despici: dicentib: Non est q̄ a multis credis. Plures nāq̄ sunt eo acutiores: et plures eo meliores nō dubitamus. Infirmus nō ille q̄ se putat oīa scire vel singula possidere: videns quosdā alios se: mox eū inuidia aggredit: cui? vestigium iramutat: et nō valēs irā opere perficere: tristatur: q̄rens cōsolationē tristitia: auaricia tangit: ut habeat vñ trāscendere valeat omēs. Et ecce dum diuitias cōgregat: et acq̄suerit: statim in gule et luxurie foueam cadit. Sed o grandis misa saluatoris. Spūs enī pietatis per contemptū mundi ordinat: ut expelleret auariciā. Sed q̄ abiecta auaricia: sepe mala cōpūnit tristitia: dāf spūs sciencie: q̄ ostendit q̄ sit bona vel mala tristitia. Si ergo sciencia bonā tristitiā adducit: q̄ surgit ex dolore peccatoris: expellit tristitia seculi: que mortē operat. S; q̄ multi sunt istis omibus carentes: sicut sunt iracundi: ideo datur spūs fortitudinis: q̄ per tēperantiā refrenat iracundiā. Talis fortis est: immo fortior: q̄ vincit anīmū q̄ caput vrbē. Sed q̄ adhuc inuidet fortius impetant: dāf spūs cōsiliij: q̄ per amorē proximi eiicit inuidiā. Sed q̄ pro tantis meritis sepius vult laudari: ideo dāf spūs intellectus: per quē intelligit qd sit. Sed q̄ inuenit se nihil esse: ideo ante deū humiliat: et sic per humilitatē spūs intellectus eiicit inanē gloriā. Sed q̄ aliqui nō curat extrinsecus: solum in sepe de se interius gloriari: ideo dāf spūs sapientie: per quē incipit deū cognoscere. Eius autē bonitātē et misericordiā q̄s cognoscens: ipm toto cordis affectu diligit: et sic sapientia per charitatē expellit supbiā: qua expulsa per gratiā efficiunt templū dei et habitaculū spūs scī. Amen.

De inobedientia: negligentia: patientia et castitate. Sermo. xvi.

ij. Cor. v. Fratres mei dilectissimi: in omib; operibus vris semper memento: q̄ oēs stabimus ante tribunal xpī: ut referat unusquisq̄ prout gessit in corpore. Cauendum est ergo ante illud terribile tribunal vacui vel denudati appareamus. Non enim tunc sancti nobis subuenient: quia tps non erit miserendi et mīam impetrādi etiam fugiet a ianua paradisi maria. Omēs enī contra nos tunc erunt: abraā cōtra inobedientes: et isaac cōtra impatientes: et iacob cōtra negligentes: et ioseph 5 in cōtinentes. Qd dū reprobent inobedientes fratres mei p venerabile patrē obedientiā abraā: q̄ fortis: q̄ turpiter. Ideo frēs mei attendite: et parati semper estote ad obedientiā mandatorum dei: paratas semper habentes aures audiri: et linguam voci. Pedes ituros festinate: manus ad operā sine mora parate corde iocūdo: serena facie: ore risu et oculo ornato: scitatis splendore: nō tñ amore serui vel metu: sed omni charitatis affectu: scitām obedientiā seruare vos opto. Tunc enī aī tribunal iudicis abraā nō vos cōdemnabit sed commendabit: nō vos a se expellet sed conuocabit: nō vos maledicet sed sublimabit in eterna patria. Negligentiā etiā omnē deponere vos deprecor: fratres: ne abraā vos cōmendante contra vos surgat ille sanctus iacob in diuiniū. Fugite frēs: fugite negligentia: nā sicut in vnoquoq̄ opere bono mater est diligentia: ita vniuersę doctrine et disciplinę nouerca est negligentia. Sed et si habuerimus obedientiā: negligentia oīno carebimus: adhuc nō sufficit nisi et cū isaac patientiā habeamus. Nam sicut per impatientiā omia destruiunt bona: omniaq̄ suffocant optima: sic et per patientiā omnia generant bona: omēs iniquitates demergunt in profundū. Qui vero fratres mei patientis nō est: monachus nō est. Sed et si habuerimus obedientiā cū abraā: patientiā cū isaac: diligentia cū iacob: et castitatē nō seruauimus? cū ioseph: quid hec omia nobis pderunt? Amare ergo debemus summe castitatē: si ne qua nostra opera nihil valent. O castitas ornamentū nobilitat: exaltatio humilitat: nobilitas ignobiliū: pulchritudo vilitat: solamen merentū: augmentū pulchritudinis: decus sancte nostre religionis: minoratio criminū: multiplicatio meritorū: dei amica: angelorū cognata: patriarcharū vita: prophetarū corona: apłorum cingulū: martyrū auxiliū: cōfessorū vehiculū: virginū speculū: viduarū refugium: et cunctorū bonorum gaudiū et solamen. Sed quidā sunt frēs mei qui in iuuentute sua luxuriose viuere voluit: et si ad senectutem peruenierint gloriā dicentes se cōtinentes esse. Tunc enim eligunt seruire castitati: quando libido eos seruos ha-

bere contemnit. Nunquid tales continentes dicendi sunt? Absit. Tales enim premium non habebūt: quia laboris certamen non habuerunt. Sed illos vere expectat sempiterna gloria: q̄ fontes fuerunt gloriolę certamini suppositare. Amē.

De vigilatione et ociositate vitada. Ser. xvii.

ij. Petri. v. Solus petrus fratres dilectissimi de nostra salute sollicitus: nos dulci admonet: et ad vigilandū nos exhortat in cetera dicēs. Vigilate frēs: quia aduersarius vester diabolus q̄rit quē deuoret: cui resistere debemus per fidem. Sed fides querit orationē: oratio autē optat prudentiā. Quid ergo nisi q̄ prudentes sim? in fide fundati et vigilem? in orationib;? Quare in vigilijs fratres orare debem? nūq̄ si nō vigilauerimus et ociosi permāserim? qd aliud q̄ tepidi in hac solitudine apparebim? Et si tepidi fuerim? incipiet nos euomere saluator: de ore suo: de consorcio suo: de plebe sancta sua: eo q̄ nec calidi nec frigidi sumus. Vigilate ergo fratres ociositatē deponētes in cūctis. Quid enī ociosū est: nisi viui hoīs sepultura: ut ait pagan? ille sanctissimi apłi amicus charissim? Per ociositatē fratres rigore sanctę solitarie religionis fastidimus: per hanc heremū sepe exire tētamur: per hanc accendimur frequēter ad luxuriā: per hanc animamur ad superbiam: per hanc ducimur ad mūdī gloriā: per hanc tētamur delicate pasci: per hanc suffocamur preciose vestiri: per hanc ad superflua dormitionē trahimur: per hanc ad verba secularia ducimur libeter audire. Hec est illa ociositas pessima q̄ frequēter sanctorū puentus destruit: paries in eis luxuriā: nutrens in eis gula: seminās inter eos zizaniā: generās inter eos homicidia: et oīa que sunt opera carnis. Quid ergo dicis o frater? Quid ociose agere potes: nisi opera carnis? Nunq̄ q̄s cuius celos erit: si ociositatē amauerit. Ergo frater qui in heremo habitas: si vis perfect? esse: fuge ociositatem: q̄ in seruis dei inbulpeius reperit. Surge ergo si dormis o rusticane mi chare. Surge tu qui in heremo habitas si clausos mētis oculos habes. Surge tu q̄ nec ad altā virtutem oculos mētis p̄dis: nec ad videndū q̄ necessaria tibi sunt: oculos mētis aperire vales: fuge ociosū et semper aliqd facere memeto. O fratres mei semper occupatos vos esse desidero: ut brauiū salutis per gratiā dei recipere mereamini. Hāc fugere cupiēs sanctis monachorū pater Antoni? clamauit ad dñm in heremo et dixit. O samaritane dñe deus me: o aīa et corporū vere custos: suscita in me gratiā tuā: et infunde seruo tuo misericordiā: ut in heremo collocat: in tuo cōspectu ociosus nō maneat. Et audiuit antoni? Antoni cupis deo placere? Ora: dñi orare nō poteris: manib; labora: et semper aliqd facito. Fac qd in te est: age qd potes: et nō deficiet tibi auxiliū de sancto. Quid ergo diffidis o monache? Nunq̄ idem de? est? Nunquid et p̄ te idem crucifixus est? Age igit qd bonū est. Fuge ocium: qd mors est: et aperi oculos mētis et corporis: videbisq̄ singulas creaturas ad officia singula deputatas. Ecce enī sol cursum anni p̄ficit: luna etiā mēibus ut vicissitudinib; discurrit: ceterę stelle. Dia enī sibi deputata officia sine quiete exercent. Nunq̄d etiam aīa labiura ad suę nature industriā ociosū fugiūt? Nunquid etiā semper laborat ut cōseruetur in esse? Nunq̄d in suis necessitatib; deficere et pigrescere ea videm? Absit. Omnia enī sub obedientiā sunt: omia agūt qd agere debent. Solus autē miser homo acidia soporat? a suo officio frequēter recedit: et dei imaginē in se deturpans in acidia pseuerat. Erubescite o christiane et abscondite a facie saluatoris tui: qm in sapientiorum iumentis et fornicis hodie factus esse cōprobatis. Glade enī ad fornicā et cōfiderasemitas ei? et vix ab ea miser q̄ capite eleuato perambulas: et sup astra celozū iam ascendere credis. O si dera semitas ei? q̄ cū p̄ceptorē non habeat: tanq̄ de salute sua sollicita: in estate grana colligere nō desistit: qbus viuere possit in hyeme. Hō enī solū seculares hoc attendere debet: sed et nos q̄ dei gratia in heremo sumus: et in hac vasta solitudine habitam? fornicariū odionem debem? attendere: et eas sumopere imitari. Laborare enī sine intermissione debem? ut fructū bonorū operū acquiramus in estate presentis vite tā solliciti et sedule: ut tēpore hyemali: tēpore frigoris et iudicij nō fame peream? sed bonis cūctis ornati eternaliter reficiamur in patria. Vigilate ergo fratres mei dilectissimi: corona mearū gaudiū meū qd estis:

Apoca. iij.

Apoca. iij.

Apoca. iij.

Apoca. iij.

puer. vj.

Ad fratres in heremo.

Sermo. xviii. Fo. ix.

Oem ociositatem expellit: semper aliquid boni facit: et quod tedit orare: psallere non desistat: quod tedit orare vel psallere: laborare manibus non differat: cogitantes quod dicitur dauid exercitatus in militia: non insultat sibi luxuria: sed postquam in domo ociosus remansit: laborauit ad adulterio: et homicidii commisit. **Judi. xvi.** Samson dum cum philisteis pugnavit: non potuit capi ab hostibus: sed postquam dormiuit in sinu femine et ociose cum ea remansit: mor capitis et cecidit ab hostibus. **Salomon dum occupatus esset in edificatione templi: non sensit luxuriam: sed mor recedens ab opere pensavit inultu luxurie: et proficiens: femina infigit ad iola: adorauit in thalamo vituli aurei. Vigilate ergo fratres mei: vigilare et nolite deficere: quia nec sanctiores dauid: nec fortiores salomone: nec sapientiores salomone vos esse cognosco. Deponatis omnem acidiam: que sermonem nudum reddit: bonis omnibus vos priuati: virtutis vestimentis vos expoliati. O fratres mei: honesto opere semper occupatos vos esse desidero: et quod perdidistis in seculo per pietatem recuperatis laborando in heremo in futuro. Et si aliqui sunt ex vobis qui per annos octoginta et amplius in heremo sunt sanctissime conuersati: iugos anime obediunt paupertatis et castitatis decorati: iam gaudeat expectantes beatam spem et aduentum domini. Ipsi enim ut videmus quod amplius ieiunius et orationibus et operibus monasterii insisterent non possunt: fecerunt enim dum potuerunt. Propterea filii mei si modo non faciunt ea que facere consueuerant non sit vobis molestum. Si quiescunt non miremini. Si venerantur a me vt patres: non tristemi: quia ipsi digni sunt. Non enim dolere debetis: quia charitas non cogitat malum: sed gaudere de alteri bono. Ideo volumus et in christi nomine ordinari vt et ipsi qui centum annorum et amplius sunt pater noster sedendo in lectulo dicant: et diligenter eis sine murmure seruiant: vt et ipsi pro nobis intercedant in celis: quorum habitatio iam ibi est. Quia obtinere faciat nos ille qui est benedictus in secula. Amen.**

De cauenda inuidia. Sermo. xviii. In quo Augustinus que pdeunt ex inuidia scelera: quam et fugienda: et inuidiam cognoscere docet: et cetera.

Fratres mei desideratissimi: nolite inuicem inuidere: sed studeat unusquisque deo in cunctis placere. Inuidia enim omnes virtutes percremat: omnia bona dissipat: omnia mala generat. Sed dicetis. Nos quidem grossi sumus: peccare optime scimus: sed vitare peccata vel a peccatis refringere ignorantes et fragiles sumus. Quomodo ergo inuidiam habent: vel nos ipsam habentes cognoscere poterimus? O fratres mei cupitis vos ipsos si inuidia estis cognoscere: cupitis et fratres vestri inuidiam habentem cognoscere? Attendite quod ille inuidus est: qui alienum bonum suum facit: et si facere non potest: clamat per uicos et plateas et velut canis latrat et ardet. Sed primo seipsum more phenicis occidit. Quid enim agit fenix nisi quia dum senescit: ad partes calidissimas volat: ligna sicissima congregat: et lignis congregatis: alio ligno percussit: et sic igne accendit: et in eodem se comburi permittit? Ex quibus cineribus vermiculus nascitur: et postmodum fenix alia efficitur. Sic et hypocrita facit: sic et inuidus agit cunctis diebus vite sue: intus et extra seipsum comburens: seipsum primo infestans: primo seipsum vulnerans et verans. O inuide quod paucos habes amicos: et forsitan neminem habes: de cuius bono non doleas: et de cuius malo non gaudeas. Merito omni amico priuari debes: eo quod de nullo amicorum bono gaudere. perbaris. O inuidia omni vitio peior: et o peste deterior. O inuide quod nunquam quiescere potes: an ignoras quod omnis malicia habet aliquam felicitatis umbram? Sed tu ipsa inuidia nequissima pestis: tormētum sine refrigerio: morbum sine remedio: labor sine respiratione: penam sine intermissione: famem sine saturitate semper habere videris. O inuide vermis mortiferus: qui in hedera tunc quoti die nascitur. O igneus serpens: quo populus israel pungitur. Hic est enim frater bruchus: quo fructus terrarum depascitur. Legimus enim dilectissimi fratres mei quod filius israel magna celit dicitur: quo refuato scaturie bar multitudo vermium. Sic et celestis gratia fidelis collata: occasione facit in aio superbi inuidia nascitur. Et quanto magis celestis gratia fidelis solidat: tanto magis superbi mens in inuidie vermē resoluunt. Legimus etiam vermē ex hedera nasci: cuius umbratio nas a calore defendebat: tandem hedera corrumpitur: et funditur

deuastat per vermē inuidie. Filios etiam israel in egypto peregrinantes: legimus igneos serpentes pupugisse. Sic et vos heremi facri cultores: veri filii israel: dum inuidios vestros de vobis susurrantes auditis: exultate quoniam filii dei et sanctorum patrum effici meruistis. Exultate orantes. per eis: vt eos socios habere in sanctorum collegio mereamini: reprehēdetes et ostēdetes eis: quia ipsa inuidia est illa pessima tinea: que purpurameta virtutum demolitur: erugo quod thesaurum sapientie depredat: bruchus quod terrarum virentia comurit: quod quid boni operis virefcit in homine: pene pestis inuidie perdit. Hec est que angelus de celo precatur: quod hominem de paradiso exulauit: quod filios israel in deserto percussit: quod contra ioseph fratres armauit: quod danielē in lacu leonum militi: quod caput nostrum cruci affixit: que iudā suspēdi fecit. Scitote fratres mei atque discite: et super tecta predicare: quod inuidia est illa fera pessima: quod hūc tollit: cordia dissipat: tertiam linguam multiplicat: iustitiam disperdit: et omnia mala generat. Hec est quod abel occidit: adam onerauit: vel exulauit: pastorem suspēdit: petrum iugulauit dum christum negauit: paulum decollauit et iohannem: stephanum lapidauit: goliam perstrauit: dauid decepit: muros hierusalem euerit: romā depopulauit: carthaginem destruxit: troiam deuastauit: multa mala per hac fera pessimā in orbe terrarum facta esse legimus. O fratres mei dilecte: o rusticane amāde: o dimidiū aie mee: cur inuidiam non deponis? Cur eā diligis? Nunquid moriē diligis? Nunquid ad suspēdium pergis: nunquid in lacu te proijcis? O inuide quod nunquam quiescis sed semper cum saulo seruos dei persequeris: eos ligatos ducens ad principes sacerdotum. Ecce enim alios laboras tenere: sed tu teneris ab illis: alios ligare procuras sed ecce tu cadēs in terrā audis cum saulo: Cur ne persequeris? Alios tenere sollicitas: sed ecce cecatus teneris a cunctis. Alios defraudare procuras: et ecce nequit defraudatus. mor depozaris ad tartara. Et ergo fratres deponite inuidiam: et si quis inuidios inter vos habere videtis: orate pro eis: quod totiens moriuntur: quotiens videt vos bonis operibus refrulgere. Lupitis ergo eos torqueri? Nunquam enim melius inuidios torqueri poteritis: quam virtutibus et glorie seruando. Tūc enim latrat vt canes: deuorant vt leones: facie pallescunt capite minantur: oculis scintillant vt sidera: manus cancellas astringunt: dentibus strident: et sic aia et corpore moriuntur. Vos autem benefacite: non tamen vt eos ad furorem accendatis: sed vt deo placeatis: orate pro persequētibz et calumniantibus vos: dolentes de malo corporis: sed forti de aie perditioe. Cōcedat ergo nobis christus pater omnium et primi amorē infundat: quod est benedictus in secula. Amen.

De vigilia natiuitatis christi: et genitricis marie laudes: humilitati nascētis: parua descripta preparatione coniungit. Sermo. xix.

Acingimini filii potentes: estote parati: quia die crastina delebitur iniquitas terre: et regnabit super vos saluator mundi. Crastina die tenebrarum caligo minuetur. Crastina die lux oculis fidelium et credentibus redet. Crastina die mundus suam reparationem amplectetur. Crastina die conditor siderum redemptor: omnium penditurus est ad vbera sancte marie virginis. Crastina die ille qui eternaliter precedit volubilitate seculorum: ingerere se incipiet curribus annorum. Crastina die solutus nature legibus ex solis diuinitatis potentia virginis marie viscera secundatur: et ex ruino suo fluuius magnus orietur: et fructus apparerebunt optimus: et ex virgulto suo radix perfectior procedet tanquam sponsum de thalamo suo. Crastina die o monache suscipies infantulum iesum: qui tunc ante oia secula factus est. Para igitur te: quod ipse dignatur videre te: osculari te: astringere te et nunquam dimittere te nisi tu primo eum dimiseris. Aspicite ergo fratres oculis mentis et corporis: et videbitis dei potentiam venientem: et procedentem a patre tanquam sponsum de thalamo suo: quem aspicietis: quem tenebitis: quem adorabitis pura mente et mundo corde. Ipsum fortiter tenere: totum in mundo et totum in celo totum in mundo ad iustificationem: totum in celo ad glorificationem. Totum in mundo vt educat peregrinantes: totum in celo vt recipiat puenientes. Totum in solio patris: totum in gremio gloriose matris. Sic enim crastina die patebit signacula figurarum: fulgebunt oracula prophetarum: apparebunt miracula naturarum: stillabunt spiracula gratiarum: quod nascet iesus christus filius

Esā. xliij.
Gen. iij.
Gen. xxiij.
Dan. xxiij.
Matth. xxiij.

Gen. iij.
Act. iij.

Act. ix.

Act. ix.

Luce. vi.

Ps. xviij.

Luce. ij.

Jon. iij.
Ruth. xxi.
Mal. xxi.
Ezo. xxi.

Sancti Augustini.

Sermo.xx.et.xxi.

Exodi. iij. dei viui in bethleem iude. Dum enim uenerit videbim? rubi arderet non consumit: virga aaron frondente et fructum faciente. Accingimini ergo filij potentes et estote parati: ut uideamus. **Num. xviij.** dere possimus cum ezechiele porta sagittarum ppeno clau- **Eze. xliij.** sam. Crastina enim die videbim? etiam cum danielis puero scito lapidem angulari. Crastina die videbimus regem regum talibus oculis et humanis sub forma panis visibilis panem inuisibile: alimoniam celestem: refectionem beatam: cibum eterne vite: pignus nostre redemptionis: hostiam salutaris: quam die crastina toto affectu mducare debemus. Iste est ille panis et cibus datus israeliti copopulo: manna dulcissimus habens in se omne delectamentum et saporis suauitatem. Iste est ille cibus quem uidit pharaon: in quo spice pulchre et formose erat. Iste est ille panis datus helie: in cuius fortitudine ambulauit qua draginta diebus et quadraginta noctibus: et puenit usque ad montem dei. Iste est ille panis quo cibantur angeli: quo saginantur apostoli: quo reficiuntur martyres: quo pascuntur confessores: quo nutriuntur regines et sariantur electi omnes. Panem autem hunc si quis digne mducauerit non morietur in eternum: quoniam spiritus vite et ipsa vita est. Hic est panis de celo descendit: quem uirgo nobis cras presentabit: quem in gremio portabit: quem in ventre baulauit sine graamine: quem peperit sine corruptione. Cuius mater inuenta est uirgo antepartum: uirgo in partu: uirgo post partum: ipsa quem genuit adorauit: sed post mente quam uentre: et prius quam filius in utero conciperetur. Leuate ergo fratres mei: leuate ibi hac uasta solitudine capita uestra: ecce enim ista est in porta redemptionis uestra. Quod magna magnalia deus propter nos operatur: ecce enim quod nos amauit. Ipse enim deus factus est homo: creator creatura: diuinitas pauper conditor legis destructor legis: propter nos appellatur. Amavit enim nos ut reciperet nos: humiliauit se ut exaltaret nos in se. Inclinauit se: ut erigeret nos ad se: ecce enim quomodo nos amauit: quod descendit ut nos exaltaret: exinanituit se ut nobis potestatem donaret. Accingimini ergo o filij potentes et estote parati: quod die crastina videbimus irreuerberata acie fidei in uino eodemque deo et homine diuinitate incarnata: maiestatem sub iugitatem: libertatem captiuitatis: uirtutem infirmitatis: eternitatem terminatam: uirginitatem fecundatam: uitam infirmitatem. Accingimini ergo et estote parati: mente pura: fide integra: charitate sincera: ut dum uenerit ille sanctus deus et pulsauerit: confestim aperiat se ei. Non igitur tedeat uos modico tempore carnem uestram domare ieiunijs et abstinentia esse et potus: quod ecce remunerator adueniet: reddens unicuique secundum opera sua. Saluatorem igitur expectantes: obsequijs iustis et caste uiuamus in hoc seculo: expectantes beatam spem et aduentum domini ut digne cum eo gloriamur possimus in celis: Amen.

De natiuitate domini: et ad quid homo factus sit et uerbum caro panis. et cetera. Sermo. xx.

Aratres dilectissimi homines non solum sapientiam dei factus erat ut esset: sed etiam ad sapientiam dei factus erat ut esset: sed etiam ad sapientiam dei factus erat ut beatus esset: ut illa uidelicet frueretur eo sensu: quo percipit sapientia poterat. Sed quod peccato defensum amisit: quo sapientia frui debuit: quod oblitus est comedere panem suum: refectionem illam qua uiuit a se: i corporalibus sensu et affectu delectationem. Terrenis igitur et corporalibus sensu et affectu immersus: non potuit se ad spirituales cognitionem sine amore erigere: sed sola ea que carnis sunt agnoscens: spiritualium iocunditatem non agnouit. Ideo ipsa dei sapientia cum sursum esset deorsum hodie uenit ubi homo erat: ut eum reuocaret unde ceciderat. Et ecce uerbum caro factum est: ut deus et homo inter homines esset: et sic peruersus est panis ille in lac: ut a paruulis hominibus sumi posset. Sapientia ipsa sursum panis erat: et eadem ipsa sapientia deorsum lacerat. In diuinitate ipsa sapientia panis erat: et in humanitate panis de celo descendens hodie lac factum est: ut tanquam infantes per lac nutriti homines roborati ad panem dei tatis accedere possent: ut idem ipse reficeret: et reficiendo languidos ad incorruptionem repararet. Dedit ergo reparandis ad incorruptionem alimentum incorruptionis: pulvis quem immaculatam carnem quam sumpserat de uirgine matre: perfectis uero incorruptibile diuinitatem quam habuit de eterno patre. Istis ne interim deficerent in uia: sed illis ut reficerentur et perficerentur in patria. Istis ad consolationem: sed illis ad glorificationem.

Propter hoc ergo dei filius redemptione hominis homo hodie factus est: ut caro per carnem liberaretur: et humani generi de suo sumeretur precium redemptionis: ut inde remedium fieret: unde uirtutis contractus fuerat: et in eodem monstraretur et peritia medici: et iusticia redempti: quoniam de suo et sanando inuenitur remedium et precium redimendo. Quia uero a corruptione liberandus erat: quod remedium: idcirco precium redemptionis incorruptum esse debuerat. Propterea maria mater electa est: et super omnes creaturas preelecta: omnibus gratijs fecundata: omni uirtute et sanctitate in utero repleta: ut de mundissima matre mundissimus filius nasceretur. Et sicut in celo filius habuit patrem immortalem et eternum: sic in terra haberet matrem omni corruptione carentem. Igitur in celo qualis est pater: talis est filius: et in terra qualis est mater: talis est filius in carne filius. In celo cum patre eternus est: in terra cum matre temporalis est: et masculus. In celo cum patre sublimis est: et incorruptus: et in terra cum matre hodie in conspectu humilis et corruptibilis apparet. In celo imago patris apparet: et in terra marie filius ostendit. In celo syderum et cunctorum factor ostendit: sed in terra hodie per matrem inter homines et animi collocauit. Mater uirgo est: et in humilitate exultat: sed ei hodie filius humilitatem facto commendat. Per uirginem hodie uenit ad nos: et per uirginem processit nos. Per incorruptionem uenit ut peccati tolleretur: et per incorruptionem processit ut uirtutem demonstraret. Uenit ad nos hodie ille nazarenus: iesus ut conferret remedium: precescit ut daret exemplum. Non enim potuit arbor bona malum fructum facere: quoniam omnis arbor ex fructu suo cognoscitur. Radix integra et ramus fructusque incorruptus est. Saluatoris igitur nostri aduentus gabriel nuncius missus est: ut nouam in carne natiuitatem filij dei predicaret: in qua forma seruus offusciata hostis potestatem deuinceret: fortis in illo: non timens uolentem ad inferendam iniuriam: sed efficacem ad iustitiam obtinendam. Propterea gabriel missus est uir de maioribus celorum angelis: sed idcirco gabriel dicitur: quod fortior cunctis erat. Gabriel enim fortitudo interpretatur: quia ipsa etiam infirmitas fortitudo fuit: quoniam in ea superat fuit inimicus: et capta preda a uolente reducta est. Tres enim perierant: et subsecutus est quartus: redemptor eorum deus. Primus sine maculo et sine femina: ut adam. Secundus de maculo sine femina: ut eua de adam: qui tulit uiam de costis eius: et repleuit carnem per ea. Tertius de maculo et femina: ut abel. Quartus de femina sine maculo: ut saluator mundi: qui de beata maria uirgine hodie pro nobis nasci dignatus est. Et quoniam primus auctor culpe deiecit: est per feminam: ideo auctor gratie sine maculo concepit et peperit hodie femina maria. Hec est femina totius mundi mater et domina: qui uirgo permanens peperit hodie filium stellam: protulit solem: creatura genuit creatorem: filia concepit patrem et filium: simul in unum diuitum et pauperem. Ipsa filia est: ipsa est et mater: ipsa ancilla et domina: ipsa genitrix et genita: ipsa in integritate peperit: cum uirginitate concepit: post partum uirginitatem dixit. Hec prima sit: ipsum quem genuit mor adorauit. Cuius adorationis et gratie participes nos faciat ille qui cum patre et spiritu sancto uiuit et regnat in seculo seculorum. Amen.

De triplici genere monachorum in egypto. In quo Augustinus ostendit tria inceptisse monachorum genera in egypto: et quo etiam tempore uita quam sua paulo ante baptismum incipiens: regulam (cuius caput se noiat) secundum apostolorum uita. Sermo. xxi.

Vobis per litteras declarauit sanctus pater Hieronymus fratres dilectissimi: tria sunt in egypto genera monachorum: quorum duo optima sunt: tertium uero tepidum et omni affectu uitandus. Que sunt illa duo? quod optima predicant: nisi heremitarum atque cenobitarum genus? et quod tepidum uita clarissima et sancta congregatio tempore predicationis apostolice sumpsit exordium? Isti sunt illi uiri perfecti: quibus frequenter adhiberi tempore erroris meorum: per quos etiam illuminari merui: quorum etiam sanctitatis fama ad aures meas perueniens baptizari non diu distuli. Et pia matre me instigante apud mediolanum: ut ad patriam remearem: et cupiens eos habere in uisceribus charitatis: et cum eis pariter uiuere: ad uirum illum simplicianum qui a iuuentute sua deuotissime deo uixerat in omni charitate perrexi: deprecans eum cum sciret geminum mihi quosdam seruos dei de suis donare. Et donauit eos mihi paternae. Quare paternae eos mihi donauit? Quia

B

Luce. ij.

Luce. j.

Gen. j. Gen. ij.

Gen. iij. Luce. ij.

A

Ad fratres in heremo.

Bermo. xxi. et. xxiij. Fo. r.

De verbis
apli. xij. f.
Libro
mel. i. b.

Actu. ij.
et. iij. b.

Actu. iij.

Actu. xviij.

i. Tim. vi.

Actu. i. duo

Matth. v.

Actu. i.

Actu. i.

sciebat me velle monasterium in Africa edificare. Et assumptis mecum anastasio: fabiano: seuro: nicolao: dorotheo: isaac: nicofraro: paulo: cyro: stephano: iacobo: et vitali pauperculo: qui pecunie sacculum apud mediolanum inuenit et non rapuit: de quo iam sermonem fecimus: quia inuenit et non rapuit: nec post aurum abire voluit. Igitur istis mecum assumptis imitari cupiebam cum charissimis meis amicis euodio: alipio et potiano: qui diu mecum fuerant: et cum ceteris duodecim quos nup assumpseram: illos quorum famam etiam sanctus presbyter hieronimus mihi descripserat. Et sic perueni ad africam piamatre defuncta: et edificavi (ut videtis) monasterium in quo nunc sumus insolitudine et a gentibus segregatum. Et placuit deo ceterarum numerum fratrum mihi donare: illuminas corda nostra: non solum sanctissimos patres solitarios imitari: sed etiam in hac solitudine more apostolorum oia comuniter possidere. Nec deus nos seruare: postea docere: et per nos vobis precipere voluit. Sic enim videns quia ante me multi fuerunt patres: quos sequi et imitari debemus: non tamen sicut ego scdm apostolicam vitam alios viuere docuerunt. Caput igitur principium omnium vestrum secundum apostolicam vitam me ipsum dicere non erubesco. Montanum vos pigeat eos sequi et imitari in oibus: attendentes oia comuniter habere et possidere: quia in celsitudine paupertatis viuendum non licet nisi ut unus sit cor: una sit anima: et oia comuniter possideant. Unde agros precia ponebant ante pedes apostolorum: tanquam pedibus conculeada: qui ipsi sancti apostoli et amici dei indignare putabant agros precia manibus contritari. Unde etiam in veteri lege leuitis precipiebatur: nihil in terra eorum possidere. Non ergo habere debemus temporalia ad possidendum: nec ego qui christum habere debeo: nisi tantum ad dispensandum: quia bona ecclesiarum patrimonium pauperum sunt. Unde ego qui christum summe cauere debeo: ne res pauperum: quas hipponensis ecclesia cōseruare videtur: diuitibus largiantur: quod benefeci huic usque. Nam cō sanguineos habeo: et nobiles se esse non erubescunt: et ad me episcopum veniunt: aliquando cum minis: aliquando cum blandimentis dicentes. Da nobis aliquid pater. Caro enim tua sumus: Et tamen dei gratia: et vestris orationibus medianibus cō sanguineum aliquem me ditasse non recolo. Chariores enim mihi reputo pauperes quam diuites: quia habentes vicium et vestitum fideles oēs contenti esse debent: maxime nos clerici: in cuius rei signum capita tonsa et rasa habere debemus: ne diuitiarum capilli occupent mentes seruorum dei. Et ergo fratres mei estote pauperes: non solum verbo: sed et opere et veritate: attendentes quid vobis dicat qui nostrum se fecit precium in ara crucis: qui etiam noster est aduocat in celo: et inter ceteros ad dexteram dei patris. Dicebat enim ille deus deorum discipulis suis: quos de toto mundo preelegerat: ut essent sal terre: lux mundi: rectores ecclesie militantis: magistri et senatores ecclesie triumphantis. Ait enim. Beati pauperes spiritu. Non beati qui sub duris et grandi necessitate patiuntur. Tales enim murmurant: detrahunt et inuidet habentibus rapiunt et furantur: sed si non opere saltem voluntate hoc adimplere conantur. Ideo tales beatos non appellat saluator: quia non pauperes sed miseri sunt predicandi. Quare: Quia de angustijs temporalibus educi ad eternas miseras deputati sunt: ubi non solum beatitudinem habere non poterunt: sed nec gutta aque inuenient. Beati ergo pauperes spiritu: sed non paupertate simulant. Tales sunt hypocrite: paupertatem foris predicantes nullam tamen necessitatem portare volentes. Tales enim in cunctis operibus suis sperant reuerentiam honoris: gloriam laudis: a maioribus merui: et venerari ut deus: sancti ab oibus vocari desiderant: sola voce paupertate et abstinentia predicant: sed digito suo non cogitant ea mouere: corpa despectis vestibus tegunt foris: sed intus ad carnem purpuram induunt: in cinere predicant se iacere: sed excelsa palatia non despicunt: angelicam faciem foris ostendunt: sed lupina corda eos habere non dubitant. Tales fuerunt illi sarabaitae: de quibus tertio nobis scripsit pater hieronymus: quorum genus est omni affectu vitandus. Ipsi denique in egypto erant in foraminibus petrarum habitantes: induti porcorum et bouum pellibus: tantum cincti fimbriis palmis: spinas ad calcanea portantes ad cingulum ligatas: discalciati et sanguine cruciati: cauernas exuentes: ad festum scenophagie pergebant hierosolymam: et sancti sanctorum intran-

tes: paupertate et abstinentia predicabant omni affectu seruare: barbas postmodum in conspectu hominum sine redemptione euellere festinabant: et sic acquisita fama et lucro ad propria remeabant solitarie gaudentes et epulantes supra id quod explicare possumus. Hos fratres mei et filii mei quos quidam die parturio in viscibus charitatis nolite obsecro imitari: quia non beatos sed damnatos eos esse predicamus. Amate igitur paupertatem: amate eam omni affectu et nolite deficere: ut sitis genus electum non abiectum: gens sancta non obstinata: populus acquisitionis sed non perditionis: regale sacerdotium sed non venale precium. Vos estis illa apostolica forma: sanctaque congregatio a mundo corde et opere segregata: quod dei virtute iam percussistis duces moab: satrapas et tyrannos hierusalem: et egyptiorum hypocritas iam vulnerastis ad mortem. Vos estis vinea mea electa in medio ecclesie paradisi plantata: christi redempta sanguine et irrigata. Ad hanc vineam ego solus dei virtute vos congregavi: et operarios meos vos feci: ut laborantes in ea usque ad finem dignum fructum recipiat in tempore suo. Ad hanc vineam vos elegi: ad hanc dei hereditatem vos conuocaui: licet fauoratus a sancto episcopo valerio: quod de bonis episcopis ut monasterium in heremo edificare mihi multa donauit. Non enim satis fuit patrimonium meum: nisi etiam ipse me coadiuuasset. Ad hanc igitur congregationem vos elegi: non vos me elegistis: sed ego elegi vos. Et ecce postquam episcopus factus sum: vitalis: nicolaus: stephanus: dorothius: paulum: iacobum: et cyrilum frequenter rogavi: ut me solum in episcopatu non dimitteret: quia licet episcopus essem: non tamen credebam paupertatem despiciere: sed cum abraham: isaac: et iacob inter diuitias viuere: et veram paupertatem suare optabam: ut de numero eorum essem de quibus ait apostolus. Tantum nihil habentes et omnia possidentes. Igitur hos frequenter rogavi ut venirent: non ut essent rebelles heremo: sed ut solitarie etiam in ciuitate viuere: habitare possemus in palatio sancto. Sed ecce noluerunt venire tanquam de seipsis timentes: ne a seculo caperentur. Noluerunt venire. Quare noluerunt? Non quia non digni: sed quia non solum pauperes esse voluerunt: sed etiam supra id quod in speculo nostro edidimus facere voluerunt calcantes per oia seculum et popas eius. De quo munere summum gaudium oēs habere debemus: quia facere voluerunt ea quod deo et mihi facere permiserunt. Et quia solus stare non poteram episcopus: ideo rogavi sanctum senem episcopum valerium: quod mihi iam potestate predicandi et obsecrandi in populo dederat: ut in fratre domus episcopi monasterium clericorum constituerem. Et placuit sancto episcopo mihi cōdescendere: et sic cum eisdem in omni paupertate viuere cepi: non adducans carnes: nisi dum hospites veniunt: sed tantum olera et legumina absque oleo vel butyro: sicut ahi vobiscum cum gaudio facere consueuerat. Igitur fratres mei licet in cathedra episcopali me videatis: paupertatem tamen mihi charam sponfam tenere cōgratulo: quia ipsa est etiam christi sponsa: sanctorum possessio: beatorum vita: fidelium securitas: clericorum ornamētum: monachorum vita: nobilium pulchritudo: diuitum magnificentia. Nec enim est illa sancta paupertas: quam qui tenet et amat: nulla indigentia laborare potest. Nec mirum fratres: quod sibi de omni diuino possidere. Ipse est enim sperantibus in se thesaurus in paupertate: solatiū in solitudine: gloria in abiectio: honor in contemptu: umbraculum in omni protectione. Estote igitur pauperes fratres mei: quoniam desiderium pauperum exaudiuit dominus: et preparationem cordis eorum audiuit auris sua. Tunc enim vere pauperes eritis spiritu: tunc vere beati: tunc benigni: tunc obditi: tunc veraces: tunc non ficti: tunc omnes mali ignari: si hoc corde et opere pauperes inueniemi. Quia gratia nobis imitare dignetur beatus primitivus: martyrum stephanus: qui pro suis persecutoribus exorauit dominum nostrum iesum christum: cum patre et spiritu sancto viuere et regnare in secula seculorum. Amen.

De consolatione fratrum in heremo a quibus sanctus Augustinus recessit: cum exhortatione ad orationem et lachrymas. Bermo. xxiij.

Fratres mei et leticia cordis mei: tempus est ut reuertar ad eum qui est et qui misit me ad vos: vos vero nolite contristari ne turbet cor vestrum. Rogabo enim patrem ut ipse vos custodiat: et maneat vobiscum in eternis spiritus veritatis. Iterum etiam dico. Nolite de me ore cessu amplius contristari: sed semper orate: percutite ut saluemini. Valde enim seruus dei et solitarius est necessaria ipsa oratio: per quam deus placat. per quam deus ad nos inclinatur. Adorauerunt

i. Pet. ij.

Joh. xv.

ij. Cor. vi.

Psalm.

Joh. xiiij.

Jacobi. v.

b ij

Sancti Augustini.

Sermo. xxiij.

Exodi. xxxij. rati enim populus iudaicus vitulū cōstatilem: et ait dñs moysi
Dimitte vitulū: et irascat furor meus pira eos. Cui moyses. Quē-
so o dñe quiescat ira tua: et esto placabilis super maliciā po-
puli tui. Et ecce placatus est dñs. Qñ grandis est ipsi ora-
tionis causa: oñ grāde mysterium. Et ecce moyses orabat in
monte: et ioseph amalech deuicebat. Per orationē ezechias
sanat: et salutē anime et corporis adipiscit. Per orationem
sauius efficit paulus: et doctor gētiū: et predicator orbis
terre. Obsecro ergo fratres vt orētis p inuicem vt saluemini.
1. Tim. ij. Deprecor fratres mei cū apostolo: pūmū omniū fieri ob-
secrationes: orationes: postulationes: et gratiarū actiones.
Luc. xxiij. Orate et nolite deficere: et si possibile est lachrymas funda-
tis. Qñ magnum vespertinū sacrificium deo obtulistis: la-
chrymas cū oratione effundere. Diuina enī scriptura aliqñ
nos ad lachrymas: aliqñ ad gaudiū nos inuitat. Sepe enī
dicebat saluator discipulis suis. Beati q̄ lugent in hac vita:
quia gaudebūt in eterna vita. Prius enī dolendum est: sed
post dolorē gaudiū subsequē: q̄ beati qui lugēt. S; postea
dicat saluator. Gaudete et exultate qm̄ merces vestra copio-
sa est in celis. Que quidē merces per lachrymas et orationes
acquiri. Orate igit fratres mei in heremo: orate et nolite de-
ficere. Hāc sicut propriū est canib; latrare: ita propriū est he-
remi cultorib; orare. Bonorū enī oratio locutio est ad deum
Quādo enī serui dei legū: deus sine dubio eis seruēter loq̄-
tur: sed dñi orant cū deo suauiter loquuntur. Ipse enī sapiens
est: q̄ sub paucis verbis multa cōprehēdit: et quicquid necesse
est: subtiliter tribuit: et abūdantiū atq̄ perfecti q̄ homines
sciunt vel valeāt cogitare. O fratres mei dilectissimi clama-
te in heremo: vultate in hac vasta solitudine: vociferari non
quiescant: clamate orando et nolite deficere. Clamato nō so-
lum voce sed maxime mēte. Ecce enī semp̄ auditis aues in
deserto cāntantes: et laudātes deū factorē suū. Et si cātere
nō potestis: q̄ senes multi iam estis: mēte saltē nolite tacere
Nam et tacētes orate: mēte autē orantes exaudiat dñs. Nec in
oratione locutio tantū querit: quātū sensus. Ecce enim biere
mias cōfortatur in carcere: daniel inter leones exultat: tres
pueri in fornace tripudiāt: iob in sterquilino nudus tritum:
phar: paradisi de cruce latro inuenit: iustitia inter fenēs
defendit: stephan; de torrente in celū suscipitur: inter lapi-
dantes pro faulo exaudiat. Nō est igit locus in quo orare nō
debeamus: q̄ deus vbiq̄ est: vbiq̄ nos exaudire dignatur.
Orate igit semp̄ et in oī loco vt saluemini. Nō solū vnusq̄
pro se sed pro oībus orare debet. Hāc ait pater Ambro-
sius. Si pro te tantū rogaueris: solū tuū meritū possidebis:
sed si pro oībus rogaueris: oēs pro te rogabunt. Oratio sancta:
colūna sanctarū virtutū: deitatis scala: viāq̄ maritus:
angelorū cognata: fundamentū fidei: monachorū corona: cō-
iugatorū leuamen. Beatus q̄te amat: beator: qui te frequē-
tat. Beat; q̄te asringit: sed beator: qui in te pseuerat. Bea-
tus qui te cū lachrymas fundit: qm̄ holocaustū sanctū deo et
immaculatū offerre nō dubitamus. Flete igit fratres oran-
do et nolite quiescere: vt digni efficiamini gratia dei. Sed
dicetis. Ecce multi sum; et p̄ter euodiū: alipium: et pon-
tanium q̄ descriptura sancta multū nouerūt: omnes grossi et
idioti sumus: igit doce nos orare. O fratres mei licet grossi
sitis: et subtilia nō capiamus: nō tamen debiles vos reputo
sed chariores vos teneo ignaros et humiles: q̄ sapiētes ela-
tos et superbos. Deitū gratia p vestra salute sufficit qd̄ ha-
betis. Licet enī medullā scripturarū nō intelligatis: sicut
euodiū: tamen scripturarū corticem vos intelligere nō dubi-
tamus. Dixim; enī primo vobis: q̄ psallere orare et mani-
bus laborare debeatis qñ necesse fuerit: et si vobis tempus
superfuerit: dicere. Pater noster nō differatis. Ipsa enī do-
minica oratio appellat: in qua septem petitiones reperiunt
in quib; omēs species orationis cōprehenduntur: quib; deū
interpellam; pro appetēdis bonis: et p vitādis malis: aut
pro delendis cōmuniis. Tres enī primę petitiones pertinet
ad eternitatē. Relique vero quattuor ad hanc vitam tempo-
ralem pertinere vidētur: quia et panis quotidianus: scilicet
spiritualis licet sit sempitern; ad hoc tamen tempus etiam
pertinet in quātum ministratur anime quibuldā signis: di-
ctis vel scriptis. Et ideo panis dicit: quia laborādo et disse-
rendo discitur: ita quasi manducādo deglutit. Hunc quo-

q̄ peccata dimittuntur nobis: et nos dimittim; alijs: que pe-
nitio est inter quattuor secūda. Et tērationes quē nūc nostrā
vitā infestant: et ipsa liberatio gñalo: ad hanc vitā pertinet
quia dei iustitia mortē incurrimus: vnde dei misericordia
liberādi sumus. Que cū ita sint ipsarū petitionū verba dili-
gentius pertractāda sunt: vt intellecta maiorē generēt cor-
dis affectū: et qd̄ petitur ad velociorē perducatur effectum.
Orate igit fratres dicētes. Pater noster: referentes gratias
largitori oīm bonorū: qui dulcedo nostra est: vita et resur-
rectio nostra est: spes nostra est: et lumen oculoꝝ nostroꝝ:
baculus senectutis nostre: donās nobis sensum vt cū agno-
scamus: et secreta secretorū suorū intelligamus. Ipse enī no-
bis dedit efficaciam in opere: grātiā inter electos: effectum
in suis et suorū preceptis: solamen cōstantiam in aduersis:
cautelā in p̄peris et timorē: et quocūq̄ vertimur sua gran-
dis misericordia nos preuenit. O fratres mei non negligā-
mus orare: non carnē domare: non vigilare. Et tamen qd̄ ei
retribuē? qui nō permittit nos submergi cum in mari ma-
gno essemus? Ecce enī consumpti eramus et nos liberauit.
Errantes eramus in seculo: et reduxit nos ad viā. Ignorā-
tes eramus: et docuit nos veritatis viam. Non igit tedeat
nos orare: q̄ non familiā regere: sed tantū deo placere debe-
mus. Et vt bene psallere et orare possitis: abiq̄ magno co-
poris impedimēto: de bonis episcoparū ecclesie hipponen-
sis centū et quinquaginta vestimēta cū calciamentis vobis
dilectis fratrib; deponari precepit: vt tēpore frigoris q̄tū
necesse fuerit vnusquisq̄ recipiat reponētes ea: et custodiē-
tes in cōmuni vestiario cū oī diligētia et charitate: scien-
tes q̄ vera charitas nō querit que sua sunt: sed que dei. Sic
autē faciētes nō deficiatis. Deus autē pacis qui eduxit de
mortuis pastore magnum ouīū in sanguine testamenti eter-
ni dñm nostrū iesum christū: aptet vos in oī bono: vt facia-
tis voluntatē eius: facitis in vobis qd̄ placeat corā se p̄ chris-
tum iesum: cui est honor et gloria in secula seculorū. Amen.
Orate pro nobis fratres: et ante meū recessum cupio vos sa-
lutare in osculo sancto. Amen.

**De ieiunio: In quo babilonicam describēdo
cōstructionē: laudat ieiunū cū humilitate factū:
et q̄ ad salutē conferūt demōstrat. Sermo. xxiij.**

Requēter audistis fratres charissimi q̄ ieiunū
est res sancta: opus celeste: ianuā regni: futuri se-
culi forma: qd̄ si quis iuste perfecerit dei socius
existimabit: sibi cōiungit: et spiritualis efficitur.
Per ieiunū fratres mei p̄sternunt vitia: augmētatur vir-
tutes: humiliat caro: diabole deuiantur virtutes. O sa-
crum ieiunū: tu corpus refrenas ne surgat: tu virtutes inci-
tas vt resurgant: tu reū illuminas et sanas vt viuat. O iei-
unium tu suauē es bonis: tu odibile es malis: tu delectabile
es sanctis: sed deestabile prauis. O sacrum ieiunū: tu diui-
na mysteria pandis: que sapiētie et prudentie sunt agnoscis
recordari p̄terita facis: ordinare presentia nō negligis: et
p̄uiderē futura festinas. Sed cauet fratres mei: ne iei-
unando superbi efficiamini: ne cupidi: ne auaricia: vel hypo-
crisi pleni. Nam sepe audistis q̄ babilon ciuitas magna et
populosa est inimica christianis: idolos seruēs: diuersis er-
roribus mācipata: quā vt dicit aliqui gigātes eam edifica-
uerunt: sed superbia inflati fecerunt in medio turri: que vo-
cata est babel. Postea vero venit nabuchodonosor et ampli-
ficauit eā et ditauit: et inflatus superbia clamauit et dixit.
Nōne hec est ciuitas babilon quā ego edificaui in domum
regni in robore fortitudinis mee: et in gloriā decoris mei?
Et dum rex sic exclamaret: vox irruit super eū dicens. Ti-
bi dicitur rex. Regnū tuū transiet ate: ab hominib; eijcie-
ris: et cū bestijs / ferisq̄ erit habitatio tua: senuū vt bos co-
medes: et septem tēpora super te mutabuntur donec scias q̄
excelsus dominat in regno hominū. Et sic videtis q̄ super-
biendo regnū terrenū amittit et sensum: quia cum bestijs ha-
bitare volebat. Babilon hec fratres mei mūdus iste est: qui
plenus est cōfusione: plenus erroribus: iniquitatib; et ve-
neno malicie. Ecce nunc fratres mei quomodo totus mun-
dus in maligno posit; est. Ecce quomodo diabolus regnat
in eo: dum regnat ambitio: dñi dominat perfidia: dñm con-
culcatur simplicitas. Et ideo fratres hec omnia agnoscent;

1. Cor. xij.

Heb. xij.

A

B

Gen. xj.

Dan. iij.

1. Job. v.

Ad fratres in heremo.

tes caueamus a cunctis malis: scilicet q̄ per solā humilitatē omnia mala vincere valeamus: sine qua nostra ieiunia nobis nō proderūt. Nec est per quā ad vitā intrare poterim⁹. Ad ergo extolli debemus si bene viuamus: sed humilitatē seruantes semper philosophari nō desistamus. Quid enim est philosophari nisi morē premittari? Ad regnū enī celozū nō cōducit nos gloriā mūdi: nō multitudo diuitiarū: nō nobilitas generis: nō scientia: nō sapiētia: nō faciēdia verbo rum: sed sola gratia christi et virtutes et opera. Et igitur fratres cōsiderate ad quid huc venistis: et quid heremū cōcupistis: quid agere voluistis: qd̄ officiū habere desideratis. Omnes vno ore dicetis: qd̄ seruire optamus. Et quia sic est: p̄pterea attendere seruiēter debetis: q̄ vestrum officiū est nō solum carnē ieiunij et abstinentia esse et potus assilgere quātū valitudo nature permittit: sed etiā mūdum cōtemnere: peccata deslere: et nō doctores appetere cathe dram: sed in cinere et cilicio perseuerare in heremo vsq̄ ad mortem debem⁹. Adiuuet nos christus filius dei quē credimus ieiunasse quadraginta diebus et quadraginta noctib⁹: qui est benedictus in seculū. Amen.

De exhortatione ad solitudinē exemplo sancti Hieronymi: Ac de ieiunio: et quid sit ieiunium. Sermo. xxiiij.

Ieiunus enī fratres charissimi sanctū patrē hieronymū cardinālē fuisse in ecclesia sancti laurentij martyris: et q̄ romanos de auaricia et fenda luxuria fortiter reprehēdebat: ab eis per vestem muliebriē (vt iā audistis) eū proclamare in populo voluerūt: sed deo auxiliante sanctitatis fama minime diminuta: romā tādē egressus est: et cū paula et eustochio: quas in si de christi nutrierat: eārū patrē rogante: vt nobis per epistolam scripsit: asperim⁹ vitā sanctus pater hieronymus duxit: intantū vt neminē legere audiam fidelijū modernozum austeriore fuisse. Itaq̄ fratres etiā nos (vt vidistis) mūdū deserere voluimus: et ad nemoz cū hieronymo fugere concupimus: et perseuerare scdm̄ apostolicā vitam desideramus: p̄pterea diligenter antedamus vt sancte et iuste in heremo cōtiuamus. Scire enī debetis q̄ demorātib⁹ in solitudine ieiunij valde necessariū est. Sed p̄mo videam⁹ quid sit ieiunij. Quid enī est ieiunij: nisi cunctozū mēbrozū debita satisfactio: Membra enī satisficere debent p̄pter peccata que cōmiserunt. Unde si quis in gula peccauerit: satisficiat ieiunādo: nā qui solus est sine culpa: solus est et sine pena. Sed quoniam nullus est sine culpa: ideo nullus sine pena viuere debet. Oculi enī mei frequēter peccauerunt: quia per eū mors intrauit in animā meā. Laudatur ergo oculus et paratur ne qd̄ eū delectat videat. Sic enī de singulis corporis membris faciendū est fratres. Tūc enim magnū: tūc deo acceptū: tūc sibi deuotum ieiunij reddimus: dū ab iniquitatib⁹ et voluptatib⁹ abstinemus. Hoc est magnū et perfectum ieiunij. Sic enī agētes sancte et iuste et pie viuere dicimur. Pietas enī est cult⁹ deo reddere quod debet. Sic talis iuste viuere dicitur: quādo deo reddit quod reddere debet: et cesari que sunt cesaris. Impietas quid aliud est q̄ idolatriā cōmittere? Multa tamen dicit q̄ impietas est: quādo pauperibus quis sua non elargitur. Propterea fratres mei scire vos volo: q̄ aliud est flagitijz: aliud facinus: aliud impietas. Flagitium est dum peccādo nos ipsos offendimus. Facinus quādo proximū. Impietas quādo idolatriā cōmittimus. Similiter aliud est misericordia: aliud clemētia: aliud pietas. Misericordia circa naturam: clemētia erga iustitias: sed pietas erga deū versatur. Et quia grossi estis fratres: veniat verbi gratia. Misericordia est dum si quis vidēdo aliquem iuste damnatū duci ad suspendiū: naturaliter mouetur: et q̄ cōpatitur: et ita motus a suspendio eū liberat. Similiter si quis rapuit pauperi aliquid boni: et veniat alius et raptori eripiat ea et pauperi reddat: talem dicimus habere misericordiam. Clemētia vero est vt si quis iniuste hominē punitum videat: et obijciat se periculis vt illum eripiat: talem dicimus clemētiā possidere. Pietas autem quid aliud est q̄ deum pura mente colere: que alio nomine latrā nūcupatur? Bene enim tūc dicitur ieiunare quādo pietate: misericordia et clemētia

Ber. xxiiij. et. xxv. Fo. xj.

refloremus. Adiuuet nos christus: qui cum patre et spiritu sancto viuit et regnat in secula seculozum. Amen.

De ieiunio: et vbi fuit institutū: qd̄ multis exemplis commendat: ieiunium etiā decimā deo datam vocat. et cetera. Sermo. xxv.

Sic enī debetis fratres dilectissimi: q̄ hoc solenne ieiunium quod alma mater ecclesia hodie na die precipit obseruari: a creatione hominis in ipso mundi primordio precepit deus in paradiso ade et eue vt a fructu arboris abstinerēt. Hoc etiā ante legem moyses sanct⁹ obseruauit et legem suscepit. Hoc sub lege helyas astrinxit: et ad celū in curru volauit. Eua q̄ diu abstinuit virgo fuit: et in paradiso permansit: sed dum ieiunium violauit: in miseriam corruit: libidinis corruptionez persensit: sub domino cōstituta remansit: et de paradiso expulsa fuit. Moyses etiā post ieiunium cū deo facie ad faciem locutus est: qui ante ieiunium deus nec videre nec ad eum accedere ausus fuerat. Hierosolima a sennacherib tēpore ezechie regis et esaię per ieiunium liberatur: et cētum et octoginta quinq̄ milia celitus interfecti sunt in nocte vna. Et ne feterent eozum corpora: incinerari in puluerem reducti sunt. Tempore etiā iōne ieiunij predicantis in cinere et cilicio veniam impetravit. Nunquid et ioseph filius naue ieiunauit plus q̄ per diem et cursum solis et lune temperauit: et hostes superauit? Ieiunium cōtiuum animaz: beatus qui te amat: sed beatio: qui te frequentat. Qui enim ieiunat vt bonus appareat: vt cōseruetur: vt sanior fiat: vt ne corpore nimis impinguescat: non beatus est ille: quia ieiunium qd̄ facit nō virtutis est: sed presumptionis: nō virtutis est: sed attenuationis. Ideo nō mūdō: sed deo ieiunare debemus. Sic enim sancti patres in veteri lege faciebant. Decimas enim deo dabant: et primitias de omnibus bonis suis. Sic et nos deo primitias dare debemus. Quas tūc primitias deo damus: quādo corpore quidem a cibis elemosinas etiā dando: et mente a vitijs ieiunamus. Et tunc deo tales primitie acceptę sunt. Sed scitote fratres mei q̄ antiquitus patres nostri si deiles ieiunare consueuerunt: in vigilijs magnarū solennitatum vsq̄ ad noctem: qd̄ laudandum erat et bonū. Sed hoc non solum: sed etiā vigilabant per noctem: et ad ecclesiam ludendo et chorizando cōueniebāt quod detestabile erat et malū. Tales nō solum romani erāt: non solum papienteses et rauēnates: sed etiā mediolanenses. De qua turpi consuetudine dolebat mediolani mater illa q̄ me carne et spiritu in christo regenerauit: et instituit est ipsa instigante a patre nostro sancto ambrosio vt vigilie cassaretur vel cessarent a cunctis: vt homicidia et fornicationes a fidelibus deponerētur. Solum tamen ieiunij mentis et corporis cū elemosina mediolanensis ecclesia fidelibus reliquit. Sed dicetis. Nunquid in vita nostra semper ieiunare debemus? O fratres mei legem meam recepistis: et audistis frequēter inter cetera q̄ carnem vestrā domitis abstinentia esse et potus quātum valitudo permittit. Holo enī me ipsum ligare. Holo onera vestra portare: sed hoc solum super vos ponere volui: vt ieiunetis et abstineatis quātum facere deo fauente potestis. Holo tamen q̄ diebus dominicis ieiunetis: hoc enī heretici et infideles faciūt. Omne autem ieiunium exceptis diebus dominicis bonum est et laudādū si bene fit. Aliquod tamen est ieiunium deuotionis: vt ieiunare vigilias sanctorū cypriani cōpatriote nostri: et geruasij et prothasij et similia. Aliud est ieiunium institutionis: vt assumptionis sanctę marie: et natiuitatis sancti iohannis baptiste: sanctorū apostolorū petri et pauli: simonis et iude: matthei et andree et iacobi maioris. Istoz enī vigilias ieiunare semper debemus: vt sicut ieiunando cū eis patimur: ita et in futurū cū eis pariter gloriemur. Sed mor mibi fratres dicetis. Cur festum natiuitatis sancti iohannis celebramus? Nunquid in peccato conceptus est? Et ideo attendite q̄ prius seminat homo: postea concipitur in vulua: et ibi caro formatur: deinde post dies quadraginta septem creatur anima et corpori infunditur: scdm̄ sanctum patrem et martyrem cyprianum: cui in omnibus compello credere: quia per spiritū sanctum optime locutus est. Celebratur tamen natiuitas sancti iohannis baptiste: nō

Sancti Augustini.

Sermo. xxvj.

Luce. j.

De obser.
teu. ca. j.
et. ij.

Luce. ij.

B

Gal. v.

Rom. xij.

prima sed secunda. Prima enim natiuitas fuit in vtero: quia anima in vtero fuit infusa. Alia vero ex vtero quando venit ad lucem: et hec sine peccato fuit: quia sanctificatus fuit in vtero. Hec autem festiuitas non solum apud fideles sed apud infideles vigiliam habet. In hoc festo maxime pagani infideles ad ecclesiam suam conueniebant vigilantes vsupria dixerunt. Sed de structis vigilijs illis: adhuc tamen antiquitatis nomen tenemus: quia dum ieiunamus vigiliam nuncupamus. Vel aliter dicamus fratres. Nam dum illa sancta elizabeth que filia fuit sancte ismare: que quidem ismara soror fuit carnalis sancte annematis domine nostre: dum grauida esset de iohanne ante aduentum virginis sanctificatus iohannes non fuit: sed salutata elizabeth a virgine: mox iohannes sanctificatus fuit in vtero. Merito ergo eius natiuitatem celebrare debemus. Sed nunc de apostolis: quorum vigilie non habentur: dicamus. Festum enim philippi et iacob ieiunium non habet: eo quod inter pascha et pentecosten est: quod tempus est gaudij: letitie: et exultationis: quia saluator surrexit a mortuis. Iacobus etiam zebedei apostolus apud quosdam vigilijs non habet: eo quod occisus fuit in diebus azymorum: nec diem mortis eius celebramus: sed potius translationis. Bartholomeus etiam vigilijs non videtur habere: eo quod vna dierum fuerit de coziatus: et sequenti die obiit: et sic si haberet vigiliam: oporteret quod esset in tertia die: quod est contra normam aliorum ieiuniorum. Thomas autem vigiliam non habet: eo quod tempore aduentus venit. Barnabas ieiunium non habet: quia de duodecim non fuit. Mattheus ieiunium non habet: eo quod tempore ieiunij sit. Iohannes euangelista ieiunium non habet: eo quod in gloria in excelsis simus: et gloriam in excelsis deo cantare debemus. Rogo tamen vos fratres licet ieiunia ista seruare non teneamus: pro remissione peccatorum vestrorum vel periculo hostium ieiunare non desistatis: carnem domates quam potare potestis. Adiuvet nos christus filius dei qui pro nobis nasci et mori dignatus est. Amen.

De murmuratione et detractione. In qua murmuratione detractione et susurratione exemplo vnicui fuge: vera etiam quandoque tacere edocet. Electione clericorum suorum murmurantium a domo sua exemplo electionis ade de paradiso manifestat: ad quorum clericorum exemplar quosque susurrores monet ei sciendos: obseruata tamen in omnibus misericordia: hypocritarum detestatur mores: detractoribus mensuram suam negat: quos supplicij eternis (quibus eligibilis est non esse) deputatos cum iuda et diuice epulone affirmat: moxque inferni cruciatum horrorem terroremque perpetuum vnica exclamatione comprehendit. Sermo. xxvj.

Morantibus nobis in heremo fratres dilectissimi: murmuratores: detractores: vel susurrores nullatenus esse debemus: scientes quod tales regnum dei non consequuntur. Non igitur stulta loquamur lingua dolosa: sed cum dei adiutorio sine cuius voluntate et nutu folium arboris non mouetur: omnis murmuratio vel detractio procul sit a nobis: considerantes quid marie forori aaron et moysi: quia murmurauit acciderit. Nam murmurauit: quia moyses uxorem ethiopissam duxerat: et ea murmurante iratus est dominus valde: eo quod moyses esset mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra. Et ait dominus aaron et moysi: Egre dimini ad tabernaculum federis. Quibus puenientibus ait dominus. Quare non timuistis detrabere seruo meo moysi: cui loquor: facite ad faciem: Seruus etenim meus est: et in domo mea fidelissimus est. Et ecce maria statim repleta est lepra: cadens super eam quasi nix. Quam videns moyses exclamauit ad dominum dicens. Deus meus obsecro sana eam. Cui respondit dominus. Separetur septem diebus extra castra: et postea reuocabitur maria ad pristinam sanitatem. Ideo attendite fratres quod maria hec que peccauit: animam subditorum et discipulorum significat: quando suo preposito vel presbitero obedire recusat: et recusando murmurat: et murmurando le-

prosa efficitur: quod apparet deum culpa eius publicatur. Sed bonus pastor: qui omnium vestrum curam gerit: querens salutem animarum copatur peccatori: et auxilium diuine medicine precibus postulat infirmanti: clamans quotidie indefessa voce pastor bonus: qui animam suam ponere non desistit pro ouibus suis dicens. Obsecro domine sana eam: sana contritiones eius: quia commota est. Sana eam quia lepra murmurationis plena est. Reuoca eam: quia a consortio fidelium tuorum separata est. Igitur fratres attendite ne murmuratores in heremo sitis. Nam sicut lepra proprium corpus deuorat: et sibi adherentes inficit: sic et murmurator non solum seipsum destruit: sed etiam cunctos audientes inficit et occidit. Ideo fratres attendite ut non murmuratores velloquaces simus sed veraces: quia in superfluo eloquio peccatum deesse non poterit: nec oino veritas adesse. Quod grande periculum est non solum dicere falsa: sed et vera predicare penosum et dubium est. Loquaces denique laudare non audeo: sed facientes beatos predicare presumo. Attendite o fratres mei: attendite ne simul cum presbiteris meis murmurantibus capiamini. Nam ad vos peruenit: et in diebus paschalibus vobiscum in hac solitudine esse voluit: quia murmurauerunt et augustino detraxerunt presbiteri: et noluerunt diuinis obedire preceptis: ideo leprosi murmurando facti sunt: et immundicia peccatorum percussi sunt: et a domo mea expulsi sunt: quia vocati non fuerunt digni mecum perseverare. Ideo separati sunt et expulsi: quia non potuerunt sine murmure stare. Vos autem quorum officium est semper orare: feruenti nunc orare vos deprecor: ut tam sanatos ad communionem ecclesie bipponis reuocare gaudent possimus illos: quos tales inuenire credidi quales inuenire non potui. Hec tamen expulsi estis ad salutem non ad perditionem: ad correctionem non ad damnationem. Sic enim expulsi estis Adam de paradiso: ut in hoc exilio misericordie corrigeretur: ut in hac pena temporalis per gratiam adipsam eternam promissionem. Nam licet adam peccauerit: dominus tamen eum non deseruit: sed ad penitentiam eum et suos semper inuocauit. Postquam enim adam peccauit: latere se voluit: et abscondit se a facie domini: quod erat signum doloris et erubescencie. Sic enim vos facere cupio fratres. Nam et si aliquando murmurastis vel peccastis: quod est conditio cunctorum viuentium: erubescite et abscondite faciem vestram per humilitatem a facie saluatoris: ut dum visiterit vos in solitudine paradisi: et vocauerit vos dicens: culibet. Adam ubi es: consideretis in quanta peccatorum miseria positi sitis. Per hoc enim quod vos proprio nomine vocat signum dat quod ad penitentiam vocat. Per hoc quod dicit. Ubi es: ostendit quod viam peccatoris ignorat: non tamen quod ignoret: sed quod reprobet. Post meridiem apparet: ostendens quod dominus ab amore peccatorum refrigerat: quia per peccatum in homine refrigeratus est amor charitatis. Hoc enim pensate et cum adam vos peccasse cognoscite et dicite. Domine audiui vocem tuam in heremo et timui: eo quod bonis operibus nudus essem: et abscondi me per humilitatem: cognoscens quod peccavi in celum et coram te. Sed et contrarium facientes: murmurantes et detrabentes proximo suo: et mala portantes in cordibus suis: expellet eos dominus de paradiso: sed tamen faciet eis dominus misericordia mortis tunicas pelliceas: ne tempore frigoris perpetuo moriantur. O grandis dei misericordia: o infinita dei clementia: o magna et admirabilis eius dilectio circa nos. Ecce enim quoti die peccamus: frequenter eum offendimus: et tamen nos deselinquere non vult: sed tunicas pelliceas contritionis et venie nobis quotidie donat et largitur. Ecce quanta est misericordia nostri saluatoris. Igitur fratres mei leticia cordis mei: redeamus ad mentem: et eam diligenter discutiamus: scientes quod nunc in paradiso penitentie et delictiarum positi sumus: et in ecclesia eius positi: collocati sumus. Dedit enim nobis precepta: ut toto corde: et tota mente eum diligamus: et proximum nostrum. Sed quomodo diligere eum possumus: si susurrones et detractores in heremo facti sumus? Quod pestis misera et mortalis est ipsa murmuratio: o quam venenosa. Hec enim est que conuentus clericorum et ciuitates multas destruxit. Et quia grande periculum est inter murmuratores habitare: ideo expellendi sunt tales: ne ceteri eorum

puer. x.

Retrac.
in pfande.

Gen. iij.

Luce. xvj.

L

Mat. xij.

Ad fratres in heremo.

Sermo. xxvij. Fo. xij.

Eccliaſti. p̄atur per eos. Tertia enim lingua multa mala committit: ideo ſi ſemel correpti non ſe emendauerunt: de veſtra ſancta et ſingulari ſocietate expelluntur. Nec crudele hoc eſſe credatis: nec illi qui expulſi ſunt ad tēpus: de hac expulſione dolere debent: ſed cum omni humilitate eam ſuſcipiant: dolentes tamen et ſentes q̄ nondum intellexerunt apoſtolum dicentem. Si quis ſe putat religioſum eſſe non refrenans linguam ſuam: huius vana eſt religio. Melius eſt enim a congregatione preſenti expelli ad tēpus: q̄ a celeſti regno perpetuo exulari. Sicut enim (vt ſupra dixi) expulſus eſt adā de paradifo: non ad damnationem ſed ad correctionē. **L**ectus v̄. et emendatus frater qui peccauerit et qui primo detraxerit: volo v̄ inter vos fratere recipiatur. Melius eſt enī vt redarguamur de miſericordia: q̄ de crudelitate in die nouiſſimo. Nam pium hominem quando perſiſſe legitur ignoro: ſed impium et crudelem frequenter perſiſſe audio. **I**gitur o fratres mei et letitia cordis mei: obſecro vt nō peccetis: vt in die nouiſſimo nec crudeles: nec nimis miſericordes inueniri poſſitis. Deponite murmura: claudite iſra dentes lingua: ponite cuſpīdīam ori veſtro et ſilete: non ſolū a malis: ſed etiam quādoq̄ a bonis ſilere laudabile eſt. **A**it enim ſanctus propheta. Silui a bonis. Nam bonum vbiq̄ proferre non debemus: ſed tempus proferēdi agnoſcamus in cunctis. **E**ſtote igitur fratres non loquaces: ſed veraces. **C**alcate murmuraciones: et fugite eas vt mortem. Nam murmurare: detrabere: vel deſpicere hypocritarum cōdicio eſt et ignozantium. Murmurare deniq̄ et detrabere hypocritarum ſatiatur: de omnibus maledicens vt ipſe ſolus a cunctis predicetur beatus. Omnia iudicat: vt nemo ſit qui eum audeat iudicare. Omnia deſpicit: vt ipſe ſolus ſit qui ab oibus aſpiciatur. **H**ypocrita cauene ad menſam meam peruenias. Nam tibi anteq̄ aliquid ſumas: lectio mea tibi primo legetur. Quid enim primo in meſa mea deſcripsi: Quid primo in ea habere vel audire deſidero: Quid primo in ea ſeruare precipio: niſi quod. Quisquis amat dictis abſentis rodere ſamam: Hanc menſam indignam nouerit eſſe ſibi: Quapropter fratres ſi quis murmurare deſiderat: non ſolū ad noſtram apoſtolicam congregationem: ſed nec ad menſam noſtram accedere preſumat. Non enim ad heremū peruenimus vt murmuremus: ſed vt mundanis omnibus conculcatis: in heremo pie ſancte et iuſte viuere valeamus. **Q**uod ſi non fecerimus (q̄d deus auertat) melius fuiſſet q̄ nati nō fuiſſemus. Quare fratres mei melius fuiſſet: niſi quia melius fuiſſet non eſſe q̄ male eſſe: Nunquid meli⁹ eſt carere eſſe: q̄ eſſe et perpetuo cruciari: Nam non eſſe cui poſſit obſeſe ignoro. Sed habere eſſe et perpetuo cruciari: quid aliud eſt q̄ mortem ſine morte ſemper habere? **U**erum et indubitanter verum vobis fratres mei dicere audeo: melius eſſet non eſſe: q̄ cum eſſe perpetuo affligi vel eternaliter cruciari. **S**tudeamus igitur fratres ſemper bene viuere: vt et ſemper bene eſſe poſſimus: et ſemper bene nos eſſe poſſideamus. **E**ſſe enim dei gratia habere noſcimus: ſed ſemper bene eſſe omnino ignoramus. **P**ropterea taliter linguam noſtram: ceteraq̄ corporis membra reſtringamus: vt median te diuina gratia ad perpetuum malum eſſe nō perueniam⁹. **R**ec de nobis dicatur: q̄d de iuda proditore diſcipulo dicitur. Melius ei fuiſſet ſi natus non fuiſſet homo ille. Quare illi melius fuiſſet ſi natus non fuiſſet: niſi q̄ melius eſt omni eſſe carere: q̄ in inferno iacere: **I**bi deniq̄ et ſi erit ſtimulus doloris: et penitentiū nulla tamen erit tibi correctio voluntatis: vt nullatenus a damnatis poſſit diligi vel deſiderari iuſtitia. **I**deo illi diuiti qui in inferno cruciatur: q̄uis curam de viuīs fratribus gerere videretur: non tamen eidem de iuſtitia cura erat: quia iuſtitiam nullatenus diligere poſſunt qui in inferno ſunt. **I**acebat tamen diues: et ſepult⁹ erat in inferno: et quid de fratribus ſuis eſſet ignorabat: et neſciebat omnino: et tamen curam de eis videbatur habere: ſicut et nos viuētes de mortuis: q̄uis quid agant vtiq̄ neſciamus. **I**taq̄ fratres cauēamus ne peccemus: ne ad illā flammam perueniamus. **I**psa deniq̄ flamma concremationem habet: ſed lumen nullū habet. Quare: niſi quia quos gehenne flamma cruciat: a viſione veri luminis cecar⁹: **E**t vt foris eos dolor combuſtionis cruciet: et intus pena cecitatis obſcure: vt qui creaton ſuo corde et corpore deliquerant: cor-

porē ſimul et corde puniantur: et vtrobiq̄ penam ſentiant: q̄ dum viuerent prauis delectationibus ſeruebant. **E**cce fratres quomodo puniunt peccatores: quibus vnus ignis omni bus eſt: non tamen vno modo omnes cruciatur: ſed quāto quis in delitijs plus permanſerit: tanto fortius cruciabitur in eternum. **U**nius igitur ignis ſingulis eſt et corporeus eſt: et vt in ſeuiffimos peccatores corporaliter cruciet: nec ſtudio humano accenditur: nec lignis: pice: vel oleo nutritur: ſed poſt peccatum ſemel accenſus: in eternum durare nullatenus dubitare debemus. **I**nferne tu latus es: et meſurā non habes. **P**rofundus es: et nullum fundum te habere cognoſco. **I**nſatiabilis es: quia omnes tam pauperes q̄ diuites te libenter ſuſcipere audio. **P**lenus ardore incomparabili: plenus fetore intolerabili: plenus omni dolore innumerali. **I**bi omnis miſeria: ibi tenebre: ibi nullus ordo: ibi horroz etern⁹: ibi nulla ſpes boni: nulla deſperatio mali: ſed omne malum quod exiſtimari poteſt: damnatis in eternum erit. **I**bi o fratres mei demones flere et clamare non ceſſant: percutere peccatores nunq̄ deſiſtunt: nunc ſuperbum: nunc elatum: nunc gloria mundi plenum: nunc luxurioſum: nunc proditorem: nunc homicidā: nunc feneratorē: nunc verbo ſum: nunc adulatorē: nunc mendacem: nunc detractorem. **E**cce quomodo clamabunt. Sed quid clamabunt: niſi percutere: dilacera: interſice: ſine morte occide: velociter ſpolia: depredari feſtina: ſer prunas: picem para: aurum et argentum liqueſce: **E**t quia dum vixerunt deū intelligere noluerunt: et ſi in eternū vixiſſent ſemper male facere voluiſſent: ideo ſine redemptione merito in eternum cruciabunt. **I**taq̄ fratres obſecro: vt non peccetis. **C**uſtodite linguam veſtram: ſeruate eam: claudite eam recte ferro: quoniam ſermo vānus in vacuum non ibit: ſed de omni verbo octoſo in die nouiſſimo redditori ſumus rationem. **A**diuuē nos ieſus chriſtus deus noſter ad perfeuerandum in omnib⁹ bonis: qui cum patre et ſpiritu ſancto viuūt et regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

De filio prodigo Sermo. xxvij. In quo heremiticam vitam laudat Auguſtinus: ianuarius deſcet: quis ſit filius prodigus ſingula hystorie illius myſteria explanando moraliter offendit. Quinq̄ per ſtolam que duplex eſt ſicut et reſurrectio: quid inq̄ per anulū ſignificet: et moraliter hanc explanationem fratribus applicat: locum hominem ſanctum non facere: quidq̄ tibi perſuadeant tunica nigra / zona pellicea / raſiq̄ capilli / ſe quoq̄ baptiſatum fuiſſe anno ſue etatis triceſimo modica exhortatione inſinuat.

Dix vobis fratres dilectiſſimi: qui optimam partem cum maria elegiſtis dum mundum et pompas eius continere voluiſtis. Voluiſtis enim terrena deſpicere. **S**aniori enim conſilio ſanctorum ambroſij et ſimpliciani patrum vitam tutiorem aggreſſi ſumus: cum paulo mundum fugiente: timens ne caperetur ab eo. **I**n heremo deniq̄ ſumus iocunditatem cōmunicatio nis et fractionis panis intelligentes: clamātes cum propheta. **E**cce q̄ bonum et q̄ iocundum habitare fratres in vni⁹. **T**utior enim hec vita eſt et dulcior: vbi vnus alium cohortatur: vbi alter alterius exemplo inflammatur. **Q**uāto vita ſancta heremitica: vita ſolitaria: vita perfectorum: vita angelica non humana: vita penitentium: vita contra mundum pugnantium: vita ad deum fugientium: vita dei ſcanō humana: vita filiorum qui errauerunt ad patrem redeuntū. **H**ec eſt domus vbi reconciliatur patri filius: qui portionem ſub ſtante conſumpſerat luxurioſe viuendo. **H**anc fratres mei ſi ianuarius noſter cognouiſſet: aurum nobis ignozātib⁹ non retinuſſet. **H**anc ſi dilexiſſet: vineam: agrum: et pecuniam tenere erubiſſet. Quare: Quia paupertatem aſperio rem preſbiteris meis vos ſponte tenere vidifſet. Nam ſicut

Mat. xxvj

Luce. xvj

Luce. xvj

Luce. x.

ps. cxxij.

Luce. xv.

3. Ser. v.

Luce. xv.

b iij

Sancti Augustini.

filii ille qui peregre profectus est in regionem longinquā ubi dissipauit substantiam suam luxuriose viuendo: sic et ipse vel qui cunctis peccatoribus dum carnales voluptates diligit a domino peregrinatur: et quāto peccādo sit dissimilior: tāto magis a deo elongatur. Substantia enim hominis est omne quod viuit: cogitat: sapit: et loquitur: que deus eque diuidit. Quā substantiam peccator consumit: dum conscientiam et vitam / et cogitationes / et verba in malis actionibus impendit. De filio etiam isto dicitur quod cepit egere: et ideo adhefit vni ciuium regionis: et misit eum in villam vt pasceret porcos: et cupiebat implere ventrem de siliquis quas porci manducabant: et nemo illi dabat. Eget enim peccator cum cupit implere ventrem: non pane vite eterne: sed glāribus qui porcorum cibus est. Ideo adhefit vni de principibus mundi: sub cuius fauore pascere porcos: id est demones valeat. Porcus enim immundum animal est: et de foribus saturatur et delectatur. Siliques enim sunt non solum glandes: sed etiam omne turpe et immundum quod porcus comedere delectatur. Isti denique siliques sunt fornicatio: ebriositas: et gulosisitas. Isti enim sunt demonum cibi: quibus peccator repleti desiderat: sed nemo dat illi ad sufficientiam. Peccator enim semper famelicit: semper deuorare querit: nunc luxuriando: nunc et alia faciendo semper delectari desiderat. Sed visitante domino patre per gratiam passionis sue penitet miser peccator: vult etiam pascere porcos: cogitat et cogitando surgit: pergens ad patrem et dicens. Pater peccauit in celum: quia assumpsi frequenter nomen tuum et sanctorum tuorum inuani. Peccauit etiam coram te: quia in tua humanitate peccauit: quia non cognoui

Luce. xv. opere tuam infirmitatem quam pro me passus es. Peccauit coram te: quia deus et homo es. Peccauit in celum: quia in patrem et in spiritum sanctum. Non igitur sum dignus vocari filius tuus. Sed quid fecerit pius pater: audiamus: legamus: predicemus: non sileamus. Nam misericordia motus videns illum venientem occurrit: videns lachrymantē lachrymantem: videns eum denudatum: stolam iubet parari videns eum discalciatum calciatur: credens eum debilem et famelicum: occidi iubet vitulum saginatum. Quod grandis misericordia tanti patris: o quod infinita eius pietas: o quod dulcis: o quod pia miseratio. Ecce enim filius peregre fugit: tamen patienter expectat. Omnia bona destruxit: et tamen ad se reuocare festinat. Porcos pascit: et etiam vitulum parat. Famem iam fere moritur: et epulari iam clamat. Rudis appareret bonis operibus priuatus: et ecce stola pristina gratie saluatoris quam in baptismo recepit induitur: et anulus fidei desponsationis datur: ne amplius valeat pascere porcos qui ad domum patris fugit: sed tanquā cuius sanctorum et domesticus dei fundetur in domo diuine maiestatis in eternum et vltra. Quod bene ostendit ille misericordie pater: quia videns illum misericordia motus est: et occurrit: et brachia extendens super collum eius osculatus est eum: dicens seruis suis. Adducite vitulum et manducemus. Ille filius meus mortuus erat et reuixit: perierat et inuentus est. Similiter hoc idem fecit saluator: petro: quando eum negauit: quando illum respexit: quando respexit mentem eius: tunc fleuit amare. Occurrit peccatori saluator: quia per se non potest ad deum accedere: nisi ei subueniat: nisi mentem eius respiciat. Sed postquam eum respexit: flectitur super collum eius: quia onus eius leue ponit super collum eius dicens. Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Tūc stola induitur: dum anima indumento virtutum vestitur. Due enim stole sunt. Vna videlicet quando anima in presenti indumento virtutum vestitur. Altera vero immortalitatis est: quando corpus in fine seculi etiam resuscitabitur. Et ideo fratres mei licet in heremo sitis: scire tamen debetis quod due stole sunt due resurrectiones: quarum vna est anime: quando resuscitatur a viris in quibus mortua iacebat: altera corporis: quando corpus configuratum erit corpori claritatis christi: quando in die iudicii reformabitur. Et ergo fratres mei et corona matris mee: scitote quod porcos iam pauimus cum multo tempore demonibus peccando placuimus. Jam frequenter eorum siliquis delirauimus: quando mundo placere voluimus: quando in eo florere concupiuius: quādo delectationibus suis toto af-

Mat. xi.

D

Sermo. xxviii.

fecti adhefimus. Sed nunc dei gratia serui christi sumus: clamare non celsimus. Peccauit domine: iam non sum dignus vocari filius tuus. Quorum clamorem audias occurrat nobis osculando: suam pacem donando. Stola donauit: quādo animam virtutis spoliavit. Anulus donauit: quādo in fide nos sua roborauit. Calcamenta donauit: quādo memoriam mortis nobis impressit. Vitulum occidit: quando in sacramento altaris memoriam passionis eius in mēte renouauit. Tūc nobiscum pater manducat et epulatur: quādo in operibus suis perseverando delectamur. Tūc sic nobis ornatis precipit angelis deus: vt conuiuium preparēt: quia mortui eramus et resurreximus: perieramus et inuenti sumus. Cogitate ergo fratres. Quid venimus. Ecce in solitudine sumus: elongati sumus a seculo: et longo tempore tam mansimus in solitudine: vt scdm apostolicam formam quietius viuere valeamus. Locum enim non facit sanctos: sed operatio bona locum sanctificabit et nos. Peccauit enim angelus in celo: peccauit adam in paradiso: et tamen nullus locus sanctior illis erat. Si enim loca habitatores beare possent: ne homo nec angelus a dignitate sua corruissent. Deserte ergo fratres quid vestis nigra: quid zona pellicea: quid corona capitis persuadeant. Nigra enim vestis que vilis est: mundi cōtemptum nobis denunciat et memoriam mortis. Zona pellicea lumborum refrenationē declarat. Capilli rasi de vertice: superfluitatem criminum significant ablata de mente. Sic enim mihi sanctus pater Ambrosius quando me regenerauit in christo anno etatis meae tricesimo mihi petenti respōdit. Cogitate ergo fratres quod reprehensibile est si sub tali habitu superbia lateat: vel luxuria. Summe necessaria est igitur nobis in heremo demorantibus ipsa humilitas que designatur per vestem. Castitas que denotatur per lumborum precinctionem. Obedientia que intelligitur per subiectionem. Portamus etiam baculos: per quos intelligitur disciplina sub qua semper parati esse debemus. Deus autem qui nos de tenebris gentium reuocauit ad gratiā: confirmet etiam in omni bono: vt abundemus in spe et virtute spiritus sancti. Amen.

Sermo. xxviii.

In cena domini: In quo buccelle panis acceptio: vite nostre perfectio: multiplex proditoris retractio: pedum lorio: multiplex christi celsitudo: ad humilitatem et dilectionem exhortatio: perditionis iude dolorosa conquestio: apostolorum interrogatio: proditori panis exhibitio: cuiusque a sathana possessio declaratur. Bonum malumque nonnunquam prodesse: quādoque etiā obesse: in iudam seu exclamatio: tempus exitus eiusdem: et hominum quadruplex generatio describitur. Ad dilectionem (cuius ordo describitur) inuitatio: rigoris abstinentie temperamentum: pacis commendatio: ad quam habendam exemplis et similitudinibus fratrum premittitur exhortatio: et demum simpliciani fletusque insuper vita periculosior existat: apperitur.

AL

diuimus fratres charissimi: quod cum dominus intraxisset panem vt daret iude quod post buccellas intravit in eum sathanas. Et ait iesus. Quod facis: fac citius. Cum ergo accepisset ille buccellā: exiit continuo. Erat autem notus. Cum ergo exisset: ait dominus discipulis suis. Surgite. Et postea ait. Filii adhuc modicum vobiscum sum. Antequam tamen a vobis recedam: mandatum nouum do vobis vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. Satis enim nouit charitas vestra quod tota perfectio nostre vite et edificationis ex euangelio accipitur.

A

Johā. xii

Ad fratres in heremo.

Ber. xxviii. Jo. xiiij.

Eius verba a summo nostro magistro nobis data sunt: ideo preciosa sunt: et satis nos horrantur: nosque edificat quod videt. Et ea vobis modo presentamus: ad memoriam vobis reducere: non quod non sit intelligis licet in heremo permaneat et segregari gentibus sitis: etiam corporaliter antequam essem presbyter episcopus pariter videre potuistis: sed id vobis ad memoriam reducere: non ut doceam: sed ut me et vos fratres moneam. In evangelio quo dicit: quod ad presentem diem pertinet: de panetia et dilectione et humilitate instruimur. Ideo fratres ut et ego plenius valeam vna vobiscum corrigi et doceri: relinquere volui presbyteros meos: quorum vita apostolica vestra et eorum vita est. Et sancti senem valerium etiam corpore hodierna die relinquere non curavi: cupiens vos docere et a vobis doceri: ut fructum aliquem deo in die tante solennitatis offerre digne pariter possimus. Ideo fratres ad expositionem sancti evangelij accedentes: primo audire et scire vos volo: quod dominus iesus discipulus iudam multis modis: minis: sacramentis et exemplis et planctu volens eum corrigere: et predictis modis ad correctionem invitare: ad ultimum eum manifestavit in damnationem et ruinam iam esse paratum: dum in cena dicit. Qui intingit mecum manum in parapside: hic me tradet. Cum enim iudas pravam suam vitam nulli patere putasset: magister audiendo erubuit: sed non penituit. Multo enim ante passionem dicit. Nonne duodecim elegi sed unus ex vobis diabolus est? Et post cenam ait. Vos mundi estis: sed non omnes. Hoc autem magister dicebat: volens discipulum verbo corrigere. Et ecce quomodo verbis timor eum correxit. Sed videns dominus quod verbis eum corrigere: ipso nolente non poterat: studuit eum corrigere: et sibi timorem eternum incutere dum ait. Ole homini illi per quem tradar ego: melius ei fuisset si natus non fuisset. Sed dominus cor discipuli nequiter iuduratum: ad dilectionem sacramenti dulciter inuitavit dicens sibi post petrum et ceteris. Accipite et comedite: hoc est corpus meum. Sacramentum enim illud ideo hominibus datur: ut corpus in terris capiti coadunetur. Sicut enim multa grana vnum panem conficiunt: et ex multis racemis vnum vinum extrahitur: sic ex multis hominibus christi corpus conficitur. Obtulit autem dominus discipulo sacramentum vnitatis: ut eum inuitaret ad humilitatem dilectionis. Licet etiam propter alios discipulos humilitatis exemplum prebuerit: tamen quem perditam recuperare valde cupiebat. Sed videns eum nequiter obstinatum: surgit a cena et vestimenta deponit: linteos se precinxit: et ad principem apostolorum primo (ut arbitror) fratres peruenit. Ante eum se genuflexit diuinitas incarnata: deus ante hominem: creator ante creaturam: magister ante discipulum: rex ante piscatorem: doctus ante indoctum: sapientia ante ignorantiam: pulchritudo ante deformitatem. Ideo petrus diuinitatem incarnatam videns ante se incuruari: expauit: et horruit: et per cenaculum velut insensatus cucurrit: et clamauit. Non lauabis mihi pedes in eternum. Nam inquit petrus. Domine iam dixi quod tu es christus filius dei viuit: et tu mihi lauas pedes? Sed notare debetis fratres qui in heremo habitatis: cur in qua cena facta dicitur: cum post ablutionem pedum dicatur buccellam panis iude dominum porrexisse. Non debemus intelligere cenam finitam: cum dicatur panis esse adhuc super mensam. Adhuc enim cenabatur quando dominus a mensa surrexit: et tamen cena iam facta dicitur. Intelligere hoc nanc debetis quod non facta erat: sed parata: et ad conuiuium mense usum perducta. Ideo iohannes aquila grandis istam dicit cenam: omnia diligenter attendens: prius nostri saluatoris celsitudinem voluit commendare: dum ait. Sciens iesus quia omnia dedit ei pater in manus: et quia a deo exiuit: et ad deum vadit. Magnam christi potentiam exprimit iohannes: cum omnia patrem ei dedisse affirmat. Magnam celsitudinem christi predicat: cum eum a deo exisse asserit. Et tamen hodie audiuius: quod ille qui habet omnia in manu: vestimenta etiam deponit. Sed quid mirum: si pro discipulis vestimenta deponit qui etiam carne pro inimicis suis dedit? Et quid mirum si more famuli precinxit se linteo: qui formam serui accipiens: habitum inuentus est ut homo? Quid mirum si fudit aquam in peluim: qui dignatus est fundere sanguinem pro nostra redemptione? Et ait iohannes. Venit ergo ad si-

monem petrum. Et dicitur denique quibusdam: sicut fuit martyris sanctissimus et doctor cyprianus: ante petrum iudas lauas se: volens dominum predictum discipulum reuocare. Sed non videtur ratio ponderosa. Et quo enim petrum iam cunctorum caput fecerat: ad eum accessit primo in honore: ut ceteri postea similiter facerent. Ideo sic intelligendum est: cum summam rei bene transcripsisset dicendo. Lepit lauare pedes et linteo tergere: redit postea ad ordinem ostendit dicens. Venit ergo ad simonem. Quid est etiam quod dominus postea dicit. Qui lotus est non indiget nisi ut pedes lauet: sed est mundus totus? Si mundus est totus: quare necesse est ut pedes lauet? Ideo fratres attendere debetis: quod hanc mentionem facit dominus de ablutione baptismatis: qui ergo lotus est in baptismo totus: non est necesse nisi ut pedes venialium peccatorum lauet: quibus humana mens obitare non potest: nec infans cuius vnus diei vita regnat super terram. Peractis denique et consummatis sacramento sacramentis: factis et ordinatis in eadem cena apostolis sacerdotibus: communicatis et lotis eorum pedibus: iterum intrauit mensam et ait. Scitis quid fecerim vobis. Si ergo ego dominus et magister laui pedes vestros: et vos debetis alter alterius lauare pedes. Si sum magister: discite a magistro. Si dominus: erubescat hec despiciere seruus. Si iam peperi proditionem et vos parcere studeatis. Si ante eum genui flexi: humiles ante aduersarios estote. Si me ab eo pmissi osculari: et vos maxillam prebere dignemini. Si proditorem amicum vocavi: et vos inimicum amicum vocare corde et opere non dedignemini: quia non est seruus maior domino suo. Et post pauca de filio perditionis dolorem ostendens et dolens: turbatus in spiritu et contristatus ait. Vnus vestrum me tradet. Quod voluit dominus discipulo perditio. Quod studuit eum ad se reuocare. Doluit quia non potuit eum corrigere. Doluit quia obstinatum iam eum esse cum diabolo cognoscebat. Doluit quia super eum sententiam eterne damnationis daturus erat. Et videntes discipuli faciem quam angelus aspiceret desiderant esse turbatam: dixerunt: quis esset ille: querentes quis eorum esset maior. Sed quare hoc: nisi quod arbitran sunt ut homines ille qui maior est ut dominari possit: magister prode re procurat. Aliqui tamen de petro fortius suspicabantur: quia plus et plurima se facturum iam promiserat pro magistro: suspicantes quod ficto corde sicut tiens loqueretur. Tu es filius dei. Sed quia petrus innocentem se sciebat: inuit iohanni ut peteret. Qui dominus. Qui panem intinctum porrexero: ille est: sed caue ne petro dicas. Et cum intinxisset iesus panem: dedit iude. Non est ergo credendum quod dominus alta voce dixerit: quia si petrus hoc fecisset: de tibus proditorem dilacerasset. Nec etiam est putandum: quod iudas tunc christi corpus sumpsisset: quia iam dominus omnes discipulos communicauerat: et iudam (sicut lucas euidenter ostendit) panem intinctum tamen dominus discipulo porrigere voluit: ut cor intinctum veneno significaret. Et post buccellam intrauit in eum sathanas. Nunquid sathanas tamen ante cor eius intrauerat? Omnino fratres ante buccellam cor iude intrauerat: sed affectu et voluntate tantum: sed post buccellam intrauit sathanas effectum et opere. Tamen bona fuit buccella quam christus discipulo dedit. Bonum etiam sacramentum quod ei tribuit: sed aliquando bona obfunt: et mala quandoque profunt. Corpus enim domini quod bonum est: malis malum est. Et carnis stimulus malus est: et tamen paulo bonus est: et quod malum est: sibi profuisse cognoscimus. Sicut supra diximus: fratres: panis iste porrectus a christo et indigne receptus a iuda: fecit ex merito christus: ut maior esset licet etiam super eum diabolo post manifestationem: ideo grauiorem vindictam in eum fecit. Subtrahit enim gratia eum dominus ad malum dimisit: et dimisit eum secundum desideria cordis sui: et iuit in adiuuentionibus suis. Et permittens eum in propria voluntate et arbitrio: ait discipulo. Quod facis facit. Quasi dicat dominus. Quia non possum te reuocare timore veritatis: nec amoris eterne: nec amoris: do tibi potestatem ut agas factum quod iam voluntate fecisti. Iudas quid facis? Attende ante quod facias. Nam post factum forte gratiam penitendi habere non poteris: quid cupis tradere qui tibi multa peccata pepercit? Nunquid a morte te sepe liberauit? Nunquid tui amore patrem tuum sanauit a lepra: et matrem cum qua

Job. xiiij.

Job. xv.

Job. xliij.

Matth. v. et. xxvj.

Job. xliij.

1. Petri. i.

Mat. xvj.

5

Job. xliij.

Ps. lxxx.

Job. xliij.

Sancti Augustini

Sermo. xxix.

concupueras a paralyti etiam liberavit: Nunquid te discipulum constituit: Nunquid te burfarius fecit: Nunquid in furto te sepe iuenit et semper tibi pepercit: Nunquid te post petrum ut plurimum honorauit: Nunquid semper christus iuxta se te habere voluit: Nunquid ad pacem postquam te proditorum cognouit sepe reuocauit: Nunquid tibi suum sacrum corpus donauit: Nunquid ante te genuflexit: Nunquid pedes lauit: Nunquid te osculatus est: Cur ergo prode re vis magistrum: a quo tot bona recepisti: Sed hec omnia non considerans: recepta buccella exiuit continuo. Et bene exiuit: quia vere a deo et a consorcio discipulorum dei exiuit. Et erat (inquit euangelista) notus. Merito notus discipulo proditori datus erat: quia cecitas mentem eius caligauerat. Qui discipulus postquam ab eis recessit nocte: mox magister undecim congregauit: et ait. Filii hominum modicum tempus adhuc vobiscum sum. Ideo mandatum nouum do vobis ut diligatis inuicem sicut dilexi vos. Nouus enim erat homo: quia quattuor modis generantur homines: aut sine patre ut eua: aut sine matre et matre ut adam: aut ex patre et matre ut homines: aut sine patre ex matre tantum ut christus. Bene ergo nouus erat: quia deus et homo erat. Nouum etiam regnum promittebat quod nemo unquam promittere ausus erat. Ideo nouum mandatum dedit. In lege autem veteri dictum erat: Diliges amicum tuum: et odio habebis inimicum tuum. Sed christus nouum mandatum dedit: quia ut amicos inimicos diligere mandat. Ceterae namque virtutes: fides scilicet: oratio: elemosyna: virginitas: et ceterae virtutes corporis et fidelibus et infidelibus communes esse possunt: sed inimicum diligere tantum christianorum virtus est. Et ideo magister veritatis dixit. In hoc cognoscent homines quod mei estis discipuli: si dilectionem ad inuicem habueritis. Scitote tamen fratres quod talis ordo in diligendo seruandus est. Primo super nos et super omnia deum diligere debemus: deinde animam nostram quae nostra proxima est: deinde corpus: quia factura dei est. Ideo apostolus dicebat. Nemo carnem suam odio habeat. Ideo nutrire debemus corpus: nec ipsum occidere sed sustinere debemus cibo et potu: quantum valitudo permittit. Si enim vult deus: sic vult apostolus sic et vobis fratres mei precepi. Ideo fratres horreo vos et moneo atque fieri precipio: ut tantum carnem domitis: quantum natura portare potest. Nam cum videamus inter vos quosdam sexagenarios: quosdam septuagenarios: quosdam centenarios: videmus eos dei amore feruente: corpora eorum crucifigentes: vinum etiam non bibentes: timeo ne potius deum offendant quam placeant. Talibus in christi nomine precepto: ut saltem diebus dominicis et sollemnibus vinum vel ceruiciam bibant. Iuuenes autem qui fortes sunt: iam triumphare de inimico ceperunt: in christi nomine penitentiam agant ne deuiantur ab hoste. Si enim volo: sic sepe precepti seruari. Sic non occidemus corpora nostra: sed seruimus creatori suo. Deinde diligere debemus proximum sicut fratrem nostrum: amicum nostrum vel inimicum. Ideo attende quod si inimicum videris esurire: cibi illum: da illi potum: cooperias eum. Et carnem tuam ne desperes. Dilectio enim spiritualis bonorum est: quia omnis habens eam bonus est. Nunquid etiam cum odio aliquando paradisum quis intravit: Ad infernum ire odium habentem sepe me legisse memoror: sed ad celum nunquam volare concedam. Lupinus ergo fratres esse ciues celestis ciuitatis: seruemus nouum mandatum nouae ciuitatis. Illa inquam ciuitas habet pacem: precipit pacem: et diligit diligentes pacem. Sequamur ergo pacem: sine qua deum nemo videre potest. Queramus pacem: et postea sequamur pacem. In ipsa deus habitat: in ipsa quiescit et pausat: quia factus est in pace locus eius. Non ergo habeamus cor intinctum odio: ne filij iude proditoris simus: ne cum eo suspendamur: et a diabolo pariter cum eo trahamur ad tartara. Qui odium in corde portat secundus diabolus est: et qui pacem impedit antichristus est. Et qui paces ordinat inter fratres reuera filius dei est. Attendite fratres maria: quoniam multum dilexit: dimissa sunt ei peccata multa. Quid etiam petro dixit dominus: nisi petre amas me? Et quia amauit: meruit et amari: meruit audire: pasce oues meas: pasce agnos meos. Quid etiam discipulo ait qui diligebat christum: et quem christus diligebat: Dilecte mi veni ad me: quia tempus est

ut epuleris. Pacem ergo habeamus fratres: si pacem cum christo habere volumus. Si vis amari a christo: amamini cum propter christum. Si vis ergo amari: amamini. Hanc amplectimini: hanc diligite: hanc pacem et concordiam usque ad mortem seruate: si vultis cum deo pacem habere. Pax enim omnium custodia et cura virtutum est. Hanc pacem annunciarum in suo oratione angelis precepit. Pax annunciarum sepe apostolis. Pacem predicare precepit hominibus: pacem pro testamento apostolis reliquit: pacem in cruce pendens postulauit: pacem in sacrificio totiens in populo pronuntiari voluit. Nulla denique dabitur ventura: nisi pacifico viro. Pellite ergo a vobis hoc odium mortiferum venenum: et pacem inter vos habete: quia estis fratres: quia in hac vasta solitudine simul in vnum estis congregati. Uno enim pane: vno indumento: vno nigro colore: vna aqua omnes simul participamus. Reducamus igitur fratres ad nostram memoriam: quod dominus ab inimico osculatus est: et tamen amicum vocatum proditorum. Amice (inquit) ad quid venisti? Date igitur reconciliationis pacem: sed non osculum proditoris. Qui enim sic inimicum osculatur: vult vobis obliuisci: iude proditoris fratrem et socium et similem sibi esse quis dubitare poterit? Sed qui amore christi: verus filius est. Hos enim fratres quorum vita lux mundi est: licet mundus vos non videat: tamen mundi lucem vos appello et sal terre. Ideo quia lux estis: luceant opera vestra bona. Vos qui videmur gere in corporis nostri habitu figuram crucis: et nomen religionis sancte habemus: nigram etiam vestem humilitatis portamus: zonis etiam pelliceis pectus apparemus: caueamus ne simus sepulchra dealbata: quae foris pulchra et speciosa apparent: sed intus plena sunt ossibus mortuorum occultis. Provideamus ne nobis dicatur. Ele vobis qui clauditis celorum regnum ante homines. Timeo enim satis ne paradisum intremus: nec alios intrare permittamus. Hoc autem quare dico fratres: non quia credam vos malos esse: sed quia doleo de fratre nostro perduto simplicitate: qui ad hunc locum et ad hanc sanctam congregationem cum tanto seruo re peruenit: et auditore patrem interfectum esse: a nobis recessit et mundum intravit: ut pariter vindictam vindicare posset. Qui ergo se existimat stare: vigilanter attendat et videat ne cadat: et sic homines videntes illos qui columine sanctitatis esse videbantur tam nequiter cadere: non solum ipsis regnum celorum claudunt: sed et in seculo demorantibus. Nobis denique fratres qui nomen et habitum sancte religionis portamus vita mala periculosior: offenditur: quod in seculo demorantibus. Ploremus ergo fratres peccata nostra et fratris nostri amissi. Diligamus et nos inuicem: quia charitas ex deo est. Non erubescat alter alteri veniam postulare: quia non erubuit christus inimicos ad pacem in cruce reuocare. Non erubescat facere seruus quod primum fecit et dominus. Dominus autem qui habitare facit nos vnus moris in domo: qui est vera pax qui fecit vitraque vnum nos in vera pace perseverare faciat.

De lingua dolosa. Sermo. xxix. In quo quae sit lingua dolosa: contra quam asperrime inuehit augustinus: prebens patientie remedium ei oppositum: quoniam modo etiam alterius debeamus portare onera nos instruit et cetera.

Cepio vos scire fratres charissimi quod sit lingua dolosa: a qua eximus prophetarum dauid postulat a domino liberari dum dicebat. Domine libera animam meam a labijs iniquis et a lingua dolosa. Et ideo scitote fratres quod non solum est lingua dolosa illa quae seminat inter fratres discordias: quae suscitatur lites: quae incitat furores: quae etiam conuentus conturbat: sed etiam illam dolosam linguam dicimus: quae te laudare adulando percurat: dicens in facie te esse quod non es. A talibus autem de-

Luce. ij.
Lu. xxiij.
Matth. x.
Joh. xiiij.
Lu. xxij.

Mat. xxvj

Matth. v.

Mat. xxij

J. Cor. x.

J. Joh. iij.

Lu. xxij.

Ps. lxxvj

Eph. ij.

A

Ps. cxix.

Sancti Augustini.

Sermo. xxxi.

caror mortuus reputabitur. O confessio vita iustorum: peccatorum gloria: tu sola necessaria es peccatori. et nihilominus iustus si quis reputabitur te astringere et frequentare debet. Nihil denique remanebit in iudicio quod fuerit per confessionem purgatum. O confessio illibata tanto pondere appensum est: tantumque valuit apud deum: quod homo nouit appendere latroni qui in cruce confessus est domini: crucifixum quantum si fuisset pro domino crucifixus. Ecce quantum profuit breui confessio peccatoris. Sed nos qui sacerdotes sumus: et utinam boni simus: caute nobis vigilare necesse est et sollicite: quatenus sic delinquentium cordibus tanto moderamine verbum timoris et contritionis infigamus: ut eos nequaquam verbo confessionis exterreamus: ut sic corda aperiant quod ora non obstruamus. Sed nec absolueri debemus etiam compuncti: nisi viderimus confessionem. Quoniam quidem corde creditur ad iusticiam: ore autem fit confessio ad salutem. Qui ergo verbum confessionis in ore habet et in corde non habet: aut doctus est aut vanus. Qui vero in corde et non in ore: aut superbus est aut timidus. Decet igitur sacerdotes esse tales: ut cognoscant et sciant quamquam et quantum infirmantibus exhibere debeant medicinam. Adiuvante domino deo nostro: qui vivit et regnat in secula seculorum. Amen.

De fallacia mundi et eius detestatione propter tria precipue mala que in eo sunt. Sermo. xxxi.

Luc. xxiij.

Scriptum est fratres charissimi quod mundus non diligamus: quoniam mundus transiit et concupiscentia eius. O munde immunde qui homines illaqueas non desinis: qui escere non permittis: rapere omnes appetis: occidere omnes queris. Ule qui tibi credit: beatus qui tibi resistit: sed beator qui a te illeusus recedit. O munde proditor: cuncta bona promittis: sed cuncta mala perfers. Promittis vitam sed donas mortem: promittis gaudium sed largiris merorem: promittis quietem sed ecce turbano: promittis flores sed cito vaneas: promittis stare sed cito recedis. Non ergo es diligendus: quoniam omnino transis: et concupiscentia tua velut fumus evanesceat. Alloquantur omnes amatorum estui o munde immunde: quibus aliquando florem ferens in fine iuventutis prestare voluisti: vitam diuturnam: diuitiarum copiam: familiarum abundantiam: pacis amicitiam: dicant omnes: loquantur cuncti: surgat venerabilis pater adam cum omnibus filijs suis: et vno ore loquantur: utrum in hac vita gaudium habuerint sine dolore: pacem sine discordia: quietem sine metu: sanitatem sine infirmitate: lumen sine tenebris: panem sine dolore: risum sine fletu. Nolite igitur fratres mundum diligere: quoniam transiit et concupiscentia eius. O munde immunde: fallax et proditor. Nunquid non periculosior es blandus quam molestus? Nunquid non magis timendus es dum allicis quam dum spernis? Nunquid non magis odiendus dum diligere dissimulas: quam dum odire te ostendis? O munde immunde: in te habitare et non dolere impossibile est. In te sperare et non timere vanum est. In te tuam amare et non periclitari impossibile est. O fratres mei nolite ergo eum diligere: quoniam transiit et concupiscentia eius. Sed ecce mundus transiit et nos turbat et amat: fallit et fidelis reputatur: occidit et velut vita desideratur: flectit et amplectitur. O munde immunde: et si flores quid facerent amatoribus tuis? Sed vere non flores: et stabilitatem nullam habes: sed mella tua et dulce do tua asperitatem habent iocunditatem falsam: certum dolorem: incertam leticiam: durum laborem: timidam quietem: rem plenam miserie: et spem beatitudinis inanem. Nolite ergo diligere mundum: quia omne quod est in mundo aut est concupiscentia carnis: aut concupiscentia oculorum: aut superbia vite. Agamus fratres si possumus hodierna die de singulis. Voluptas enim carnis dicitur quam per modum illicitum misera caro appetit: ut glustias: ebrietas: luxuria: nimia dormitio: et vanus risus. Et quia caro vicinior est: per vitia eius primum nos aggredimur. Mundus enim quanto familiarior est: tanto periculosior est: et multi per vitia eius corruunt. Ecce adam per gulam: ioseph per ebrietatem: salomon per luxuriam. Ideo fratres gulosis rari per abstinentiam occurrere festinanter debemus. Considerate quod non propter potum sed propter pomum homo perimitus mortem inuenit. Esau non propter gallinam sed pro-

Luc. xxiij.

Luc. xxiij.

Luc. xxiij.

pter lenticulam primatum suum perdidit. Scio enim hoc omne genus carnis quod cibo esset visum: manducare concessum esse. Deliam cibo carnis refectionem legimus. Iohannis mira- bilem abstinentiam predicamus. Sic nos facere debemus: sed non sicut esau lenticule concupiscentia deceptus. Non sicut david propter aque desiderium reprehensus: sed sicut rex noster qui non de carne sed de pane tentatus: tentatorum superavit terribilium. O magna et admirabilis abstinentie virtus: per quam homines filij dei excelsi efficiuntur: per quam vitia expelluntur et demones: per quam non solum animarum salus agitur: sed etiam corporum sanitas possidetur. Ecce enim fratres: concupiscentia carnis qualis et quantus est. Ipsa enim fomentum et mater aliarum voluptatum est: quia qui bene comedit: libidines carnis frequenter sentit: dormire querit: inde verborum et rixarum que sunt opera carnis: inde consumptio pecunie. Nolite ergo fratres diligere mundum: quia in eo summa concupiscentia est carnis. Sed quid aliud nisi concupiscentia oculorum? O fratres mei: fecit enim deus nobis oculos videntes: qui fecit magnalia: ut toto corde eum laudemus: plorantes si qua mala fecimus. Ecce in miseria sumus: et in miserijs non ridere sed flere debemus. Cum enim nascitur puer non ridet sed plorat. Quare plorat: nisi quia voce testatur et confitetur plorando: se ad miseriam devenisse? Nascuntur enim filij adam ad laborem et dolorem: quia iugum graue positum est super filios adam a die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulture eorum. Non igitur ridere sed flere debemus: attendentes et et cientes quod dominum nunquam risisse sed fleuisse legimus. Sed quomodo fleam? peccata: quomodo eleuem? oculos ad montem vnde veniat auxilium: audiamus iohannem. Quid enim dicit: nisi quod omne quod est in mundo est concupiscentia oculorum? Concupiscentia oculorum dicitur: quia per oculos desideria auri et argenti: possessionum et cunctorum terrenorum intrinsecus anime intamantur. Ideo summe custodiendus est oculus: quia ianuam cordis est et nunciatur. Nam claudere oculum: et voluntas habendi non erit: cesset voluntas et ecce infernus clauditur. Ecce enim fratres quomodo mala per oculos sunt: et quomodo bona per eosdem possunt adipisci. Si enim david oculos clausisset: feminam non vidisset: adulterium non commisisset. Si iudas pecuniam non vidisset: magistrum minime tradidisset. Et si sodomite oculos clausissent: iuvenes non vidissent nec perisissent. Laudamus igitur oculos non videntes vanitatem: custodiamus ianuam cordis nostri ne latro qui quotidie percurat intrare veniat et cuncta bona valeat depredari. Claudere enim oculum et amittere vitium: claudere ianuam et latrone occidere: claudere oculum et voluntas non erit habendi: claudere oculum et inferni claustris in eternum. Licet tamen multum cecum mali sint: sed peiores eos fore non dubitamus si hec mundi sunt viderent. Ipsa enim visio causa cupiditatis est et principium appetitus. Laudamus ergo ianuam: ne mors intrare possit per fenestras nostras. Quid enim aliud in mundo esse legimus: nisi superbiam vite? O superbia cunctarum virtutum nouerca: quis te creauit: quis te ad nos misit: quis te ad conuentum diuitum et pauperum tam mirabiliter introduxit? Scio quod deus te non fecit: nec te ad nos misit: nec ad conuentum monachorum pauperum vel diuitum introduxit: nec te dum carnem assumpsit assumere voluit: sed tua inimizia humilitate dignatus est habitare inter bouem et asinum et subditus esse voluit marie et ioseph. Quid ergo agis inter nos? Nam te natura non ostendit qua vno modo generatur: vno modo viuunt et moriuntur omnes. Quid ergo agis inter seruos dei? Quid ostendis eis? Cur eos inflas? Cur inflas eos demonstras? Hosti quod eis eternam vitam prestare non poteris. Quid eis demonstras propter quod eleuentur super astra celorum: cupientes esse sicut deus: et super eum ascendere vellent si possent? O superbia nouerca virtutum: mater vitiorum: porta inferni: magistra erroris: caput diaboli: vitiorum principium: quid inter homines facis: quid eis promittis quod te tantum diligere demonstrant? Ecce amatores tui tam cito de altitudine cadunt. Ecce enim nabuchodonosor quem tantum diligere videbaris: et tantum te diligebat: tam fortiter te astrinxit: ut credere ei faceres quod nullus eo maior esset in orbe: et ecce mori deflectitur et cadit: et demergitur in profundum: et quasi bos fenum comedit. Ecce quid acci-

Luc. xxiij.

Luc. xxiij.

Luc. xxiij.

Luc. xxiij.

Luc. xxiij.

Luc. xxiij.

Luc. xxiij.

Luc. xxiij.

Luc. xxiij.

Luc. xxiij.

ditte diligentibus: Sed tenon amātes de stercore penitus eleuant: et collocantur cum principibus populi domini: solum glorie honoris et dignitatis tenentes in scientia. Et ergo fratres discite humilitatem habere: discite superbiam cōculcare: discite et eam deuicare: velut mortem eam cōculcare: o q̄ difficile diuinit: o q̄ penosum: o q̄ meritorium. Estote ergo pauperes si vere humiles esse cupitis. Nam destruetis diuitijs et cōculcatis: facilius sancta perfectiag humilitas acquiritur: cum quibus vere poterunt habitare. Diuitie dulcissime et suauissime hominibus insipientibus apparens: sed omni veneno mortaliore estis omnino. Venerunt enim quis sumere poterit: nisi fuerit aliqua dulcedine copulatum: Sed commixtum dulcedini facilius sumitur. Sic enī qui recipit mortem: Sic qui diuitias amat dulcedinem videtur gustare. Sed ecce mors inter diuitias latet: hominem superbū et elatum: diuitie: inflatum aggreditur: et aggressus occiditur: et occisus ad infernū perducitur. Ecce quantū profunt nobis diuitie mundi huius? per quas occidimur: per quas mutamur quotidie: per quas infidiamur frequenter: per quas eleuamur in vanitatem: per quas veneramur mendaciter: per quas animā superbam ad infernū diabolus semper expectat conducere. Tollite ergo fratres mei diuitias vt facilius tollatis superbiam: tollite diuitias: infernus non erit. Date elemosinam et omnia munda dabuntur vobis. O fratres mei an ignoratis q̄ pauperibus nō dare: tulisse est: Et merito quando quis potest esurientib⁹ subuenire si non pascit: merito vitam extinguat et eos mori permittit. Pudeat et erubescat christiānus tollere pauperibus quib⁹ iubemur semper offerre. Ultra omnē iniquitatem est diuitem velle fieri: de exiguitate pauperum vel viuuarum. Itaq; fratres amāda sunt honesta lucra: sed horreantur dānosa compendia. Nullus audeat inde tollere vbi debeat collecta dispergere. Addendo perdit qui retinendo collegit: paupertatem potius ad se trahit qui paupertatem se extinguit pecunia non repellit. O fratres mei veniet dies illa: veniet et non tardabit: quando nobis dicitur. Esuriui et nō distis mihi manducare: et vltimo dicitur illis. Ite maledicti in ignem eternum. O fratres si in ignem mittēt illi qui non sunt elargiti: nec que cum labore lucrati sunt pauperib⁹ donauerunt: quid dicitur illis qui aliena rapere non timuerunt: Cum diabolus ardent: qui nudū non induerunt: vbi putamus arduos qui viduas et orphanos spoliauerunt: Non ergo spoliare debemus pauperes vt denuati abundemus in supbia vite: sed elemosinas dare vt pauperes et humiles finis non differamus. Sed hec non solum facere nobis sufficit: sed et proximū etiam ad hec inducere festinamus: dicētes potestatem habentibus et terrarum rectoribus q̄ nō solum elemosinam porrigant: sed et q̄ regna sua in pace custodiant: scientes q̄ remota iusticia regna latrocinia efficiunt. Multi enim sunt retores: sed pauci iusticie amatores inueniuntur. Nam cum questū fuisset a forate ridere: cur sic fortiter rideret. Respondit. Vnde magnos latrones ad suspēdum duci facere paruos. Et alta voce clamasse refertur. O q̄ digniores estis suspendi qui in cathedris et domibus habitatis latrocinia maiora cōmittentes: q̄ qui in siluis cū tre more quotidie demorari videntur. Quapropter fratres nolite rapere: nolite fenerari vt abundetis in supbia vite. Sed diuitie si affluant nolite cor apponere: sed dispergite eas vt humiles sitis: et imitari valeatis illum qui sequētib⁹ se dicit. Venite benedicti patris mei possidete regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Amen.

Ad leprosos vt patientiam teneant: exēploq; christi leprosos hortat et cetera. Sermo. xxij.

Fratres mei dilectissimi scio q̄ percussit vos de⁹ et leprosi facti estis vsq; ad diem mortis vestre. Ideo obsecro vos in domino nostro iesu christo cuius preciosos sanguine redempti estis: vt nō deficiatis in tribulationib⁹ que sunt pro gloria vestra: sciētes q̄ per carnis afflictionem: mentis infirmitatez occidimus. Spiritus enī deficiat: dum misera caro gaudento quiescit. Ergo si paupertas vigeat: si luct⁹ mestificat: si stomachus doleat: si pectus vel venter infletur: si totius corporis dolor vos iniquitaret: si calamitas vos vndiq; vexat: semper vos le-

tificet in omnibus laboribus et periculis vite hui⁹ amor: vester in deum et pia patientia et certa spes supernorum. Despiciamus ergo diuitias corde: et erimus locupletes. Despiciamus inimicorum supplicia et erimus semper victoriosi. Despiciamus corporis sanitatem et eternam quietem et sanitatem recipiemus. Igitur vobis infirmitatibus et languentibus patientia summe necessaria est. Nullus enim beatus esse poterit: nullus celoz ciuis efficitur: nullus amicus dei cōstituitur: qui inter mala patiens non inuētus fuerit. O patientia tu omnia vincis aduersa: non colluctando sed sufferēdo: non murmurando sed in omnibus gratias agēdo. Ipsa enī patientia est que fecem totius voluptatis abstergit: ipsa que limpidas animas deo reddit: ipsa nauis que ad portū cunctos suos amatores perducit. Ipsa est per quā infern⁹ clauditur: et paradysus aperit suis amatoribus. Ipsa est per quā omnis et sine quā nullus iustificabitur. O si graue vobis est quia leprosi estis: patientiam in cunctis habete. Eleuate capita vestra: et corde aspice vulnera saluatoris nostri in ligno pendens: penas morientis: precū redimentis: cicatrices resurgentis: quid aliud videre poterimus nisi caput inclinatum ad vocandum et parcendum: cor apertum ad diligendum: brachia extensa ad amplectendum: totum corpus expositum ad redimendum. Hec quāta sint cogitate vos qui doletis: hec in statera vestri cordis appēdite vt totus vobis figatur in corde: qui pro vobis totus fitus fuit in cruce. Et quid plura saluator noster p nobis sustinuit: quid plura patienter portauit: Lora enim vita sua plena fuit dolore: et tādē ad crucem perueniens per passionem ludibris et exponitur: qui est vere palma victorie. Spinis coronat⁹: qui spinas peccatorum venit confringere. Ligatur qui sine labore et pena soluit compeditos. Ligno suspenditur: qui erigit elisos. Aceto potatur fons eterne vite: disciplina cedunt: vulneratur salus: vita moritur. Occidit ad tempus vitaz mors: vt in perpetuum ad vitaz occideretur mors. Ecce fratres christi patientia: ecce christi bonitas et clementia. Et si placet etiam plura audire: possumus et adhuc plura de christo predicare. Non igitur tedeat vos audire. Nam et si fatigauerim: vobis non amplius predicarem. Cupio enim consolari vos et non tristari. Nam si tedum est dicite: si vero gaudium audite. Ecce enī venit saluator: regens sidera: et fugere voluit vbera. Ipse qui panis est: esurire voluit: ipse fons sitire: ipse lux dormire: ipse quies fatigari: ipse veritas occultari: ipse iudex viuozum et mortuozum a mortali iudice condēnari: ipse iusticia ab iniustis iudicari: ipse veritas mutari. Nichil enim tam salutiferum nobis est: q̄ quonidie cogitare quāta pro nobis pertulit deus et homo. Ecce enim saluator passus est: leprosus in cruce factus est: paries factus est nobis relinquens exemplum vt sequamini vestigia eius. Quod si feceritis: non solum infirmitatem non molestē portabitis: sed cū propheta clamare voce et opere nō desistetis. Deficiat in dolore vita mea: et anni mei in gemitib⁹. Sed dicetis. O q̄ graue: o q̄ inhumanū: o q̄ forte est inter homines habitare nō posse. Ecce enī separati sumus ab vrbibus: gentes nos spernunt: parentes nos odiunt: cōsanguinei fugiunt: amici nos deserunt: separati sumus a castris ac si ex hominibus nati nō essemus. O fratres mei attēdite patienter et nolite turbari: nam verum est quod dicitis: sed nolo vos ignorare quod legitis. Aut enim domin⁹ moysi. Habitabit in domo meaplenus lepra. Cur ergo turbamini si iter homines habitare nō potestis? Nunquid mundi ciues hoc prestare nobis poterunt? Nunquid domum dei vobis aperire poterunt? Nunquid per eorum conuersationem efficiemini meliores? An ignoratis quid dictum fuerit sancto viro antonio. Si cupis saluari fuge homines: fuge mundū et pompas eius. Cur ergo turbamini si inter homines conuersari non potestis? Ecce enim sanctus iob iustus: sapiens: diues: rectus et timens deum: et tamen leprosus efficitur: tamē non conquerit: extra castra proyicitur: ab hominibus despicitur et deseritur. Ab vrbē blasphematur: tamen non cōqueritur: neclabys suis contra deum mortaliter locutus est: considerans altam vitā cito esse venturā. Non g turbemini: sed cōsiderate q̄ ppter peccā vestra percussit vos de⁹: vt vt examinet vos. Ecce enī maria q̄ murmurauit in fratre suū moysen: leprosa est facta. Aza iij. Regū rias rex q̄ psumpsit: leprosus fact⁹ ē: et giezī q̄ simonā pmi xv.

Matth. xij.

Ps. cxx.

Job. i.

Ihu. xij.

Sancti Augustini.

Sermo. xxxiiij. et. xxxiiij.

iii. Re. v. sit et naama quia se glorificauit. Eos etiam quocumque modo percussis estis: patientes estote: et gratulanti animo suscipite illam: ne pariter hic et in futuro eterna tormenta patiamini. Confortamini ergo et nolite timere. Ego vobiscum esse credi di tertia die pasche: sed quia valentius noster migravit a seculo: propterea vobiscum esse non potui. Sed nunc fractis argentis vasis de bonis ecclesie hipponensis: vobis in necessitatibus et pro captiuis providere volui. Consoletur autem nos deus qui suos consolatur in omni tribulatione. Amen.

De detestatione ebrietatis: cum terribilis casus enarratione. Sermo. xxxiiij.

Mirumini fratres charissimi si hodie terribilem deo auxiliante proficere. Accidit hodie terribilis casus ut omnes audistis: propter quem non solum ad ecclesiam hipponensem omnes antiquiores habere volui: sed etiam omnes feminas et infantes in vni congregari precepi. Quibus congregatis cum dolore et anxietate vobis enarrare intendo tanquam pater in plebe: quid accidit preclarissimo civi nostro hipponensi cyrillo. Ecce enim viciis potens erat inter nos opere et sermone: et fere dilectus ab omnibus. Filium viciis habebat et eum vnicui possidebat et quia vnicui erat cum superfluo diligebat et supra deum. Ideo superfluo amore inebriatus: filius corrigere negligebat: datus enim potestate facienda omnia que placita essent illi. O dolosa libertas. O grandis filiorum perditio: o pater noster amor mortiferus. Ecce filios se dicunt diligere: quos iugulari procurant. Dicunt eos amare: quibus iam suspendia parant. Dicunt patres filios se nutrire: sed ecce iam pater et filius ambo in foueam cadunt. Quare pater cum filio cadit in foueam: nisi quia pater cecus est: quia malus: et quia salutem suam et filiorum suorum videtur negligere. Quo et quomodo pater hec neglexerit: nisi quando filio libertatem donauit: quando eum corrigere neglexit: quando virge pepercit: quando ei semper feram faciem demonstravit. Cupitis audire nunc quomodo pater et filius in foueam cadunt. Licet enim sciantis tamen quid necesse est ut vos quod diu viuatis timeatis: ideo que hodie facta sunt iterum dicere non erubescio. Ecce enim cyrilus vester filius habebat viciis: quem corrigere negligebat: et luxuriose viuendo consumpsit partem bonorum suorum: sed ecce hodie ebrietatem per seculum matrem pregnantem requirit oppressit: fororem violare voluit: patrem occidit: et duas forores vulneravit ad mortem. Omnia diaboli dominatio: patrem quem post dei reuereri debebat occidit: matrem a qua portabatur pregnantem oppressit: forores quas tenerime diligere debebat voluit violare: et duas vulneravit ad mortem. O dolosa ebrietas omni malorum mater: omnis luxurie foror: omnis superbie pater. O ebrietas tu mentes cecas: iudicio recto cares: consilium nullum habes: blandus demon es: venenu dulce es: peccatum suaues. O ebrietas nunquid non per te inflatur stomachus: Nunquid non per te putrefcit anhelitus: Nunquid non oculos cecas: Nunquid non cuncta membra debilitas: Nunquid non mortem acceleras: Nunquid non bursam euacuas: Nunquid non dominum recipis ab homine: Nunquid bestialem et irrationabilem te diligenter tecum ducis: O ebrietas: discant te diligenter agnoscere: discant te deuitare: iterum discant te deuitare: discant te velut mortem effugere: quoniam qui te dilexerit: regnum dei non consequetur. Ergo o fideles abstinete et nolite inebriari vino. Non enim sufficit abstinere: sed abstinentes alios abstinere doceatis. Docentes quomodo loth inebriatus cum filiabus iacuit. Samson etiam vino repletus per meretricem inimicis traditur. Audite fideles: audite esaiam dicentem. Ele qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam et potandum usque ad vespem ut in vino estuatis. In veteri etiam lege preceptum erat: quia sacerdotes cum ingrederent templum ministrare domino: omnino non vinum biberent. Si ergo hoc erat in templum tantum ingrederent: et quid nos miseri facere debemus: Quod plures sunt ex vobis qui per tabernum visitant templum: prius corpus reficiunt quam animam: prius demonem sequuntur quam deum. O fideles non fideles: quid vobis cum vino: Nunquid vinum factum est ut deficiatis maledicentes nomen domini: Abstinete ergo a superfluo potu ne rebelles efficiamini. Quod diu enim adam abstinuit: tam diu obediens

fuit: tam diu bonus: sanctus et iustus permanens. Sic et belias iij. Regum tam diu miracula fecit: quod diu pane et aqua refectus est: sed postquam carnes comedit: et vinum bibit: in infirmitate: miracula non legitur fecisse. Etiam ergo fideles: casus superius assignatum inter cetera considerantes deum timeate: et timetis eum feruetis rogare ut ab his et ab omnibus malis liberet nos semper. Amen.

De duobus generibus hominum mundum derelinquentium: qui in sancto Loth et vxore sua designantur. Sermo. xxxiiij.

Audistis fratres charissimi: quod loth nepos abrahe inter pessimos sodomitas et gomorreos sancte et iuste moratus est. Quas ciuitates volens subvertire dominus: ad seruum suum loth angelos misit ut cum malis non periret. Qui cum exiret: viderunt ei angeli. Salua animam tuam. Quod veroloth quod retro respexit: mor mutata est in statuam salis. Igatur fratres mei quecumque scripta sunt: ad nostram doctrinam scripta sunt: ut inde fructum aliquem capiamus. In loth enim et vxore sua: duo genera hominum designant: scilicet mundum derelinquentium: quorum vnum perfecte deseruit: aliud quoque tepide: et respiciendo retro venit ad mortem. Sodoma quoque que cecitas vel muta vel asperitas interpretatur: mundus est in quo sunt homines mures et ceci: ad quos mittuntur sancti angeli: et sancti predicatorum: ut dicant. Salua animam tuam: et in monte te saluum fac. Fugere enim sodomam quid aliud est quam incendium libidinis: luxurie: superbie et auaricie fugere: Quibus et precipimur non retro respicere: quia victor mundi et montem sancte religionis ingressus: non debet retro respicere. Quare? Quia melius esset viam veritatis non agnoscere: quam post agnitam retro abire. Quid est dicere: nisi quod melius esset quod in vita seculari et laicali mansisset: quam postmodum solitariam vitam deserere: Apostatare enim nequam est: mortale est: cum donatione semper viuere est. Tales enim femine et vxori loth comparantur: quod morientes: retro aspicientes: conuertuntur in statuam salis. Loth precipitur ut in monte se saluum faciat: per quem contemplatiua vita designatur. Tu vero homo ascende in montem penitentis: ascende in montem diuine contemplationis. In hunc montem te saluum fac: in hunc montem volando transmigre sicut passer: et ibi dem salua animam tuam curis et seculari dignitate denudatus. Sic enim fecit gloriosus ille adolescens nathanael: de quo legitur. Ait enim. Magister quid faciam ut habeam vitam eternam? Cui dominus. Si vis ad vitam ingredi: serua mandata. Cui adolescens. Que sunt mandata? Cui dominus. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo. Non homicidium facies. Non adulterabis. Non facies furtum. Non falsum testimonium dices. Non ora patrem tuum et matrem tuam: et proximum tuum sicut teipsum. Hec omnia ad tuam vitam pertinent. Cui dixit adolescens. Domine hec omnia custodiui a iuuentute mea: quid mihi deest? Cui dominus. Si vis perfectus esse: vende omnia que habes et da pauperibus: et sequere me. Et secutus est iesum adolescens ille: et nunquam retro postmodum respiciens: reliquit patrem et matrem et vxorem: filios et forores et animam suam. Tunc prouidens adolescens montem dei ascendit: sodomam et gomoram reliquit: incendium libidinis fugit: curam seculi suffocauit: et montem summe contemplationis ascendens emit in agro thesaurum absconditum: charum cum tenens in vita sua. Similiter hoc idem fecit petrus: quando voluitarie omnia deseruit: omnia relinquens et secutus est iesum. Sic et maria illa lazari soror: cum lazaro fratre suo et maria virgine prudentissima: quando omnia vendiderunt et precium ante pedes apostolorum posuerunt. Sic et helie facere placuit: et iohanni zacharie filio: quando heremum intrauerunt. Sic et paulus cum antonio: quando annis multis heremum coluerunt. Sic et fratres mei qui sanctorum patrum vitam et exempla imitari et sequi voluerunt. Nunquid nos etiam hoc idem optamus? Etenim in seculo sumus: semper tamen ut incepimus vobiscum in solitudine esse desideramus: et ostendimus opere quando episcopali ecclesia grati non sumus. Etiam ergo fratres pro deo iugo dei submissi estis: ut sublata licet peccata catena obediunt in proposito bono retinere possitis. Sed attendite fratres mei et leticia cordis mei: quod nihil officit nisi ex coactione nisi ex voluntate libera faciantis. Qui enim bene faciunt coacte deo non sunt

Regum
iij. Re. v.
iii. Re. v.

Mat. xv.

Prover. xiiij.

Ephe. v.

Gen. xij.

Judi. xvi.

Isa. v.

Leui. x.

Gen. iij.

Gen. xij.

Rom. xv.

Pe. ij.

B

Psalm. x.

Mat. xij.

Gen. xij.

Mat. xij.

Mat. xij.

Act. iij.

E

Ad fratres iheremo. Ber. xxxv. et. xxxvi. Fo. xxi.

accepta que faciunt: et simoni cy: meo: quē iudei angariauerūt ut crucē chrisi portaret: optime comparatur. Ecce enī simō crucē portat cum dolorē quā nō libenter portat angariarū: sed non moratur in ea: ideo non perseverando fugit: et sine fructu a cruce recedit: quia nihil boni dicit: nisi vsq; ad mortem in bono perseveretur. Sic et nos crucifigamus corpora nostra verberib;: vigilijs: abstinentia esse et potus. Sed tunc ne coacti hoc agamus: et corpora macerantes: mūdo saltem voluntate vivamus. Ideo fratres in hunc montem obediēte ascendamus: et qd deo promissimus attēdamus. Nihil est enim maius obediētia: nihil peius inobediētia. Adam perit quia inobediens fuit: chrisus resurrexit q; patri obediuit. Iohannes inobediens a pice absorptus est. Saul inobediens a demone correptus est. A qua correptione liberet nos ipse chrisus: ut digne ad montem contemplationis volare possimus. Amen.

Ad iudices vt caueant ne odio: amore: precio precibus vel timore corrumpantur ceteraq; vitia declinent et iusticiam sruent. Sermo. xxxv.

Rogatus a vobis o iudices: licet cū fortunato matheorum presbytero longa disputatione grauatissimē vestra dilectione deus facere deo auxiliante non distulimus. Ecce enī nunc congregati estis in domo episcopi. Conuenistis omnes in vnu: non vt sophismata audiant: non vt poetarū curiositatem intelligatis: non vt beatos vos esse predicet: sed solum vt quid pro vestra salute necessarium fuerit audiantis: et audientes operibus adimpleatis. Vos enim reputati estis ab hominibus duces populi: iudices terre: orphanorum patres: viduarū mariti: iusticie zelatores: reipublice amatores. Cauete ergo ne corrumpamini odio: amore: precio: precibus vel timore. Decet igitur iudices non solum que dicuntur: adimplere: sed cū dei adiutorio calcare superbiam: abominari luxuriam: abhorere falsitatem: despiciere auariciā: que nouerca dicitur esse et summa inimica iusticie. Ipsa enim est que patrem nescit: matrem ignorat: amicos perdit: et seipsam relinquit. Decet igitur iudices non auariciam sed largitatē sectari: et amare paruulos: pusillis et orphanis faciem seruientiam non solum verbis sed opere demonstrare. Non enim auertere faciem debet a paupere: nec priores dedignantur conseruare fideles: nec ceruicē erigere debent quosdam despiciēdo: scientes q; moritur pariter docet et in docuit. Decet igitur iudices gratiā quā diuinitus receperūt sollicita mente custodire: fidē ostendere: zelum rectitudinis conseruare. Decet etiā iudices clementie esse cultores: detestatores seuitie: cunctis benignos ad irā tardos: ad misericordiā festinos: in aduersis firmos: in prosperis humiles et cautos: et quibuscūq; dignitatis sublimatos seipsos agnoscant: et caueant ne suos inferiores despiciant. Decet etiā iudices sapientes esse: et in lege doctissimos: ne dicere valeant q; legem sanctam ignorantes bonū malum et malū bonum. Decet etiā iudices plus deū timere q; alij homines: plus de salute animarū curare q; corporis: plus honorem dei q; marisupia plena diligere. Sed ve vobis o iudices: ve vobis in eternum et vltra: quia non est in vobis veritas: non misericordia: nō pietas: non iusticia: nec sciētia dei in vobis potest inueniri. Quid enim inter vos regnat: Auaricia: mendaciū: clamor: apparētia: pueris sacre legis dicentes malū bonū: bonum malū. Ecce acceptio personarum. Non est enī veritas in vobis. Diminute sunt a vobis veritates. O patres pauperū: o vere non patres sed predones. Quare non patres: Quia vbiq; per vos opprimunt: nec est qui misereatur pupillis dei: sed si diues locutus fuerit mor: tacuistis: causas suas vsq; ad nubes perduxistis. O iudices scientiā et iusticiā mundi amantes: attendite quid agitis. Nam scientia mundi pleni estis: et in ipsa moriemini. Que est enim scientia mūdi: nisi thesaurū congregare: lucrū terrenum acquirere: decipere proximū: mentiri iurare: iusticiā caute peruertere: et similia in cunctis agere? Ista enī est sapientia huius mundi. In istis fere quasi tota vestra vita consistit: et ideo attendite qui iudicabit terram: q; sapientia huius mundi stulticia est apud deum. Sed dicitis. O episcopo hanc scientiā non amamus: furum non cōmittimus: proximi non decipimus nec offendimus. Quare? Quia ni-

hil aliud recipimus: nisi q̄tum nobis donare voluerit. Ego autē dico vobis: q; tantū fecistis q̄tum facere potuistis. Hō plus vobis fuit dari: ideo non plus recepistis. Quātum potuistis fecistis. Leues causas magnas fecistis. Nam si vi non rapuistis: et proximū in via non depredari fuistis: latrones tamē esse potestis. Latro enim timet malum: et vbi non potest non facit: et tamē latro est. Deus enim cor interrogat et non manū. Lupus enim frequenter venit ad ouile et querit rapere oues: querit lacerare: querit et deuorare. Vigilat tamē pastores: latrant canes: et sic lupus timēdo fugit. Nūquid non tamē lupum nō esse dicimus? Absit. Sicut vos facitis q̄tum potestis: si plura possitis plura faceretis. Et igitur o iudices attendite ne cum falsis iudicibus susanne confundamini. Suscitabit enī dominus spiritū danielis: et ponet spiritū eius et sapientiā pueri sui danielis in mētem alicuius iuuenis: et sicut fecit in susanne iudicibus cōfundet oēs falsos testes cum iudicibus: et tūc scient quid profuerit sibi sciētia. Cōsiderate ergo o iudices terre quid per oeamserum suū deus loquatur. At enim. Usitabo populū meum: et iudices et vias eorū: et cogitationes eorum reddā eis. Quid horrendum est incidere in manus domini. O q̄ta vltio: quanta miseria malis erit in die nouissimo. Expellētur enī mali mercatores: falsi iudices de domo domini: erulabūt a domo dei: expellentur a paradiso: et ibunt in locū vbi semper erit fletus et stridor dentium. Ideo attendite ad consiliū meum: aperite cordis portas. Surgite qui dormistis: legite Esaiam prophetā: sequimini eum: nō cras sed hodie: nō tamen hodie sed et nunc. At enī propheta. Derelinquat impius viam suā: et vir iniquus cogitationes suas et reuertat ad dominū: et miserebitur eius q; misericors est. Currite iudices ne iudicemini ad patrem misericordie: querite veniam: reddite qd recepistis illicite. Querite veniam: quoniam prope est omnibus inuocantibus eū in veritate. Ipse est qui sanat contritos corde et humiles spiritu: et corde tribulatos saluabit. Ambulate dum lucē habetis: dum dies est. Ecce o iudices veniet iam nor: q; venit iam mors in qua non erit licitū ambulare. Cogitate quid estis: quo ituri estis. Parētes enī vestri predicāt mortui: sepultura clamant: infernus ululat: demones expectant: sacerdotes predicāt: quid superbis terra et cinis? O iudex qui deum non agnouistis: dum iuxta tumulos parum tuorū transis: scias q; mortui clamant: Terra es: et in terrā ibis. Homines enim fuerunt sicut et vos diuitias possidendo. Vbi modo ipsi sunt: sic et nos erimus. Vbi superbia eorū: vbi scientia: vbi cathedra magistralis: vbi honor discipulorum: vbi indumenta serico et pelle decorata: O cinis et puluis: o iudex quid es et quid eris cōsidera. Non ergo tardes conuerti ad deū: et ne differas de die in diem. Subito enī venit ira eius: qui a iuxta est dies perditionis: et adesse quidem necesse est et festinant tempora. Nemo ex vobis tamen desperet: nemo diffidat de dei misericordia. Sed attendite quia nulla culpa tam magna est: que non habeat veniam. Et ne aliquis desperet: mariam illā peccatricem: dominam luxurie: vane glorie matrem: sororem marthe et lazari in exemplum assumite: que postmodum apostolorum apostola inuenerit nuncupari. Adiunxit autem nos ipse deus et homo qui pro nobis nasci et mori dignatus est. Amen.

Ad presbyteros suos malam vitā eorum reprehendens ac ad mūdiciā sacerdotes incitat et plura alia. Sermo. xxxvi.

Fratres charissimi vt nouit charitas vestra: oportet manū mundā esse que polluti vasis maculas debet purgare: ne polluta veteri possit coinquinare cum sordida sordidū tractat. Propterea sacerdotes altissimi dei vobis dicitur. Mūdāmini qui fertis vasa domini. Vos enī estis qui vasa domini ferre debetis: quibus datus est nosse mysteria regni dei. Vos estis sal terrene: lux mundi: lucerna accensa: ciuitas in monte posita: colūne templi: lignum scientie in medio paradisi possum: patrum et rectorum terre: angelorū et paradisi ciues: prophetarū filij: patriarcharum cognati: apostolorū successores. Mūdāmini ergo vt digne cū patrib; ferre possitis vasa domini. Vasa enī non solū aurea et argentea: sed etiā illa pro quib; redimēdis dñs mori dignatus est. Propterea attēdat chari-

Dañ. xiiij.

Osee. iij. Deeb. x.

Mat. viij.

Esa. lv

p̄. cxiij.

p̄. xxxij.

Eccl. x. Sefi. iij.

Eccl. v.

Deutero. xxxij.

Luce. vij.

Esa. liij.

Mat. xiiij.

Matth. v.

Sefi. ij.

Sap. i.

1. Cor. iij.

Sancti Augustini.

Titum. j.

tas vestra quales eē debetis: vt digne vasa domini portare possitis. Aitemz apostolus: Oportet episcopū sine crimine esse: tanq; dei dispensatorē: non pteruū: non iracundum: nō vinolētum: nō perculsorē: nō turpis lucri appetitorē. Nec autē nō solum ego ep̄s seruare debeo: sed et vos vna meū deo auxiliāte seruare debetis per omnia sine crimine sicut episcopum. Ita iubet esse presbyterū: id est irreprensibilē: vt nō querat vxoꝛes: nō diuitias: nō honores: ne secularis dicat. Non enim debet qui animarū curam gerit transire de domo in domū: nō frequētare forum cū rusticis: nō mercātiā acquirere: nō cōmatres procurare: nō ligonizare: nō tabernas intrare: nō discurre: nisi necessitate compellus. Sic enī facientes irreprensibiles sunt apud hostes. Sic enim vasa dñi digne portare poterūt. Sed si contrariū fuerit (qđ domū auertat) quō poterit auferre malū de medio ouium: si in delicto similiter simili corruerit vel maior: nō enim talis dispensator dicitur: sed poti⁹ dissipator. Aliud est enim dispensator: aliud dñs. Dispensator enī seruus est. nō enim licet dispensatori pcutere seruos: nō occidere: nō iracundiā portare: q; dominus eius humilis: benignus et misericors est. Non ergo licet dispensatori furiosus esse. Nihil enī fetidius: nihil dānosius: nihil leui⁹: nihil turpius in pastore furiositate. Attēdat igitur pastor: attendat et dispensator: qđ legitur. Seruū dei nō oportet rixari: sed humiles ad omne esse: patientem: doctore: in mansuetudine erudiente eos qui contra mouent. Dīcāt ergo pastores si offendūt: patietes esse. Et vt ego patientiā merear: oportet presbyteros etiam nō solū abstunere a rixis: sed ab ebrietate cauere. Non enī licet clerico extra horā bibere: vel aliquid mādūcare: vel de domo in domū transire et prandiū vel cenā ordinare. Attēdite presbyteri mei: attēdite: et si veritatē dico nolite turbari. Nam valde despiciē clerici qui sepe vocat⁹ ad prandiū nō recusat: etiā necessitate aliqua cōpulsus. Sepe enī in cena vel prandio vbi magna exiit multitudo: rixē et ebrietates nascūt: et ea que sunt opa carnis. Ideo summe cauere debet clericus ne extra domū suā vel episcopi prandere audeat: vel in eadē etiā audeat secularibus pparare. Quid enī aliud habere debemus: nisi q; turpis lucri appetitores nō sumus. Omne enī lucrū remotū a presbyteris esse debet. Nā non seculi sed eorū que dei sunt negociatores sumus: seculares ad nos venire nō possunt: nūquid vel intelligere? Absit. Sermonem nostrū audire voluistis: et dimisso dentiū dolore volui habere vos: nō vt bonos vos esse audiat: sed vt veritatem loquēdo vestra miserā intelligat. Quid enī estis? Dicitis: Pastores sumus. Ego autē dico q; pastores estis: et verū est qđ dicitis. Sed qui pastores vī quales dicere nō audeo: q; simul vobiscū mēdax. Qēs peccatores sum⁹: omnes in peccatis nati et cōcepti sumus: oēs in peccatis viuimus. Eripedit tamē vt verum dicā: quia episcopus sum: q; pastor sum: q; pro vobis animā ponere paratus sum. Tacere igitur nō debeo: q; licet peccator: sim: animā tamē pro vestra salute ponere iam decreui: iam me parauī: verū tamen dicam: et omne qđ verum est a quocūq; dictum a deo est: a patre et filio et spiritu sancto est: dicere expedit non occultare. Nam si verū tacerē: essem vobis similis in cunctis: qđ nolo.

ij. Tim. ij.

L

Si ergo deus meū quis cōtra me? Nunquid fortunat⁹ vel arrius cū suis insidijs? Nam q; verū eis dixi: ideo in heremo insidias mihi posuerūt: volentes me cōprehendere et occidere: et tamē deus me liberauit. Libēter tamē suscepisse martirium: et etiā pro veritate mori semp paratus sum. Audite ergo rebelles: Audite lupi rapaces: Audite vos derisores. Veniat etiā ille sanctus ezechiel qui portā clausam viderat in domo domini: surgat et vobis aperiat visionē quam vidit et palpaui. Dic vico sancte ezechiel: dic presbyteris meis. Aut sibi dominus. Fili hominis propheta de pastoribus israel: dicq; ad eos: Ele pastorib⁹ qui pascebant semetipsos. Nōne greges pascunt a pastoribus? Lac comedebatis et lanis operiebamini: qđ crassum erat occidebatis: gregem autem meū nō pascebatis. Quod infirmū erat nō consolidastis: et quod egrotū erat nō sanastis. Quod confractū est nō alligastis: et quod abiectū est nō reduxistis: et quod perierat nō questistis: sed cū austeritate imperabatis eis et cum potētia. Et disperse sunt oues mee. Sed ego super pastores: requirā gregem meū de manu eorū. Ecce quō de vo-

Job. x.

Rom. viij.

E

Ezech. xxxij.

bis queritur dominus: quī estis pastores sed lupi rapaces quia oīa quasi que facitis propter lucrum facitis. Non solū que ecclesiā sunt queritis: sed et que mundanorū. Ecce enim discutiamus mentē: perquiramus veritatē. Nunquid missam cantare: nunquid baptizare: nunquid mortuū sepelire sine precio vel pmissione dignamini? Nunquid non citius mortem diuinā q; corporis salutē desideratis videre? Ecce quō lupi estis: ecce quō omni symonia infecti estis. O sacerdotes quid agimus: qđ sumus: cur tantū dominus? Ecce latro semel furatur: semel fenus p̄mi tollit vel rapit: sed si capis blasphematur: verberat: furtū imponit: tanq; latro iudicat ad mortem. O sacerdotes mei: si fenus in laico crimen iudicat: si ppter hoc mortē debet et condēnat ad mortem: quid de vobis erit in die nouissimo? Quid de vobis faceret mūdus: si sup nos potestates haberet? Quapropter tene iusticiam: nolite lucrū facere: sed habētes victimā et vestitum cōtēti per oīa esse debetis. Sed qui celebrat vī predicat vel baptizat: vt inde lucrū acquirat: bonis celestib⁹ de facto se priuat. Ecce enī romani principes q̄tuz necesse eis fuerat de diuitijs suis tantū recipiebāt: aliud quoq; pauperibus erogabāt: iusticiam mirabilē conferuabāt in cunctis: propter que et alia bona que faciebāt et obseruari volebant: meruerūt magnifico imperio sublimari: et timere a cunctis in orbe. Ecce enim pagani erāt: et stultissimi putabāt pro deo colere crucifixum: et tamē deum suum timebāt. Et nos qui nomen christi in fronte portamus: quid aliud q; symoniā et latrocinia quotidie procuramus? Ego etiā infidelis eram: et non solū a carthaginēsis sed a romanis acutissimus reputabar a cunctis. Copiosa turba circū dabat frequenter: et metransire videntes et audiētes manū orū suo ponebant: ciuem romanum tribunorū caput me fecerant: et vxoꝛes pontiani filiā mihi equalem parauerāt. Audeo enim dicere: audeo hoc asserere i nullo me mutātū fuisse: omnia cōtēns: cuncta que p̄miserant spernēs: diuitias abhorrens: ciuitatem caute relinquens: fugiens mediolanū: vxoꝛem non querens: cogitans nihil peius habere q; confortium mulieris et societātē. Nec omnia (seruus iniquitatū mearū) facere nolebam: qui tamē nunc seruus christi ea que diximus et maiora temporis habere frequenter. Hos autem fratres qui in pugna semper sumus: licet tēptemur ad mūdū redire: vxoꝛari: negociari: delicate viuere: cathedrā etiā ascendere: caueamus ne cū mundo dānemur. Vos enim estis diij excelsi: in quozum synagoga de deozum stare desiderat. Vos estis eius vicarij: q; vicē eius geritis. Vos estis filij excelsi omnes quibus datur potestas ligandi atq; soluendi: aperiendi etiam celum: infernū claudendi. Etia ergo sacerdotes dei excelsi: aperite aures cordis vestri. Quiescite iā agere peruersē: discite bene facere: pascite oues verbo et exemplo: nolite eis celum claudere. Clauditis dum non corrigitis: clauditis dum male viuere ostenditis. Oculis sitis cecoret pes claudō. Tunc enī oculus estis ceco: cum eius tenebras efugatis ignorantie. Et pes estis claudō: quando viā veritatis demonstratis: vel quando fidē eozum roboratis. Sed si fidem vestram pro vobis roborare nescitis: quomodo alioꝝ fidem roborare poteritis? Et ideo attendite nec turbemini si veritatē dico vobis. Scio enim et bene scio q; vobis amara est veritas. Quare: nisi quia si veritatem dico non creditis mihi et in melius etiam non mutamini? Amara ergo est veritas: et qui eam amant vel predicāt: sepe replentur amaritudine et dolore. Tacere tamen non audeo: nec vobis placere intendo: quia si hominibus malis placere: seruus dei non essem. Vultis vt placeam: desideratis vt diligam: tamē non vultis vt corrigam. Obsecro tamen vos vt vitam emendatis: conculcātes auariciā: despicientes luxuriā: vitātes superbiam: symoniā odientes: pauperes amantes: pompas huius seculi renuentes: et pro nobis intercedentes: sine intermissione orantes: vt et ego vna vobiscum vasa domini digne per gratiā merear portare. Et si quis de me murmurauerit: sciat q; de patre episcopo murmurauerit: parcat illi et ore et pro eo.

Q sacerdotes se debeāt exhibere sicut deimi nistros: et cauere ne dona sancti spiritus vendere procurent. Patientiā quoq; et castitatē seruare

Q

1. Tim. vj.

S

Q

Ps. lxxxj

Matth. xviij.

Esai. j.

Job. viij.

Gal. j.

Ad fratres iheremo.

Ac de fornicationis detestatioe. Sermo. xxxvij.

Actum. i. **E**ratres charissimi sicut actum apostolorum narrat historia: apostolus iuda a consortio apostolorum: diuina providentia ad structuram ecclesie providens: fundamenta quae in iohannem sunt duodecim nomina apostolorum: beatum matthiam vocavit ad apostolatum. Et sicut suscepit matthias principatum et surrexit loco iude: sic etiam nos suscepimus principatum in ecclesia dei: et per gratiam suam suos ministros facere voluit et in palatio suo nos constituit: et elegit ut essemus greges sancti: populus dei: sal terre: lux mundi: et angelici homines absque peccato. Ministri ecclesie dei sumus et servus. Servus enim dicitur non qui ad oculum servit: sed qui voluntari deum in omnibus fideliter obediunt: et tunc in tanta familiaritate deum mouent: quod non amplius servus sed amicus vocatur. Ideo tota mentem exhibeamus in multa tribulatione: in scientia in charitate non ficta: in vigiliis: in carceribus: et plagis: in verbo veritatis. Et si nihil habentes: omnia christi possidemus: si possidentes. Nec est enim beatorum vita. Nec est sacerdotum salus. Nec est seruorum dei requies. Nec est amicorum eius voluntas. Nec est enim sanctificatio nostra: ut in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros in multa patientia: in tribulatione: in necessitate: in castitate: in abstinentia: in scientia: in suauitate: in charitate non ficta: in verbo veritatis: nemini dantes ullam offensionem: ut non vituperetur ministerium nostrum. Christi enim seruus sum? Tunc christiano ministerium vestrum vituperatur: seruus nostra de spiciatur: quasi ea christi sunt despiciamus: et opere adimplere negligimus. Sed venobis fratres mei venobis: quia falsum nomen christi portamus: falsum nomen dei gerimus: quia opere non adimplemus quod adimplere debemus. Discutamus sacerdotes metes nostras: et sciamus si serui christi sumus? Sciamus enim quid facere debeamus ne serui inutiles sumus? **Q**uid enim? Certum nihil aliud nisi quod exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros in multa patientia. Sed venobis quia nulla patientia habere videmur. Nam pauperes esse debemus quia membra christi sumus et ministri dei. Sed si paupertas aggreditur: vel aliqua corporis necessitate turbamur et affligimur: dona sancti spiritus vendere procuramus. Sacerdotes mei nolite hoc malum facere: sed memento quod gratis accepistis: et ideo gratis reddite: ne cum simone mago dānemini: cui dixit petrus. Pecunia tua tecum sit in perditionem. Qui etiam precium recipit de sacramentis: gezita est et plena lepra. Nam cum heliseus mundasset naama principem syrie in iordane alepra: rediens naama obrulit propheta multamunera: se ille noluit recipere. Qui cum recessisset: locutus est ei giesi discipulus propheta petrus principi syrie munera. Quibus acceptis propheta omnia per spiritum nouit: et videns cum redarguit percunctus est lepra. Sic etiam percunctus omnes qui pro sacramentis pecunia petunt. Sed dicitis. Nunquid non scriptura dicit. Qui altari seruit de altari viuatur? Sacerdotes hoc quod dicitis omnino negare non audeo: sed sciatis quod deus intuetur corda hominum. Nam si sacramentum dare distuleris: etiam si fueris omni paupertate vallatus non pastor es: non minister christi es: sed mercator. Non igitur petas: non etiam tantum pro baptismo recipias si cum simone perire non velis. Nam factio pactio: sacramentum vendidisti: et saluatore tuum prodidisti cum iuda. Spontanea et sincera voluntate porrigere sacramenta: nihil petendo: nihil expectando: nihil de premissis desiderando: sed si tibi dāsi iuste recipis: iuste possidere potes. Memento tamen quod pauperem vitam sacerdos gerere debet: ideo si supbia habet: si magno beneficio gaudet: presbyter vestitus: quod superest pauperibus dare non differat: quia omnia pauperum sunt. Verbum autem illud quod negare non debet fidelis. Qui altari seruit de altari viuatur: verum omnino est quod non licet sacerdotibus manibus operari: ligonizare: ferrum fabricare: et similia. Hoc autem propter reuerentiam et tanti sacramenti dignitatem. Illud autem magis ad seculares quam ad sacerdotes pertinet: ne ipsi sacerdotes dei fame pereant vel nuditate: ideo dignum est ut quod altari seruit de altari viuatur. Summe frater quod sacramentum emit: vel ecclesiam vel prebendam: vel ecclesiarum introitus: vel seculari potentia hoc pro se procurauit: scias quod cum giesi et iuda iam damnatus est: iam lepro-

Sermo. xxxvij. Jo. xvij.

sus factus est: iam de templo domini expellendus est. Quare scis? Quia qui non intrat per ostium in ouilem ascendit altitudinem: sicut est et latro. Ideo reprehendendus est: quia ementes et vendentes domus eius eiecit de templo. Repellendus est: quia leprosi eiecit introibunt. Non intrat per ostium ad ecclesiam: quod per laicalem portam intrat. Non enim laici spiritualia dona traduntur: sed domini vicariis. Vicarij domini sunt: qui vicem apostolorum tenent. Laici autem et villas suas laici dispensant: bona autem hipponensis ecclesie vigilanter attendant ne tangerent. Diuites enim raro vel nunquam pauperibus sacerdotibus prebendas procurant et si procurant non dei amore: procurant sed ut cum vxore et familia de bonis ecclesie gaudere valeant. Et ideo sciat sacerdos quod timore vel amore defraudari a diuite se permittit: quod impunitus non remanebit: et si non in presenti: saltem in futuro igne eterno non carebit. Redeamus igitur ad propositum fratres: et sciamus quod poterimus nos exhibere sicut dei ministros. Quia patientia habeamus. Si necessitas paupertatis contingat: non desperemus sed in domino confidamus. Si blasphemiamur: non respondemus sed parcamus. Si collaphis vel alapis cedimus: aliam partem parere non differamus. Si verbo vel murmure percutimur: taceamus. Si occidimur: gaudentes ad mortem pergamus. Quare? Quia non est seruus maior domino suo. Si enim me persecuti sunt: et vos persequenti ait dominus. Ita enim patientia ornari debemus: si ministri christi esse optamus. Sed quid aliud: nisi quod in castitate nosmetipsos exhibere debemus? Nec est illa virtus sine qua quis est factus omnium reus. Nec est illa virtus: quod nos deo commendat: quod angelos facit quod nos super ethera volando perducit. Nec est illa virtus: sine qua vasa domini ferre non possumus. Nec est illa sancta virtus: quam alstringere nos docet apostolus. Fornicatio et omnis immundicia non nominetur in vobis: ne mens vestra colloquiis malis possit corrumpi. Ideo fratres attendite: quod non solum a vobis remouenda est fornicatio: sed etiam omnis suspitio falsa. Non decet clericum cum mulieribus sedere vel fabulari vel domum ei frequenter: ne suspitio mala inde progrediat. Quod vilis ovis miser et pusillanimis reputat clericus: quod frequenter cum mulieribus couersatur. Inspiciens valde est et inexpertus: quia amicitias mulierum procurat. Et ideo vos quod estis lux mundi et ciuitas in monte situata: si castam vestram custodire debetis: ut non erubescat de detractoribus laudatores. Attendite etiam fratres: attendite quod dicit apostolus. Fornicatio et immundicia. Fornicatio enim est naturalis mulierum concubitus: sed illicitus. Fornicatio est cum meretrice agere. Mulier siue adultera siue concubina meretrix vocatur. Fornicatio enim ideo clericis interdicitur: quia cum sumus ministri domini: membra meretricis non efficiamur. Quod turpe est clericum a meretrice duci captiuum. Qui enim adheret meretrici: vni corpus efficit. Et ideo scire debemus quod malum est fornicari. Nam si coniugium sacerdotibus prohibetur: quanto magis crimen fornicationis in nobis estimabitur. Ecce enim fratres: laici coniugatis ad tempus abstinere precipitur vacat orationi: et sacerdotes quos corpus domini consecrat omni die oportet: concubinas in domo tenere non erubescunt. Ecce quod vestra possidere in sanctificatione sciatis. Scitis enim fratres: quod die quadam dauid venit ad achimelech sacerdotem: et ait dauid esuriens. Dauid mihi aliquid cibi. Et respondit. Non habeo panes laicales ad manus: sed tamen panem sanctum: et ideo dicit mihi dauid: sunt mudi pueri tui a mulieribus: ait. Sunt ab heri et nudius tertius. Et sic dedit sacerdos eis sanctificatum panem. Si ergo interrogauit sacerdos: vtrum serui dauid mudi essent propter panem propositionis accipiendos: quod fateri nos debemus miseris sacerdotibus propter corpus domini accipiendum? Quod frater mei: si et sacerdotes paganorum domini offerre debent diuersis incensis: ab omni malo ut possunt abstinere. Ecce ego iam episcopus hipponensis eram: et cum quibusdam seruus christi ad ethiopiam periret ut eis sanctum christi euangelium predicarem: et vidimus ibi multos homines ac mulieres capite non habentes sed oculos grossos sicut in pectore: cetera membra equalia nobis habentes. Inter quos sacerdotes eorum vidimus vxoratos: tamen tamen abstinentie erant: quod licet vxores sacerdotes omnes haberent: nunquam tamen nisi semel in anno eas tangere volebant: quia die ab omni sacrificio abstinebant. Vidimus et in iserionibus partibus ethiopie homines unum oculum tantum in fronte habentes: quorum sa-

Job. x.

Mat. xvj.
Rum. v.

Lu. i. Cor. vj.

Matth. v.

Job. xv.

Jacobi. ij.

Eph. v.

Matth. v.

Eph. v.

Matth. v.

Eph. v.

1. Cor. vj.

1. Cor. vj.

1. Thes. iij.

1. Reg. xvj.

1. Reg. xvj.

1. Reg. xvj.

1. Reg. xvj.

1. Reg. xvj.

1. Reg. xvj.

1. Reg. xvj.

Ad fratres i heremo. Bermo. xxxix. Fo. xxiij.

Sermo. xxxix.

Az vobis fratres et charitas cum fide vobis non
Ephe. i. no deficiat. Pax vobis freres qui electi estis ante
mundi constitutionem in hac vasta solitudine: ut sit
cum helia: paulo: hilarione: antonio: iohanne et san
ctis immaculati in conspectu dei. Pax vobis qui non estis
i. Petri. ij. genus abiectum sed electum: non venales sed regale sacerdo
tium: non gens obstinata sed sancta: non populus perditionis
sed acquisitionis. Pax vobis qui non conversionem hominum
sed angelorum in silvis et nemoribus adamatis. Pax vobis
ii. Cor. vi. et vera apostolorum charitas: tanquam nihil habentes et omnia
possidentes. Pax vobis fratres mei et filii mei dilectissimi:
quos quondam in christo parturio in visceribus charitatis.
Phil. iij. Pax vobis illa in qua christi: que exuperat omnem sensum: cu
stodiat (ut optamus) corda nostra et intelligentias nostras
Pax vobis fratres qui seculi calcastis: mundum desperastis:
non laudem mundi sed nunc adamastis: ipsum hominum fugi
stis: ut scitis agnibus et angelis colloqui vacare possi
tis. Pax vobis quos in filios et fratres elegi: ut cōsortes et par
ticipes vos habeā in temptationibus meis. Ad hanc autem
vitam iuxta apostolicam formā vivere volentes non me elegi
stis: sed ego elegi vos. Segregavi vos a seculo isto maligno
et erudi vos per singula heremi loca: per speluncas et cellas:
ut velut apostoli ipsi modico potenti pabulo deo videretis. Ste
mus ergo hic fratres in bello pugnantes quotidie cum an
ti quo serpente. Stemus fortes in bello refringentes et preci
gentes lumbos nostros: tenentesque lucernas ardentes chari
tatis: iusticie pacis et tranquillitatis. Ad hec enim non me ele
gistis: sed ego elegi vos: et posui vos in vineam penitentie:
Job. xv. quā quicunque dissipare presumpserit: mori debet eum teterri
mus inferni coluber. Hec est vinea illa fertilis: quā planta
ui anno etatis mee trigesimo tertio velut seruus dei noe: quā
Eccl. x. cupimus tota mente deo dūce sanctis exemplis: et sanctorum
documentis ornare: et ornata taliter custodire ut a nemine
ps. lxxix. transirentis possit vindemari: nec aper de silva possit eā ex
terminare: nec alieni possint diripere labores eius et fructus
Hec est illa vinea quā plantavi velut paterfamilias: quā fe
pe pauperis: charitatis: obedientie: castitatis (ut a sim
pliciano charissimo viro didici) reuocavi: ad quā velut pa
terfamilias exiens primo mane vos conduxī in operarios:
Mat. xx. ut afferatis fructum quinquagesimū: sexagesimū et centesi
mū in abundantiam glorie plenitudinis christi. Hec est il
la religio immaculata: cuius sanctitas per totum orbem ter
rarū divulgatur: quorū conuersatio a cunctis miratur: quorū
vita non solum a christianis: sed a iudeis et paganis potius
angelica quam humana reputatur. Hec est illa amenissima para
disus: quam deus a principio plantauerat in qua posuit gra
tiam et donū meritis matris mee hominē ut operaretur virtu
tem penitentie: eruditionē doctrine: corporis castitatem: affi
duitatem precū: professionē delictorum: abundantiam lachryma
rum. Hec est illa paradysus: de qua exeunt flumina sapientie
et veritatis: continentie et castitatis: in qua deus delectat si
cut in omnibus diuitiis. Hec est illa norma apostolica: virga
Acqu. iij. directionis et equitatis: quē tempore apostolice predicationis
sumpsit exordium: in quorū anima vna et cor vnu erat in do
mino: nec quicquid eorū que possidebant aliquid suū esse dice
bant: sed omnia erant cōmunia: et distribuebant singulis pro
ut cuius opus erat. Nunquid non et vos fratres mei si cuius ad
mortē vivere promissum? Hec ergo religio apostolica et a
mundo cordet corpore segregata: que percutit duces moab
interficiat arapas et tyrannos hierusalem: et egyptiorū hy
pocritas vulneravit ad mortē. Hec est vinea serui dei noe: i
medioparadisū situata: christi sanguine redempta et irriga
ta: quā sarabazarū principes: hereticorum pastores velut
aper de silva tempore illorum magnorum monachorū et he
remitarum pauli videlicet et antonii destruere queuerūt.
Cuius sepe comburere: cuius gyrus lapideū supplantare
cuius fructus vites et flores incidere: cuius planiciem vir
tutum zizania seminare et replere queuerūt: sed dei virtute
circundata minime potuerunt. Ad hanc autem vineam fra
tres mei vos conduxī: et operarios vos feci meos: ut laborā
tes usque ad finem: dignum fructum recipiat in tempore suo
Ad hanc non me elegistis (ut supradixim) fratres: sed ego
elegi vos: sed post annum factus sum episcopus non tamen

vos relinquens. Sed compulsus inter gentes habitare: in do
nasterium presbyterorum et clericorum ordinatum: intraui do
mum episcopi: ut communiter cum eis viverem sicut et vo
biscum antea vixeramus. Non igitur me elegistis: sed ego
elegi vos. A quo fratres mei maxime hoc dictum sit et scitis
a domino dictum est: et discipulis domini dictum est verum
tamen non tantum illis: sed etiam nobis dictum est: quos vo
cavit in partem sollicitudinis et glorie eorum. Sicut digna
tus est vocare per gratiam et participes nos fecit exhortari
onem: sic et vos. Delicatus est enim qui vult ut parte: et ad
ministracionem partis dissimulat ex rata merito se priuat
honore: qui honorem affectat sine onere vel honore. Vobis
ergo qui pastores estis tantum animarum vestrarum loqui
pastor bonus: qui tertia die (ut audistis) animā suā posu
it pro ouibus suis dicens. Non me elegistis: sed ego elegi vos
non istam tantum desertam habitationem deferendo: sed de
virtute in virtutem procedendo fructum afferentes: et fru
ctus vester maneat. In his quattuor fratres mei attendere
debemus: scilicet dignitatem officii: cautelam et constan
tiam. Dignitatem: quia dicit: elegi vos. Officiū: ut eratis.
Cautelam: ut fructus afferatis. Constantiam: quia fructus
vester maneat. Est ergo dignitas in electione: officii in sa
tigatione: cautela in fructificatione: et constantia etiam in
fructificatione. Magnum est enim quod elegit qui non falli
tur dum elegit. Maius est quod dei est opus ad quod elegit
Sed maximum quod inter electos precelegit. Est enim in
finitus talis. Non vos me elegistis sed egistis: sed ego omni mo
do eligendi elegi vos. Sunt enim tres modi eligendi. Ele
ctio: subelectio: et preelectio. Electio est quādo de multitu
dine bonorum et malorum eligitur bonum: sicut de torcula
ri oleum separatur. Subelectio est quando de bonis electis
eliguntur meliores. Postea quando de melioribus optimi
eliguntur preelectio est. In hunc ordinem electus est aaron
et filii eius ut sacerdotio fungerent coram domino. Pri
mo enim dñs ex omni natione que sub celo erat: israel elegit
in populum peculiarem sibi. De his autē subelegit filios le
ui: qui tanquam ministri spirituales in tabernaculo domum ritu
perpetuo deferuerunt. De quibus etiā precelegit filios aaron
in sacerdotes: qui precibus et oblationibus suis indignatio
nem dñi in populum placarent. Ad hunc sane modum elegit
nos. Subelegit cum in sortem sanctorum vocavit nos et in
ordinem clericatus. Sed cum in statum heremitarum pro
mouit nos: cum per aquā baptismatis lauit nos: et in dispē
satione familie sue dispensatores suorum ministeriorum: pre
celegit nos. Magnum est enim fratres quod elegit nos. Maius est
quod subelegit. Sed maximum quod precelegit. Vere ergo elegit
nos et precelegit nos dñs in hereditatem sibi. Nam ad eleua
tionem manuum nostrarum: regum capita inclinantur: mu
niera offerunt: etiam patres nos pñsentur: expectantes nos
esse cum helia: et paulo heremita et intercessores apud deū
Ut tamen in heremo habitantibus: si inter malos pisces so
ras in die nouissimo proiciantur. Ut pastoribus ouis si in
ter hedos numerandi sunt. Quid ulterius fratres dicam au
dite. Posui vos ut eratis. Nam quattuor sunt hominum posi
tiones. Accubitus: sessio: statio et ambulatio. Omnis enim ho
mo sic est in loco positus: quod aut iacet: aut sedet: aut stat: aut
ambulat. Hec autē tantū inter se differunt in hunc modum.
Nam cum homo iacet: omnes partes corporis quiescunt. Cum
vero sedet: inferiores partes corporis quiescunt: quia sede
re videntur: sed superiores laborant. Cum autē stat: totus la
borat homo erigens se qui a generaliter pōdere suo laborat.
Cum vero ambulat: additur labori grauis ex motu fatiga
tio. Ad hunc modum fratres quattuor sunt hominum gradus
et status in ecclesia dei. Fidelium enim alij boni: alij mali.
Numerum malorum fratres non distinguimus: quoniam mul
tiplicatus est super numerum arene maris. Boni vero sicut
ordinem recipiunt: sic etiam et distinctionem. Sane bonorum
aliqui sunt actiui: aliqui contemplatiui: aliqui viri usque pre
lari. Et sic vnum malorum genus: et tria bonorum genera.
Quattuor enim sunt fidelium genera. Mali autē sunt iactantes
qui in mundo quiescunt: tales totam spem et fiduciam ponunt
in numero diuitiarum: quorum deus venter est. Tales in le
cto iacentes loquuntur animum suum et sepe dicunt. Quia mea
habes multa bona reposita: epulare et bibere: opprimere paupe
c ij

Exodi
xxviii.
Deut. xliij

Mat. xliij.
Mat. xxv.
Joh. xv.

ps. lxxix.

Phil. iij.
Luc. xi.

Sancti Augustini

Sermo. xxxix. et. xl.

Sap. ij. res: despice vicinos: renuencatos: dilata te: exte de alas: ascē
desuper sidera: non sit pratum quod luxuria tua nō pertrāse
eat: dicant tūe: castrum seruat: q̄ seipsum ab omī malo p̄
seruat. O fratres tales prostrati iacēt: nocte dormiunt: ebri
sūt: ecce mor eos iacētes: et dormiētes aggredit mor: et sic
cur fauilla statim deficiunt. Talibus autē quotidie clamabat
Rom. xiiij. ap̄s dum dicebat. Fratres scientes quia hora est iam nos
desomno surgere. Inter bonos sunt boni coniugati: q̄ bene
vritur licitis: sed tales diuisi sunt: quia parti seruiunt deo
f
i. Cor. vij. et partim mundo. De quibus ait apostolus. Honorant deū
desubstantia sua operibus misericordie intenti: tamen solli
citi sunt vltra modum de vxore: possessionibus: fratribus: fi
lijs et cognatis. Et quia isti partim delectant in mundo: iō
sedere dicunt: quia in superioribus laborant et in inferioribus q̄
escunt. Sunt et alij contemplatiui: quozū (vt dixim supra)
conuersatio in celis est: de quozum numero vos esse dei gra
tia credo: et certus sum. Tales spem omnē in deo ponunt: op
probria: famem: nuditatem: p̄suras amoris christi sustine
re semp desiderant: quibus viuere mori est: et mori lucrum
Phil. j. clamantes cū apostolo dicentes. Quis me liberabit de cor
poris moris huius? Tales sunt velut milites: et celozum ci
ues. Isti laborant sup̄ terram et quotidie ab angelis susten
tantur. Sunt et alij qui ambulant. Isti ambulare incumbit
nō tantū vt et nos de virtute in virtute: sed plūq̄ nos inter
diuersa hominū genera ambulare: discurrere et examinare
quid agatur. Isti sunt pastores et p̄lati: quibus incumbit
nunc exhortari: nunc increpare: nunc minari: nunc cōsolari:
nunc docere: nunc predicare: nunc legere: nunc orare: quibus
dā ridere: quibusdā flere: quibusdā applaudere: quosdā
fugere: q̄sdā mēte et lris visitare: quosdā p̄sentia inuiri. Ta
les sunt p̄lati vtiq̄ pastores: ambulātes velut magister ie
sus: qui ambulans iuxta mare galilee: vocauit discipulos et
ait illis. Ite in orbem vniuersum: predicate euangelium om
ni creature rationali. Tales sunt omnes ecclesiarum pasto
res: quibus a christo dicitur. Ite quia periculosum est tātū
flare pastoribus et medicis animarū. Ite ergo: quia perni
ciosum est sedere: et peremptoriū est iacere. Ite excitate ia
centes: et dicite. Jam de somno surgite: quia diu dormistis
Rom. xiiij. Clamate pastores et predicatoris veritatis: et exaltate vo
cem vestram: vt in omnem terram audiatur sonus vestre cor
rectionis: increpationis: charitatis et sanctitatis v̄re. Nun
quid non magis et quātiduā mortuum volens resusci
tare: voce magna clamauit. Vigilate ergo: et excitate dormi
entes: et minas cum terroribus eis adhibete. Deinde ad se
dentes transite: et exhortantes eos: vt ad meliora proficiā
dicite. Super flumina babylonis sedetis: flete dum recorda
mini syon: porrigite manum pauperi: ne obliuioni detur de
p̄tera vestra. Frustra enī manus tendit ad deū: qui posse suo
manus ad pauperes non extendit. Si vero quis sedet: aliquid
dos stare voluerit: apponite manum et dicite. Surge postq̄
federis: qui manducaſti panem doloris. Stantibus autem
dicite quod promissū est. Sedebitis vos super sedes duode
cim iudicantes duodecim tribus israel. Istis autē necessaria
est consolatio quia multum laborant. Dicendum ergo eis ē:
Mat. v. Beati pauperes spiritu: q̄m v̄strum est regnū celozū. Bea
ti qui nunc fletis: quia ridebitis. Beati qui nunc famelicitis:
quia saturabimini. Beati qui homines fugitis: quia angelis
sociabimini. Beati solitarij: quia celozum ciues efficiemini
P̄s. xxx. Viriliter ergo agite fratres mei: et confortetur cor vestrum
et expectate dominū quia veniet et non tardabit. Modicū
erit et videbitis remuneratorem militie vestre: pro qua pe
nurias et anxietates sustinistis. Regnum enim celozū vim
patitur et violenti multi possidebunt illud. Hic est enim la
bor officij nostri. Iste enī mundus fratres mei mari sepe cō
paratur: per quod multiplex est trāsitus. Nam quidā transe
unt vado: quidā nauigio: quidā ponte: quidā submer
si natant in fluctu. Isti sunt illi quatuor status: quos nomi
nauius. Iacientes enim submerguntur: et descendunt in p
fundum quasi lapis. Coniugati vado mare trāsunt: et medi
is fluctibus isti saluabuntur igne purgati. Cōtemplatiui a
quam maris ponte transeunt: securitatem viam eligentes: q̄
bus mundus mortuus est. Isti sunt mundum despiciētes: q̄
siccopedes vestigio mare magnum: vt experientia didici
mus et oculata fide probauimus trāsunt in fame et siti: mu

ditate et frigore: in vigilijs multis et in laboribus plurimis
i. Cor. xj. Luce. xxiij
Vos autē fratres mei estis qui mecum permansistis in tēpra
tionibus meis: et mare magnum ponte transimus. Nobis ve
re incumbit ceteris subuenire: ne descendant in profundum
quasi lapis. Subuenite vos omēs orationibus vestris: om
nes ieiunate: hoc mare magnū transeunt: quia oēs in pe
riculo positi sunt. Tam nauigantes q̄ submergentes: et tam
vado mare hoc transeunt in periculo sunt. Nunquid etiā
et nos qui per pontem transimus? Nunquid non et pons ali
quādo cadit? Orandum est omnino fratres: ne de ponte ca
damus. Nam si de ponte caderemus (quod deus quertat) ci
tius moreremur: quia de loco sublimiori caderemus. Por
rigamus ergo manus de ponte ad submergentes ne mori
antur: et laboremus ne etiam puteus inferni aperiat et clau
dat super nos os suum. Hūc verofrēs de cautela audiamus
et audientes aduertatis: et videatis quomodo caute ambu
letis. Caute autē ambulandum est: vt fructum afferatis.
Res enī fructus domus memorat in euangelio: trigesi
mus: sexagesimus: et centesimus. Centesimus est virgini
Trigesimus subditozum. Sexagesimus p̄latozum: id est
fructus duplicatus. Non enim p̄lati sufficit seipsum ima
cularum seruare: sed expedit vt bonos q̄rum in se est faciat
vita et exemplo relucere. Ad hoc enī significandum data est
nobis tunica talaris: vt bene facientes et lucernas bonozū
operum tenentes: perseueremus vsq̄ in diem vocatiōis no
stre: ne dicatur nobis. Hic homo cepit edificare: et non potu
it p̄summare. Advertere namq̄ debet canonici nostri et p̄f
byteri: q̄ quanto p̄e alijs maior dignitas in honore: tanto
maior in reddenda ratio difficultas: quia quot graduū cul
men ascendunt: tot rationum vinculis erūt alligati. Quis ei
tor vinculū alligat: quot sacerdos: bos vel asinus? Iatro vel leo
captus? O sacerdos cum te ipsum induis: primo amictu fau
cibus circumdatis ligaris: albam postmodum ponis: sub
cinctorio vel cingulo renes astrigis: ac si tibi dicatur: aſtri
ge fauces ponendo custodiam ori tuo. Aſtringe funicu
lum admixti potus: ne cor tuum mala medietur stringere
nes: crucifige carnem tuam abſtinentia efce et potus q̄rum
valitudo perimitur. Nec fratres mei dilectissimi facientes
victus: et bene eritis: et bene vobis erit. Ueruntamē orate
illum sine quonibz potestis facere: vt sicut elegit vos de mū
do et conduxit vos ad hanc singularem apostolicam vitam
et societatem: sic vos iuuēt et edatis super mensam in regno
patris sui. P̄sentatamen fratres mei q̄ q̄dū vixerimus:
in periculo grandi positi sumus? Ideo de bonis suis nemo cō
fidat: sed cogitet sicut dicit apostolus: q̄ cū quis existimat
se stare caueat ne cadat. Nunquid fratres mei nō lucifer sic
decoratus cecidit? Nunquid non etiam petrus? Aut qui in
ter discipulos christi familiarior iuda: et quia de se cōfiden
do: nec in bono perseuerando permansit: cecidit et crepuit: et
mortuus est. Rogate igitur fratres illi sine cuius volunta
te folium arboris non mouetur: vt vsq̄ in finem taliter vos i
hac solitudine regat et dirigat: vt eans et fructum afferatis
et fructus vester maneat. Amen. Non turbe mini fratres di
lectissimi si compello vos vinum bibere: et panem tritici cū
bleris butyro mixtis simul comedere. Nam hodierna die
credimus filium hominis resurrexisse a mortuis: ideo gau
dere et epulari oportet: quia frater noster mortuus fuerat et
reuiuit: perierat et inuentus est. Ad mensam ergo acceden
tes cum gaudio epulemini: quoniam ego sum iacob pater
vester.

De obseruantia clericorum Ad paupertatem etiam (cuius genera quicq̄ esse testatur) fratres in uita. Sermo. xl.

Auidistis in mensa fratres charissimi qualiter vo
minis precepit seruo suo abazabe: vt tolleret filius
suus (quē super cuncta terrena diligebat) isaac: et
offerret eum super vnum montium quem mōstra
uerat sibi dominus: quem dicunt nōnulli illum esse montē cal
uarie: in quo crucifixus fuit ille deus et homo. Series his
rienuper simpliciter intellecta: primo edificat obedientie fi
lios. Fidelis eius sermo viuus et efficax: et penetrabilior om
ni gladio accipite. Sed de modo et virtute obedientie ali
quid vobis nunc dicendum est. Nam sicut obediendum est

ij. Cor. xj.
Luce. xxiij
p̄s. lxxvij.
3
Mat. xliij.
Se. xxxvij
Luce. xij.
Luce. xliij.
Psalm.
xxxvij.
ik
i. Cor. x.
Job. xv.
Luce. xv.
A.
xxij.
Matth. ei.
xxvij.
Heb. iij.

libenter sic hilariter sic et velociter. Obedientia enim sine mora esse debet. Non placet deo morosa et desceptatrix obedientia: que quidem cum precipitur querit cur: quare quobrem precipiatur. Istius obedientie exquisitum nobis hodie na die exemplum proponitur. Abraam pater noster: sic enim dicitur senex: fidelis et prima credendi via. Sanctus igitur pater abraam et prima obedientie norma: et forma vere obedientie apud omnes esse creditur. Ecce fratres precepit et deus filium immolare. Sed quem filium? Audi et obstupescere qui audis: filium dilectum: filium primogenitum: filium magne promissionis: filium magne generationis. Dictum enim fuerat abraam. In isaac vocabitur tibi semetuum: et in ipso crit semen tuum sicut felle celi: et sicut arena maris in extrema senectute. Centenarius enim erat abraam dum genuit isaac de fara sterili vxore: propterea de agar ancilla hismael: sagittarius: mirabilis: promissu suscepit: mirabili susceptu religiose educavit. Inter hec tui non prae dicitur abraam: sed nec murmuravit: nec hesitavit: nec faciem conturbavit: immo tam pater exurgens pia crudelitate i filium se armavit: ut more obediens. Attendite vos filii obedientie: qui votum fecistis et professionem. Glade o tu frater et fac similiter. Hec semper adimplere cogita: hoc semper facie letitia fac et viues: et erit semen tuum benedictum ultra semen abrae. Veritatem quid mai? nescio murmurat: quid affectuosius susurrat vox ista in auribus nostris: licet hoc tempore tanto ante nos scripta sint que sunt per allegoriam dicta: Discutiamus ergo folia vinee: ut fructum inueniamus spiritualis intelligentie: tam quod sub cortice nucleus: tam quod sub palea granum: tam quod sub ter rathesaurum. Uerum ut hodie christi solennitati satisficiamus: consideremus vtrum ea que dicta sunt de tempore abraam: inclinare possimus ad me augustinum patrem vestrum. Tenemus super hoc aliquid dicere ad dei laudem: et ad nostram aliqualem edificationem. Sed fmi hebreos abraam sub tribus temporibus tria sortitus est nomina. Primo dictus est. Illam: quod idem sonat quod excelsus: cum adhuc esset in chaldaea in terra et in cognatione sua in domo patris sui. Ascendens autem in terram chanaan ad vocationem dei: dictus est abraam: quod interpretatur pater excelsus. Tandem in circuncisionis sue tempore tunc dictus est abraam: hoc est pater multarum gentium. Attendatis fratres et vos in patrem vestrum. Nam primo vocatus sum excelsus philosophus. Eram enim inter omnes magnos nominatissimus: et liberale artium sagacissimus indagator. Excelsus inquam eram celsitudinescientie que inflat: non charitatis que edificat. Nam cedrum odoriferum vocabant meromani principes: folijs abundanter: sed non habebam fructus. Excelsus era et impius super oes coetaneos meos: elatus super altus super cedros libani. Et ecce accessit ad me in pietate plena: predicatio scilicet virtutis: vita et exempla sanctorum patrum pauli et antonii et simplician: et cum his omnibus vox domini confringentis cedros comminuit cedrum libani et hostia preparata ad victimam in odorem suauitatis. Et sic factus sum pater excelsus. Deinde ad africanam venit: mecum ducens decem et nouem ex fratribus meis simul viuentes in palacio scoto: et cupientes separari a seculo: sanctus pater valerius cupiens esse particeps fructuum et orationum: locum istum secretum in quonunc sumus nobis donauit: et multi nostrum viderunt. Sed loco isto edificato in christi nomine et sancte trinitatis pontifex hipponensis factus sum: et vocatus sum pater excelsus multorum. Pontifices enim fratres mei sicut vocatur pastores gregis: ita et patres plebis pro cura et patria sollicitudine: et tunc factus sum sicut oliua fructifera in domo dei. Presules enim oliue comparantur propter vum olei triplicem. Nam oleum primo illuminat: pascit et fessa membra fouet. Sic et presules illuminare debent verbo: pascere exemplo et fouere egentes temporali beneficio. Ergo enim fratres non dicite hoc facere: studeo tamen sacram scripturam exponere: turrim dauidicam clypeis fortissimis munire: munita declarare: et declarata ordinare. Nam quid per turrim dauidicam: nisi sanctorum ecclesiam intelligo? Et sic iam ab ortu et occasu: ab aquilone et austro vigeat nostra doctrina et expositio. Non tamen a me sed de domo dei procedit: et sic non solum pater gentium dico: sed etiam vitis abundans in lateribus domus dei. Cuius domus sunt latera legentes et ora

tes et coniugati legentium et orantium et coniugantium. Nam vobis qui estis legentes et orantes abundanter propinaui: mus doctrinam: quibus disciplinam apostolicam tradidi. Coniugatis poculum vite etiam propinaui. Vobis tam men propinaui vinum feruoris: charitatis et equitatis. Illis vero pacem et patientiam donauimus. Reuertamur ergo ad historiam preteritam: que insinuat nobis tria: scilicet disciplinam regularem: progressum et exitum. Dicitur enim nobis a domo. Tolle filium tuum: quasi dicat dominus. Tu qui monachus es: tolle filium tuum isaac: qui interpretatur risus: hoc est tuam propriam voluntatem tolle: in cuius excursionem hominibus det et delectatur. Et hec est prima oblatio quam homo debet deo reddere et offerre super vinum montium quem monstrat nobis deus. Nam multa genera montium demonstrat nobis dominus. Sed de quatuor nobis mediator dei et hominum homo christus iesus mons dicitur: qui erit in nouissimis diebus mons domus domini in vertice montium. Et iterum. Mons dei mons pinguis et coagulatus. Porro de hoc monte descendit ros et vnguentum pro barba aaron. Omnes enim de christi plenitudine vnguentum recipere possumus. Apostoli etiam fratres dicuntur montes: quia fundamenta eius scilicet ecclesie in montibus sanctis. Angeli nunquid non et ipsi montes dicuntur excelsi? Porro iesus qui mons dicitur sedens in monte thabor: sermonem discipulis facit: enumerans septem beatitudines spiritus. O fratres attendite quum sit impedimentum: quod graue dispendium inferat sancte religioni superfluitas et abundantia rerum: quod longe magis legimus in libro nostre conscientie quam possumus explicare sermonibus. Nunquid non sodo mitatum peccatum fuisse legitur abundantia panis et superbia vite? Nunquid non angeli videntes se abundare in pulchritudine et sapientia superbie ceciderunt? Nunquid non et patres nostri quasi ratione eadem expulsi sunt de paradiso? Nunquid non et mundus submersus fuit: quando abundantes et in suis abundantijs deum non cognoscentes perierunt? Nunquid non egyptij abundantes iracunda plenifaci sunt et submersi? Nunquid non propter abundantiam idola terre facte sunt? Nunquid non amalech quod abundabat idola est inuidia plenus desuit in manu saul? Nunquid non tempore dauid multa milia interfecti sunt. Nunquid non saul abundans superbus efficitur et eiicitur? Nunquid non herodes ascalonita iugulatur? Nunquid non herodes tetrarcha sperans in sua abundantia populo satisfacere: qui credebatur iohannem esse sanctum et iustum: apsumtamen decollauit? Cogitate fratres quid receperit holofernes: quid cesar: quid nero: quid valentinus: quid constantinus: quid detius: quid iulianus? Quid ergo valuit cesari et neroni abundantia? Quid assuerit pecunia? Quid antiocho simulata et palliata penitentia? Colamus ergo christum pauperem in presenti et in futuro diuites in futuro. Comes enim diuitiarum superbia et luxuria est. Amemus ergo o fratres summam christi et apostolorum paupertatem: ne in nostra sancta religione mutetur color optimus: et dispergantur lapides sanctuarij nostri. Sane enim fratres mei ex collatione aliarum paupertatum: commendatio paupertatis voluitarie plenius inter nos relucet. Sunt enim quinque genera paupertatis. Prima est infelicitas: secunda est paupertas cupiditatis: tertia paupertas superfluitatis: quarta dolositas: quinta paupertas voluntaria. Primam habet mendicus: secundam habet auarus: tertia habet prodigus: quarta est paries dealbatus: quintam habet vir compeditus. Prima est flagellum: secunda est venenum: tertia est ventilabrum: quarta est umbraculum: quinta edificium. Prima est miseria quia cruciatur: secunda est venenosa quia necat: tertia est ventosa quia inflat: quarta dolosa quia dissimulat: quinta gloriosa quia coronat. Nec mirum si christianus amator sobrietatis: sobrietatem spiritus commendat: cum epicurus preceptor voluptatis eam commendauerit dicens. O felix paupertas est si leta est. Super hanc propriam voluntatem offert homo deuotus: quod precipue fit in professione obediendi. Sequitur fratres. Stravit abraam asinum: duos pueros secum ducens. Isaac vero ligna cedrina portabat: abraam autem ignem et gladium. Clementes autem ad montem ligaturus isaac: super ligna ponit: scilicet a patre dei voluntatem non aperuit os suum. Et extendens ma

Gen. xxi.

B

Gal. iij.

C

I. Cor. viij.

ps. xxv.

ps. xxv.

ps. lxi.

ps. lxi.

Esa. ij.

ps. lxxij.

Ezec. xxi.

Esa. xliij.

Gen. iij.

Gen. vij.

Exo. xliij.

I. Reg. xv.

Mat. xliij.

Thre. iij.

S

Gen. xxi.

B

Sancti Augustini

Sermo. xli.

num abraam: audiuit. Ne extendas manum super puerum: sed pro isaac tolle arctem vnum de cunctis tuis melioribus quem inter spinas tibi paravi. Attendamus nunc fratres: nam quid per asinum nisi carnes nostram intelligo: que velut asinus domanda est virga: onere et pabulo et cinere et cilicio: Caro domanda est: ne impinguata: incassata et dilata recalcitret: velut asinus qui cum domo velut castrum ludere voluit. Duo namque pueri sunt quinq; hominis sensus: quos tamen duos dicimus: quia ad usum et ad executionem eorum duo intra membrorum mancipata sunt. Nam et ego velut abraam in vobis et canonicis nostris: ne caro luxuriet: ne mors per fenestras intraret: duobus pueri vos sociavi pauertatis scilicet orationi: quibus mediis quinq; sensus corporis extinguere poteritis. Nam per hec puerita mala obluemur: cogitationes male non ascendunt in corda vestra: affectio cognatorum non regnabit in vobis. Hec enim sunt que quotidie monachos cribant sicut triticum. Iste sunt mordaces cure: que sanctum viri propositum enervauerunt. Inter has vir sanctus coquitur et cruciatur. Hec sunt monachorum mulce mordaces et moventes: que perdunt suavitatem vnguenti. Hec sunt volatilia que comedunt frumentum in animam seminatam. Hos autem fratres dum hec in corda vestra ascendunt: recurrite ad orationem vel ad operis occupationes: ne vos serpentine mulce deglutiant. Nunquid non sic fecit sanctus pater antonius: qui cum epistolam a charis suis in seculo morantibus receperat: nullam legere voluit: sed receptas in ignem proiecit dicens. Charta fallaces estis: etiam plene mendacis: comburo vos: ne comburam vobis. Sequitur fratres. Ligatur isaac. Sic et vos ligamini in hac solitudine tam fortiter ut consuetudines vite secularis ignoretis: et suavitatem sancte religionis capiat. Placeat vobis somni sobrietas: mentis tranquillitas: corporis mundicia: mortis severitas: et cuncta salutis expectatio. Soluitur isaac et iocunde ad matrem reuertitur in bethsabae. Sic et vos vestramini soluti ad matrem que sursum est iherusalem. Cum ergo illuc peruenieritis: dabit refrigerij sedem: quieris beatitudinem: et lumen claritatis.

De observantia ieiunij quadragesimalis et ieiunantium genere quadruplici. penitentie commendatio. Instructio confessorum cum exemplis et cetera. Sermo. xli.

Quoniam ieiunaueris vngte caput tuum: et faciem tuam laua: ne videaris hominibus ieiunare. Ieiunantis officium est: in cinere et cilicio sedere: fordidas vestes non tenere: carnem macerare: faciem attenuare: in palatio permanere: non ipsam lauare: non ad mensam opulentiam accedere: non conuiuia et festa visitare: non capite inclinato incedere: sed elemosinas dare: castitatem seruare: iuste sancte et pie vivere: ut christi sanctam resurrectionem expectans gloriatur. Hec autem omnia facite non ut videamini ab hominibus: sed tantum ab illo qui cuncta videt in abscondito. Sed si contingeret quod fumus ieiuniorum spargere inter homines: statim faciem tuam laua: ne videaris hominibus ieiunans. Tria enim fratres proponuntur nobis hodie: scilicet ieiunare: faciem lauare: et caput vngere. Hec tria sunt in quibus tota vita nostra consistere debet. Quae sunt ista fratres nisi declinare a malo et facere bonum: totum quod habes deo contribuere? Ecce quicquid contra nostra christiana sancta religio. Quid enim per ieiunare fratres nisi a malo declinare: per faciem lauare: bonum facere: per caput vngere totum deo tribuere? Sed dicit quis brevis est hec expositio: sed et aqua viuam (ut cupimus) non propinasti. Audite ergo fratres. Nam hostis antiquus vestris primis parentibus: primo in paradiso suavitatem domini offenderent: secundo ut faciem a deo absconderent post meridiam: tertio ut delicto vetito comederent. Nam ibi dicitur ut caput pingeret: sed hic ut caput vngeret. Ibi abscondendo faciem latitaret: sed hic lauaret. Ibi ut comederet: sed hic ut ieiunaret. Credamus illi qui modo hec precepit: sed non illi qui contraria persuasit. Aut enim pater. Hic est filius meus dilectus: ipsum audite. Nam ait hodie. Cum ieiunatis. Est enim fratres quoddam ieiunium commendabile: et

quoddam damnable. Damnable quod vident homines: quod fit propter homines. Commendabile quod solum propter deum fit. Sed aliqui ieiunant ut infirmi: aliqui ut fastidii: aliqui ut avari: aliqui ut hypocrite. Egroniam ieiunare ut valeat fastidius ut appetat: avarus ut parcat: hypocrita ut appareat. Ieiunium egroniam est sanitatis: ieiunium fastidii est gustationis: ieiunium avari est parcitatis: ieiunium hypocrite est similitudinis. Hec autem ieiunia et si non sunt periculosa ut egroniam: tamen sunt instructiosa. Ieiunare ergo fratres propter deum: frangatis nucem ut accipiatis nucleum: projiciamus folia ut inueniamus fructum: purgemus puteum ut hauriamus aquas de fontibus saluatoris. Aut enim saluator stricte venite ad aquas. Nam triplex est aqua saluatoris fratres. Aqua lachrymarum quando fleuit super Lazarum: et super ciuitatem. Aqua quam posuit in peluum quando discipulorum pedes lauit. Aqua que de latere eius emanauit. Primum oportet nos habere fratres si recte ieiunare cupimus. Est ergo prima aqua contritionis: secunda confessionis: tertia satisfactionis. Prima mentem sanat: secunda refrigerat: tertia secundat. Ergo fidelis siue recte ieiunare: istas aquas recipe et laua te et mundaberis a lepra. Nam nisi habueris has aquas: ieiunium tuum modicum valebit. Ideo vocati hodie ad nuptias magni regis fratres dilectissimi: omnes nos vestimentis: tubis: et cymbalis benedictis: bus. Laudemus ipsum patrem familiam: qui ad suas nuptias nos vocare dignatus est. Quae sunt nuptie hodie preparate fratres: nisi isti dies quos deus consecrare dignatus est? Isti enim sunt dies quos obseruare debemus: in quibus legem recipere merebimur. Isti sunt dies medicinalis: qui animae et corpori conferunt sanitatem. Isti sunt dies nuptiales: in quibus vestimentis ornati esse debemus: cymbala et tubas organaque benedictas sonantes. Hec enim sunt instrumenta que in nuptijs quadragesimalibus sonare debemus. Nam primo vestire nos debemus virtutibus sanctis: expoliatis vitijs. Secundo cymbalum percutiendo pectora per contritionem sanare debemus. Tertio ut precones clamare debemus fugientes vbera vocando paruulos ut ieiunare discant: senes ut ieiunare doceant: quia ecce nunc tempus acceptabile: ecce nunc dies gratie et salutis. Ecce dies remissionis: ecce dies satisfactionis. Tu ergo inique qui longo tempore dormisti: surge memento unde cecideris et age penitentiam dum tempus habes: dum sanus es: dum peccare potes ut non ex timore sed ex amore videaris penitere. Omnis enim fratres mei: qui per penitentiam deleuerit peccata sua: iam angelice felicitatis particeps est. Ipsa namque penitentia est medicamentum vulneris: spes salutis per quam peccatores saluantur: per quam deus ad misericordiam inclinatur. Dum autem penitentia fratres feceritis: fundite pro peccatis lachrymas cordis et corporis. Nunquid non lachrymando fratres mei: petrus a chabro respicitur? Nunquid non maria veniam meretur? Nunquid non martha lachrymis sanatur? Nunquid non chananea exauditur? Nunquid non Lazarus ad vitam reuocatur? Laua ergo faciem tuam qui hodie incipis ieiunare: lachrymis percutite pectora: exalta vocem tuam confitendo: et annuncians faciem dei peccata tua. Audite fratres quid dauid per confessionem consecutus est. Quid ait: nisi peccavi domine? Et Nathan propheta ait. Dauid trasit tui deus peccatum tuum a te. Lauet tamen fratres: ne confessio sit saul: qui redargutus a samuele superbiendo dixit. Peccavi. Qui statim audire meruit. Transiit deus regnum tuum a te. Sic et dixit Judas. Peccavi: non volo sed discedo. Sic et cayn. Maior est iniquitas mea: quam veniam merear. Ergo fratres cum ieiunatis faciem vestram lauate lachrymis: caput vngite chrisum qui caput cunctorum est. Ipsum ergo vngite: scilicet oleo misericordie: elemosinas dando: et verba contritionis clamando. Peccauimus domine: sed misere. Et sic vincti erimus a christo oleo lenicie. Sic vinctum dauid legimus: sic vinctum petrum et mariam prospicimus: sic vinctos volentes semper spectauimus fratres. Sed quis dicit: quomodo vngendus est deus? Peccatores ad primo ad mariam peccatricem. Ipsi enim vixit pedes et postea caput: scilicet animam: et postea accedere potuit ad caput. Nam si primo lachrymis christi pedes non lauisset: ad caput christi accedere vngendo ausa non fuisset. Et

Isa. ix.

Eccl. x.

Mat. xii.

Gen. xxi.

Mat. vi.

ps. xxxvi.

Gen. iij.

Mat. xvij.

B

Eccl. xij.

Isa. lv.

Job. xi.

Job. xij.

Eccl. xix.

Mat. xxi.

ij. Cor. vi.

Apoc. ij.

Luc. xxi.

Luce. vii.

Mat. xv.

Job. xi.

Mat. vi.

ij. Reg. xij.

ij. Reg. xv.

Mat. xxi.

Gen. iij.

Mat. vi.

Luce. vii.

Ad fratres i heremo.

Bermo.xliij.et.xliij.Fo.xx.

goncesse est primo ad pedes lachrymas fundere: et postea ad chasti caput accedere. Scitote tamē fratres mei: q̄ nisi i iunictis vestris corde pepereritis: omnia que agitis siue i iunictis: siue elemosynam detis: siue omnia que bona sunt agitis: omnia yana sunt: et serui inutiles estis nisi proximo pepercitis. Sed dicetis. Ego parcere inimico non possum: ex quo ergo mihi bonanon valent sine hoc: me affligere ieiunando bona distribuendo non amplius volo. Ego autem dico vobis. Dimittite vt dimittatur vobis. Nullū tamē malū impunitum: nec aliquod bonum irremuneratum remanebit apud deū: q̄ nouit abscondita cordis cunctoꝝ.

Luce.vj.

De vita et moribus clericorum. Sermo. xliij.

A
Thie. liij.

Ezech.
xxliij.

Mat. xxv.

B

i. Joh. ij.

Ps. lxxij.

Mat. xxi.

Reg. iij.

Mat. vij.

C

Ps. cxi.

Joh. ix.

Frates charissimi: sanctus ille Hieremias confiderans sacerdotum et prelatoꝝ negligentiam lamentabiles voces emittens dicebat. Paruuli petierunt panem et non est nec erat qui frangeret eis. Clamabat ergo Hieremias aspiciens destructionē sancte ciuitatis: ploꝝat et lamentatur crudelitatem patrum et pastozum: qui deyoꝝant filios in perditione. Te vobis pastozibus israel: qui quod pingue erat comedistis: quod confractum erat non consolidastis: quod erroneū erat non reuocastis: quod infirmum erat non sanastis: quod nudū erat non cooperuistis. O fratres lupi rapaces hodie facti sumus iusticiam postponentes: veritatem et misericordiam ignorantes. Laete ergo ne vobis dominus hodie dicat. Dispendio te posui super familiam meam: et tu panem eis non fregisti. Non ergo dispensator sed dissipator: non speculator sed fiscalator. O serue nequam mittā te in tenebras exteriores: quoniam pueri tui petierunt tibi panem: nec fuit qui frangeret eis. Itaq; fratres distribuendus est panis et frangendus subditis anteq̄ fame pereant: nam si morientur: de manibus tuis sanguis eoz exquiretur. Distribuendus itaq; est panis omnis sanctitatis esurientibus. Est enim fratres panis mundus qui distribuendus est et frangendus filiis. Est et alter panis immundus: qui distribuendus est seruis. Sunt etiam isti panes cōiuncti in domo dei: sicut in area palee cum granis. Tres tamē panes legimus in scriptura: panes pharaonis: oblationis et propositionis. Primi sunt laici: secundi sunt sacerdotes: tertijs vero pastozes. Panes pharaonis diuiduntur in tres partes: in concupiscentiā carnis: et concupiscentiam oculorum: et superbiam vite. Prima est luxuria que enervat: secunda est auaricia que cruciat: tertia est superbia que velut vesica inflat. Luxuria est proferens immundiciā: auaricia est generans inuidiā: superbia parit iniusticiā. Luxuria est premens hominem intra se pollutionem: extra se per vacationem: superbia supra se per elationem. Luxuria deprimat hominem intra se: quia cuz facit sit ad imaginem dei: velut porcus in luto viuere querit. Auaricia trahit hominem extra se: quia propter terrena dimittit celestia. Superbia extollit supra se: vt ponat in celis os suū. Et sic patres et fratres homo per luxuriam i vanis cupit delectari: per auariciā in transitorijs consolari: per superbiam de impietate gloriari. Isti sunt pastozes quos dominus ciecit de templo vendentes et ementes. Isti sunt quinquagenarij qui per beliam comburuntur. Isti sunt illi falsi prophete vestiti pellibus caprinis: qui etiam intrinsecus sunt lupi rapaces. Ergo nos qui pastozes sumus nominati: luxuriā frāgamus per abstinentiam: auariciā submergamus per elemosynam: superbiam fugiamus per humilitatē et p patientiā. Nam sicut impossibile est demonem in malo obstarum paradisu intrare: sic impossibile est luxuriosus pastozibus: auaris et superbis subditos castos et humiles et bonos facere: q̄ necesse est vt talis sit rex: qualis sit rex. Est et alius panis oblationis: quem quidem non solum frangeresed et deo offerre debemus. Dauid dicebat. Intret oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. Iste est panis triplex: quia oratio debet esse ampla: deuota et pura. Ampla vt pro omnibus etiam rogatis pro calamitantijs et persequentibus vos. Deuota vt non remisse petatis: sed deuote: et dabitur vobis per seuerantibus. Sed dicet quis. Qualis debet esse qui petit: quid petat: pro quo petat et quo petatur? Si petis qualis esse debeas: dicimus q̄ bonus: quia scimus q̄ deus peccatores non audit. Si dicis quid petere debeas: dico q̄ vitam vlt

meritum vite: vel apprehendentiam meritorum vite. Sed si dicis pro quo petere debeas: dico q̄ pro bene et male viuētibz: vt bonus perseueret et malus conuertatur: nō pro sanctis non pro damnatis. Nam qui orat pro martyre: iniuriā facit martyri: et qui orat pro damnatis nullatenus impetrabit. Potens tamen est deus vt de lapidibus istis fiat panes. Sed si vltius ad huc petis a quo dicitur q̄ a patre omnia petere in filij nomine debem: et sic veri pastozes erimus. Est et alius panis scilicet propitiacionis. Et iste est triplex panis angelozum de quo manducat homo in altari: panis filioꝝum: id est verborum sancte doctrine. Hic est panis qui non est bonum sumere et dare canibus hereticis: quia panis filioꝝum est. Hic est panis petitus: amice accōmoda mihi tres panes: scilicet vite: doctrine et exempli. Hic est panis datus petro vt pascat agnos: nam ter ait dominus petro vt pascat oues: vt tu pastoz intelligas oues pascere doctrina: vita et exemplo: vel eucharistia: doctrina et vita sancta. Et sicut dñs ait petro: ita ceteris apostolis suis. Ergo pascamus oues nostras: paruulis nostris panem frangamus: ne deficiant in via: pascamus pane angelico: pascamus verbo: pascamus exemplo: ne tota gens pereat. Nam capita gentium sumus: cecorum et ignorantium duces: claudozum baculus: terrarū p̄ncipes: regum viatores: angelis superiores. Sed demonibz peiores: dum hec negligenter prospiciamus. Fratres pascamus ergo populum ne sint velut oues absq; pastore: vt de paucis solitudinis trahat ad pascua societas. Iesus christus dñs noster.

De modo querendi christum in epiphania. et neq; xp̄anos christum diuersumode querere ostēdit et cetera. Sermo. xliij.

A Didistis fratres mei charissimi sanctissimos reges dominum diligenter quesuisse: et querendo deū et hominem inuenisse non dubitamus: et sibi preciosa munera obtulisse firmiter credimus et predi camus. Vos ergo fratres querite christum: querite nazarenum: querite floridum: candidum et rubicundum. Querite christum et hunc crucifixum: querite et inuenietis: pulsare et aperietur vobis: clamate et vocate dilectum: nuntiantes quia amore languescitis. O vos mundi amatores qui terrena sapitis: quozum deus venter est et vita in confusione quid agitis sine christo: quid concupiscitis quid sapitis: quid speratis? Nunquid sine christo vobis pax esse poterit? Nunquid felicitas vel victoria: dignitas vel securitas: fides vel charitas: spes vel fiducia: constantia vel temperantia: prudentia vel scientia: pulchritudo vel fortitudo olfactus vel tactus: visus vel auditus sine christo vobis esse poterit? O fratres mei abist. Querite ergo christum dum inueniri potest: inuocate eum dum prope est. In ipso nam sunt omnes virtutes et thesauri sapientie et scientie absconditi. Querite christum et inuenietis christum: pulsate ad christum et aperiet vobis christus. Dirigite viam christi: vt dirigat vos christus. Custodite christum: vt custodiat vos christus. Amate christum: vt amet vos christus. Querite christum pauperem: et inuenietis christum diuitem. Pascite famelicos christi vt pascat vos christus. Visitate infirmos christi vt visitet vos christus. Pacem habete cum proximo christi amore vt vos pacificet christus. Hunc ergo christum quera mus: hunc etiam veraciter cupiamus: hunc semper vt possumus agnoscamus: hunc semper queramus. et inuentum tam fortiter: tam suauiter: tam dulciter teneamus vt eū non amittamus. Querendus est ergo christus: sed non in platea vbi ē magna vanitas. Querendus est christus sed non in foro vbi est grandis aduersitas. Querendus est christus: sed non in taberna vbi est summa ebrietas. Querendus est christus sed non in seculari curia: vbi est maxima falsitas. Querendus est christus: sed non in scholis mūdanoꝝum philosophozum vbi est infinita perueritas. O vos mundi amatores qui terrenas sapitis: et pro terrenis honoribus et pompis discurre: renon desistis transuolantes mōtes et alpes: inuestigare volentes alta celi: lata terre: profunda maris: in calore et frigore: fame et nuditate: cur christum non queritis: iquo hec omnia et maiora perfecte reperistis? Quiescite iam agere per

De verbis apli. Ser. xvij. a. iij. sen. di. sti. xlv. ca. est quidē.

D

Mat. xv.

Luce. xj.

Joh. xxi.

A

Mat. ij.

Phil. iij.

Esa. lv.

Col. ij.

B

Esa. j.

c iij

Sancti Augustini

Sermo. xli iij.

Col. iij.

Psal. xj.

Isa. lv.

Mat. ij.

Job. xj.

Luce. xj.

Mat. ij.

D.

Luce. ij.

uerse: discite benefacere. O vos qui celorum motus quoti-
die inuestigare curatis: tamen vt deum perfectius co-
gnoscatis: sed vt mundo florentes appareatis. Sapientes
igitur et insipientes querite christum: sed non cum luxuria
in qua est lata deformitas: non cum superbia in qua ia cet et
na calamitas: non cum auaricia in qua est idolorum seruitus:
et eterna infelicitas. Sed heu fratres: quia non est hodie qui
faciat bonum: non est qui christum adorare opere querat: nec
est qui speret in eo: sed miles in ense: rex in diuitijs: puer i po-
mo: seruus in domino: vxor in viro: vir in vxore: vetula in
parua pecunia: et rusticus in ligone sperat. Ecce fratres ec-
ce quomodo vnusquisque recedit a deo salutari suo. Ecce quo
modo speramus in vanitate: dereliquentes deum factorem
nostrum: et recedentes a deo salutari nostro. Non sic igitur
fratres mei: non sic: etiam si diuitie et honores affluant noli-
te cor apponere: sed solum in christo cor apponite: in ipso sem-
per sperate: quia ipsi cura est de singulis nobis. Queramus
ergo christum fratres mei: et nunc quiescamus? quousque christum
inueniamus. Querite eum dum inueniri potest: inuo-
cate eum dum prope est. Sed o fratres quomodo eum que-
remus? Ecce enim queritur hodie christus: querunt eum pa-
gani: querunt eum iudei. O christiane caue ne queras christum
cum iudeis: sed cum paganis regibus perquirere non
desistas. Nam pagani querunt christum adorare: sed iudei que-
runt christum iam supplantare. Paganus hodie ad christum
venit: sed iudei christum spernunt. Paganus veniendo ad
christum laborat: sed iudei quiescendo christum ignorant.
Paganus christum munera offerentes ipsum adorant: sed iudei
iam christi mortem procurant. Paganus adorando christum
et miracula ibidem videndo: ipsum toto corde magnifi-
cant: sed iudeos synagoga iam christum spinis coronat.
Paganus per aliam viam reuertuntur gaudentes: sed iudei
iam incipiunt esse pauperes: ne forte veniant romani et tol-
lant eorum locum et gentem. Erubescite. O perfridi iudei
erubescite: quia venit tempus quando lapis super lapides
in te non remanebit: eo quod non cognoueris tempus visitatio-
nistue. Erubescite quia ecce iam alieni hereditatem vestram
aggreuntur: et ad vestrum regem natum per stellam dedu-
cuntur: cuius preciosa natiuitas fuit ante secula predestina-
ta: a prophetis prenunciata: a pastoribus annuntiata et sa-
pientibus regibus reuelata. O iudei semper deo rebelles: o
ceci et obstinati: cur non consideratis mirabilia que deus o-
peratur in medio terre vestre? Cur christum non queritis?
Cur deum et hominem non agnoscitis? Cur eum vt verum
dei filium non adoratis? O fratres mei: non solum iudei: sed
et mali christiani hodie occidere querunt christum. Quan-
do hoc querunt: nisi quando precepta sua seruare contem-
nunt? Non sic magi fecerunt: sed mox christo nato credentes: per
viam laborare ceperunt: et sic perseverantes aliquando eum
inuenire meruerunt: non in preciositate pannorum: non in mul-
titudine meruerunt: non in thalamo picto: non in lecto ebur-
neo: non in aula regia. Sed pro thalamo voluit reclinari in
stabulo: pro lecto habere voluit fenem: pro seruitoribus bo-
uem cum asino saluatore habere voluit. Et ergo fratres mei
querite christum: querite nazarenum: querite hunc floridum:
candidum et rubicundum: ad cuius ortum angeli cantant:
sancti exultant: sterilis clamat: vidua prophetizat: symeon
senex expectat: ioseph cogitat: maria mater reclinat: hos co-
gnoscit: asinus portat: stella demonstrat: magus adorat. Iste
est deus deorum in syon: qui in cherubin apparet: terribilis
qui in seraphin apparet: mirabilis: qui in virtutibus ostendit
incomprehensibilis. Iste est qui nuper de mari virgi-
ne natus est et homo factus est: vt nos deos faceret factus est
homo. Iste est qui esuriit vt nos reficeret: qui sitiit vt nobis
vite eterne pocula ministraret. Iste est qui pro nobis tenta-
tur vt nos a tentationibus liberaret: qui pro nobis ligatur
vt nos absolueret: qui pro nobis humiliatur vt nos exalta-
ret: qui pro nobis expoliatur vt nos regeret: qui pro nobis co-
ronatur vt nos coronaret: qui felle et aceto potatur vt nobis
fontes mellis suos aperiret: qui mortem suscepit vt nobis vi-
tam eternam donaret: qui sepultus est vt sepulturam suorum
benediceret. Ascendit in celum vt nobis celum portaret: aperiret: sed et
ad dexteram dei pater vt credenti pater exaudiret. Ecce
ad quod natus est christus. Ecce ad quod venit christus. Ecce pro

pter quid ad nos descendit christus. Quid igitur agitis o
vos mundi amatores? Quid vobis cum carne o venerabi-
les senes? Quid vobis cum delicati. quid agere creditis: cum nihil
sine christo potestis facere: quibus cumque etiam bonis terre-
nis ornati sitis? Querite ergo o iuvenes christum: vt iuue-
nes maneatis. Querite vos senes christum: vt cum omni pro-
speritate vivere valeatis. Querite christum et nolite quiesce-
re: illum christum: illum iesum qui centurionis seruum sana-
uit: paraliticum solidauit: Lazarum resuscitauit: cecos illu-
minauit: meretricem beatificauit: chananeam exaudiuit: la-
troni pepercit et ei paradysum donauit. Hunc christum que-
rite fide: spe et charitate. Querite christum et nolite quiesce-
re. Querite christum et nolite sperare in longitudine vite ve-
stre: quia incertus est exitus. Sed attendite ne decipi mini
quia sub specie boni multa mala sunt. Non enim desinit ho-
stis antiquus figuram assumere angelorum luctus: laqueos
deceptionis ubique pretendens. Hunc enim ipse malignus
naturas hominum: et cui adhibeat cupiditatis calorem: gu-
le voracitatem: luxurie fedritatem: inuidie calamitatem.
Oprime nouit quem merore conuerberet: quem fallat gaudio
quem metu opprimat: quem admiratione seducat. Lucto-
rum discit naturas: ventitare et persequari cunctos affe-
ctus: in nullo desistit: et ubi cognouerit quod delectet: ibi
suum exercitum ponit. Tu ergo fidelis cum tentationes
persenseris: mox christum quere: mox christum inuoca: et
mox tibi ipse auxiliabitur quia fidelis est et non punit nos
tentari supra id quod possumus portare. Qui est benedictus
in secula. Amen.

De pietate: charitate et suffragijs defunctorum
quibus pius et misericors dicendus sit apperit et
cetera. Sermo. xliiij.

Fratres mei charissimi nunc recordor me legis-
se mala morte perisse illum qui libenter in hac vita
opera charitatis vult exercere. Ma-
bet enim multos intercessores pius homo: et ille
qui opera charitatis exercet hilariter. Quid enim aliud de
pijs hominibus dicere poterimus: nisi id quod frequenter le-
gimus. Opera enim illorum sequuntur illos: Quare: nisi quod
multos habent intercessores? Ideo impossibile est: vt pre-
ces multorum non exaudiantur. Considera ergo o homo quis
est ille qui tibi in via occurrit: animaduerte quod homo est ad
imaginem dei factus: et tamen pauper est: nudus est: miser
est: mendicus est: orphanus est: pupillus foris est. Caue ta-
men ne talem despicias: caue ne eum percutas: ne expellas.
Nam licet pauper: licet nudus: licet famelicus: licet miser ap-
pareat: licet doleat: licet erubescat: non tamen expellendus est
pauper. Nolite igitur fratres mei eos spernere: nec expelle-
re etiam si impotente petierint: nolite de eis aliquid murm-
murare: quia pauperes et inopes non cessant laudare deum.
Considera tu diues qui vias perambulas et plateas erecto
capite et collo: qui simul cum paupere natus es de muliere
et breui viues tempore. Et licet diues sis: sepe tamen reple-
ris amaritudine et doloribus. In foribus generatus es: in
tenebris confoeris. In doloribus etiam peperit mater
tua: et ante exitum matrem grauiter onerasti: et in exitu ma-
trem dilacerasti turpiter: fleuisti simul cum paupere et men-
dico: quando vallé plorationis ingressus es. Pares ergo ge-
niti sumus: pariter viuimus: pariter moriemur et omnes. Co-
sidera ergo o diues quod pauper et diues pari modo omnes na-
scuntur et moriuntur. Noli ergo eos despiciere: noli manum
benedictionis auertere ab eis: sed eos facie serena suscipe:
eos verbo et exemplo refice. Misericordia igitur o fratres
mei mater nostra sit. Nam qui esuriem panem verbi reficit
qui sitientem ponit sapientie refrigerat: qui errantem in do-
mum patris reuocat: qui innocentem protegit: qui infirmum fi-
de et patientia instruit: qui in tribulatione oppresso conso-
lando vel compatiendo subuenit: hic verus pius est: verus
misericors est: verus amicus dei est: ne eum mala morte pe-
riturum aliqd dicere audeat. O misericordia salutaris! presidiu
fidei ornamentum: propiciatio peccatorum: tu iustos probas:
tu sanctos roboras: malos ad bonum perducis: et qui finire
cunctis bonis abundare videtur: vel castitate appareat de-
coratus: omnino dicere non desistat: seruus inutilis sum.

ij. Cor. xj.

ij. Cor. xj.

A.

Apo. xliij.

Ben. j.

Job. xliij.

B.

Sed fratres iheremo Bermo.xliiij. Fo.xxi.

Sed attendite etiam fratres mei: attendite: quia non solum pauperibus in via misereri debemus: sed et defunctis cum omni diligentia misereri et subuenire studeamus: attendentes et quid iudas machabeus fecerit. Dixit enim q̄ sancta esset cogitatio pro defunctis exorare: vt a peccatis soluantur. Sciebat enim ipse iudas: q̄ nemo gloriarī poterat castum se habere cor: considerans etiam q̄ astra non erant mīda in cōspectu dei. Ceciderunt enim angeli de celo: ideo mīda astra non fuerant: nec etiam infans cuius vita est vnius diei super terram: sine peccato est. Quid ergo de nobis dicemus? Nunquid gloriarī poterimus castum habere cor? Absit omnino: quia omnes peccatores sumus et in peccatis cōcepti sumus et nati: omnes etiam vitam peccabilem ducimus: omnes in peccatis viuimus: et forsitan in venialibus morimur. Ergo misericordia indignus: quia de hac vita omnes migraturi sumus. Et licet carnem dure maceremus ieiunijs et abstinentia: licet omnia mala patienter ob christi amorem sustineamus: non tamen cōdigne sunt passionibus huius temporis ad futuram gloriam: que reuelabitur in nobis. Ergo misericordia indignus: quia per nostra merita eternam vitam acquirere non valeamus. Lupis autem o homo vt tui misereatur deus: fac vt proximo miserearis. Nam tantum tibi miserebitur deus: quantum et tu misereberis proximo. Tantum recipies in alia vita: quantum facies in presenti vita. Ora ergo pro defunctis: vt dum fuerint in eterna vita: pro te orare non negligant. Expectant enim nos vt inuentur per nos. Tempus enim operandi iam profugit ab eis. Clamant igitur quotidie qui iacent in tormentis: clamant et pauci sunt qui respondeant. Ululant et non est qui cōsoletur eos. O q̄ grandis crudelitas fratres mei: o q̄ grandis inhumanitas: clamant ad nos quotidie: qui dum viuerunt multa mala pro nobis sustinere voluerunt: nec eis subuenire curamus. O vere magna inhumanitas. Ecce enim infirmus iacet et clamat: et a medicis consolatur: clamat potius et omnes cum eo clamare non cessant: cadit a sinu et omnes eum subleuant festinant: sed clamat in tormentis fidelis et non est qui respondeat. Ecce vestra inhumanitas fratres. Etia ergo non sic: sed memento fratres q̄ sancta et salubris: pia et felix et suauius deo et angelis est cogitatio pro defunctis exorare: vt a penis quas p̄ peccatis patiuntur: soluantur. Sed dicit quis. Ecce patrem bonum: piū et humilem: misericordem et castum: et omnibus virtutibus plenum et ornatum habeo: tunc si vera sunt que lego: eum esse beatum nō dubito. Cur ergo orare pro eo volo: cur elemosinam dare: cur ieiunare: cur sanctorum corpora visitare? Non est ergo necesse pro eo orare: quia fidelis fuit: pius: castus: humilis: patiens: et cunctis bonis ornatus: et post aurum non abiit nec in pecunie thesauris sperauit: ponuit transgredi et non est transgressus: et facere malū et non fecit. Quid ergo aliud credere debeo nisi quod lego? Quid enim lego: vel quid predicare audio: nisi q̄ qui bene operatur: bene remunerabitur? Homo hec que dicis: ego nullo modo tibi negare audeo. Quis enim fidelium dubitat: q̄ qui bene fecerit bene recipiet? Consulo tamen vt pro defunctis exorare non desistatis. Dixi enim supra: q̄ nemo sine crimine uiuit: nemo gloriarī potest castum vel mundum se habere cor. Et quid ergo consulo: quid volo: quid vel deprecor: nisi q̄ dimittas incertum et accipias certum? Quid est quod est incertum: nisi q̄ nescis vtum pater tuus crucietur: vel vtum dignus fuerit odio vel amore? Multi enim fuerunt qui reputati fuerunt sancti: et tamen in conspectu dei non boni: sed mali inuenti sunt. Accipe ergo quod est certum: et dimitte quod est incertum. Certum enim est q̄ peccator fuit: licet bonis operibus ornatus fuerit: ignoramus tamen vtum eternam gloriam meruerit possidere. Lege ergo o homo et opere implere festina: q̄ sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare et elemosinā dare: et carnē affligere: et opa charitatis exercere et peregrinationes facere: vt a peccatis soluantur. Itā et si sunt beati vel damnati: pro quibus rogas dummodo nescias et a deo reuelatum tibi non fuerit: non beatis vel damnatis iniurias facere potes vel deum offendere: quia si beati sunt bono tuo non indigent: et si damnati obtinere non valēt. Et ergo dum certus non sis: q̄ nec beati nec damnati sint: orare p̄

eis non differas: quia (vt supra dixim⁹) bonis tuis nō indigent: quia beati sunt: et mali non obtinent: quia damnati sūt. Scias tamen et indubitanter credas: q̄ licet pro defunctis beatis vel damnatis obsecres: bona que facis pro eis non amittis. Sepe enim predicauimus: et sepe integra fide docuimus q̄ nullum malum impunitum: et nullum bonum irremuneratum erit: apud quem non est acceptio personarum. Oratio enim tua in sinu tuo conuertetur. Igitur pro defunctis semper orandum est: et si nō proficiet eis quia beati vel damnati sunt: oratio in sinu nostro conuertetur. Sic enim semper boni erimus: sic pii et misericordes: sic mala morte perire non poterimus: quia dominus custodiet nos in tota vita nostra: quam postea deferendo dabit illam quā nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendere potuit. Festinemus ergo o fratres pro defunctis exorare: vt et ipsi festinent nos ad se vocare. Vident enim sanctam trinitatem tantum esse vnam quantum tres simul sunt: nec plus aliquid sunt due q̄ vna vel tres: et in se infinite sunt: et singula sunt in singulis: et omnia in singulis: et singula in omnibus: et omnia in omnibus: et vnum omnia sunt. Et si capere non potestis: quomodo sancta trinitas tres et vnum sunt: exemplum accipite. Vnus enim est sol in celo currens: calefaciens et fulgens. Vnus est in terra ignis tria similiter habēs: motum: lucem et feruorem: nec lucem a motu et feruore diuidere potes. Sic est sancta dei trinitas. Et si eius mysterium capere non valeamus: bene operari festinemus: vt sicuti est sanctam trinitatem per gratiam videre mereamur. Inhumanū est namq̄ patriam deserere: patriā despiciere: vel in ea nolle habitare. Bene ergo operari non pigeat: vt patriam habitare et ad eā redire valeamus. Tanta est enim pulchritudo iusticie: tā iocunditas lucis eterne: hoc est incommutabilis veritatis et sapientie: vt etiā si non liceret in ea amplius manere q̄ vni⁹ diei hora vel media: propter hoc solum innumerales anni huius vite pleni delictis et circumfluentia bonorum temporaliū recte meritoq̄ contemnerentur hec omnia. O regnum dei gloriosum: o patria nostra desiderabilis: tantum vales quantum habeo: tantum emit de te vidua duobus minutis: quantum petrus qui reliquit omnia: quantum zachaeus dando dimidiam patrimonij partem: quantum maria soror lazari: que omnia vendidit et ante pedes apostolorum posuit. Cur ergo bene operari pigri sumus? Cur pro defunctis exorare negligimus? Intueamur ergo fratres patriam nostrā non solum ex hominibus: sed etiam ex angelis atq̄ archangelis: thronis et dominationibus: principibus et potestatibus congregatam. Ibi etiam sanctam et indiuiduam trinitatem sicuti est homo videbit: plus tamen vel abundantius quantum plus in via operādo meruerit clarius videbit. Nō tamē quibuscunq̄ bonis onerati sumus: propter hoc eā mere valeamus: nisi per gratiā possidere. Tunc enim omnes cōtenti erimus: omnes felices: oēs iocundantes. Hec est enim illa optima pars: quam maria elegit quiescendo et sedendo ad pedes dñi. Contemplabatur enim ipsa deū et hominem: ideo optima pars elegit. Quare optima pars dicit: nisi quia per contemplationē eterna vita designatur? Optima vita est enim quia secura est: q̄ eterna est: quia vera est: q̄ felicitas nostra est: deū habere: deū videre: deū contemplari. Ideo optima pars est: quā partē nō possumus hic possidere. Quare? Quia q̄ diu viuimus peregrinamur a dño: et semper in periculo sumus: et semper in labore in hac vita cum martha fatigamur. Sumus enī hic cū martha laborantes: hospites recipientes et ministrātes seruis dei q̄ necessaria sunt. Hanc prem martha elegit et bona fuit: s; nō optima q̄ non eterna. Bona tñ fuit: q̄ p̄seuerando in operibus charitatis: sedere ad pedes dñi i eterna vita cū sorore meruit. Festinem⁹ ergo opa pietatis exercere et pro defunctis exorare: vt videre possimus et reuerēter salutare p̄phetas scitissimos et patriarchas veraces. Isti enī sūt quoq̄ nōia manēt i eternū: q̄ deo digni sunt: fide predari: hospitalitate precipui: astuti i sensu: sapientes in opere: rebus secularibus locupletes: reparatores orbis terrarum atq̄ recreatores. creduli in promissionibus: angelorum susceptores: facie ad faciem deum vidētes: p̄uideret et victoriosi: quorum imperij potestas non cessauit quoadulq̄ christus ex eorum germine per vterum beate virginis: q̄ est

ij. Macha
be. ij.
prouerb.
Job. xv.
et. xv.
Job. xv.

Rom. viij

ij. Macha
be. xij.

Ecc. xxx

puerb. xx.

Ecc. ix.

ij. Macha
be. xij.

Actus. x.
ps. xxxiij

1. Cor. ij.
D

Mat. xij.
Mat. p. x.
Luc. xiv.
Actus. iij

E
Luc. i

ij. Co. i. v.

F

Sancti Augustini

Sermo. xlv. et xlvj

Wpes omnium gentium natus in mundo: conuiscando in mudo apparuit. Ipsi enim sunt sancti viri: cum quibus locutus est deus: et ostendit eis secreta sua: ut ea que ventura erant quasi presentia spiritus sancto illuminati agnoscerent. Festinemus ergo fratres seculum exire: ut etiam salutare et videre valeamus sanctos apostolos: quorum oculi beati: qui deum in carne viuente videre meruerunt: quorum fructus in patria in eternum manet. Festinemus etiam fratres mei ingredi sancta sanctorum: ut etiam valeamus videre sanctos dei martyres: qui carne donuerunt: spiritum roborauerunt: demonibus imperauerunt: virtutibus conuiscauerunt: presentia despexerunt: et illam patriam de qua nunc loquimur voce et moribus predicauerunt. Festinemus igitur fratres etiam ingredi sancta sanctorum: ut videre valeamus sanctos dei confessores: qui licet persecutorum rabiem non fenerint: tamen per vite meritum deo digni premio martyrii non priuantur: quia martyrium non tantum effusione sanguinis: sed etiam abstinencia peccatorum et exercitatione diuinorum preceptorum perficitur. Festinemus etiam fratres mei ingredi sancta sanctorum: ut videre mereamur et salutare reuerenter sanctam dei genitricem: cum sanctis suis: et in quibus: que suis exemplis vtriusque sexus multitudine eius sequitur vestigia: et relictis nuptiarum copulationibus: dimissisq; liberorum propagines: sponso qui in celis est perenni mente: actu: habitu et gestu applicari meruerunt. Iste enim fuerunt virgines sacre deo deuote: que in vita sua fuerunt orationibus instantes: ieiuniis adherentes: elemosynas facientes: pauperes recreantes: in tribulatione gaudentes: in bello potentes: in damnis temporalium rerum deo gratias agentes. Festinemus ergo fratres mei istos imitari sanctos. Discamus ab eis opera charitatis sine intermissione exercere valere: ut per gratiam mereamur deum videre facie ad faciem sicuti est. Quod nobis concedat ille qui est sanctorum omnium virtus et salus Amen.

De penitencia agenda: et detractone vitanda. interserit etiam succincte pietatis gradus quorum quinque enumerat. lingue insuper mala exemplo diabolici ecci annectit. et cetera.

Sermo. xlv.

Beatus homo cui miserebitur deus. Confiteamur fratres: et miserebitur deus. Grandia sunt peccata nostra: quia tamen magnus dominus. Sed agamus penitentiam: quoniam in seculo misericordia eius. Videte fratres quid dicat. In seculo. In inferno quis confitebitur tibi? Nemo est enim qui possit in inferno penitentiam agere. Infructuosa est enim talis penitentia. Idcirco miserebitur penitentia: hic porrigit manum cadenti. In celo sedet iudex: qui ad conuersionem nos admonet. Beati qui faciunt iustitiam. Iustus septies cadit in die de cogitationibus suis aut sus fuerit peccator: et egerit penitentiam: miserebitur ei deus. Neque iustus debet esse securus: nec peccator desperare. In utroque timor sit et spes. Felix est cui hanc vitam christus notam fecit. Et pater mater est. Qui sic agit se liberat: et alios suo exemplo ad vitam eternam perducit. Lex enim est que euangelio partem habet. Baptizatus homo si peccat et agit veram penitentiam: cito ei remittuntur peccata. Impius est qui christum negat: neque hic neque in futuro remittet ei. Diximus de impietate: dicamus de pietate. Primus gradus est humilitas: et in bono opere perseverare. Secundus gradus est ieiunare: elemosynas facere. Tertius gradus est charitatem sectari: et patientiam habere. Quartus gradus est oia derelinquere propter christi amorem. Quintus gradus est vitia dimittere. Maior virtus est vitia dimittere quam res. Nichil prodest dimittere terrenas substantias: si vitia non dimittimus. Multi diuitias derelinquunt: vitia non relinquunt. Bonum est ieiunare et elemosynas facere. Ieiunium sine elemosyna parum valet. Ieiunia vero cum alijs virtutibus proderunt. Quid mihi prodest cum ieiuno si luxuriosus sum: si tracundus sum: si detractor sum: Maiora vulnera sunt lingue quam gladij. Gladius corpus interficit: anima autem non interficit. Videte fratres quanta mala habet lingua: in bono

magna est: in malo mors est. Diabolus unde cecidit? Aliquid fecit? Aliquid homicidium fecit? Aliquid adulterium fecit? Diabolus non propter hoc cecidit: sed propter linguam: quia dixit. In celum ascendam: super sidera ponam thronum meum: et ero similis altissimo. Quid dicit salomon? In manibus lingue mors et vita est. Detractio grade vitii est. Propterea dicit. Ele mihi misero: quia immunda labia habeo. Igitur qui immunda labia habet: non potest prophettare. Ele mihi misero si dimisi matrem: si dimisi fratres: si dimisi sorores: si dimisi res perituras: si reliqui seculum: et hic propter res perituras sollicitor. Pacem labijs promittimus: et in corde non tenemus. Christianorum arma pax christi est. Me ipsum occido: si alijs detrahob. Salomon interpretatur pacificus: sancte conuersationis opere predarius. Vxor tua dicitur sapientia: soror et sponsa. Multos habet diabolus laqueos: homicidium: diaboli laqueus est. Avaricia diaboli laqueus est. Detractio diaboli laqueus est. Quid in sanctitate sumus: anime nostre in opere dei sunt. Quid in peccatis ad peccandum voluntatem dirigitur: anime nostre turbantur. Ubi enim maior pena: maior vitioria est. Sed quod aures carne non intelligunt: aures christi in celis intelligunt. Iustus et peccator equaliter habent carnem: equale partuntur naufragium: similes exitus: sed diuersa premia. Iusti ducuntur ad premia eterna: peccatores ad gehennam sempiternam. Non oportet consentire detractanti. Tanta enim distantia est inter fornicantem et detractantem: vitile qui fornicatur tantum se occidat: ille autem qui detrahbit: et se et cum qui audit perdat. Maledictus homo qui facit opus dei negligenter: sicut dicit propheta. Filij gehenne: filij perditionis: et filij diaboli: filij dei: quia unusquisque cuius opera facit: eius filius appellatur. Et in alio loco dicit. Venite filij audite me: timorem domini docebo vos. Declina a malo et fac bonum: inquire pacem et sequere eam. Oculi domini super iustos: et aures eius in preces eorum: prestante domino nostro iesu christo: qui uiuit in secula seculorum. Amen.

De angelis et hospitalitate. Sermo. xlvj.

Clia a naturis angelicis semper defendimur: ne demergamur fratres dilectissimi: ideo de eis ad eorum honorem sermonem facere ne pigrescamus. Sed quid de angelicis spiritibus loquimur: cum de eis loqui immundi simus? Credimus tamen sane: et indubitata fide tenemus: diuina eos presentia et visione beatos sine fine letari bonis domini: que nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit. Quid ergo miser peccator: pulvis et cinis vobis loquar: quia nec ego eorum gloriam valeo cogitare: nec vos audire sufficit? Profecto si ex abundantia cordis os loquitur ad dei laudem: qui nos dignatur ad amorem suum inflammar: dicamus quod possumus. In supernis spiritibus non tantum admirabilis dignitas est: et dignatio amabilis inuenit: sed tanta gloria est quod lingua vel cor humanum nullatenus dicere valet vel cogitare. Ipsi enim deo semper assistunt: domestici dei sunt: celi ciues: principes paradisi: scientie magistri: doctores sapientie: illuminatores animarum: custodes earum: corporum zelatores: et defensores bonorum. Quod bene testatur ille doctor doctorum: et veritatis predicator: quando raptus fuit usque ad tertium celum et beate illi curie interesse meruit: et videre dei sicuti est: atque super omnes homines meruit nosse secreta. Tunc enim ait. Tunc enim dixit et exclamauit: quod omnes erant administratores spiritus missi in ministerium nostrum. Ipsi prouinciarum custodes dignitate: nostras res spirituales: quam temporales omni diligentia custodientes. Ipsi sunt contra fomitem impetratores. Ipsi sunt pro nobis contra demonem victoriam obtinentes. Ipsi sunt per quos ad solum contritionis penitentie et orationis inducimur. Ipsi sunt per quos nostra facta vel cogitata ad celum hilariter portantur. Ipsi sunt fratres nostri: qui valde nos diligunt: nos ubique instruunt: in cunctis nos protegent: nostrum aduentum expectantes ad celum: et sedes paradisi per nos repleti affectant. Ipsi sunt sanctissimi spiritus qui nobis dormientibus assunt custodes: nobis orantibus assunt tripudiantes. Quis ergo fratres angelorum memoria in mente carebit? Quis eos non diligit? Quis non veneret eos qui in co-

Wat. xij.
xxij.
Eze. xlvj

B

Wat. xij.

B

Wat. xij.

B

Ad fratres i heremo

Sermo. xlvij Fo. xxij

Sermo. xlvij

pectu dei semper assistunt: Isti sunt per quos sustentamur: per quos in mari et in terra uiuamus: per quos mente et corpore illuminamur: per quos in tribulationibus et angustiis consolamur: per quos ab infortiuitatibus frequenter liberamur: per quos et a quibus in extremis cōtemplamur: in fide solidamur: et a maligno spiritu defensamur: et obtemperantia ad paradysum vel ad purgatorium per eosdem deportamur: dum purgamur ab eis sepe visitari et consolari non dubitamus: promittentes celestē hierusalem ciuitatem ingressuros. Etia ergo fratres studeam? sanctos angelos imitari: et non solum ipsos sed etiā angelorum amicos. Circumspiciamus enim integra mente: plegamus scripturas ut possumus: et inueniamus angelorū amicos: quibus inuētis petamus quid fecerunt: quomodo angelis placuerunt: in quibus eos securi imitanti sunt. Veniat sanctus pater abraham: et quid fecit innotescat. Veniat et nepos eius loth: et dicat propter quid vel quomodo a sodoma per angelos liberari meruit. Veniat et thobias ducēs secum filium: et propter quid per angelum illuminari meruit et filium custodiri doceat. Veniat et tres pueri: et quomodo actiuis et passiuis approximatis non sequeatur necessario actio: scribant. Veniat et petrus: et quomodo per angelum liberari meruit audiamus: ut et audientes magna magnalia que sancti angeli fecerunt eos sequi et imitari valeamus. Dic nobis sancte pater abrahā quid fecisti: vel quid facere docuisti ut sanctis angelis tam iocunde placeres. Dic ut ate discamus: doce ut nos ate doceri valeam: nam pater es: quia omēs filij tui sumus: te decet nos docere. O fratres quid aliud dicere poterit: qd aliud vel docere: nisi qd hospitalitatem semper seruare voluit? O sancta veraq; hospitalitas que non solum angelos sed etiam ipsum deū aliquando recipere meruisti. Ecce propter quid abrahā dei angelis placuit. Ecce propter quid loth liberari meruit. Ecce propter quid thobias illuminatur et filius ille sus referatur. Ecce propter quid tres pueri et petrus ille sus referatur in carcere. Discite ergo christiani: discite hospitalitatem exhibere in cunctis: ne forte cui domum claueritis: cui hospitalitatem negaueritis: ipse sit deus. Obuiā enī tuit loth angelis tanq; peregrinis: qui ex sua laudabili consuetudine iam sodomitico vitio liberatus est: et inter pessimos optimus conseruatur: a periculo ciuitatis eripitur: et corporale eua dit incendium: et ad eternum conseruatus est premium. Nunquid et abrahā deum vidit quando tres vidit et vnum adorauit? Igitur o fratres recipere peregrinos festinare. Tu enim nescis an christus dignetur te visitare: christus semper in hospite sit. Pateat enim peregrinis ianuā tuā: suscipe eos alacriter: abluē pedes: laua eorū capita: purga eorū immundicias: et noli auertere manū tuā ab illo paupere. Et si cunctis subuenire non vales: saltē volūtas bona sit circa eos. Suscipite ergo fratres peregrinos quia qualē mercedem habem? peregrinando: talem habebimus peregrinos suscipiendo. Sunt enim ambo equales: et qui propter deum refrigerat: et qui propter deum laborat. O sancta namq; hospitalitas angelorū amica: charitatis foror: humilitatis corona. Nam qui habet te: habet veram humilitatem: et qui te o humilitas habet veram hospitalitatem: habet nam sine te hospitalitas nulla est. Discamus ergo fratres non solum a patribus hospitalitatem seruare: sed a christo humilitatē astringere. Discamus ab eo non mundum fabricare: non cuncta visibilia et inuisibilia creare: non in ipso mundo miracula facere et mortuos resuscitare: non sicis pedibus super aquas ambulare: non hec omnia: sed tantum qz mitis est et humilis corde. Hoc est perfectum hospitalitatis fundamentum. O sancta namq; humilitas hospitalitatis foror et amica suauis: qui te in cunctis magis indigno rem se alijs arbitrat: nunq; desiderat superior appetere: primatus et cathedras oēs fugit: omne dominiū abhorret: solā hospitalitatē amplectit: solā eā possidēre desiderat. Etia g fratres ex celsa ē patria: sed hūilis est via. Mēsuram ergo eā: per quam amemus eā: ambulemus p eam. Sic enim fecit abrahā et loth dum peregrinos suscipiebāt. Sic thobias vū mortuos sepeliebat. Sic enim et angeli de quibus ait saluator: q semper vident faciem patris qui est in celis. Amen.

De rehemēti peccati sodomitici detestatiōe.

Adite non fratres charissimi sed principes sodomitariū: percipite auribus legē dei vestri populi sodomie. Audite et auditi facite filijs vestris gens plena peccato: graui iniquitate: semini nequam filijs sceleratis. Ecce dereliquisti deus: blasphemasti sanctum israel: et alienati estis iam retrosum. A plan- ta enim pedis vsq; ad verticē non est in vobis sanitas: ideo terra vestra deserta: ciuitates vestre succenduntur igni: regionem vestrā coram vobis alieni deuorant: et desolabitur ciuitas sicut in vastitate hostili. Quare hoc patimini: nisi qz similes sodomitis iā estis? Audite ergo principes sodomorum: audite esaiā vobis dicentem. Multitudine victimarū vestrarū plenus sum: eo qz indigne mihi offeritis. He offeratis igitur vltra sacrificiū: quia sabbata vestra: incensum vestrum: et solemnitates vestras odit anima mea: et omnia facta sunt mihi molesta. Cū extenderitis manus vestras: auertam oculos meos a vobis: et cū multiplicaueritis oratiōes non exaudiam: pro eo qz turpitudinem operamini. Que est illa turpido: nisi illa que immundicia per apostolū appellatur? Illa deniq; est turpido: illa summa immundicia: illa summa miseria: a qua angeli fugiunt: quā demones vidētes oculos claudunt. Illa est enim immundicia et miseria quam masculi in masculos operantur. De quibus ait apostolus. Nō solum qui faciunt: sed et qui facientibus consentiunt: digni sunt morte. Hec est merito immundicia: quia est nimia mentis et corporis spurcicia. Et hec spurcicia non solum peccatū est: sed et pena peccati. Cū enim deus videt omnino se contēnentes: et mādāta sua conculcantes: vertit eos in reprobū sensum: ut illam abominationē exerceant: et non intelligant et animaduertant: sicut ait apostolus. Quia non probauerunt deū habere in noticiā: tradidit eos dñs ignominie. Nā masculi relicto naturali vsu femineo: exarserūt in desideriis suis: id est masculi in masculos turpitudinē operātes. O qd abominabile vitium: o qd detestabile crimen: o qd monstrosū damnum: o qd pessimū scelus: o qd inaudibile malū. Ecce enī membrū xpi non solum fornicatur: sed etiā meretric efficitur. Hec est enī illa immundicia: quā deus odio sumē habet: quā detestantur sancti: quā odit beati: quā fugiūt illi qui regnū dei cōsequuntur eternum: quā diligunt illi qui cruciandi et maledicendi sunt cū diabolo et angelis suis. O pessimi sodomite et veri peccatores: o pessimi attestante scriptura. Erāt sodomite pessimi et peccatores corā dño. Peccatores enim dicitur coram dño: cuius peccatū deus nō dimittit impunitū: et non differt qui differens est penā. Unde ait. Clamo: sodomorum et gomorreorū multiplicatus est: et peccatū eorū grauatū est nimis. Clamo: enim dicitur peccatum: quando nō solum cogitatur: sed absq; omni timore ad actum perducit: et in cōsuetudine multiplicatur. Et tunc dñs gladium furoris sui extendens: pluit ignem et sulphur de celo: et cōbulsit sūt ciuitates et submersit. Merito igitur p sulphur ciuitates ille submersit et destruxit: quia tam eorū femine qz eorū masculi fetenti luxuria ardebāt. O luxuria pessima: virtutū destructio: vitiorū augmentatio: delectationis cōbustio: charitatis diminutio: burfarum euacuatio. Dulcis es: sed ecce omnis dulcedo in amaritudinem grandem mox conuertit. O luxuria per te pax destructa est: per te homicidiū factū est: per te ciuitates combuste sunt: per te regna perditā sunt: per te omnia fere mala facta sunt: per te dauid et iulā a deo: per te samson moritur: per te salomon expellitur: per te loth patitur: relinquens patriā et vxorem amittens. Et ideo preuaricatores legis attendite: legite legem. O gomorreorum sequaces quiescite iam agere peruerse: discite iam bene facere: discite iā deū timere. Fugite sodomitas ut mortē. Nolite conuersari cum eis: ne forte cum eis depereatis. Veniat enī tempus et nō tardabit: et insurget ille sanctus ioseph: qui de hoc crimine pessimo suos fratres incusare patri non timuit. Surgat et nunc hoc castitatis exemplū: et interficiat oēs tales operātes iniquitatē. Veniat ille magnus scētus paulus vas electionis: et cōfundat oēs tales talia diligentes: ut nullus reperiri in orbe. Veniat ille dilectus dei virginitaris imago scētus iohannes: et sua virginali pūritates cōfundat. Veniat etiā illa lucerna mundi et precursor dilectus: et sua

A

Esa. j.

Ubi. 3.

B

Rom. j.

j. Retrac. vii. r. xij.

Rom. j.

Scē. xij.

Scē. xlvij

ij. Reg. xj. Judi. xvi. iij. Re. xj. Scē. xij.

D

Esa. j.

Gene. xxxvij.

Sancti Augustini

grandi audacia: oēs tales interficiet spūs oris sui. Veniat et loth nepos sancti abrahe cum nepotibus suis: et omnes tales expellant de terra viventium. Veniant omnes sancti angeli et comburant omnes qui operantur iniquitatem gomorreorum. Et ergo quiescite iam agere peruersi: discite cum loth et ioseph benefacere: anteq̃ adimpleantur que dixim⁹. Memento frequenter et nolite obliuisci: quid fecerit illa femina romana tarpeia. Quid enim fecit? In auluxuria magna regnabat in ea: tamē ipsa pagana caste viuere volebat. Quid enim fecit? Oculos sibi erui voluit et precepit: et delitijs cūctis depositis panē tantum cum aqua sumere voluit ad mēsuram. O fratres mirabilis conditio mulieris: mirabilis bonitas: mirabilis fortitudo: quia per hoc non paradysum expectat: nec per hoc laudari desiderat: nec beatam prediciari affectat: nam propter quid hoc fecerit ignoramus: quia paganam eam fuisse predi camus. Unum tamen scio q̃si consilium ab augustino petisset: ego tanq̃ fidelis nihil aliud diceret potuissē: nisi q̃ tantum panem et aquā sumpsisset: determinato pondere et mensura. Hos ergo fratres scire debem⁹ et nullatenus dubitare: q̃ castitas cum abundantia et fertilitate stare non potest. Sed si mihi nō creditis: gomorreisibus credite. Abundabant enim valde in cunctis bonis: et postq̃ comederant et biberant: surrexerunt ludere. Sic et vos operantes video: nam fertilitatem habent: pane vino et cunctis bonis omnibus quibus indigetis: ideo timeo ne pereatis. Quare? Quia non est malum quod in vobis non regnet. Hū quid superbi: nūquid avari: nūquid gulosi: nūquid puerorum concubitores? Omnes membra diaboli: cur nō crucificitis: cur non desistitis talia operari? Cōfundo: ego episcopus talia loqui: confundo: et talia enarrare. Sed et si tacero mors mihi est: et si hoc predicauero: non effugiam linguas vestras. Audacter igitur predico: quia et vos publice operari non erubescitis. Emendate igitur vitam et emendabo verba: quiescite agere peruersi: et ego quiescam mala vestra vobis impropere. Sic etiam dominus facit: q̃ mutat vitam mutat sententiam: bene operantibus promittit gloriam: male vero penam eternam. Erudiamus igitur fratres nosmet ipsos in scientia et castitate: vt studentes et intelligentes simus suauis: affabiles et mutes in charitate non ficta. Nam si luxuriari volueritis: nunq̃ charitatem habere poteritis. Charitas enim est virtus que consummatio et pfectio aliarum virtutum dicitur: sic et luxuria destructio. Hā nulla virtus: nulla bonitas: nulla sapientia cum luxuria stare potest: nulla iusticia: nulla laus: sed omnis peruersitas: et personarum acceptio in ea regnat. Ideo attendite: q̃ necessaria est ipsa castitas. Nam si caste vixerimus: rite int⁹ nō erunt: non verba mala. Et si mihi non creditis: quid loth acciderit legite. Nam sancti angeli domum eius intrauerunt: quo factosodomite domum eius circumdederunt: et forsitā nō solum per ostium: sed per fenestras intrauerunt. Nunquid et loth cum nepotibus suis verberauerunt? Omnino vt arbitror: non solum verba: sed verbera receperūt. Et forsitā fratres: ideo vixit loth conuersa fuit in statuam salis: quia sodomitis non procurabat resistere. In simili etiam scelere: i eodem crimine mulieres etiam erāt: et forsitā in maiori: quia principium tanti criminis in illis ciuitatibus mulieres fuerunt: et homines postmodum ipse pessime docuerunt. O mulieres luxurie matres: non sufficiebat primum hominem de cepisse. Ideo conuertamur ad dominum: simus penitentes vnanimes in dilectione dei: et vt membra vnta simul laboremus. Nam sicut odium dissipat ecclesiam: ita vinculus dilectionis edificat eam. Odium enim generat detractionem et inuidiam: que pestilentia et perniciēs est ecclesie. Per odium amittitur illa sancta vtilitas et iocunditas de qua dicitur. Ecce q̃ bonum et q̃ iocundum habitare fratres in vñ. Per odium expellitur christus qui est vera sapientia: quia in malivolam animā non introibit sapientia. Et ideo rogo vos vt vitam vestram emendatis docentes filios vestros et filias quomodo caste viuant et mature incedant: abstineant a cibo et potu: sit eorum sermo pudicus: incessus honestus: vultus inclinat⁹: lingua affabilis: mens plena dilectione: manus plena operatione: vt si sic feceritis fratres: cum sancto loth liberamini de inferno fugientes et volantes per gratiam ad gloriam. Amen.

Erodi.
xxij.

Gen. xix.

p̃s. cxxxij.
Sap. j.

Sermo. xlviii

De cura anime: in quo participem omnium creaturarum animam ad dei imaginem creatam esse demonstrat. et cetera.

Sermo. xlviii.

Anima humana fratres charissimi omnium creaturarum naturam participat: ambit et capit: et tanto amplius q̃to gloriosi⁹ est dei imagine insignita. Omne enim spiritale suum est: quia celum habet ad manendum: angelos ad congaudendum: gloriam ad habendum: et trinitatem ad fruendum. In ipso deniq̃ homine reposita erat etiam corporalis creatura: et omniū corporalium natura in se et ad se et per se: et tanto perfectius q̃to mirabilius erat oī corporeo. Omnia enim possidebat: omnia sibi obediebant: quia omnia eis subiecta erāt: astra scilicet vt lucerent: elementa vt alerent: animalia vt subirent: et cetera vt nutrent: oues et boues: leones et aues omnia obediebant homini sine vlla rebellionē. Et quid plura? Etiam hoc quod maius est. Quid est quod maius est: nisi quod diuinum est? Quid enim in homine diuinum est: nisi quod imagines sancte trinitatis ipse homo decoratus est? Faciamus (inquit sancta trinitas) hominē ad imaginem et similitudinem nostram. Que est imago dei in nobis: nisi id quod meli⁹ reperit in nobis? Quid ē q̃ meli⁹ reperit in nobis: nisi ratio: intellect⁹: memoria et voluntas? Quid audiuit tuā gloriam: audisti tuā miseriam. Quid nati de muliere: breui viuēs tpe repletus multis miserijs: q̃ quasi flos campi egredieris et contereris: et fugis velut vmbra: nec in eodem statu permans: nunc diues: nunc pauper: nunc sanus: nunc languidus: nunc gaudens: nunc tristis: nunc sciens: nunc ignarus: nunc videns: nunc cecus: nunc ciuis: nunc exul: nunc bonus: nunc malus: ecce quomodo stabili⁹: ecce quomodo operamēns. O homo an ignoras quia potuisses non mori? Ultraq̃ enim potentia in manu tua erat: posse et non posse mori. Contempsisti primam et elegisti secundā: contempsisti vitam et elegisti mortē. Contempsisti dulce et elegisti amarū. Contempsisti vitam eternam et mortem eternā eligere voluisti. Et vnde hoc? Nunquid bonus: rectus: sanctus: et deo dilectus creatus es? Et tamen miserrime incrassatus: impinguitus: dilatarus: recalcitraſti contra deum factorem tuum. Et ecce elatus in lacum miserie: in luto fecis: et in vmbra mortis. Ideo attende quid sequitur. Putas q̃ deus mentatur: vel vt filius hominis mutetur? Statuit enim ipse et sententiam posuit: vt quotienscunq̃ comederes et ligno: mori debuisses. Nunquid ludendo hoc edixit: vel ridendo hoc asseruit? Omnino hoc tamen mihi non apparet. Quare non apparet: nisi q̃ experientia didici: et oculata fide probaui. Nunquid experior: q̃ post peccatum elementa que in summa et optima qualitate erant: mox propter peccatum pugnare ceperunt? Est enim ratio terre in carne: ratio humoris in sanguine: ratio aeris in spiritu: ratio ignis in calore. Et hec quattuor mox post peccatum ad inuicem preliari ceperunt: et sic nostri primi parentes infirmitatibus aggrauantur: et dolore capitis: stomachi: epatis: omniumq̃ membrorum verantur: sicq̃ moriuntur: sicq̃ ad sepulchra deducuntur. Sed dicet quis. Quid est homo post mortem? Certum est q̃ non est homo: et tamen est aliquid q̃tum ad duas partes. Que sunt ille partes nisi anima et corpus: materia et forma? Anima enim nō moritur: nec succumbit per mortem cum omnino sit immortalis: nec corpus materia cū sit vna numero: quia licet corpus resoluatur: non tamen deuenit ad tantam resolutionem q̃ omnino nihil sit: et quod cedat in non ens. Manet eadem anima semper et tanq̃ quid diuinum: deficit tamen homo quantum ad esse. Omnes enim anime spiritus sunt: et omnia corpora terra sunt et erunt quousq̃ anima inducte suo corpore vt totus homo glorificetur corpore videlicet et anima. Si ergo petis quid est homo mortuus: quid aliud dicere poterimus nisi q̃ terra: putredo cadaver et fetor est? Si petis de suo esse: vides q̃ deficit. Si petis de corpore: interroga terram. Euntēs vos o iuuenes et potentes ad sepulchra patrum vestrorum: considerate quid fuerunt et quid sunt. Monumenta eorum aperiamus et videamus quis dominus et quis seruus: quis pulcher: quis turpis: quis rectus:

ij. de li. ar.
ca. iij.

Gen. j.

Job. xiiij.

Deutero.
xxij.
p̃s. xxxix

De anime
quātitate
cap. j.

De Gen.
ad lit. ca.
xxij.

Ad fratres i heremo Berno. xlix Fo. xxiiij

quis currit inter eos fuerit. **A**periamus oculos mentis et corporis: et nostram grandem miseriam frequenter non pigreat considerare. Intraemus sepulchra: et quid inuenimus discamus. Quid fratres inuenimus vel que? Nam si respexerimus inuenimus mortuorum capita: renes et ventrem. Verum et indubitanter verum: mihi experto credite q̄ capitis? inuentis bufores saltantes gñatos ex cerebro. In renibus serpentes generatos in lumbis ambulantes. In ventre vermes scaturientes generatos ex visceribus. Ecce quid sumus: et quid iam erimus: ecce in quo resolumur. Quid ergo inflaris o gñes? Cur non attendis que audis? Cum turbaris cum prospicias? Cur non conuerteris: cum hoc quotidie experieris? Vementote fratres hec omnia et agite penitentiam in fletu et lamento: anteq̄ veniant dies illi amari pleni miserie et tristitie. Audistis iam quid est homo mortuus: restat nūc dicere quid sit de anima. O fratres mei quid de hoc dicere poterimus nisi cōcordauerimus cū vetulis nostris? Quid enim dicunt nisi quod vel in paradiso cū gaudentib⁹: vel in inferno cū dolentibus: sed si in purgatorio: in via eūdi ad patriam sunt: et isti tam dene sunt: quia securi sunt. Ordandum tamen pro eis est: et eis toto affectu subueniendum est orationibus: elemosinis: sacrificijs: ieiunijs et macerationibus. Isti sunt deniq̄ illi afflicti: qui ad dominū quotidie clamant et ad illum recurrūt: cuius scientia vbiq̄ allegatur: cuius sapientia demonstratur: cuius clementia vbiq̄ pōderatur: cuius potentia vbiq̄ promulgatur. Isti quotidie clamant vniuersisq̄ per se suam misericordiam implorantes et suam miseriam deplorantes et dicentes. Domine scias q̄ vim patior: ideo ad te recurro: non contemnendo conscientiam tuam: non auertendo tuam sapientiam: sed interpellando tuam clementiam. Non enim domine iniuste patior: q̄ non alieno delicto: sed pro meo patior: vim tantum domine patior: quia foriter patior et iuste patior. Peccaui domine substantias et diuitias congregando: nec pauperib⁹ (vt iussuras) sufficere tribuendo. Sed multa infelix cōgregaui cū dolore et merore: nesciens cui ea dimitterem amico vel proximo. O infelix homo considera et diligenter aduerte quid agis: qd̄ cogitas: dum cunctis diebus vite tue congregare nō desinis. O hō avaricia plen⁹: an ignoras q̄ triasit insanabilis: q̄ nūc nūq̄ dicit sufficere? Et qd̄ est qd̄ nūq̄ dicit sufficere: nisi animus hoīs q̄ nūq̄ dicit satis est? O hō an ignoras q̄ adit omnium malorum avaricia est et feruitus idolatrie: mater vſure: genitrix symonie: fomes culpe: eterne pene via nutrit gehenne? O avaricia abyssus insatiabilis: que nūq̄ dicit sufficere: semper famelicis: semper doles: semper tristis in cunctis. Nam si sol quotidie oritur dolēdo dicitis siccitas erit. Si pluuia descendit: omnia perclitani afferis. Si temperē adesse prospicias: solem vel pluuiā adesse desiderabis. O pestis interminabilis: o famelicar abies: nam omnia sua terminis clauduntur: sola avaricia nullo clauditur fine. Omnia in homine senescunt vitia: sola avaricia iuuenescit. O rabies omni fine carens. Nunquid terra suis limitib⁹ terminatur: aqua suis finibus limitatur: aer suo fine cōcluditur celus suis terminis artatur: sola avaricia terminū nescit. O avarice si terra tibi cūcta datur: mare queris. Sed si terra et mare: aerē petis. Sed si terram: mare et aerē possederis: adhuc celum ambis et ip̄m penetrare affectas. Et si celū penetraueris: adhuc nō quieueris: donec te deo adequaueris: vel fueris superior altissimo. O pestis demone seuior: nam demon similis altissimo esse voluit: sed avarus super deū si posset ascendere vellet. Merito avaris in die nouissimo loquetur dominus dicens. O homo sine honore mundū intraſti in pellicula sanguine cruentatus: sine diuitijs natus: sine avaricia genitus: et tu in avaricia vixisti et dilatatus es in auro et argento: et oblitus es dei creatoris tui. Vbi enim est fructus et lucrum laborū vestrorū? Ite ergo maledicti in ignē eternū: sicut voluistis: ita fiat. Ecce sententiam summi regis. Ite fratres nolite amare plus corpus q̄ animā: et plus filios q̄ vos ipsos. Ecce enim in ianua dies mortis est. Tunc enim quilibet assus et cluditur: ab vxore dimittitur: a cognatis separatur et ab eis dem ad sepulchrū ducitur. O magna crudelitas. O magna admiratio. O admirabilis infidelitas: ecce maritus dilect⁹ ab vxore dilectā relinquitur: filius a matre proijcitur: et pater a filijs: et filij a patre sub terra reconduntur.

Solus ille dimittitur et quilibet ad propria reuertitur: et cito obliuioni traditur: tanq̄ mortuus a corde. Ecce fratres mundi amicitia q̄tra vel qualis est. Non enī est aliquis qui tantū amicu vel cognatū diligat: q̄ per noctē vnam secū morari cupiat. Vnde ergo o hōmō quales amicos habes: p quibus animā perdis: pro quibus deū offendis. Oēs dimittente: oēs se abscondent: oēs cito fugient a te: et in foueā trū brachiorū collocabunt te. Nam cum essemus apud ostia tyberina matre charitatis sociati: expectantes teporis tranquillitatem: causa remeandi ad africā: et gratia illius cui terra et mare odediunt: compulsi a pontiano prefecto viro clarissimo qui de roma ad nos videndū venerat: cum eodē iterum reuerſi sumus romam ad intuendū diligentem magnificā edificia et opera paganorum. Et ductus sum cum ceteris ad videndū cadaver cesaris in sepulchro. Et vidi q̄ omnino esset liuidio colore ornatum: putredine circundatū: ventrem eius disruptum: et vermium per illū cateruas transeuntes prosperi. Duo quoq̄ famelici in foueis oculorum pascebantur: crues eius nō adhibebant capiti: dentes eius apparebant labijs consumptis: et reuelatum erat narium fundamētum. Et intuens matrem christianissimā dixi. Vbi nam est cesaris corpus preclarum: vbi magnitudo diuitiarū: vbi apparatus deliciarum. Vbi multitudo dominorum: vbi ceterua baronum: vbi acies militum: vbi canes venatici: vbi equi veloces: vbi aues cantantes: vbi thalamus pictus: vbi lectus eburneus: vbi thorus regalis: vbi thronus imperialis: vbi muratoria vestimētorum: vbi capilli solares: vbi facies decora: vbi omnia que sub celosunt? Te namq̄ verebatur homines: te timebant principes: te colebant vbes: te timebāt omnes. Vbi nam queso sunt hec omnia: a quo recessit tanta iactantia? Quo iuit tua magnificentia? Et respondit mater pietate plena. Filii omnia sibi pariter defecerūt: quādo defecit spiritus eius et reliquerunt eum captiuatum in sepulchro trium brachiorum plenum fetore et putredine. Et ergo fideles christi considerate quid sumus: animaduertite ad quid venimus: prospicite quid iam sum⁹. Agite ergo penitentiam filii mei quos iterum parturio donec reformet in vobis christus. Agite ergo penitentiam anteq̄ mors inuicacature vos aggrediatur. Stratuatis vobis simplices: humiles: vtilem: secretam: frequentem: promptam: amaram: lachrymosam et festinam confessionem: cum etiam horam mortis omnino ignoremus. Nam cum in extrema egritudine fueritis fratres: o q̄ forte: o q̄ durum: o q̄ penosum: o q̄ lachrymabile erit vobis penitere et dolere de malis commissis et de bonis omissis. Quare hoc erit: nisi quia illic capitur tota intentio mentis vbi est vis doloris? Multa enim occurrunt impedimēta cordi. Nam corpus dolet: pena affligit q̄ mors appropinquat: intrare filios quos patres summe dilexerunt pro quibus etiam se damnatos existimant tenebris oculo aspiciunt: vxores iam lachrymantem considerant: mūdus adhuc eis fiduciam prestat: diabol⁹ ne de peccatis doceant fidem tribuit: et chirographum infirmantibus prebet caro non deficere adhuc satis sperat: medici vt lucentur ipsū confortant: parentes applaudunt: sacerdotēs alliciunt: et sic diuites moriuntur in inferno. O hōmō audisti quid locutus sum: omnino crede q̄ hec omnia cito experieris. Obsecro igitur te vt anteq̄ infirmitate graueris: agas penitentiam: disponas domum tuā. Fac quod sciendum est: fac testamentum dum sanus es: dum sapiens es: dum tuus es. Nam si expectaueris infirmitatem omnino minis vel blandimentis ducetis quo tu non vis. O hōmō dum iuuenescis dispone domum tuam: age penitentiam: dilige deum non solum verbo sed opere et veritate. Et si proximum offendisti verbo: placā eum verbo: si facto placā eum facto: quia eadē mēsurā parceret nobis qua peperim⁹ alijs. O hōmō fac penitentiam. Memorare nouissima tua vt in eternum nō pecces. Memorare ad te ipsum memorans q̄ fuisti spermaliquidum q̄ modo est vas stercoreum: q̄ eris cibus vermium. Hec enī sunt nouissima que cogitare debet quotidie qui fidelis est. O hōmō memorare nouissima tua: quia post mortē vermis nascetur tibi de lingua pro peccato lingue: de stomacho pro peccato gula: de spermate renū scorpiones pro peccato luxurie: de cerebro bufones pro peccato superbie. Memorare nouissima tua o iuuenis q̄ floride ambis: p̄gis capite eleua-

Ps. xix

Gal. iij

De

i. Job. iij

Ecc. vij

Proverb. xij

Col. iij

Ela. xiiij

Deutero. xxxij

Mat. xxv

Sancti Augustini.

Sermo. xlix

Beñ. iij.

j. Corint. j.

Rom. j.

ro cuncta que dei sunt despiciendo. Memorare nouissima tua: quia terra es et in terram ibis. Memorare nouissima tua: quia cōceptus es in culpa: natus in pena: viuens in miseria: et necessario morieris in angustia. O homo cur te iactas fortitudine? Ecce nūc post modicū infirmari: et deficis. Cur in flaris mūdī sapiētia? Ecce q̄ stulticia ē: et eā perdes tuā p̄u dētiā reprobo: dicit dñs. Cur in flaris sciētia? Hūc p̄u philosophis obscuratū ē cor: et in cogitationib⁹ suis euauertit. Hūc quid traditi sunt in reprobiū sensum? Cur te iactas generis nobilitate? Hūc quid oīm nascendi conditio vna est? Hūc quid et moriendi vna conclusio? Quis nobilium vnq̄ natus est sine sanguinis cruentatione? Hūc quid nobilis simul cū paupere p̄ eundem dum nascitur meatū trāsit? A regula etiam mortis nunquid parciatur diuiti? Cur diuitijs te iactas? Ipse enim potius in si die tibi sunt q̄ amicitie. Nam pauper fere nūq̄ occidi queritur: diuiti vero semper insidias. Memorare o homo nouissima tua q̄ quondie epularis quō nudus de vtero matris venisti: et nud⁹ reuerteris. Etia ergo fratres domos vestras pauperibus aperite: elemosinas facite: voluptates vestras rationi subiugate: in cunctis memores nouissima vestra vt mortaliter nō peccetis in eternū. Adiuuet autē nos deus sine cuius voluntate folium arboris non mouetur ad perficiendum ea que placita sunt ei q̄ est benedictus in secula seculorum. Amen.

De miseria carnis et falsitate presentis vite. et carnis ad aīam ppulchra disceptatio. et cetera.

Sermo. xlix

Beñ. iij.

Quanta querantur decipias de p̄p̄ijs: tantos seduci: tantos excecari: q̄ dum fugis nobiles: dum videris vmbra es: dñs exaltas sum⁹ es. Dulcis es stultis et amara sapiētib⁹. Qui te amat: non te cognoscit. qui te contēnunt ipsi te intelligunt. Timenda es et fugienda es. Qle qui tibi credūt: beati qui te contēnūt. Vera non es vita quā te offendis. Alijs offendis te longā vt p̄das in finem. Alijs breuem vt dñs penitere volūt: non permittas. Alijs largā vt faciant quid volunt. Alijs angustā vt non faciant bonū. Quare o sapiens: fuge quod fugis. Sic enim est vita nostra quasi hō in domo aliena: nesciens q̄ hora vel die patronus dicat: vade foras: quia non est tua domus i qua es. Oculi vani q̄ nobis tanta p̄mit: dñs decipis. Qui tibi amicus voluerit esse: inimicus dei cōstituetur. Amicitia scilicet inimicitia dei est. Caro est que animam perdit: caro est que recipit inimicum cum vitijs suis. Item seminat homicidia: seminat fornicationem: seminat concupiscentiam: seminat ritas: seminat libidinem: seminat furtum: seminat idolatriā: seminat cupiditatem: seminat supbiā et inter fratres discordiam: seminat inuidiā: seminat contra deū blasphemā. pro uocat scilicet: irritat hereses: et intra ecclēsiā dei infert diuisiones: inter populos christianos ponit offendicula et inter gentes pugnas: et inter cōsanguinitatem incantationes: et q̄d peius est in corda seruorū dei diuersa genera cogitationum immittit: et oīa q̄ mala sunt in hoc mūdo caduco: pessimo et nequissimo et quasi orta sub oī velocitate transit. Carnis etiā potestatem habet diabolus et non aīe: dicente dño ad diabolum de beato iob. Do tibi illū in potestate: s̄ non aīam ei⁹. Caro misera grauat aīam: caro vaga demergit in infernum. Caro inimica est aīe: q̄ si inimica nō esset: nō vtiq̄ dilexisset istius seculi vanitatem: vita vana non frueretur. Vita atrocissima: quā humores tumidant: dolores estuant: aeres morbidant: esce inflant: ieiunia macerant: ioci soluiūt: tristitie cōsumunt: sollicitudo coartat: securitas hebetat: diuitie superbiunt: paupertas eiicit: iuuentus extollit: senectus incuruat: frangit infirmitas: meror consumit: et super his oībus mors atrocissima succūbit vt furibūda. Caro cū deformitate de pressa: illam debuisse vitā amplecti q̄ in eternitate consistit: vbi vita est sine morte: vbi iuuentus sine senectute: vbi lux sine tenebris: vbi gaudiū sine tristitia: vbi nobilitas et volūtas sine iniuria: vbi regnū sine cōmuratione. Hec sunt sepe q̄ cōsequi debueras. Caro miserabilis quare negasti dñi viueres? Si perseuerasses bona et quib⁹libet bonis priuata non fuisses si bene egisses. Illi enim p̄māsses vbi ē gaudiū sempiternum: vbi inmarcescibilis est gloria: vbi incorruptibilis est et incōparabilis delectatio: vbi x̄ps apostolorum et

Jaco. iij.

Job. ij.

B

pphetarū et sc̄orū oīm est i cōtūditas: nec nō et summa leticia cū sc̄tis angelis canētib⁹ laudes deo: vbi delectatio oīz bonorū. Hec oīa bona delectabilia p̄ huius seculi p̄auitates sp̄reueris. Ecce post finē q̄uis i limo terre māciperis: habes inimicitia: id est corruptionē: fetorē et vermē: et dissolutionē fetoris pateris: vt viuēs de te exemplū accipiat: q̄d fuisti et q̄d es q̄ a vermibus cōsumeris: postremo vero in finē propter nouissima: ppter redeitē aīam: id est vitā in corpore in quo prius fuisti suppletis eternis mācipaberis et simul cū aīa dānaberis. Misera aīa quā caro persequit. Caro cōcupiscit: corp⁹ operat. Caro autē cū satiata affluētissimis cibis et potib⁹ et delectationib⁹ hortatur oīa malefacere. Caro prouocat homicidia: caro p̄p̄at adulteria: caro cōmittit ritas et scandala: caro infert ebrietatē: caro portat omnē cōcupiscentiā huius seculi. Caro misera q̄d habes: q̄d agis q̄d tantū grauas aīam q̄nihil desiderat nisi deo seruire. Tu o caro misera non sufficit tibi p̄ditio tua: q̄ aduocāam infelicem tecū demergere conaris. Qle tibi aīa q̄ tibi carnē p̄tra riā accepisti. Caro mala q̄d queris: q̄d desideras? Hō enī poterit sine te aīa iudicari i die iudicii. Caro misera et putribilis et oīqualore p̄ctōrū plena: q̄n viua eras: pulchra eras vt solis plēdida vt luna: et oculi tui micabāt vt stelle: et crines tui longui et vngebas te preciosis vngētis: vestibus vtebar optimis et i cibis tuis et potibus cōdebās aromātū multitudine. Et scito aīa dñi corpus tenebrosū et fetidū reficerebas atq̄ fouebas: escas vermib⁹ p̄parabas. Memorare debuisse q̄ a factore et opifice tuo audieris cum p̄mū peccasti cōmisisti. Terra es inquit: in terrā reuerteris. Et iob audi uicem. Hūdus egressus sum de vtero matris mee et nud⁹ reuertar illuc. Audi etiā esaiā varicinantē. Glere senū est populus. Caro misera et nefanda: audi paulū aplm̄ predicatorem egregiū dicētē. Nihil intulimus in hunc mūdū: nec auferre quid possumus. Nihil aliud caro misera nisi peccator sarcinam secū portat. Non nisi p̄ carnes aīa peccat. Aīa quō potest videat. Aīa nostra carcerē parit: caro eam tener in clauis. Aīa clamat ad dñm: non caro q̄ in malicia p̄seuerat. Aīa remedium aliud nō habet: nisi tollatur a carne: et caro redigatur in puluerem: tollatur ei vinū et detur ei aqua: auferatur ei sanguis et det ei humor terrenus. Caro misera quid de te agatur q̄n a te egrediar: vita a te recedet. Tu sola in vtero et in sinu terre iacebis: aliud nūq̄ māciperis. habebis in te hereditatem pessimā: id est corruptionē: fetorē et vermes. Ecce q̄ acquisiisti dñi viua eras: ecce q̄d possides dum in sepulchro iaces. Non potuisti te ieiunijs macerare: ac ieiunijs in cinere et cilicio humiliare? In p̄petuū cū anima salua fuisses si ei credidisses: quia nō bene facere potes: nisi alijs benefeceris: hoc est: nisi corpus p̄ abstinentiam affligeris: aīam saluare nō poteris. Audi quid creator noster dicat ad carnē. Dñm meā creaturā: ego te ex limo terre pulchriā et lucidā assumpsi: imaginē meā in te cōdidisti: spiramen vitę tibi: aīam inuisibilem tibi concessi: immortalitatis tunicā te indui: in paradiso voluptatis te collocaui: vita angelica p̄fruebaris: cibos et delectabilia iocūditiatis cōtemplabaris: et oīa q̄ creau i tua dominatione humiliaui: et affluentes diuitijs dedi: insuper et oīa ligna paradisi tibi subdita erāt: et pro vno vetito q̄ ibidē comediisti: ecce vbi cecidisti: sc̄z de paradiso in infernū: de luce ad tenebras de amenitatis et iocūditiatis loco ad chaos: et ad omnia obscurissima mala: pro delectabili odorē in puluerem redacta: Caro que igni inextinguibili māciperis: audi animam dicentem ad corpus. Ego de celo veni a deo concessa tibi. Nam tu de terra es: melius est vt mecum ascendas ad celum: q̄ tu me trahas ad infernum. Dum viuimus et sum⁹ in vno: operemur manibus quod bonum est: id est elemosinas et ieiunia et castitate et hospitalitate egenorū: et iudicate pauperē: et iob⁹ bonis opib⁹: vt p̄ bonā opationē quā agim⁹ ascendere ad celestia valeam⁹: vbi nō iā solutione cor-

L

Beñ. iij.

Job. j.

Esai. xl.

j. Tim. vi.

x. de Beñ.

ad lraz. ca.

ij. z. ff.

Beñ. ij.

j. Retrac. j.

b. iij. b. et

vij. b.

poris: sed in corruptionis veste induamur: ubi non iam fetor: sed odor: suauissimus: ubi non iam tenebre: sed lux perpetua micat: ubi non iam vermium multitudo: sed caterua angelorum: et innumerabilia milia sanctorum: et prophetarum omnium chorus cum sanctis angelis hymnum deo incessanter canunt. Cum ipsis nos faciet eterna gaudia percipere christus qui cum patre et spiritu sancto uiuit et regnat in secula seculorum Amen.

De salute anime. Sermo. l. In quo quare homo ad dei imaginem factus sit appetit. et cetera.

Quanti ad aie nre desideriu ptinet frs chariss: nri voluntas nre est ut ad vos requirēdos frequenter veniamus: sed necessitate tps nūc veniēdi in columen nos venire meruim: et ideo qz de cōmuni corporis sanitate gaudem: de aīaz salute que vera salus est inq̄tū dñs dederit colloq̄mur. Ideo fratres ad imaginē dei facti sum: ut deo donāte intelligam: q̄ si t desideranda patriaz: que sit vera beatitudo: que vera vita: q̄ perfecta sanitas que sit eterna felicitas. Sed intus in corde deo inspirante cognoscam? Nemo se exulare poterit: ut dicat nō noui litteras: ideo dei pcepta intelligere nō possum: qz qui litteras non nouit: quid sit aut nō sit: intelligere debet. Interroget hō conscientiam suā: et alloquat seipsum et dicat sibi suis verbis. O homo q̄s es aut ubi es: et unde uenisti. Et rīde tibi. Homo sum: et dei creaturā me esse cognosco. Iterū interrogat et dic. Quid in te habes: aut ex quibus rebus te factū esse cognoscis. Responde tūc. Ex aīa et carne me cōstare cognosco. Quid in te ex his duabus rebus melius habes? Responde. Sine dubio aīam meliōrē habeo q̄ carnē. Optime et ordie legitimo respondisti: et dixisti te aīam meliōrē habere q̄ carnem. Dic mihi adhuc. Ubi es ob hō? Respondebis in mūdo. Postea uero ubi eris? In celo. Quid ibi eris? In secula seculorū. Iustissimē respondisti et uerū dixisti: facimodo rōnē uite tue: et esto iudex iustus. Ex oībus reb? quas dedit tibi deus: serua carnē tue vñ sustineat in mūdo: et repone aīe tue vnde in ppetuum uiuati celo. Attende diligēter cōscientiam tuā: eruide si tātas res aīe tue repositi in celo: q̄tas habes corpori tuo in mūdo: si tot solidos repositi in celo: q̄tos tibi seruasti in mūdo. Ubi si tot modios tritici: si tot amphoras vini p elemosynā in paradiso vñ uiuat aīa tua repositi: q̄tū tibi seruasti vnde uiuere possit caro tua i mūdo. Cum ergo ista diligēter attenderis: cōsiderā sapienter: vides te ppe totā librā carnē tue seruasse in mūdo: et vnam viciā repositisse in celo: erubescet cito ad penitentie medicamēta cōfuge: q̄nceptū in teipsum iudicium iudicasti. Aliud uerū dixisti: et aliud operib? p̄fecisti: qz totū carnē nō solum fideliter s; etiā infideliter depurasti. Nescio si apud te periclitetur iudiciū tuum q̄ inter aīam et carnē tuā iniqua sunt iudicia tua. Et ubi te iustū inuenire potero: quē i teipsum iniquū esse cognosco? Et nūc certe nutrimus carnē: ornā? carnē: aliquotiens inebriamus nos: et nimū delitiose pascimus carnem: quā uelimus nōlimus post paucos menses aut annos vermes deuoraturi sunt in sepulchro: cōtēnim? animā q̄ deo ab angelis presentatur in celū. Q̄q̄ dura erit aīe peccatrici et q̄ intolerabilis hora illa q̄n viderit bonā aīam requirē recipere in paradiso: se uero torqueri in eterno supplicio. Ergo considerate fratres charissimi si malorē certe vel equalē emptem aīe faciamus. Non enim foris in corpore: sed intus in interiori hōie facti sumus ad imaginē dei. Caro enī nostra de limo terre formata est. Nunquid iustū est ut limus terre imaginē preponat? Caro enim debet seruire et aīa imperare. Ista debet exerce imperiū: et illa subiecta fuit iūm. In oībus christianis bonis aīa dñatur et caro seruire cōpēlitur. In peccatoribus uero et amatoribus hui? mūdi inuērso immo peruērso ordine caro erigit et aīa humiliat. Illa delitiose pascitur et ista fame torquetur. Illa luxuriatur in vestibus preciosis: et ista vix in veteribus inuoluitur pannis: et si in peccatis fuerit obnoxia: eterno iudici presentat: et tunc vera ei? ignominia apparebit. Nam cum aīa in corpore suo caput esse debeat: quicquid carnem delitiose aut voluptatib? nimium erigit: nutrit: fouet et palpat: animam uero despiciat et contemnit: pedes leuat in alto et caput imprimit in pfundo. Et qualis est in oculis hominum qui in uersis pedibus ambulare videtur: talis est in oculis angelorū: cui caro pro-

pria dñatur. Sicut ergo supradixi: fecit nos deus ad imaginem et similitudinem suam: et cum deberet in nobis hō interior dñari: intantum deum contemnimus ut imaginem dei miserabili limo seruire faciamus: et hoc est iniquum iudiciū ut carnem nostrā anime preponamus. Sed hoc omēs hōies recto iudicio non faciunt. Multi enim sunt honesti: sobrii et humiles: misericordes: casti: in q̄bus anima tenet imperiū: et caro subiecta seruit. Et ideo rogo vos fratres attēdat unus quisq̄ cōscientiā suā: et si illi dñatur caro: cito erigat dñam et stimulet ancillā: ut nō caro vincat aīam et ad luxuriā trahat: sed magistra carnem suā regat: et p vias castitatis et iusticie ducat. Qui uero in se sentit aīaz dominari: teneat cū dei adiutorio discipline continentia: et per freta pelagi hui? mundi: ita nauigium corporeū ueritate gubernante contendat: ne inter fluctus iusticie naufragium incautus incurrat. Ut enim agnoscat q̄ ex nobis in ueritate anima dominet: de substantia nostra victū nobis sufficiēter et uestitū simplicem referuamus: et quicquid amplius deus dederit: aīe eterne beatitudinem p elemosynā pauperum reponamus: ne forte cū carnē nostrā ornamentis cōponim? et multis delitijs saginamus: partē cum illo diuite purpurato et non cū lazaro habeamus. Scitis enim ut in euāgelio frequēter audistis: q̄ diues ille q̄ epulabatur quondie splendide et purpure induebatur et bysso: post de corpore exiit: et sepultus est in inferno: et ibi inter flāmas aque guttam et locū refrigerij requisit et inuenire non meruit. Ecce cuius caro luxuriatur et epulatur in seculo: q̄les diuitias inueniet in inferno. Lazarus uero qui nec diuitias nec ornāmēta habuit in seculo: post mortem in sancti abrahe requieuit gremio. Sicut ergo supra dixi fratres charissimi: refrenemus gulā nostrā: et uictū ac uestitū simplicem carni nostre in hoc seculo pparem? ut remaneat aliqd quod in futuro seculo aīe reponam? Q̄s peritura gula cupit: refuet elemosyne. Ornāmēta q̄ luxuria ac suauitas requirit in mūdo: misericordia et ueritas reponat in celo. Si ornari volumus esse: queramus ornāmēta vñ nemo ornatur indignus. Si delitias cōcupiscimus nō queramus carnales ac transitorias ex quibus stercora conficiuntur in mūdo: sed magis spirituales et eternas vñ angeli epulantur in celo. Et si forte q̄ris q̄ sint ille delitiae: audi apostolum dicentem. Quod nec oculus uidit: nec auris audiuit: nec in cor hōis ascendit: q̄ pparauit dñs diligētib? se. Adhuc queris et interrogas: qd sit hoc? Si uis uerū agnoscere: de? est delitiae tue: requies tua sanitas tua: gaudium tuum: felicitas tua: refrigerium tuū: amenitas tua: et quicquid scēpōsit desiderare aīa tua: totum tibi deus erit. Sic beatus apostolus dicit. Et erit deus omnia in omnibus. Anare audi me. Quid tibi sufficit si deus tibi non sufficit? Si ergo ista omnia desideratis: paradisi requie q̄rite: p eterna beatitudine suspirate: vñ non erit amicus ubi nō intrat inimic? vñ nec bonus potest exire aliq̄n: nec mal? ylo modo introire. Ad istā ergo patriā ornati bonis operibus festinemus: ut dum elemosynā pauperibus dederim? ad celestia regna peruenire possimus. Ad que ille nos perducatur qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

Contra falsam securitatem ex psalmo quadragesimo nono in quo redditione rationis proprio factorum lucide describit. et cetera. Sermo. l. i.

Nemo frs charissimi falsa securitate decipiat: et pure se a tribunal christi nō esse uerū nec crediturū de factis p̄p̄rationē. Veniet enim dñs deus noster et nō silebit. Modo enī silebre: qz adhuc vindictam suspēdere uidetur. Nec fecisti: tacui. Quid est tacui: nisi non vindicaui: seueritatē meā distuli: patiētia tibi progavi: penitētiā tuā diu expectaui. Nec fecisti: et tacui. Ego autē cū adhuc expectare ut te peniteret: tu me et a postoli audire p̄p̄sisti. Q̄m duriciā cordis tui et impentens cor thesaurizasti tibi irā in die ire et reuelationis iusti iudicij dei. Suspicatus es inique: q̄ erui similit. Parus est quia malefacta tua placent tibi: putasti placere et imbi. Deū qz non statim pateris ultorem: vis tenere p̄cipiē et tāq̄ corruptum iudicem p̄desocum vis habere: de multis que rapuisti paruas elemosynas facies: et adhuc peccata nō desersens: quasi corrupto iudice putas te posse redimere: cum

Luce. xvj.

i. Cor. ij.

i. Cor. xvi.

Li. i. hō. mel. Ser. ij. a.

Rom. ij.

si etiā totū daret et peccata ipsa nō deseras: te ipsum deciperes pecuniā pēdendo: et pēcā nō redimendo. Suspīcatus es inique q̄erorū similis. Arguam te. Qñ: Veniet enim dñs deus noster et nō silebit. Arguam te. Et quid faciam arguendore? Quid faciā tibi. Modo te non vides: faciam vt videas te: q̄ si te videres et displiceret tibi: placeret mihi. Quia verotenō vides: placuisti tibi: displicebis tibi et mihi.

B Mibi cū iudicaberis: tibi cum ardebis. Quid enim tibi faciā inquit? Constituam te ante faciē tuā. Quod enī vis latere te ipsum: in dorso tuo est tibi. Non te vides: faciā vt videas te. Quod tu post dorsum tuū posuisti ego ponam ante faciē tuā: nō vt tu corrigas te: sed vt erubescas. Modo enī fratres charissimi oēs amatores luxurie: et q̄ cū delectatiōe faciunt iniquitatē: peccata sua post dorsum eiciūt. Si vero aliquid boni casu aliquo vel per quālibet occasiōē fecerit: antese ponit: inde assidue gloriatur: et dicit: ego illum liberavi: ego illi benefeci: ego illi tantū dedi. Et dum bona q̄ p̄ illos facit deus sibi assignant: p̄ vanitatē perdunt: quod p̄ elemosinā acquirere videtur: ac sic ante tribunal christi perditis bonis q̄ antese habebant: peccata q̄ post dorsum proiecerāt ante eorū faciē reuocantur: sine vilo termino supplicium sustinebunt: q̄ sibi dum viuere noluerūt prouidere remedium. Et hec faciunt illi qui plus diligūt presētia q̄ futura. Qui vero de aīe sue salute attentius cogitat: ecōtrario faciunt. Bona quecumq̄ fecerunt post dorsum p̄iciūt: mala quecumq̄ subreperint aīe oculos ponūt: vt dum de ipsis ī presēti seculo erubescūt et vulnera curare: et mortua suscitare: et fordidā abluerē: tota deuotione cōtendunt: cū in die iudicii ante tribunal christi venerit: mala q̄ ante faciē suā posuerūt: et bonis operibus redēpta sunt auferent: bona vero q̄ p̄pter vanitatē post tergū proiecerāt: ante oculos collocabuntur: et merentur audire. Venite bñdicti patris mei p̄cipite regnum.

Mat. xxv. Veniet dñs deus noster et nō silebit. Et tunc arguet qñ correctionis locus nullus erit. Statuā te inquit ante faciē tuā. Modo ergo tu sicut tā supra dictū est quis talis es: fac quod dñs tibi minatur facere. Tolle te a dorso tuo vbi te viderenō vis: dissimulās facit tua: et cōstitue ea ante te. Ascēde tribunal mentis tue: esto tibi iudex: torqueat te timor: rū par cōfessio: dic deo tuo: Qñ iniquitatē meā ego cognosco: et pēcā meū contra me est semp. Quod erat post te fiat ante te: cū factū fuerit aīe te puniat a te: netu postea a deo iudice fiat ante te: nō sit quos fugias a te. Intelligite autē hec q̄ obliuiscimini deū. Nō cogitabas de vita tua mala. Intellige q̄ oblitus es deū: ne qñ rapiat sicut leo et nō sit q̄ eruat. Quid est si curleo? Sicut potēs: sicut fortis: sicut ille cui nemo resistere potest. Illi enim quos supra dixim: id ē amatores mundi: i ore suo deū laudare vident: s; longe aliud operib' exercere: p̄bātur: fm illud quod ait p̄pheta. Populus bic labijs me honorat: cor autē eorū longe est a me. Clamant illis spūs sancti: Peccatori autē dicit deus: vt qd enarras iusticias meas et assumis testamētū meū p̄ os tuum: Tanq̄ si diceret. Nihil tibi p̄dest q̄ laudas deū. Illis enī q̄ bene viuūt: p̄dest q̄ deū laudat. Tu autē si laudas et pēcā nō deseras: nihil tibi p̄dest. Ut quid deū laudas? Audi scripturā dicentē. Non ē speciosus laus in ore peccatoris. Si enim male viuus: et bene docēs nō deū laudas. Ergo audite q̄ bene viuitis: Sacrificiū laus dñs honorificabit me. Nemo offeret mihi hoc sacrificiū et mal' est. Non dico nō mihi hoc offerat malus: s; nemo mihi hoc offert malus. Qui enim laudat bonus ē: q̄ si laudat et iaz bene viuūt. Qui laudat nō solū lingua laudat: s; et lingua cū vita cōsentit. Et ideo rogo vos fratres charissimi q̄tū possū cū dei adiutorio studeamus vt quō deū laudamus vocibus facit et bonis operibus collaudemus. Melius est tacere et bñfacere: q̄ deū laudare et peccata cōmittere. Qui enī laudat deū vita simul et lingua: vocibus pariter et bonis operibus: dupliciter in se puocat grām dei. Si enī non valet deū laudare vocibus: laudet bonis operibus: assiduīs orationib': sanctis cogitationibus. Sic enim diligenter attendamus: vt in hoc seculo cū secura cōscientia deū laudare possimus vt ī futuro eternum gaudium feliciter inueniamus. Amen.

Psalm. l. De cōmuni vita clericorū ex sui dispositione. clerico vero votum infringenti penā adhibet: et vnde cadat patefacit. et cetera. Sermo. lii.

Mat. xxv. Veniet dñs deus noster et nō silebit. Et tunc arguet qñ correctionis locus nullus erit. Statuā te inquit ante faciē tuā. Modo ergo tu sicut tā supra dictū est quis talis es: fac quod dñs tibi minatur facere. Tolle te a dorso tuo vbi te viderenō vis: dissimulās facit tua: et cōstitue ea ante te. Ascēde tribunal mentis tue: esto tibi iudex: torqueat te timor: rū par cōfessio: dic deo tuo: Qñ iniquitatē meā ego cognosco: et pēcā meū contra me est semp. Quod erat post te fiat ante te: cū factū fuerit aīe te puniat a te: netu postea a deo iudice fiat ante te: nō sit quos fugias a te. Intelligite autē hec q̄ obliuiscimini deū. Nō cogitabas de vita tua mala. Intellige q̄ oblitus es deū: ne qñ rapiat sicut leo et nō sit q̄ eruat. Quid est si curleo? Sicut potēs: sicut fortis: sicut ille cui nemo resistere potest. Illi enim quos supra dixim: id ē amatores mundi: i ore suo deū laudare vident: s; longe aliud operib' exercere: p̄bātur: fm illud quod ait p̄pheta. Populus bic labijs me honorat: cor autē eorū longe est a me. Clamant illis spūs sancti: Peccatori autē dicit deus: vt qd enarras iusticias meas et assumis testamētū meū p̄ os tuum: Tanq̄ si diceret. Nihil tibi p̄dest q̄ laudas deū. Illis enī q̄ bene viuūt: p̄dest q̄ deū laudat. Tu autē si laudas et pēcā nō deseras: nihil tibi p̄dest. Ut quid deū laudas? Audi scripturā dicentē. Non ē speciosus laus in ore peccatoris. Si enim male viuus: et bene docēs nō deū laudas. Ergo audite q̄ bene viuitis: Sacrificiū laus dñs honorificabit me. Nemo offeret mihi hoc sacrificiū et mal' est. Non dico nō mihi hoc offerat malus: s; nemo mihi hoc offert malus. Qui enim laudat bonus ē: q̄ si laudat et iaz bene viuūt. Qui laudat nō solū lingua laudat: s; et lingua cū vita cōsentit. Et ideo rogo vos fratres charissimi q̄tū possū cū dei adiutorio studeamus vt quō deū laudamus vocibus facit et bonis operibus collaudemus. Melius est tacere et bñfacere: q̄ deū laudare et peccata cōmittere. Qui enī laudat deū vita simul et lingua: vocibus pariter et bonis operibus: dupliciter in se puocat grām dei. Si enī non valet deū laudare vocibus: laudet bonis operibus: assiduīs orationib': sanctis cogitationibus. Sic enim diligenter attendamus: vt in hoc seculo cū secura cōscientia deū laudare possimus vt ī futuro eternum gaudium feliciter inueniamus. Amen.

Psalm. l. De cōmuni vita clericorū ex sui dispositione. clerico vero votum infringenti penā adhibet: et vnde cadat patefacit. et cetera. Sermo. lii.

Mat. xxv. Veniet dñs deus noster et nō silebit. Et tunc arguet qñ correctionis locus nullus erit. Statuā te inquit ante faciē tuā. Modo ergo tu sicut tā supra dictū est quis talis es: fac quod dñs tibi minatur facere. Tolle te a dorso tuo vbi te viderenō vis: dissimulās facit tua: et cōstitue ea ante te. Ascēde tribunal mentis tue: esto tibi iudex: torqueat te timor: rū par cōfessio: dic deo tuo: Qñ iniquitatē meā ego cognosco: et pēcā meū contra me est semp. Quod erat post te fiat ante te: cū factū fuerit aīe te puniat a te: netu postea a deo iudice fiat ante te: nō sit quos fugias a te. Intelligite autē hec q̄ obliuiscimini deū. Nō cogitabas de vita tua mala. Intellige q̄ oblitus es deū: ne qñ rapiat sicut leo et nō sit q̄ eruat. Quid est si curleo? Sicut potēs: sicut fortis: sicut ille cui nemo resistere potest. Illi enim quos supra dixim: id ē amatores mundi: i ore suo deū laudare vident: s; longe aliud operib' exercere: p̄bātur: fm illud quod ait p̄pheta. Populus bic labijs me honorat: cor autē eorū longe est a me. Clamant illis spūs sancti: Peccatori autē dicit deus: vt qd enarras iusticias meas et assumis testamētū meū p̄ os tuum: Tanq̄ si diceret. Nihil tibi p̄dest q̄ laudas deū. Illis enī q̄ bene viuūt: p̄dest q̄ deū laudat. Tu autē si laudas et pēcā nō deseras: nihil tibi p̄dest. Ut quid deū laudas? Audi scripturā dicentē. Non ē speciosus laus in ore peccatoris. Si enim male viuus: et bene docēs nō deū laudas. Ergo audite q̄ bene viuitis: Sacrificiū laus dñs honorificabit me. Nemo offeret mihi hoc sacrificiū et mal' est. Non dico nō mihi hoc offerat malus: s; nemo mihi hoc offert malus. Qui enim laudat bonus ē: q̄ si laudat et iaz bene viuūt. Qui laudat nō solū lingua laudat: s; et lingua cū vita cōsentit. Et ideo rogo vos fratres charissimi q̄tū possū cū dei adiutorio studeamus vt quō deū laudamus vocibus facit et bonis operibus collaudemus. Melius est tacere et bñfacere: q̄ deū laudare et peccata cōmittere. Qui enī laudat deū vita simul et lingua: vocibus pariter et bonis operibus: dupliciter in se puocat grām dei. Si enī non valet deū laudare vocibus: laudet bonis operibus: assiduīs orationib': sanctis cogitationibus. Sic enim diligenter attendamus: vt in hoc seculo cū secura cōscientia deū laudare possimus vt ī futuro eternum gaudium feliciter inueniamus. Amen.

Psalm. l. De cōmuni vita clericorū ex sui dispositione. clerico vero votum infringenti penā adhibet: et vnde cadat patefacit. et cetera. Sermo. lii.

Mat. xxv. Veniet dñs deus noster et nō silebit. Et tunc arguet qñ correctionis locus nullus erit. Statuā te inquit ante faciē tuā. Modo ergo tu sicut tā supra dictū est quis talis es: fac quod dñs tibi minatur facere. Tolle te a dorso tuo vbi te viderenō vis: dissimulās facit tua: et cōstitue ea ante te. Ascēde tribunal mentis tue: esto tibi iudex: torqueat te timor: rū par cōfessio: dic deo tuo: Qñ iniquitatē meā ego cognosco: et pēcā meū contra me est semp. Quod erat post te fiat ante te: cū factū fuerit aīe te puniat a te: netu postea a deo iudice fiat ante te: nō sit quos fugias a te. Intelligite autē hec q̄ obliuiscimini deū. Nō cogitabas de vita tua mala. Intellige q̄ oblitus es deū: ne qñ rapiat sicut leo et nō sit q̄ eruat. Quid est si curleo? Sicut potēs: sicut fortis: sicut ille cui nemo resistere potest. Illi enim quos supra dixim: id ē amatores mundi: i ore suo deū laudare vident: s; longe aliud operib' exercere: p̄bātur: fm illud quod ait p̄pheta. Populus bic labijs me honorat: cor autē eorū longe est a me. Clamant illis spūs sancti: Peccatori autē dicit deus: vt qd enarras iusticias meas et assumis testamētū meū p̄ os tuum: Tanq̄ si diceret. Nihil tibi p̄dest q̄ laudas deū. Illis enī q̄ bene viuūt: p̄dest q̄ deū laudat. Tu autē si laudas et pēcā nō deseras: nihil tibi p̄dest. Ut quid deū laudas? Audi scripturā dicentē. Non ē speciosus laus in ore peccatoris. Si enim male viuus: et bene docēs nō deū laudas. Ergo audite q̄ bene viuitis: Sacrificiū laus dñs honorificabit me. Nemo offeret mihi hoc sacrificiū et mal' est. Non dico nō mihi hoc offerat malus: s; nemo mihi hoc offert malus. Qui enim laudat bonus ē: q̄ si laudat et iaz bene viuūt. Qui laudat nō solū lingua laudat: s; et lingua cū vita cōsentit. Et ideo rogo vos fratres charissimi q̄tū possū cū dei adiutorio studeamus vt quō deū laudamus vocibus facit et bonis operibus collaudemus. Melius est tacere et bñfacere: q̄ deū laudare et peccata cōmittere. Qui enī laudat deū vita simul et lingua: vocibus pariter et bonis operibus: dupliciter in se puocat grām dei. Si enī non valet deū laudare vocibus: laudet bonis operibus: assiduīs orationib': sanctis cogitationibus. Sic enim diligenter attendamus: vt in hoc seculo cū secura cōscientia deū laudare possimus vt ī futuro eternum gaudium feliciter inueniamus. Amen.

Psalm. l. De cōmuni vita clericorū ex sui dispositione. clerico vero votum infringenti penā adhibet: et vnde cadat patefacit. et cetera. Sermo. lii.

Mat. xxv. Veniet dñs deus noster et nō silebit. Et tunc arguet qñ correctionis locus nullus erit. Statuā te inquit ante faciē tuā. Modo ergo tu sicut tā supra dictū est quis talis es: fac quod dñs tibi minatur facere. Tolle te a dorso tuo vbi te viderenō vis: dissimulās facit tua: et cōstitue ea ante te. Ascēde tribunal mentis tue: esto tibi iudex: torqueat te timor: rū par cōfessio: dic deo tuo: Qñ iniquitatē meā ego cognosco: et pēcā meū contra me est semp. Quod erat post te fiat ante te: cū factū fuerit aīe te puniat a te: netu postea a deo iudice fiat ante te: nō sit quos fugias a te. Intelligite autē hec q̄ obliuiscimini deū. Nō cogitabas de vita tua mala. Intellige q̄ oblitus es deū: ne qñ rapiat sicut leo et nō sit q̄ eruat. Quid est si curleo? Sicut potēs: sicut fortis: sicut ille cui nemo resistere potest. Illi enim quos supra dixim: id ē amatores mundi: i ore suo deū laudare vident: s; longe aliud operib' exercere: p̄bātur: fm illud quod ait p̄pheta. Populus bic labijs me honorat: cor autē eorū longe est a me. Clamant illis spūs sancti: Peccatori autē dicit deus: vt qd enarras iusticias meas et assumis testamētū meū p̄ os tuum: Tanq̄ si diceret. Nihil tibi p̄dest q̄ laudas deū. Illis enī q̄ bene viuūt: p̄dest q̄ deū laudat. Tu autē si laudas et pēcā nō deseras: nihil tibi p̄dest. Ut quid deū laudas? Audi scripturā dicentē. Non ē speciosus laus in ore peccatoris. Si enim male viuus: et bene docēs nō deū laudas. Ergo audite q̄ bene viuitis: Sacrificiū laus dñs honorificabit me. Nemo offeret mihi hoc sacrificiū et mal' est. Non dico nō mihi hoc offerat malus: s; nemo mihi hoc offert malus. Qui enim laudat bonus ē: q̄ si laudat et iaz bene viuūt. Qui laudat nō solū lingua laudat: s; et lingua cū vita cōsentit. Et ideo rogo vos fratres charissimi q̄tū possū cū dei adiutorio studeamus vt quō deū laudamus vocibus facit et bonis operibus collaudemus. Melius est tacere et bñfacere: q̄ deū laudare et peccata cōmittere. Qui enī laudat deū vita simul et lingua: vocibus pariter et bonis operibus: dupliciter in se puocat grām dei. Si enī non valet deū laudare vocibus: laudet bonis operibus: assiduīs orationib': sanctis cogitationibus. Sic enim diligenter attendamus: vt in hoc seculo cū secura cōscientia deū laudare possimus vt ī futuro eternum gaudium feliciter inueniamus. Amen.

Psalm. l. De cōmuni vita clericorū ex sui dispositione. clerico vero votum infringenti penā adhibet: et vnde cadat patefacit. et cetera. Sermo. lii.

Mat. xxv. Veniet dñs deus noster et nō silebit. Et tunc arguet qñ correctionis locus nullus erit. Statuā te inquit ante faciē tuā. Modo ergo tu sicut tā supra dictū est quis talis es: fac quod dñs tibi minatur facere. Tolle te a dorso tuo vbi te viderenō vis: dissimulās facit tua: et cōstitue ea ante te. Ascēde tribunal mentis tue: esto tibi iudex: torqueat te timor: rū par cōfessio: dic deo tuo: Qñ iniquitatē meā ego cognosco: et pēcā meū contra me est semp. Quod erat post te fiat ante te: cū factū fuerit aīe te puniat a te: netu postea a deo iudice fiat ante te: nō sit quos fugias a te. Intelligite autē hec q̄ obliuiscimini deū. Nō cogitabas de vita tua mala. Intellige q̄ oblitus es deū: ne qñ rapiat sicut leo et nō sit q̄ eruat. Quid est si curleo? Sicut potēs: sicut fortis: sicut ille cui nemo resistere potest. Illi enim quos supra dixim: id ē amatores mundi: i ore suo deū laudare vident: s; longe aliud operib' exercere: p̄bātur: fm illud quod ait p̄pheta. Populus bic labijs me honorat: cor autē eorū longe est a me. Clamant illis spūs sancti: Peccatori autē dicit deus: vt qd enarras iusticias meas et assumis testamētū meū p̄ os tuum: Tanq̄ si diceret. Nihil tibi p̄dest q̄ laudas deū. Illis enī q̄ bene viuūt: p̄dest q̄ deū laudat. Tu autē si laudas et pēcā nō deseras: nihil tibi p̄dest. Ut quid deū laudas? Audi scripturā dicentē. Non ē speciosus laus in ore peccatoris. Si enim male viuus: et bene docēs nō deū laudas. Ergo audite q̄ bene viuitis: Sacrificiū laus dñs honorificabit me. Nemo offeret mihi hoc sacrificiū et mal' est. Non dico nō mihi hoc offerat malus: s; nemo mihi hoc offert malus. Qui enim laudat bonus ē: q̄ si laudat et iaz bene viuūt. Qui laudat nō solū lingua laudat: s; et lingua cū vita cōsentit. Et ideo rogo vos fratres charissimi q̄tū possū cū dei adiutorio studeamus vt quō deū laudamus vocibus facit et bonis operibus collaudemus. Melius est tacere et bñfacere: q̄ deū laudare et peccata cōmittere. Qui enī laudat deū vita simul et lingua: vocibus pariter et bonis operibus: dupliciter in se puocat grām dei. Si enī non valet deū laudare vocibus: laudet bonis operibus: assiduīs orationib': sanctis cogitationibus. Sic enim diligenter attendamus: vt in hoc seculo cū secura cōscientia deū laudare possimus vt ī futuro eternum gaudium feliciter inueniamus. Amen.

R Propter quod vobis et rogavi hesternā die vt hodie frequentius conueneretis: hoc est qd dicitur. Globiscum hic uiuimus: et propter vos uiuimus: et intentio votūq̄ nostrum est vt apud christū vobiscū sine fine uiuamus. Credo autē aīe oculos vestros esse cōuersationem nostrā: vt et nos dicere fortassis audeamus: quis multum illi impares: qui dixit. Imitatores mei.

estote sicut et ego christi. Et ideo nolo vt aliq̄s de vobis inueniat male viuēdi occasiōē. Prouidem? enī bona: vt ait idē apostolus: non solū corā deo sed etiā corā oībus hoībus. Propter nos cōscientia nostra sufficit nobis: p̄pter vos fama vōstra nō polluit: sed pollere debet in vobis. Tenete qd dixi atq̄ distinguite. Duesunt res cōscientia et fama. Cōscientia necessaria est tibi: fama primo tuo. Qui fidēs cōscientie sue negligit famā suā crudelis est: maxime in loco isto positus de quo dicit apostolus. Scribēs ad discipulū suū. Circa omnes te ipsum bonorū operū prebe exēplum. Ut ergo vos non diu teneam: presertim q̄ ego sedēs loquor: vos stādo laboratis: nōstis oēs aut pene oēs sic nos viuere in ea domo q̄ dixi domus epi vt q̄tū possumus imitemur eos scōrōs: de q̄bus loq̄r liber actus apostolorū. Nemo dicebat aliquid p̄prium: sed erant illi oīa cōmuniā. Quia forte aliqui vestri sunt nō tā diligentes vite nostre scrutatores: vt hāc nouerint quō volo vos nosse: dico q̄ frequēter dixi. Ego quē deo propitio videatis epi vestri iuuenis veni ad istā ciuitatē vt multi vestri nouerūt: et querebā vbi cōstruerē monasteriū et viuere cū fratribus meis. Spem quippe oēm seculi reliquerā: et q̄dē potui esse nolui: nec tñ querui esse quod sum. Elegi i domo dei mei abieci esse magis q̄ habitare in tabernaculis pēcōrō.

Ab eis q̄ diligūt seculum segregavi me: sed eis q̄ presunt populus nō me cōsequi: nec in cōiūio dñi mei superioriē locum elegi: s; inferiōrē et abiectiōrē: placuit illi dicere mihi. Ascēde sursum. Usq̄ adeo autē timebā epātū: vt qñ ceperat esse aliquid iā momētū inter dei seruos fama mea: in quo loco sciebam non esse epi: nō illo accedēre. Lauebā hoc et agebam q̄tū poterā: vt in loco humilis saluaret: non in alto perclitaret. Sed vt dixi: dñs seruus cōtradiceret non debet. Veni ad istā ciuitatē: p̄pter videndū amicum quē putabā me lucrari posse deo: vt vobiscū esset in monasterio. Quasi secur' perueni quia locus habebat epi. Apprehensus et p̄sbyter factus: p̄ hunc gradum perueni ad epātū. Non attuli aliquid: nec veni ad hāc ecclesiā nisi cum bis indumentis quibus illo tpe vestiebar. Et q̄ hic disponebā esse in monasterio cū fratribus: cognito instituto et voluntate mea beate memorie senex Valerius: dedit mihi hortum illū in quo nunc ē monasterium. Lepi boni propositi fratres colligere opares meos: nihil habētes sicut nihil habebā: et imitantes me: vt quomodo ego tenuē paupertatē meā vendidi et pauperib' erogavi: sic facerent et illi q̄ mecum esse voluissent vt de cōi viuere. Cōmune autē nobis erat magnū et vberitū p̄dictū ipse deus.

Perueni ad epātū: et vidi necesse habere epi exhibere humanitatem assiduā quibusq̄ veniētib' siue transibitibus. Quod si nō fecissem: epi inhumanus diceret. Si autē consuetudo ista in monasterio permessa esset: indecens esset. Et ideo volui habere i ista domo epi mecum monasterium clericorū. Ecce quomodo viuim'. Nulli liceat in societate nostra habere aliquid propriū: sed si forte aliqd bñt nulli licet: nolo: et qui habuerint faciūt qd non licet. Bene autē sentio de fratribus meis et semp bene credēs ab hac inquisitione dissimulauī: quia et ista querere quasi male sentire mihi videbatur.

Non enī enim et noui oēs qui mecum viuērēt: nosse propositum nrm: nosse legē vite nostre. Venit etiā ad nos p̄sbyter ianuarius q̄ videbāt sua honeste erogādo quasi cōsumpsisse sed non cōsumpsit. Remansit illi quedā pars pecunie: id ē argentū quod diceret esse filie sue. Filia ipsius deo propitio in monasterio femina: et bone spei est. Subernet illā dñs vt impleat qd de ea iam speramus in illi' mia non exis meritis. Et q̄ infra annos erat et de sua pecunia nihil facere poterat: q̄: uis ei viderem? fulgorē professionis: tñ lubricū timebam? erat is: factum est vt ipsum argentū quasi puellē seruaret: vt cū ad legitimos annos veniret faceret inde qd virgines xpi deceret: qñ optime tā facere posset. Dum hec expectā cepit ille mortū propinquare: qd diutanq̄ de suo iurās quia ipse erat nō filie: testamētū fecit. Testamētum inq̄ fecit p̄biter

Actus. ij. et. iij. s. Ser. xlvj. r. v. c. Psalm. lxxij.

Actus. ij. et. iij. s. Ser. xlvj. r. v. c. Psalm. lxxij.

Actus. ij. et. iij. s. Ser. xlvj. r. v. c. Psalm. lxxij.

Actus. ij. et. iij. s. Ser. xlvj. r. v. c. Psalm. lxxij.

Actus. ij. et. iij. s. Ser. xlvj. r. v. c. Psalm. lxxij.

Actus. ij. et. iij. s. Ser. xlvj. r. v. c. Psalm. lxxij.

Actus. ij. et. iij. s. Ser. xlvj. r. v. c. Psalm. lxxij.

Actus. ij. et. iij. s. Ser. xlvj. r. v. c. Psalm. lxxij.

Actus. ij. et. iij. s. Ser. xlvj. r. v. c. Psalm. lxxij.

Actus. ij. et. iij. s. Ser. xlvj. r. v. c. Psalm. lxxij.

Ad fratres in heremo. Sermo. liij. et. liij. Fo. xxv.

focius noster nobiscum manens de ecclesia viuens: communē
vitas proficere: testamentū fecit: heredes instituit. Quod dolo
illius focietatis: o fructus narius nō de arboze quā plantauit
domin⁹: sed ecclesiā scripsit herede. Nolo numerare ista: nō
amo amaritudinis fructū. Ego illū deo querebā: deo focie
tatem. p̄fessus erat: hanc teneret: hanc exhiberet: nihil habe
ret: testamentū nō faceret: habere aliquid nōse nostrū focii
quasi dei pauperē fingeret. Magn⁹ inde mihi dolor est fra
tres. Dico charitati vestre p̄pter hunc dolorē statui heredi
tatem ipsam in ecclesia nō suscipere. Filioz ipsius sit qd reli
quit: ipsi unde faciāt qd voluerit. Quid enim mihi qd si eā
suscepero ualio facio qd mihi displicet et quo dolo: ei? par
ticipero. Hoc volui nō latere charitatē vestraz. Filia ipsi⁹
in monasterio feminariū est: filius ipsius in monasterio viro
rum est. Ambos exheredauit: illā cum laude: istū cū elogi
o: id est cū vituperatione. Cōmendauit autē ecclesie vt nō ac
cipiant ipsas porticulas que p̄ninent ad exheredatos nisi cū
ad legitimā etatem puenerint. Hoc eis referuat ecclesia. De
q̄de litem dimisit inter filios suos in qua labozo. Quella vi
cit meū est: nostis qz hoc dicebat semp pater me⁹. Puer vi
cit credat patri meo: qz mortis mētri nō potuit. Et ista cō
tentio: quale malus est? Sed si pueri isti ferui dei sunt: litem
hanc inter illos cito finim⁹. Audio illos vt pater et forte me
lius qz pater ipsoz. Quidēdo qd sit iure sicut de? voluerit cū
paucis fratrib⁹ fidelibus honoratis deo pp̄tio de numero
vestro: id est de plebe ista. Audio inter illos causam: et si cur
dis donauerit finio. Tamen rogo vos: nemo me reprehēdat
quia eius hereditatē nolo qz suscipiat ecclesia. P̄mo: qz fa
cium illi? detestor: deinde qz institui meū multi laudāt qd
dicuntur sum: sed et aliqui reprehendunt: vtrūqz satiffacere
valde difficile est. Audistis mō cum euāgelii legeret. Leci
mus vobis: et nō saltaſtis: lamēta uimus: et nō planxistis.
Glenit iohānes non māducans neqz bibēs: et dicunt demo
nium habet. Glenit filius hoīs manducās et bibēs: et dicit:
ecce hō vorax: potator vini: publicanus et peccatorū ami
cus. Quid ergo facio inter illos qui parāt me reprehēdere et
dentes in me ducere: si suscepero hereditates eoz qui filios
suos irati exheredāt? Iterū quid sum factur⁹ eis quib⁹ can
to et nō volunt salutare: qui dicit. Ecce quare nemo donat ec
clesie bipponens aliquid: ecce quare nō eam faciūt qui mo
riunt herede: quia eps augustinus de bonitate sua: laudan
do enī mordent: labijs mulcēt: dentem figūt: donat totū: nō
suscepit. Plane suscipio: p̄steor me suscipere oblatiōes san
ctas. Si quis aut irascit filio suo et mortis exheredat eū: si
viueret non eū placarē: non enī filli sui recōciliare deberē.
Quo ergo cū filio suo volo vt habeat pacē: cuius appeto he
reditatē? Sed plane si faciāt qd sepe horat⁹ sum: vnū filiū
habet: putet christū alterum: duos habet putet xpm̄ tertiū:
decē habet christum vnde cūm faciāt et suscipio. Quia ergo
feci hoc in quibusdā rebus: ita volunt bonitatē meā vel com
mendationē fame mee in aliud vertere: vt in alio mō me re
prehēdant: qz oblationes deuotozū hominū nolo suscipere.
Considerēt qz multa susceperim: qd opus est ea numerare?
Ecce vnā dico. Filij iuniani hereditatē suscepim. Quare? Quia
sine filijs defunct⁹ est. Bonifacij hereditatē suscipere nolui
nō misericordia sed timore. Bauiculā nolui eē ecclesiā xpi.
Multi sunt quidē qui etiā de nauib⁹ acciunt: tamē vnā ten
tatio si esset iret nauis et naufragaret. Hoies ad tormēta da
turi eramus vt de submersione nauis fm̄ consuetudinē que
reretur: et torquerent a iudice q̄ essent de fluctib⁹ liberati: sed
nō eos darem⁹. Nullo enī pacto hoc facere deceret ecclesiaz.
Quis ergo fiscale p̄solueret. Sed vñ p̄solueret: Enthecā
nobis habere nō licet. Non enī est epi seruare aurū: et reuoca
re a se mendicantis manū. Quotidie tā multi petunt: tā multi
gemunt: tā multi nos inopes interpellāt: vt plures tristes re
linquamus: qz quid possumus dare oib⁹: nō habemus. Nō
habem⁹ ergo enthecā: p̄pter naufragiū ergo hoc vitādo fe
ci: nō donādo. Item ibi melaudare nemo etiā vituperet.
Plane qn̄ donauit filio qd irat⁹ pater mortis abstulit: bñ fe
ci. Laudēt qui volūt: peccāt qui laudare nolūt. Quid plura
fratres mei? Quicūqz vult exheredato filio herede facere
ecclesiā: querat atqz qui suscipiat: nō augustin⁹: immo deo
propino nullū inueniet. De laudabile factū sancti et venerā
di episcopi aurelij carthaginēsis: quō impleuit eos oēs qui

sciunt: laudibus dei. Quidā enim cū filios non haberet neqz
speraret: res suas oēs retento sibi vsu fructu donauit eccle
sie. Hanc filij sibi postea et reddidit epi nec etiā opinātū illi
que donauerat. In potestate habebat epi non reddere: sed
iure fori: nō iure poli. Sane etiā hoc nouerit charitas vestra
diuise me fratrib⁹ meis qui mecum manent: vt quicūqz habet
aliquid: aut vēdat et erogat: aut donet et cōmune illud faciat.
Ecclesiā hz: per quā deus nos pascit. Ego dedi dilationē
vsqz ad epiphaniā p̄pter eos qui vel cū fratrib⁹ suis nō vi
uierunt: et dimiserūt qd habēt apud fratres suos: vñ nondū
de re sua aliqd fecerūt: qz expectabāt eas legittima. Faciāt
inde qd volunt: dū tamē sint pauperes mecum simul expectā
tes misericordiā dei. Si autē nolunt: qd forte nolūt: certe ego
sum qui statuerā sicut nostis nullū ordinare clericū: nisi qui
mecuz vellet manere: aut si vellet discedere a p̄posito: recte
illi tollerē clericatū: quia desereret sancte societatis p̄misi
ceptū cōsōtiū. Ecce in cōspectu dei et vestro: muto cōsili
um. Qui volūt habere aliqd propriū: quib⁹ non sufficit de
et ecclesia sua: maneat vbi volunt et vbi possunt: nō eis aufero
clericatū. Nolo habere hypochritas. Malū enī ē: quis
nesciat. malū est cadere a p̄posito: sed peius est simulare p̄o
positum. Ecce dico audite. Qui societate cōmunis vite tam
susceptā (que laudat in actib⁹ ap̄loz) deserit: a voto suo ca
dit et a p̄fessione sancta cadit. Obseruet iudicē scilicet deū:
non me. Ego ei nō aufero clericatū. Quātū sit periculū ante
oculos eius posui: faciāt qd vult. Hōi enī qz aliqd hoc fa
cientem degradare voluerō: nō ei deerunt patroni: nō ei de
erūt suffragatores: et hic et apud epos qui dicāt. Quid enim
mali fecit? Non pōtēci tolerare istam vitā. Extra ep̄atum
vult manere: et de p̄prio viuere: iō non dē perdere clericatū.
Ego scio q̄tum mali sit. p̄fiteri sanctū aliqd nec implere. Quo
tēte inq̄t et reddite dño deo vestro. Et meli⁹ est nō vouere qz
vouere et nō reddere. Virgo et si nunqz fuit in monasterio et
virgo sacra ē: illi nubere non licet: quis esse in monasterio
nō compellit. Si autē cepit esse in monasterio et deseruit: et tñ
virgo est: dimidia ruit. Sic et clericus duas res p̄fessus est:
et sanctitatē et clericatū. Interi⁹ sanctitatē: nā clericatū p̄o
pter populū suum deus ip̄osuit ceruicib⁹ ipsius: cui magis
onus est qz honor. Sed qz sapiēs et intelliget hec: Ergo p̄o
fessus sanctitatē: p̄fessus est cōter viuēdi societate: et p̄f
sus est qz bonū et qz locundū habitare fratres in vñ. Si ab h
p̄posito cecidit: et extra manēs clericus fuerit: dimidi⁹ et ip
se cecidit. Quid ad me: nō eū iudico. Si foras seruauit sancti
tatem: dimidi⁹ cecidit. Si vero itus habuerit simulationē:
tor⁹ cecidit. Nolo qz habeat necessitate simulādī. Scio quō
hoies amēt clericatū: nemini eū tollo nolēt: meū cōter vi
uere: sed habet deū qui mecum manere vult. Si parat⁹ est pa
ci a deo ecclesiā ipsi⁹: nō hñe debet aliqd p̄pui: sed aut
erogare pauperib⁹: aut in cōe mittere meū. Qui hñ non vult
habeat libertatē: et videat vtrū hñe possit felicitatis eternita
tem. Sufficiāt hec interi⁹ charitati vestre. Qd egero cū fra
trib⁹ meis: annūciabo vobis. Spero enī bona. Qēs mihi
libēter obediūt: nec inuentur⁹ sum aliqz habere aliqd nisi ali
qua necessitate religionis: nō cupiditatis occasione. Quid
ergo egero post epiphaniā: charitati vestre in dñi volūtate:
et quō lites finiero iter duos fratres filios p̄fbyteri ianuarij
nō vobis tacebo. Multa locut⁹ sum: date veniā loquaci sene
ctui sed timide infirmati. Ego sicut videtis p̄ etatē iam se
nuī: et p̄ infirmitatē corpis olim senex fui. Tñ si deo placet qd
dixi: nō ipse det vires: nō vos defero. Date p̄o me: vt q̄tū
ineſt aia in hoc corpore: qualescūqz vires suppetunt: in ver
bo deferuiam vobis. Amen.

De communi vita clericorum ex sui ordinati
one. Sermo. liij.

Charitati vestre hodie de nobis ipsis sermo reddē
dus est. Qz enī (vt ait ap̄s) spectaculū factū sum⁹
mūdo et angelis et hoib⁹: qui nos amāt querunt
qd laudent in nobis qd autē nos oderūt detrahunt
nobis. Hos autē in vtroqz medio cōstituti adiuuāt deo
nostro: et vitā et famā nostrā sic custodire debem⁹: vt nō eru
bescāt de detractorib⁹ laudatores. Quō autē viuere velim⁹:
quō deo p̄pui: et iā viuamus: q̄uis de scriptura sancta multa
noueritis: tñ ad cōmemorādos vos: ip̄a de libro actū apo
p

rij. q. j. cer
te.

Actu. ij.
et. iij.

De. lxxv.
Eccl. v.

Deutero.
xxxij
ps. cxxij.

rij. q. j. cer
te.

3

2
i. Cor. iij.

D

E

Mat. fj

rij. q. ij. si
qz irascit.

5

rij. q. j. no
lo vt.

rij. q. iij
quicūqz.

Sancti Augustini.

Act. liii.

B

j. Liii. v.

L

stolorum vobis lectio recitabit: ut videatis ubi descripta sit forma qua desideramus implere. Vbi ergo recitatur: vos interissimos esse volo: ut post ei recitatione: quod institui loquar domino donante intentioni vestre. Et Lazarus diaconus legit. Cum orasset motus est locus in quo erant congregati: et repleti sunt omnes spiritu sancto: et loquebatur verbum dei cum fiducia omni volenti credere. Multitudinis autem credenti erat anima una et cor unum: nec quisque eorum que possidebat aliquid suum esse dicebat: sed erat illis omnia communia. Et virtute magna reddebant apostoli testimonium resurrectionis. Iesu christi domini nostri: et gratia magna erat in omnibus illis. Neque enim egens quisque erat inter illos. Quotquot enim possessores prediorum vel domorum erant: vendentes afferebant precia eorum que vendebant: et ponebant ante pedes apostolorum. Dividebant autem singulis prout cuius opus erat. Quos Lazarus diaconus recitasset: et episcopo codice tradidisset. Augustinus episcopus dixit. Etiam ego legere volo. Plus enim me delectat huius verbi esse lector: quam verbi mei disputator. Cum orasset: motus est locus in quo erant congregati: et repleti sunt omnes spiritu sancto: et loquebantur verbum dei cum fiducia omni volenti credere. Multitudinis autem credentium erat anima una et cor unum: nec quisque eorum que possidebat aliquid suum esse dicebat: sed erat illis omnia communia. Et virtute magna reddebant apostoli testimonium resurrectionis. Iesu christi domini nostri: et gratia magna erat in omnibus illis. Neque enim egens quisque erat inter illos. Quotquot enim possessores prediorum vel domorum erant: vendentes afferebant precia eorum que vendebant: et ponebant ante pedes apostolorum. Dividebant autem singulis prout cuius opus erat. Quos episcopus legisset dixit. Audistis que iam velimus orare ut possim? Contigit autem quedam necessitas: ut hoc diligenter agerem: quoniam sicut nostis tam presbyter in nostra societate constituitur: qualis societati prohibet testimonium lectio quam modo cum recitarem? audistis: moriens testamentum fecit: quod habuit vni faceret. Et erat quod diceret suum: cum in ea societate viveret: ubi nemini licebat suum aliquid dicere: sed essent illis omnia communia. Si quis dilector et laudator: noster apud detractorem nostrum predicaret istam societatem: et diceret cum episcopo Augustino sic vivit: omnes cohabitatores eius? quod scriptum est in actibus apostolorum: continuo ille detractor caput mouens: dente promouens: diceret: ita vere sic ibi vivit: quod nunc dicis. Quare mentiris? Quare falsa laude honoras in dignos? Nonne ibi modo in eorum societate positus presbyter testamentum fecit: quod habuit quod voluit disposuit: et reliquit? Certe omnia ibi sunt communia: certe nemo dicit aliquid suum. Sub his verbis quod ageret laudator me? Nonne os eius quasi plumbum opilaret ille detractor? Nonne ille laudasse peniteret? Nonne reuerentia pressus: et illi? sermone confusus vel nobis vel testatorum illi malediceret? Nec fuit necessitas: ut ad istam diligenter venirem? Hinc ergo vobis vni gaudeatis: quod omnes fratres et clericos meos qui mecum habitant: presbyteros: diaconos: subdiaconos: et patricii nepotes mei: tales inueni quales desideravi. Sed sunt quod de sua qualitate paupertate quod statuerant non dum fecerunt. Ibi duo sunt valens diaconus? et paulo antedictus nepos meus subdiaconus? et matris vita impediatur: quod inde vivebat. Expectabat in illo etiam legitime etiam accessus: ut quod faceret: firmum se faceret. Non dum autem fecit: quod ipsos agellos habet cum suo fratre communes: et sub diuino possidet. Si autem diuisi fuerint: eos cupit ecclesie conferre: ut unde alantur sunt in proposito scriptatis quousque in hac vita degunt. Scriptum est enim: hoc apud loquitur. Qui autem suis: maxime domesticis non puidet: fide denegat: et est infidelis deterior. Nec autem mancipia: sunt ei si filiter cum fratre communi: et non dum diuisa. Disponit ea manumittere sed non potest antequam diuidant. Quid enim ad se pertinet: adhuc ignorat. Ad ipsum sane quod maior est pertinet diuisio: ad fratrem eius electio. Et ipse frater ei? deo seruus: et subdiaconus? est sub sancto fratre meo et coepiscopo Severo in ecclesia milevitana. Hoc agitur: hoc sine dilatione pagendum est: ut illi seruuli diuidantur et manumittantur: et sic det ecclesie ut eorum excipiat alimentum. Ne pos autem meus ex quo conuersus est: et mecum esse cepit: impediatur et ipse aliquid de agellis suis agere inuita usufructuaria matris sue: que hoc anno defuncta est. Inter ipsum et sororem eius sunt quedam cause in christi adiutorio cito finienda: ut et ipse faciat quod dei seruus decet: et quod ista pressio et ista erigit lectio. Diaconus faustinus sit: cur pene oēs nostis: hic de militia seculi ad monasterium con-

uersus est: hic baptizatus? in die diaconus? ordinatus. Sed quia exigui est quod videtur possidere (sicut iurisperiti loquuntur) iure non corpe reliquerat illud: ab eis? fratribus tenebat. Nunquam inde cogitavit ex quo conuersus est: nec ipse aliquid quesivit a fratribus suis: nec ab illo est aliquid quesitum. Modo quod ventum est ad hunc articulum scriptis: cum filio meo diuisi ipsas res: dimidia donauit fratribus suis: et dimidia ecclesie pauperi in loco eodem constituit. Diaconus? seuerus sub qua dei disciplina et flagello sit notis: lumen tamen non perdidit mentis. Una domus hic emerat: propter matrem et sororem suas: quas de sua patria hic desiderabat adducere. Emerat autem non de sua pecunia: quam non habebat: sed ex collatione religiosorum virorum: quorum etiam mihi querenti nota indicauit. De ipsa non possum dicere quod fecerit: aut quid disponat: nisi quod ipse totum in mea posuit voluntate: ut quicquid ipse vellet: hoc idem fieret. Sed hanc quasdam causas cum matre sua: quarum me iudice posuit: ut cum ille fuerint terminare: fiat de ipsa domo quod ego voluero. Quid autem vellem potero deo regere: nisi quod iusticia iubet: et pietas postulat? Habet etiam in patria sua aliquos agellos: quos disponit sic distribuere: ut etiam illi in ipsa loca posite pauperi largiat ecclesie. Diaconus? hipponensis homo pauper est: quid aliquid conferat non habet: tamen de laboribus suis antequam esset clericus emerat aliquos seruulos: hodie illos in conspectu nostro manumissurus est epistulis gestis. Diaconus? acclius ante vestros oculos versatus? opera eius lucet coram oculis vestris. De ope eius? et expensa pecunie memoriam sancti martyris habemus. De pecunia sua emit etiam possessionem ex consilio meo: nam ipsam pecuniam voluit per manus meas erogare: sicut mihi placeret. Ego si pecunie audis essem: aut necessitates ipsas meas quas pro pauperibus habeo in hac causa curare: pecuniam acciperem. Quare dicit aliquis. Possessio illa quod ab illo empti et ecclesie donata: adhuc nihil prostat ecclesie. Minus habebat ad precium: et quod mutatus fuerat: hodie et fructibus redditus. Non sum sceleratus: quod mihi de illa possessione pro fructibus accedere? Nunquam pro mitto mihi tot annos esse victurum: donec suum precium illa persoluat? Sed ergo vir diuipibus redditus: de primo habere totum: si accipere voluissim. Non feci: aliud attendi. Fateor enim vobis? ipsi: suspecta mihi adhuc est? etas fuit: et verebar ne forte ut sunt homines matris eius displiceret: et diceret inducitur a me fuisse adolescentem: ut bona eius? paternam consumere et eum egentem relinqueret. Ideo volui etiam pecuniam in illa possessione seruare: ut si aliquid (quod de? auertat) aliter quam volumus euenisset: redderet villam: ne culparetur episcopi fama. Scio enim quod vobis sit necessaria fama mea: nam mihi sufficit conscientia mea. Emit etiam spaciū ab ista postera ecclesiarum vobis: et sua pecunia edificauit domum. Et hoc nostis. Ante paucos dies paucos sermones de hac re habere vobiscum: eam donauit ecclesie. Expectauit enim ut ea perficeret: et perfectam donaret. Fabricandi autem domum necessitas illi nulla erat: nisi quod cogitauit matrem suam hic esse venturam. Si autem venisset in re filij habitaret: modo si venerit opere filij sui habitabit. Testimonium ei perhibeo: pauper remansit sed in charitatis possessione permansit. Aliqui seruuli eius reliqui fuerant tam quidem in monasterio viuere: quos tamen gestis ecclesiasticis manumissurus est hodie. Nemo ergo dicat: diues est: nemo existimet: nemo male loquatur: nemo se ipsum et animam suam suis dentibus laniet. Pecunia nulla habet seruata: vrinam quam debet restituat. Ceteri. i. subdiacones pauperes sunt deo: propter misericordiam dei expectant. Unde ipsi faciunt non habent? et nullas habentes facultates finierunt mundi cupiditates. Quia nobiscum in societate communi: et nemo eos distiguit ab eis qui aliquid attulerunt. Charitatis unitas preponenda est terrene comodo hereditatis. Restant presbyteri. Sic enim ad eos gradati ascendere volui. Lito dixerit: pauperes dei sunt. Nihil ad domum societatis nostre attulerunt: nisi ipsas quas nihil charius est charitate. Verumtamen quoniam scio natos fuisse rumores de diuitijs ipsorum: non a me ad aliquid compellendi: sed vobiscum meo sermone purgandi sunt. Vobis dico quod forte nescitis: nam vestrum plurimum scit presbyter leprosum quousque seculi natalibus clarum? et apud suos honestissimum locum natum: tamen deo seruientem cunctis que habebat relictis in opem susceptum. Non quod nihil habuit: sed quod iam fecerat quod lectio ista persuadet. Hic non fecit: sed non scimus ubi fecit. Unitas christi et ecclesie una est. Vbi quis fecit bonum opus et pertinet ad nos? ubi sibi cogaudemus? Non possumus est

Contramam. ca. j.

D

E

Ad fratres in heremo.

Sermo. liiij.

Fo. xxvj.

vnus vbi nōstis: ibi monasterij suis cōstituit: qz et ipsi deo
seruūt. Ille boz? ad ecclesiā nō p̄tinet nec ad ipsū. Et ad
quē dixerit aliqz: Ad illud qd ibi est monasteriū. Sed verū
est qz vsqz ad hoc tps curā p̄o illis ita gerebat: vt sūp̄tulos
quibz fustentant apud se hēret: eis ipse vt videbat impēderet
Sed ne ppter hoc daret locus hoibus suspitōes suas rodē
tibz: vt nō implētibz: h placuit mibi et ipsi: vt sic se
illi trāsfigant: quasi iste tā de seculo exierit. Nūquid enī cum
obierit ipse illis dispēsaturus est aliqd? Delit? est vt videat
illos ibi bñ cōuerfantes: et regēte deo in disciplina xpi sic vi
uentes: vt de illis nūmodo gaudeat: nō eozū necessitatibz oc
cupetur. Pecuniā nō habet: quā suā dicere possit. Nā abebat
renodochiū edificādū: qm̄ videris edificatū. Ego illi in
iunxi: ego iussī. Obēperauit mibi libētissime: et sicut videt
operat? est: quō etiā meo iussu basilicā ad octo martyres fa
bicauit: de his qz per uos de? donauit. Lepit enī de pecunia
que data erat eccle. ppter renodochiū: cū cepisset edifica
re: vt sunt religiosi desiderantes opera sua in celo scribi: ad
iuuētū p̄uot qzqz voluit et fabricauit. Opus ante oculos ha
bemus. Omnis hō qd facit sit: videt de pecunia: qz nō habe
bat mibi credat: dentē compescat: nō frangāt. E merat de ip
sa pecunia renodochiū quādā domū in cararia: quā sibi eri
stimabat ppter lapides p̄futura: sed lapides ei? domus: fa
bace necessarij nō fuerunt: qm̄ aliunde p̄uisti sunt. Domus qz
ipsa sic remāsit: p̄fionez p̄stas sed eccle. nō p̄sbytero. Nemo
ampli? dicat. In domū p̄sbyteri: ante domū p̄sbyteri: ad
domū p̄sbyteri. Ecce vbi est domus p̄sbyteri: vbi est do
mus mea: ibi ē dom? p̄sbyteri: alibi nō habet domū nisi vbi
cūqz hō deit. Quid ampli? querit? nisi qz me illud memini
etiā p̄misse: vt ad vos p̄ferre quid egissem iter duos: fratrē
videlicet: sororē: filios ianuarij p̄sbyteri: qz ora iter illos
fuerat cōtrouersia pecuniaria. Sed tñ qz sicut inter fratres
saluādos p̄p̄tia charitate p̄miserā audire: vt iter illos quic
quid esset iudicādū finire parauerā me iudicē: sed anteqz iu
dicare: ipsi qd iudicaturus erā finierūt. Non iueni vñ iudi
carē: sed vñ letarer. Acq̄uerūt oīno p̄corditer volūtatē mee
et cōsilio meo: vt pares essent in pecunia quā reliquit p̄ eoz
eccle. renūciāte. Ip̄ost sermonez meū locuturi sunt hoies: s3
et qz libet hoies loquant qualicūqz aura flante: p̄ducat inde
aliqd ad aures meas. Et si fuerit tale vt sit iterū necesse vos
purgare: respōdebo detractoribz: respōdebo maledictis: re
spōdebo incredulis nō vobis credentibus p̄sbyteris suis: re
spōdebo vt potero qd dñs dederit. Interim mō nō est neces
se: qz nihil forte dicitur sunt. Qui nos amāt libere gaudebūt
qui nos oderūt tacite dolebūt. Tñ si linguas exerceuerit: au
dient deo p̄p̄tio vobiscū respōsionē meā non litē meā. Non
enī hoiem nō iaturus sum et dicitur? ille hō dicit: iste sic detra
xit: cū fortasse etiā ad me falsā qz hoc pōt fieri p̄ferant. Ele
rūt amē quecūqz plata fuerint si oportune videbit: loquar in
de charitatē vestre. Ante oculos vros volo sit vita v̄ra. Scio
qz querētēs licentiā male faciēdi: querūt sibi exēpla male vi
uentiū et multos infamāt vt socios iuuenisse videāt. Ideo
qd nostrū est fecim? plus qd faciam? nō habem? Ante ocu
los vestros sumus. Nulli? aliqd desideramus: nisi bona opa
vestra. Et vos exhortor: fratres mei: si aliqd vultis clericis
dare sciatis qz nō debetis qsi vitia eoz fouere p̄tra me. Qd
offerte qd vultis: offerte de voluntate v̄ra. Qd cōmune erit
distribuet vni cuiqz sicut cuiqz opus erit. Bazophilaciū atē
dite et oēs bñ habebimus: valde me delectat si ipsum fuerit
p̄sepenostrū: vt nos sim? iumēta dei: vos ager dei. Nemo
det byrrhū vel lineā tunica seu aliqd nisi in cōe: de cō acci
piat mibi ipsi: cū sciam cōe me hēre velle quicqd habeo. Mo
lotalia offerat sanctitas v̄ra: qbus qsi ego sol? decenti? vtat.
Offera mibi: verbigrā: byrrhū p̄ciosus: forte decet ep̄m: qz
uis nō deceat augustini: id est hoiem pauperē: de paupibz
natū. Modo dicitur sunt hoies: qz inueni p̄ciosas vestes: qz
nō potuissim hēre vñ in domo p̄ris mei vel in illa seculari p̄o
fessione mea. Nō decet. Talez debeo hēre qualē possum si nō
habuerit fratri meo dare. Quales pōt hēre p̄sbyter: qlem pōt
hēre decet diaconus et subdiacon? talē volo accipere: qz in
cōmune accipio. Si qz meliorē dederit v̄do: qd et facere so
leo: vt qn nō pōt vestis esse cōis: p̄ciū vestis sit cōe. V̄do et
erogo paupibz. Si hoc ei delectat: vt ego habēā talē det vñ
nō erubescā. Fateor enim vobis de p̄ciosā veste erubescō: qz

nō decet hāc professionē hanc admonitionē: hec mēbra hos
canos. Et iā illud dico. Si forte in n̄ra societate eger est ali
quis vel post egreditur vñ necesse sit eū ante hōz p̄adij re
ficere: nō phibeo religiosos vñ religiosos mittere eis qd eis
videat vt mittat. P̄adij tñ et cenā extra nemo habebit. Ec
ce dico: audistis. Qui hēre voluerit p̄p̄tiū et de p̄p̄tio viuere
et cōtra ista p̄cepta n̄ra facere: parū est vt dicā: nō me cū ma
nebit: sed nec clericus erit. Dixerā enī et scio me dixisse: qz si
nolēt suscipere socialem vitā meā: nō illis tollerē clericatū:
sed seozum manerēt et seozū viuērēt: quō noscent deo viue
rent. Et tñ ante oculos posui: qm̄ mali sita p̄posito cadere.
Malui enī hēre cecos vel claudos: qz plāgere mortuos. Qui
enī hypocrita est: mortuus est. Quō ergo quicūqz voluisset
extra manere et de suo viuere: non tollerē ei clericatū: ita mō
qz placuit illis deo p̄p̄tio socialis hec vita: quicūqz cū hypo
crisi vixerit: quicūqz inuenit fuerit hīs prop̄tiū: nō illi p̄mit
tovi idē faciāt testamentū: sed delebo eū de tabula clericoz.
Interpeller cōtra me mille cōcilia: nauget cōtra me quo vo
luerit: sit certe vbi poterit: adiunabit me de? vt vbi ego ep̄s
sum illic clericus esse nō possit. Audistis audierūt. Sed spe
ro in deū nostrū misericordiā ei? qz sicut dispositionē meā
istā hilariter acceperūt: sic eā pure fideliter qseruabūt. Di
xi aliqd suū non hēre p̄sbyteros cohabitatores meos: iter qz
est et p̄sbyter barnabas. Sed de illo audiui qdaz fuisse iacta
ta ante oia: qz emit villā a dilector honozabili filio meo cleu
fino. Hoc falsum est. Monasterio donauit ille non vendidit.
Ego sum testis. Quid ampli? gratis ignoro. Ego sū testis:
donauit illenō vendidit. Sed vñ nō credit donare potuisse:
credit? est v̄didisse. Beat? hō qui tā bonū opus fecit vt nō
credere. Tñ vñ mō credite: et detractores audire libet de
finire. Iā dixi: ego sum testis. Dicitū est de illo qz āno p̄posito
re sue p̄idustria debita fecerit: vt dū ego volo reddi debita:
dare illi licentiā p̄scēdi fundū victoriansem: tanqz dicitur
mibi vt reddā debita mea: da mibi in decē annos fundū vi
ctoriansem. Et hō falsus est. Si fuit rumor vñ nascere fecit
debita reddēda. Nobis reddita sūt p̄tim vñ potuerūt. Re
māsit aliqd qd nō debebat etiā monasterio illi qd p̄ ipm de?
instituit. Lū ergo remāssit: cepim? q̄rere vnde debitū red
derem? Ad cōductionē ipsi? fundi nullus accessit nisi qd ra
ginta solidos offerēs pensionē. Sed vidim? funduz ampli?
posse dare: vt celerit? debitū redderet: et cōmisi fidei ei? vt de
ipsa cōductionē lucra nō requirēt fratres: s3 quicqd daret fun
dus de ipsis fructibz ip̄taret ad debitū. Q̄de agif. Para
tus est p̄sbyter vt aliū cōstituit qd de fructibz fratribz reddat.
Et numero vñ sit aliqz: cui hec cōmittā: ex numero ip̄oz
qui ad nos talia p̄tulerūt. Sūt enī in vobis hoies religiosi:
qui cū rumorē falso rephēsum esse voluerūt et tñ crediderūt
factū. Et ipsi s3 aliqz veniat ad nos: suscipiat possessionē:
oēs fruct? p̄cijs suis fideliter v̄dat: vt reddi possit facilis
qd debet et hodie recedat ide cura p̄sbyteri. Locus etiā ipse
vbi monasteriū p̄stitutū est a memorato filio meo honozabi
li cleufino: ipsi p̄sbytero barnabe donat? est ante qz ordiare
p̄sbyter: i ipso loco monasteriū instituit. Sed tñ qz noie ip
sius donat? erat locus: mutauit instrumēta vt noie monaste
rij videat. De fundo victorianse: ego rogo: ego hortor: ego
peto: vt si qz religiosus est: fide agat: et exhibeat eccle istaz
operā: vt cito debitū reddā. Qd si nemo de laicis fuerit inue
tus: ego p̄pono aliū: iste illuc nō accedet. Quid vult? ampli?
Nemo laceret seruos dei: qz nō expedit lacerāri. Seruus
dei quidē merces falsis detractōibz? creuit: sed creuit pe
na etiā detrahēb? Nō sine cā dictū est. Gaudete et exulta
te qm̄ detrahūt de vobis: dicētes falsā: qz merces vestra ma
gna est in celis. Nolum? cū detrimento v̄ro magnā hēre mer
cedē. Minus ibi habeam? et tñ vobiscū ibi regnem? Amē.

De tenenda obedientia et euitanda superbia.

Sermo. liiij.

Mhil sic deo placet quē admoduz obedientia. Chā
maledict? fuit: et post multa secula manet qd dicit.
Seme chanaā et nō iuda: qz patri nō est obsecr?.
Ceter? sem qd est obsecr? p̄ris b̄ndictionē habuit
in oia secula. Hoc itaqz dico: nō est filioz iudicare de patri
bus. Nemo vadit ad magistrū: vt doceat didascalū suū. Ne
nisi ad me vt doceret te fias. Si tibi scripsero et dixerō tibi,
A
Gen. ix.
Dan. xij.

Sancti Augustini.

Luce. x.

Scribe quod ego scribo: utique imitari debes quem elegisti magistru: ab aliq doctus es et vadis ad peritiorē magistru. Doctori quare dico: ut obediētiā exhibeam? in patres nostros. Qui patribus non obsequit: deo non obsequit. Dicit enim dñs. Qui vos spernit: me spernit. Qui ergo contēnit aplos: contēnit xpm. Qui contēnit patrē: contēnit xpm q in patribus est. Hoc dico qz hec in vobis summa et sola est virtus obediētie. Si ieiunaueris diebus et noctibus: orationēq feceris: si in facco et cinere fueris: si aliud nihil feceris nisi qd cūqz preceptū est in lege: tibi visus fueris quasi sapiēs: et obediēs patri nō fueris: oēs virtutes pdidisti. Una obediētia plus q oēs virtutes alie valet. Ieiunū vel cōtinētia si diligēter antēderis supbiā tibi facit. Supbia autē est inimica deo: et nihil sic odiōbz deus sicut supbiā. Quicūqz nō obedit: nō facit de sanctitate: sed de supbia. Ideo enī nō obedit: q meliorē se credit illo cui nō obedit. Simpliciter dico vobis: oia peccata odiōbz deus: mēdaciū: periuriū: furtū: latrocinū: adulteriū: fornicatiōē: in qbus si qd deprehēsus fuerit: nō pōt oculos leuare: sic habemus etiā execrabiles. Si quis supbus est multo peius pētm facit q adulteriū: tñ loqmur cum eo. Qui fornicator est pōt aliqñ dicere. Dicit me caro mea: supauit me adolefētia. Nō dico q tibi hoc facere liceat aut q se excusare debeat: siquidē et hoc odiōbz deus: sed in comparatione mali dico. Quicūqz aliq pētm fecerit: xbi grā: si furtū fecerit: se excusare pōt. Dicit enī. Ideo furtū feci: qz algebam vlt qz fame moriebar: vel qz egrotabā. Supbus quid dicere pōt? Ideo supbia matius malū est: qz excusatiōē nō habet. Cetera vitia eis nocēt q ea cōmittit: sed supbia plus oibus nocet. Hec ergo dico ne cogitetis pētm nō esse supbiā. Nā quid dicit aplos. Ne qd incidat i iudiciū diaboli. Quidemus ergo fratres qm quicūqz inflat in iudiciū diaboli incidit. Hoc est ergo fm qd dictū est. Deus supbis resistit: humilibus autē dat gratiā. Ut oia igit peccata fugiamus: maxime autē supbiā: dico vobis de supbo qz semp sibi sapiēs videtur. Si qd enī de fratribus consiliū dederit ei: et dixerit. Frater nō debes sic agere: nō eum dignat audire: qz se magis sapientē putat q illū qui dat cōsiliū. Et qd dicit in corde suo? Ego mihi sapiēs sum: ego nō habeo querere cōsiliū: nec tu sapiēs es me. Licet nō dicat: tñ et eo q contēnit cōsiliū fratris: in corde hoc loquit. Ergo hō dico q supbiā bz: sine causa bz alias virtutes: imo eas nō habet sed videt bfe. Qui enī hoc bz qd deo cōtrariū est: quōd pōt bfe aliud qd deo amicum sit? Supbia i monasterio fit. Si ieiunamus erigimur: et si orationē facimus p peccatis: in supbia erigimur. Aliq ieiunat p peccatis suis: et pro pccis suis pñiam agēs: in supbia extollit. Ideo ieiunas: o oras: o pccas: multū ei meli⁹ erat si vxorē duxisset. Ego simpliciter dico: et libera fronte hō dico: qz quicūqz supbus est: meli⁹ esset ei (et hoc ad cōparatiōē mali dico) vt oia alia vitia haberet et ex malis suis inclinaret ad penitentiā: et nō oēs despiceret. Si autē post pccā ageret penitentiā: vt qz dei misericordiam cōsequi mereretur. Qui autē supbus est: omniū maloz habet principiu: et nō agit penitentiā quasi iustus sit. Supbus nō agit pñiam p malis: et gloriā quasi p bono. Propterea supbia cōtraria est deo: qz deo nō subijcit. Hoc quare dixerim: et vos ipsi intelligitis: et aliorū ruine nra debet esse exēpla. Propterea venimus ad monasteriū: libertatē seculi pdidimus: vt seruitutē xpi accipiamus. Deinde ista de fratribus loquor qui solēt sedere longius a monasterijs. Nō eis debz nasci supbia de exēplo. In cenobio vixisti: placuit tibi vt maneres in decimo miliario: nō debes synagum sanctorū fratru cōtinēre. Nō te ideo viliorē putes si ad fratres veneris in ciuitatē. Si necessitatē haberes ire et videre mulieres vltre in plateas: recte nō ired: s; si ad synagim sanctorū nō vadis: qre hoc facis? Vos q manetis in deserto: cui libet vestrū dico: aut meliores fratribus estis q sunt i cenobijs: aut peiores. Si meliores: veni vt exēplum eis vitē tribuas: si autē deteriores: veni vt discas que nō scis. Supbia nascit qñ aliquis dicat se secretū erigif. Hoc p pte rea loquor: pntē sancto fratre q hoc ope facit qd ego loquor vt hāc sanctitatē ope facere studeat. Deniq mlti sancti patres q veri patres sunt: qui regūt aīas sanctorū qñ aliquos viderint iuniores ire ad desertā: et ad cenobiū nō venire et in

i. Tim. iij.

Jaco. iij.

B

L

B

Sermo. lx.

supbia esse: vadūt et vim eis faciunt et adducūt eos: nō vt noceant: sed vt tollat eis supbiā. Hoc pte rea dico viliū q manent in secretis: et veniunt ad cenobiū et fratres visitant: ab his q sunt i cenobijs nō arguāt: quasi ipatientes sed quasi humiles. Nemo dicat de vobis. Ecce ille q in heremo sedet quia nō patitur venit. Propterea venit vt edificet: nō destruat et vt superbiā perdat. Videte qñs vite sit: venit de deserto: et tñ gloriā nō bz eorū qui in deserto sunt. Deus itaqz oēs oia que locutus sumus: oñib⁹ sanctorū nos quoqz implere faciat. Nihil est enī grāde dicere sed facere. Sed qd ego facere nō possum ideo loquor vt qui pōt facere faciat. Qui habet aures audiēdi audiat in xpo iesu dño nostro: cui est honor virtus et potestas in secula seculorum. Amen.

De obitu valentini epi carthaginiensis. In quo hoīs sapiētiā in tribus: triplicēq statum ecclie: statuqz distinctionē cōmēdat et cetera. Ser. lx.

Über sapiētie fratres charissimi multis modis cōmēdat hoīs sapiētiā. Primo qz hominē a periculo liberat: scdo quia cōseruat liberatū: tertio qz coronat cōseruatū. Quomodo autē liberat: exemplum patet de noe: quē cum aq deleter terrā: liberauit in arca. Quō autē cōseruat: patet de iacob: quō duxit eum dñs per vias rectas: et ostēdit illi domitiū regnū dei. Qui euigilans ait. Vere hic est domus dei et porta celi. De gloria dei vero q coronat subdit. Redder deus mercedē sanctis suis laborum suoz: et deducet eos in via mirabili. Isti enī sunt tres status ecclie. Stat⁹ videlicet penitētie: iusticie et glorie. In primo liberat: in secūdo cōseruat: in tertio coronat dñs. In primo afficiamur: in secūdo reficimur: in tertio opificimur. In primo est labor et dolor: in scdo sapor et decore: in tertio gloria et honor. Uerū tamē qz de his statib⁹ frequētius fratrib⁹ nostris canonicis frequēs fuit lectior exhortatiō: et in mēsa quotidianā disputatiō: fortasse in corde dicetis. Tedium est tñ de hoc nobis audire: qz etiam obsequiū oportet vt nos deceat reuerēdo valēntino epi exhibere. Sed nō piget vos fratres me supponere: qd si tediū vobis esset ad fratres meos cōfugiam: qui me audire tota mēte et toto affectu desiderant. Nā verbum notum et antiquū: nouū aliquādo fieri pōt. Libus etiā diu masticatus citi⁹ digerit. Uerū ergo fratres distinctiō triū statū clari⁹ elucescat: conat⁹ eis accōmodemus in hūc modum. In statu penitētie cecū reducit dñs per vias duras: et promittit illi regnū dei patris sui. In statu iusticie iustū deducit dñs per vias rectas: et ostēdit illi regnū dei. In statu glorie iustū et sanctū educit dñs in via mirabili: et introducit eū in regnū dei. Ecce fratres quōd reducit cecus de inuito ad viā: de exilio ad patriā: de māsione ad mansiōē: de virtute ad virtutē: de corpis carcere ad eternā gloriā. Ecce quōd reducitur cecus ne sit sine xpo: deducit iustus vt sit xps cū eo: educit sanct⁹: vt ipse sit cū xpo. O fratres mei: ecce quōd esse sine xpo miser est: xpm secum esse iustū est: esse cū xpo beatū est. Non enī existimādū est idē esse: secū esse xpm: esse cum xpo. Aplos enī habebat secū xpm dñs dicebat. Non ego solus sum: sed grā dei mecū est. Non dñz erat cū xpo dum dissolui cupiebat et esse cū christo. Larro secū habebat xpm: cui promittebat xps. Hodie mecū eris in paradiso. Reducit itaqz cecus p vias duras. Sane durū est relinquere p̄suetā: durū aggredi incōsuetā: sed durissimū est in fornace decoqui continua: in q necesse ē vt decoquat taliter vt velut carnes possit amputari: et velut virga ad oēm modū reuolui. Iste sunt vie peccatozib⁹ dure sup oia dura: amare super oia amara: odio se vt mors. Que sunt iste vie fratres: nisi relinqre que mundi sunt? Qd durū est. Qd mortale videt. Qd amarū relinqre que mūdi sunt. Sed qz dura: qz amara: qz penosa: ideo centum plum accipies: et vitā eternā possidebis. Etiam milites surgite iam: qz diu dormistis: armate vos p̄titione cordis: cōfessio: ne oris: afflictione carnis: qz ecce veniet saluator: et nō tardabit. Ecce iā in aīa est: ecce iā te vocat: ecce te venire cōpelit. Sed dices o miser. In p̄titione ē dolor: in cōfessione rubor: in afflictione labor: qd ergo facis? Etiam milites xpi: cuius celoz iam denūciaris ab illo q sup te est: ipse q laborē et dolorem cōsiderat. Uerū tamē qd duriora: tāto viliora tibi erūt. Uerū tamē certa valēter dū potes: qm repōsita est tibi corona iusticie: quā reddet tibi dñs i illa die iust⁹ iudex. Postqz

Luce. viij

Se. viij.

Se. xxvij

Sap. x.

B

Sap. x.

i. Cor. xv.

Phil. i.

Lu. xxiij.

Mat. xij.

Deb. x.

Ps. ix.

ij. Tim.

iii.

Ad fratres in heremo.

Sermo. lvi.

Fo. xxv.

Cautē cecus factus est vidēs: implus iustus: tūc deduxit dñs per vias rectas: cantare poterim? fratres. Sunt enī fratres: (ut scholares nostri vacui non recedant) tres species rectitudinis. Aliud est enī regi: aliud corrigi. Hāc propheta dicebat. Dñs regit me: nihil mihi deerit. Et iterum. Dirige in cōspectu tuo viam meā. Et iterū. In quo corrigis adolescentior vias suas. Et iterū. Mane (inquit) elatas erigit mihi aurē. Res enī fratres inaiata: pprie dicat regi: vt curus et nauis. Res sensata pter rationē dirigatur: vt equus et mulus: quibus nō est intellectus. Res rationalis corrigitur: scilicet corde regit: vt hō. Iustus vero erigitur vt sapiat: quē sursum sunt et querat. Sic enī volebat hieremias dñi dicebat. State in vijs vestris et cōsiderate quē sit vita eterna. Daniel ad maiestatis visionē prostratus audiuit ab angelo. Sta sup pedes tuos. Qd tñ si nō credis pphete: crede poete scholarius puer: cui de os sublime dedit: celūq; videre iussit: a quo dñi queret tyrānus et diceret. Quare te de fecit? Rēspōdit vt cōtēpler celū et celozū numina. Factus est enī homo in terra: nō ad terrā: sed ad celū: et factus est de terra nō propter terrā sed ppter celū. Quis fideliū plus dicitis fratres: aut pphatiori argumēto: nescio. Hūq; etiā aīal mutum et brutū nouit argumētū egritudinis sue: Hūq; leo in firmās: aīal qd symia dicit querit: qua deuorata moy cōuas lescit: Hūq; etiā symia egrorās querit sanguinē canis: vt sus formicas: leopard? capreas: vtius serpentes ferculū: Hō vero attrit? in physica hec oīa ignorare videt. Unumq; enī felicitatē affectat: sed si hō affectat: opere tñ affectare nō videt. Quere ergo o homo celum ad qd factus es. Hōi q; re philosophi: quoniam ad philosophiā factus nō es: nec expedit tibi scire qd sunt super terrā: sed tñ qd sursum sunt. Sta igit sup pedes tuos: sta in vijs tuis naturalib?: ad quas factus es: di rigere eas si necesse est in dādo et dimittēdo. Date et dabis vobis. Et tūc dñs tibi dicit. Amice ascēde superi?: intra i gaudium dñi tui. Sed dicit qd? Quō equaliter egredietur spiritus de corpore? Hūquid salomō hoc ignorare videt: dum se dixit penit? ignorare viā aquile in celo? Quō ergo deū videt: quō angelum: quō seipsum: quomodo spiritū alium bonū vel malum? Sup hoc hodie ille magnificus philosophus admiratur: Hā in libris de aīalibus: quinq; sensus corpis cōmunes essent nobis ad vsum cū brutis posuit: nō ad oblectamētū. Hō in oībus delectat: pecus vero tantū in duobus delectat: scilicet in gustu et tactu: in alijs vero mouet quādoq; et exartatur sed nō delectat. Unde ergo est qd spiritus egressus a corpore duos quos habet cōmunes cū bestis: penitus amittit. Hō enī gustu vltactu vti vel oblectat: sed alios tres ad vsum retinet et oblectamentuz. Mirabile tamē videtur ei: scilicet qd spiritus sine corpore? corpus vtiat. Quod tamē philosophus si forte plane nō intellexit: verū est tamē et oīno vez et irrefragabile: qd spiritus liber videt deū: delectatur in deū: ne semp sibi dicatur. O aīa vbi est de? tuus? Audiet etiā angelos cantātes et iubilātes. Videt etiā et audiet. Et stō sup quinq; ciuitates: id est beatitudines: et sic vnicuiq; fm opera sua. Et si diceat a nobis. Dñe quid facies: quādo hec oīa meruimus a te largiri? Porro respōdebit ille magnus paterfamilias velut alexāder militi petenti munus: cui ciuitatē dedisse fertur. Si tu tamē non es dignus tāta re: ego tamē sum dignus et potēs tanta donare. Angeli fratres mirabunt non modicū de operib? dei in coniunctione aīe et carnis in homine: in coniunctione hoīs et verbi in xpo: in coniunctione hominis et dei in celo. Hā dicturus est dñs. Pater volo vt sint vni nobiscū: sicut ego et tu vni sumus. De prima admirant: vbi vni vni iungit: de secūda plus: vbi vni duobus iungit: sed de tertia plurimū: vbi vni trib? in trinitate iungit. Hec autē generaliter exposita: spiritualiter tñ ad cōmemorationē huius sancti episcopi valētini trahi possunt. Qui dñs esset cathecumenus annoz. xix. ad baptisimū peruenit: et sic reduxit eum dñs per vias rectas: postmodū deduxit eū episcopum per vias duras penitētie: postmodū eduxit eū per viam admiratiōis et glorie. Sic qd post eū curram fratres: vt pprehēdam? brauiū eterne vocatiōis i die illa cū venerit iustus fili? dei: qd cū patre et spū sancto viuūt et regnat in scāsa scōp. Amē.

CDe cōmendatione diuinarū scripturaz cum exhortatione vt diligētē legantur. Sermo. lvi.

Hopitio xpo fratres charissimi ita lectionē diuinam audio et sitiēti corde accipias vt vobis spiritale gaudiū de vestra fidelissima obedientia faciatis. Sed si vultis vt vobis scripture sancte dulcescant: et fm qd oportet diuina vobis pcepta pficiant: subtrahite vos aliqbus hoīs ab occupationib? mūdi: in quib? etiā in domib? vestris diuina eloquia relegētes: ad integrū vos dei misericordie cōsecratis: vt i vobis illud feliciter impleatur: qd de beato viro scriptū est. Quia in lege dñi meditabitur die ac nocte. Et illud. Beati qui scrutantur testimonia eius: in toto corde exquirunt eū. Et illud. In toto corde meo abscondi eloquia tua vt nō peccet tibi. Sicut enī (vt ipsi audistis) ille q in corde suo abscondit eloquia dei nō peccat: ita ille qui nō abscondit peccare nō cessat. Si enim negociatoribus nō sufficit tantū de vna tantū merce lucra cōquirere: sed plures merces comparāt: et quib? substantias suas augent: et agricole diuersa genera seminū conant serere: vñ sufficiēt sibi et suis cibū valeant preparare: qtomagis in spiritualib? lucris non vobis dñs sufficere q in ecclesia lectiones diuinas audiat: sed in domib? et in ciuitatib? vestris: et qñ dies breues sunt etiā aliqub? hoīs in noctibus lectioni diuine debetis insistere: vt in thoro cordis vestri spiritale possitis triticum cōparare: et in thesauris animarū vestrarū scripturaz margaritas recōdere: vt cū in die iudicii ante tribunal eterni iudicis veneritis: sicut dicit apostolus: vestiri et nō nudi inueniamini. Et illud fratres charissimi diligētē attendite: qd scripture diuine quasi littere de patria nostra transmissę sunt. Patria enim nostra paradysus est: patescēt nostris sunt patriarche et pphete et apostoli et martyres: ciues enī sunt angeli: rex autē noster est xps. Quādo enī peccauit adā tunc in ipso velut in exilium huius mundi: pecti sumus: sed q rex noster plus q cogitari vel dici pōt pius et misericors est: scripturas diuinas ad nos inuitatorias per patriarchas et prophetas dignatus est mittere: quib? nos ad eternā patriā inuitaret. Et cū scripturas eius rebeli spiritui fragilitas humana cōtēneret: dignatus est per seipsum descendere: et nos de tyrannide et de superbia diaboli liberare: et ad verā humilitatē exemplo nos sue māfuerudinis prouocare. De potestate etiā antiqui serpentis per passionis iniuriā liberare: ad inferna descendere: et antiquos sanctos qui originali peccato obnoxij tenebant eripere: in altuz ascendere: spiritum sanctū qui nos contra omnes insidias diaboli confortaret de celis mittere: etiam apostolos suos qui regnū dei p vniuersum mundū euangelizarent dirigere. Et licet nos nō solum supbos sed etiā impios: non solū originalibus sed etiam in actualibus peccatis obnoxios inuenisset: totū tamen nemine supplicatē dimisit: et non solū sicut mercedem multis cathenis vel compedib? oppressos ad exercēda laboriosa opera nostravit: sed magis pro ineffabili pietate vt cū illo regnemus clemētē ac misericorditer inuitauit. Cum hec ita sint fratres charissimi: quid de se cogitāt serui qui ita pre sumūt domini sui pcepta cōtēnere: vt nec ipsas inuitatorias litteras quibus ad regni beatitudinē eos inuitat dignetur relegere? Quomodo enī si aliquis nostrum ad procuratorē suū litteras dirigeret: et ille nō solum non impleat qd precipitur sed etiā ipsa iussoria relegere dedignaret: non indulgentiam sed penā: non libertatē accipere sed carcerē mereretur sustinere. Ita ille q diuinas scripturas de patria eterna transmissas dissimulat legere: timere debet ne forte penā eternā accipiat: sed etiam penā perpetuā non euadat. Hā tantū periculosum est nobis diuina pcepta non legere: vt ppheta lugubriter clamet. Ideo captiuus ductus est populus meus quia non habuit scientiam. Qui autē ignorat ignorabitur. Sine dubio qui deum per diuinā lectionē in hoc seculo dissimulat inquirere: et deus illum in eterna beatitudine dedignabitur agnoscere. Et timor nobis debet esse: ne clausis ianuis cum stultis virginibus foris exclusi mereamur audire. Nescio vos: nō noui vos: Discite a me operari iniquitatē. Quid est nescio vos: nō noui vos? Quomodo eos nescit quos in ignem mittit? Ideo vtrumq; quia sicut iam dictum est: qui eum in hoc seculo legendo noluit intelligere: in die iudicii illos deus dedignabitur agnoscere. Et illud in Salomone quod scriptū est: non negligēt: sed eū grandī sollicitudine ac timore debemus audire. Qui ob-

Sancti Augustini.

Sermo. lviij.

Proverb. turat (inquit) aurem suam audiat leges: oratio eius erit ex-
 cecrabilis. Debet primus ipse audire deum qui vult exaudi-
 ri a deo. Nam quia fronte vult ut deus eum exaudiat: quæ in-
 tantus despiciat: ut eius precepta legere dissimulet: Et illud
 quale est fratres mei quod nonnulli christiani: et quod peius est
 aliquotiens etiam clerici quando iter acturi sunt: panem et
 vinum et oleum et diuersas sibi impensas ordinant prepa-
 rari. Et cum tanta vniuersis in terreno itinere preparat: unde
 viuat caro sua: quare tantum libellum legere non curat: unde
 hic et in eternum reficiatur anima sua? Cum ergo du-
 os quisque homines habeat: vnum interiozem ad imaginem
 dei factum: et alium exteriorē de limo terre formatum: cur
 tantam sollicitudinem pro corpore: quod in sepulchro a ver-
 mibus deuorandum est habere videmur: interiozem vero
 hominem qui ad imaginem dei factus est: tanquam vile man-
 cipium sine pabulo verbi dei fame et siti cruciare permitti-
 mus? Intantum enim prauus deum negligit: ut in se ima-
 ginem ipsius despiciat et contemnat. Nec ergo fratres cha-
 rissimi sapienter et vtiliter cogitantes quantum possumus:
 oculos fabulis et detractionibus ac scurrilitatibus cunctis
 finem studeamus imponere: et totis viribus de impedimen-
 tis mundi istius fugiendo: aliquas horas querere: in quibus
 pro salute anime nostre orationi vel lectioni possumus insi-
 stere: ut in nobis impleatur quod scriptum est. Qui docti fue-
 rint fulgebunt sicut stelle in perpetuas eternitates. Quod ip-
 se prestare dignetur. Qui cum patre et spiritu sancto viuit et
 regnat deus in secula seculorum. Amen.

Das. xij.

De diligenti instructione fratrum qualiter in
 hac vita debeant agere: ut cum hinc migrauerint
 et caro in sepulchro deuorari ceperit: anima cum
 sanctis omnibus letetur in celis. interserit etiam
 de fulgore ac claritate corporum saluatorum in
 paradiso.

Sermo. lviij.

In hac vita positi fratres ita agite: ut cum hinc mi-
 graueritis: et caro vestra ceperit deuorari in sepul-
 chro: anima ornata bonis operibus cum sanctis
 omnibus letetur in celis. Retrahat vos a malis
 operibus vel a peccatis interitus eorum quos premisitis.
 Attendite calamitates: considerate diuitum sepulchra vel eo-
 rum qui ante pauca tempora vobiscum erant quid sunt vel
 quid fuerint: vel quid eis diuitie vel cupiditates seculi pro-
 fuerint. Ecce nihil ex eis nisi soli cineres remanserunt. Qui
 si modo loqui possent hec vobis dicerent. Ut quid infelices
 tantum pro seculi vanitate discurritis? Ut quid vos crimi-
 nibus et vitiorum repletis? Considerate omnia vestra: et sic
 vobis horreat cupiditas: et munera vestra. Quod vos estis
 et nos fuimus: et quod sumus vos eritis. Itaque omnia fra-
 tres charissimi sollicite considerate: pensate: et hoc conside-
 rantes expauescite: diem mortis ante oculos semper ponite:
 ad emendationem quantum potestis festinate. Nolite ne-
 gligere quod nos pius deus peccantes sustineat: quia quanto diu-
 tius expectat ut emendatis: tanto grauius iudicabit si negle-
 xeritis. Si forte putatis quia finis mundi tardius veniat:
 vel suum consideret finem. Ecce dum libenter ac iocundis-
 sime moratur homo in mundo: multaque in longa tempora dis-
 sponit agenda: repente rapitur in morte: et ex improviso au-
 fertur a corpore. Sed ille est beatus qui semper illam habuit
 ante oculos: et festinauit in illa hora mortis paratus inueni-
 ri. Quod si vultis scire charissimi quod cum magno metu: ma-
 gnisque doloribus anima separatur a corpore: diligenter ad-
 uertite. Veniunt enim angeli assumere eam: ut perducant il-
 lam ante tribunal iudicis metuendi: et tunc illa memorans
 sua mala et peruersa que die nocturne gessit contremiscit: et
 quæ ea fugere: induciasque petere dicens. Date mihi vel vnius
 hore spacium. Tunc quasi loquens simul opera eius dicit.
 Tu nos egisti: opera tua sumus: non te deferemus: sed tecum
 semper erimus: tecumque pergemus ad iudicium. Hoc qui-
 dem peccatoris anima agit que cum horrendo timore sepa-
 rat a corpore: et pergit plena peccatis et ingenti confusio-
 ne. Iusti vero anima cum separatur a corpore: non timet nec

expauescit: sed magis cum magno gaudio egreditur: et cum
 exultatione pergit ad deum deducuntibus eam sanctis an-
 gelis. Illam horam fratres in modo timete: et non tunc timea-
 tis: illam precaute nunc ut tunc securi esse possitis. Memi-
 nite iugiter quod in mediola que coram diaboli ambulatis: et deo
 semper parati estote: ut quando domini preceptum fuerit mis-
 sum: liberi ab omni labe peccati ad requiem transire possi-
 tis. Non arbitremini vos in hoc mundo diu mansuros: quia
 nimirum peruenit ut post dominicum missum preceptum:
 nec vnius hore momentum concedatur in hac vita consiste-
 re. Caute igitur ne in exitu vestro tristitiam faciat: angelis
 et gaudium inimicis. Scitote vero quod cum anima a cor-
 pore euellitur: statim autem in paradiso pro meritis bonis col-
 locatur: aut certe pro peccatis in inferni tartara precipitatur.
 Eligite modo quod vultis: et hoc iam in vita disponite: aut
 perpetualiter gaudere cum sanctis: aut sine fine cruciari cum
 impijs. Itaque fratres saltem pene vos terreat: si premia non
 inuitant: et presens seculum si despiciere non valeatis: saltem
 cum iusticia possidete. Qui in adolecencia errauit: saltem iam
 in senectute respiciat: et mala que peccando commisit: pe-
 nitendo iam expurgat. Ecce paulatim deficit mundus: et cun-
 cta que videntur velociter tanquam vespertina umbra transcur-
 runt. Ecce quod olim pronuntiabatur: presenti tempore per-
 spicue iam cernitur. Subtrahuntur ut ipsi videtis omnia bo-
 na: et crescent quotidie mala. Nolite ergo fratres iam mun-
 dum diligere: quem tanta cernitis cum velocitate transire.
 Nolite in eius amore anchora cordis iam figere: quem sic
 ad finem conspiciatis declinare: presertim cum apostolus cla-
 met: quod amicitia huius mundi inimica sit deo. Si enim ipse
 mundus nos diligeret diligendus vtiq; non esset: quomagis
 nunc dum ipse nos odire probatur: quos tantis malis infec-
 tur: a nobis omnino spernendus atque fugiendus est. Vitam
 ergo eternam ex omnibus precordijs vestris amare: quam nun-
 quam in secula finiat. Illuc festinate ubi semper viuatis: et ubi
 iam mori nunquam timeatis. Si enim sic amatis istam vitam
 miseram fluidamque ubi cum tanto labore viuatis et ubi vi-
 cundo: fatigando: sudando: suspirando necessarius corpo-
 ris satisfactio: quomagis amanda felix beatitudo est ubi et-
 am implebit illud quod dominus in euangelio dicit. Erunt
 homines similes angelis. Et illud. Fulgebunt iusti sicut sol
 in regno patris mei. Qualis putatis tunc erit splendor ani-
 marum: quando solis habebit claritatem lux corporum? Ibi
 iam non erit vlla tristitia: nullus ibi labor: nullus dolor: nul-
 lus timor: nulla mors: sed perpetua semper sanitas perseue-
 rat: nulla ibi confurgit malicia: nulla carnis miseria: nulla
 egritudo: nulla omnino necessitas. Non erit fames: non frigus:
 non frigus: non frigus: non lassitudo ieiunij: nec vlla tenta-
 tio inimici: non peccandi voluntas: nec delinquendi possi-
 bilitas: sed totum leticia: totum exultatio possidebit: homi-
 nesque sociati angelis sine vlla carnis infirmitate vernabunt.
 Erit ibi iocunditas infinita: beatitudo sempiterna: quæ qui
 semel adipiscitur semper tenet. Nihil hoc loco magnificen-
 tius: nihil glorioius: nihil clarius: nihil pulchrius: nihil ve-
 rius: nihil illa bonitate sincerius: nihil illa abundantia co-
 pioius. Ibi iam non formidabitur formidabilis hostis qui
 cupit iugiter animas iugulare: nec facies omnino turbulen-
 te tororis incutiet timorem: nec barbarorum immunitas:
 nec vlla timebitur aduersitas. Nemo in illo loco glorioso in-
 diget vestimento: non est illic frigus: non estus nec vlla aeris
 inequalitas: nullus ibi esurit: nullus tristatur: nullus est ibi
 peregrinus: sed omnes qui illuc venire meruerunt: securi in
 patria viuunt: nec vltra aduersabitur caro spiritui: sed in car-
 nalia cum angelis sempiterna a christo premia tribuuntur:
 que oculus non vidit: sicut dicit apostolus: nec auris audi-
 uit: nec in cor hominis ascendit: que preparauit deus dilige-
 ntibus se. Ecce qualem beatitudinem perditurus erit: qui mo-
 do dum licet emendare noluerit. Idcirco nos fratres do-
 mino auxiliante dedignemur vltra seruire peccato quibus
 tanta beatitudo preparatur in celo. Dum ergo tempus est fe-
 stinemus propitium habere dominum. Despiciamus que ter-
 rena sunt: ut adipiscamur celestia. Cogitemus peregrinos
 nos esse in hoc seculo: ut liberius festinemus ad celos. Celo
 citius enim transeunt: et cito tanquam umbra percut cuncta que
 hic videntur. Perpendamus charissimi fratres quales eri-

Mat. xij.

i. Cor. ij

Ad fratres i heremo. Ser. lviij. et. lviij. Fo. xxviij.

mus in die iudicii dei et angelorum eius conspectui presentandi: quando opera nostra erunt ante oculos nostros nobis ponenda. Qualis erit tunc confusio cui contigerit pro peccatis suis in conspectu dei omniumque hominum et angelorum erubescere qui hic nec unum quidem hominem se peccantem vult nunc inspicere? Qui pauor erit eum iratum videre quem placatum non valet vniuersas comprehendere? Illum ergo diem timeamus semper quem modo preuidere nullatenus possumus. Illum diem iugiter pauescamus: et sic actus nostros reuocemus. Consideremus qui terror in die illo erit: cum domini de celo ad iudicandum venerit: qui metus erit deum iratum videre. Ad quos aduentum vniuersa elementa quantuntur: et celum cum terra contremiscent: virtutesque celorum commouebuntur. Tunc nimirum precinentibus angelorum tubis omnes gentes quecumque sub celo fuerint: et omnis homo tam viri quam femine in eo sexu vniuersus quo natus fuerit in mundo bonus et malus: sancti et peccatores: vel qui cum ab initio nati: et mortui fuerint: siue a bestiis deuorati: siue ab igne consumpti: siue etiam ab aquis absorpti: omnes simul in momento temporis: in actu oculi resurgent: in ipsis sine dubio corporibus: atque in ipsa carne quam hic habuerunt: scilicet in virum perfectum: in mensura etatis plenitudinis christi: in qua et ipse dominus resurrexit a mortuis. Et omnes ante iudicium christi venient pariterque electi et reprobi: et videbunt oculis suis filium hominis venientem in nubibus: sicut et ipse dominus in euangelio dicit. Tunc videbit filium hominis venientem in nubibus celi cum virtute magna et potestate: constipatum agminibus angelorum. Et congregabuntur ante eum omnes tribus terre: et separabit eos ad iudicium sicut pastor segregat oves ab hedis: et statuet qui de iustis a dextris: impios autem a sinistris. Tunc dicit ad eos qui a dextris erunt. Venite benedicti patris mei possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Esurienti enim: et dedistis mihi manducare: sitienti et dedistis mihi potum: et cetera que audistis in euangelio. Tunc omnibus aspicientibus ostendet liuores figurales clauorum in ipso sine dubio corpore: quod pro nostris peccatis vulneratus est. Et ita peccatores compellens dicit. Ego te homo de terre limo manibus meis formavi: et in paradysum meum quem non merebaris collocaui. Sed tu me meaque iussa contemnens deceptorum sequi maluisti: unde et iusta pena damnatus inferni supplicij deputatus eras. Postea misertus tui carnem assumpsi in terris: inter peccatores habitavi: contumelias et verbera pro te sustinui: unde et eriperet colaphos et spura suscepi: et ut tibi dulcedinem paradisi redderem: acetum cum felle bibi. Propter te vepibus coronatus: cruci affixus: lancea vulneratus sum: et mortuus in sepulchro posui sum. Ad inferna descendisti ut te ad paradysum reducere: tartara adiungi: ut in celis regnares. Agnosce ipseas humana que pro te per tui. Ecce liuores: quos pro te suscepi. Ecce clauorum foramina: quibus affixus in cruce pependi. Suscepi dolores tuos ut te sanarem: suscepi penam: ut tibi gloriam dare: suscepi mortem: ut tu viueres sine fine: conditus iacui in sepulchro ut tu regnares in celo. Hec omnia pro vobis sustinui: et ampliora horum quid vobis debui facere et non feci? Dicit mihi nunc et ostendite quid passi estis propter me dominatorem vestrum: vel quid boni egistis pro vobis? Ego cum essem inuisibilis et impassibilis: propter vos dignatus sum sponte patiri: propter vos incarnatus sum: cum essem diues propter vos egenus factus sum: sed vos humilitatem meam et precepta mea semper renuentes: seductores magis quam me secuti estis. Ecce modo non potest iusticia mea aliud iudicare: nisi quod merentur opera vestra. Ergo quod ipsi elegistis tenete. Quod tempus lucem: possidete tenebras quas amastis. Ite in perditionem: secuti estis diabolum: ite cum illo in ignem eternum. Quis putas tunc erit meror: qui luctus: que tristitia: que angustia: cum hec fuerit aduersus impios prolati sententia? Tunc erit malis dura separatio a dulcedine consortij sanctorum. Et tunc impij traditi in potestate demonum ibunt in ipsis corporibus suis cum diabolo in supplicium eternum: et permanebunt sine fine in luctu et gemitu. Procul quippe exulati a beata paradisi patria: cruciabunt in gehenna perpetua: nunquam lucem visuri: nunquam refrigerium adepturi: sed per millia milium annorum in inferno cruciandi: nec inde in

secula liberandi: ubi nec qui torquet aliquando fatigatur: nec qui torquetur aliquando morietur. Sic enim ibi ignis consumit ut semper referatur: sic tormenta aguntur ut semper renouentur. Iuxta qualitatem vero culpe penam vniuersusque sustinebit gehenne: et similis culpe rei suis similibus iunguntur cruciandi. Non ibi erit aliud nisi fletus et planctus atque stridores dentium: nec ibi erit aliud consolamentum nisi flamma et terrores penarum. Ardebuntque miseri in igne eterno semper in secula seculorum. Iusti autem ibunt in vitam eternam: in corpore sine dubio quod hic habuerunt: et sociabuntur angelis sanctis in gloria sempiterna. Nunquam iam corruptiorem visuri: sed semper leti ac dulcedine christi iugiter satiati fulgebunt sicut sol in gloria et charitate quam preparauit deus diligentibus se. Et erit tunc christo quis amplius alio hic obediens deo fuit: tanto amplior illic mercedem accipiet: quod hic amplius quis deum amauit: tanto propitius eum videbit. Benedicamus dominum deum fratres qui ad leticiam spiritalem congregauit nos. Simus humilis corde semper ut gaudium nostrum penes ipsum sit. Non igitur prosperitate aliqua huius seculi insumur: sed nouerimus felicitatem non esse nisi cum ista transierint. Nam gaudium nostrum in spe futura: et totum desiderium vita eterna sit. Omnia desideria nostra christo anhelent. Ille vnus pulcherrimus qui sedos dilexit ut pulchros faceret: desideretur: ad illum vnus curratur: illi ingemiscant: et dicant semper: magnificetur dominus qui voluit pacem serui eius. Amen.

De vanitate mundane glorie. Sermo. lviij.

Nostolica lectio fratres charissimi hunc sonitum reddidit. Tempus breue est: reliquum est ut qui habent viros tanquam non habentes sint: et qui vti mundo tanquam non vti videntur. Preterit enim figura huius mundi: et sicut fur dies domini ita venit. Itaque o anima quecumque audis et legis: consilium te tuum sanctissimi danielis dicentis. Consilium meum accipe: et peccata tua elemosynis redime. Quod consilium si neglexeris: ad celum sine causa pulsas. Anima que inter carnis parietes fragiles habitas: vigila inquit et pulsa: pete et roga: pulsanti tibi et petenti aperiet: dicit dominus. Et si transieris per ignem: tecum sum: et flamma non comburet: que orando si quesieris inuenies: cum pulsaueris rogando christus tibi aperiet ianuam ut possessor paradisi introcas. Si adhuc frater de fine mundi putas tibi: restare aliquid: vel tui tibi considera finem. Scriptum est enim. Nudus exiui de vtero matris mee: nudus etiam ibo sub terra. Ergo frater nihil tecum attulisti quando ingressus es mundum: nihil tecum tollis quando dimiseris mundum. Audite omnes in populo: et negligentes aliquando cognoscite. Ite ad sepulchra mortuorum et videte exempla viuendum. Jacent ossa et perit caro: et tamen causa eius seruatur in iudicio christi. Fuit et ipse nobis similis aliquando in vanitate viuens: in seculo studens diuitijs: multiplicauit agros: plantauit vineas: impleuit horrea in thecis multis: et letatus est in abundantia sua: et ecce subito ablata sunt omnia ab oculis eius. Plaudebatur sibi per scemata multa: sericis vestibus erat indutus: pompas et luxurias sibi adhibens: epularum diuitias exercebat: salationes et iocos in ebrietatibus exhibebat: prandia sua cum cena miscerebat: et leticie sue vir dabat finem. Et ecce ablata sunt omnia ab oculis eius. Ubi ergo abierunt illa omnia? Ubi pompas: ubi scemata: ubi exquisita conuiuia? Ubi nam sunt illi qui eum in foro longius ab omnibus conspiciunt? Ubi ornatus domorum et preciosaluxuria vestimentorum? Ubi gemmarum ambitio: et argenti pondus immensum? Ubi postremo ipsa cupiditas que cum omnia quotidie que agit nescit quando totum habet amittere? Ubi sapientia illa et foris excogitata disertio? Ubi applausus laudum et adulatio amicorum assidua? Ubi seruorum subditi greges et lampadarum radiantis luminis? Ubi antecedenti turba clientum? Transferunt omnia ab oculis eius: et ultra non erit memoria eius. Jacet in sepulchro redactus in puluerem: defluerunt carnes eius quas delitie nutriebant. Abscesserunt nerui a compaginibus suis: sola remanserunt ossa que seruatur in exempla viuendum: ut cognoscantur reliquie mortuorum. Putatur requiescere corpus eius: absistit autem anima eius

Mat. viij

i. Cor. xv.

Ephe. iij.

Mat. xxv.

Gen. ij.

i. Cor. vij.

Dan. iij.

Job. i.

E

Sancti Augustini.

Sermo. lix.

in infernū et non videbit ulterius lumen. Circundant enim eum tenebre multae: tremor et afflictio apprehendunt eū: vermes et ignis consumunt eum: et fletus non desinet ab oculis eius: stridor dentium frequētat eum: eo quod pessimi dolores perurgunt eum: et non desinunt pene ab anima eius. Peius se modo male vixisse in seculo: et hoc sibi metipso reputans dicit se pietatem et misericordiam non fecisse: et modo queret eam et non inueniet: multas diuitias se possedisse et reposuisse et nō eas pauperibus erogasse: perdidisse se tempus penitentie et non se correxisse ab omnibus malis: dies suos negligendo transisse in quibus habuit spaciū bene faciendi ut non incidere in talibus penis. Expectat enim eū resurrectio magna ut tradatur peiori iudicio fmi que ut gessit. Ibi enim eum conturbabunt multitudo angelorum: qui super penas sunt constituti: improprie autem et quod taliter egerit et elemosinam non amauerit: ideo misericordia ei de negatur. Gehenna ardens eum expectat: quia pauperem et egenum non amauit: ventrem eius perpetuus penetrat vermibus: qui esurientes pauperem non saturauit. Quod valet apud dominum misericordia que in vita huius seculi exhibetur: que dum hic exhibendo delectatur: ad recolligendū inuenitur. Sicut dominus noster iesus christus in euangelio dicit. Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur. Currite itaque fratres mei dilectissimi dū lucē huius vite habetis: ne tenebre mortis vos comprehendat: facite misericordias in hoc seculo que delectant peccata ut succurrant vobis in die iudicii: quia quod manducatis perditis: et quod laboratis relinquitis: quod vero pauperibus erogatis: hoc firmiter possidebitis. Elemosina enim emundat peccata et ipsa interpellat pro nobis dominum. Antecedat igitur nos misericordia nostra in die iudicii: et ipsa interpellat pro nobis in conspectu domini ut misericordes misericordiam consequamur. Prestante domino nostro iesu christo cui est honor et gloria in secula seculorum. Amen.

De contemptu mundi ad sacerdotes et clericos suos. In quo principaliter declarat mandatum hoc videlicet si vitam vis ingredi serua mādata quod et distinguit in super multa singularis sume declarat de religiosi proprietariis apostolorum exemplo. Sermo. lix.

Audite fratres charissimi salutiferam patris nostri doctrinam: qui non terrenam sed eternam concupiscitis hereditatem: qui non vultis sortem accipere in terra morientius: sed cum psalmista decantare. Portio mea in terra viuentium. Qui egyptum reliquistis et ad promissionis terrarū festinatis. Audite itaque habentes aures audiendi patrem ad hereditatem celorum nos vocantem et dicentem. Venite filii audite me: timorem domini docebo vos. Quis est homo qui vult vitam? Quis es qui ad vitam vis ingredi: serua mandata dei. Quorum mandatorum alia sunt specialia: alia vero communia. Specialia sunt proprie canonicorum siue clericorum et monachorum. Communia autem omnium catholicorum. Specialia igitur sunt hec. Si vis perfectus esse: vade et vende omnia que habes et da pauperibus et sequere me. Et iterum. Omnis qui reliquerit domū aut agrum aut patrem aut matrem aut fratres aut sorores aut filios aut agros propter me: centuplum accipiet: et vitā eternam possidebit. Et ad discipulos. Vos qui secuti estis me: in regeneratione cuius sedet filius hominis in sede maiestatis sue: sedebitis et vos super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus israel. Idec itaque fratres quod singularia: tanto precipua: quod aciora: tanto deo gratiora. Dicit iterum saluator noster inter cetera. Qui non renunciauerit omnibus que possidet: non potest meus esse discipulus. Qui dicit omnibus: nihil proprium a suis discipulis possideri voluit. Qui quicquid possidet in terra: remotus est a christi disciplina. Qui autem non est discipulus christi: quomodo presumit sibi ligandi atque soluendi potestatem? Intendite fratres verba euangelij dicentis. Intrauit iesus ianuis clausis ad discipulos: et insufflans dixit eis. Accipite spiritum sanctum: quorum remisistis peccata remittuntur

tur eis: et quorum retinueritis: retenta sunt. Nunquid illi habebant proprium: quibus magister indigerat. Nihil tuleritis in via: de quibus lucas euangelista refert. Erant eis omnia communia. Videte quid petrus dixerit ad iesum. Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te: qui omnia reliquerant: nihil sibi penitus retinuerant. Unde ergo sibi arrogat ligandi atque soluendi potestatem: qui in terra presumunt possidere facultatem? Quomodo non erubescunt dicere. Dominus pars hereditatis mee. Tibi est illud apostolicum. Que conuentio christi ad belial? Qui terrenas possessiones relinquere noluit: cur peccata populi comedunt? Si decimas cuius filijs leui accipiunt: quomodo inter ceteras tribus partem accipient? Si nominis sui ethymologiam attendit: cur clerici a sorte dicti sunt: nisi quia dominus eorum foras vel hereditas sit? Cur saltem clericatus sui signa quibus a laicis discernuntur non perpendunt? Non enim sine causa capita eorum raduntur et tondentur: sed perspicacissima et euidentissima ratione. Nam his signis seceruntur a laicorum conuersatione. Quod ut multis deo propitiante proficiat: admonitioni vtilissime duximus inferere. Dicimus multorum patrum auctoritate cerebrum esse sedem sapientie: christus vero (paulo attestante) dei virtutem et sapientiam esse. Cum itaque cerebrum sit in capite: sapientia vero iuxta patrum auctoritatem in cerebro habeat sedem: et sic per sapientiam sibi insulam cuncta membra regantur a capite: quod per cerebrum est: quod est sedes sapientie. Si inter nos veram sapientiam que (ut diximus) christus est: qui etiam iuxta apostolum: caput nostrū est. Dicit enim. Caput mulieris est vir: caput vero viri est christus: christi autem caput est deus. Ut ostendamus nullum obstaculum interesse in ea parte pilos capitis incidimus: in quam nouam sapientiam: id est christum inesse cognoscimus: per hoc signantes malam terrenarum rerum sollicitudinem nostre mentis ad deum contemplandum impedire. Scimus enim quod quicquid stomachus terrenis occupationibus implicatur: tantomagis a sui conditoris visione impeditur. Unde apostolus. Nemo militans deo implicat se negocijs secularibus. Item. Qui sine vroe est cogitat que dei sunt. Hinc moyses ait. Leuite radat pilos carnis sue. Leuita interpretatur assumptus. Quicquid namque in officijs diuini assumptus est: pilos carnis: id est superfluas cogitationes cordis radere debet. Caput igitur radere: signat cogitationes terrenas et superfluas a mente refecare. Hec incongrue per pilos et capillos signantur cogitationes superflue. Sicut enim pilus non sunt pars corporis sed quedā superfluitas procedens a corporis humore: sic bona temporalia non sunt nobis naturalia sed aliena et superflua. Hinc itaque fideles christi qui ad eternam vitam medullitus suspirant: qui mundū cum suis oblectationibus sub pedibus conculant: qui in terra nihil possidere volunt: sed cum apostolo dicunt. Nostra conuersatio in celis est: capillorum minimum partem in caputibus retinent: ut per eorum abrasione se minimam terrenorum sollicitudinem habere designent. Quapropter etiam illam minimam particulam capillorum retinent: quia dum in hoc mundo sunt: a terrenis cogitationibus omnino vacui esse non possunt. Quicquid igitur clericus ad sortem domini vocatus qui comam nutrit et capillos radere vel tondere erubescit: profecto se non de dei sed de mundi sorte esse testatur. Quomodo enim quicquid carnis videtur: fouet et nutrit: tanto eo: suum non in celis sed in terra fixum esse ostendit. Quomodo autem radit et edomat: tanto se non terrena sed eterna diligere comprobatur. Si vero ut prediximus: crines idcirco radimus ut inter nos et deum nihil interesse approbemus: profecto patet quod cum in oratione persistimus: aliena velamina capitis nostris apponere non debemus: presertim cum apostolus dicat. Vir nō debet orare velato capite: imago enim dei est. Lessant itaque clerici psalmodie hymnisque spiritualibus insistentes capillos: mitras ceteraque velamina in caputibus portare: ne dum cum deo loquimur famulatus sui signa occultantes: eius indigni iudicemur propitiatione: cui salubri doctrine presumimus non obedire. Qui enim non obedit apostolo: contradicit euangelio: et iuxta eiusdem apostoli vocem dicentis. An queritis experimentum eius qui in me loquitur christus? Item si angelus venerit de celo: et aliud euangelium nūciauerit vobis

Mat. v.

Ps. cxi.

ps. cxiij
Mat. xix.

vbi supra.

B
Lu. xliij.

Joh. xx.

Actu. ij.
et. iij.

Mat. xix.

Ps. xv.
ij. Cor. ij.

Thi. xliij.

C

ij. Cor. ij.

ij. Cor. xj.

ij. Tim. ij.
ij. Cor. vij.

Rui. viij

Phil. iij.

D

ij. Cor. ij.

ij. Cor. xij
Gal. i.

Ad fratres in heremo.

E anathema sit. Erripetur ergo penitus de clero talis presumptione (quod absit) a deo expellatur eius oratio. His igitur signis clericalibus prelibatis: quibus a laicis discere debemus: ad propositam ammonitionem redeamus.

i. Joh. ij.

Ps. ij.

Eccl. ij.

Luce. ix.

Luce. vi.

Mat. xij.

Lu. xij.

Luce. xvi.

Mat. xvi.

Lu. xij.

Luce. xvi.

Mat. xvi.

Lu. xij.

Luce. xvi.

Mat. xvi.

Deuter. vi.

i. Joh. iij.

Ps. cxv.

Joh. xij.

i. Joh. ij.

ii. Cor. viij.

Joh. xij.

i. Joh. ij.

ii. Cor. viij.

Joh. xij.

i. Joh. ij.

ii. Cor. viij.

Joh. xij.

i. Joh. ij.

ii. Cor. viij.

Joh. xij.

i. Joh. ij.

ii. Cor. viij.

Joh. xij.

i. Joh. ij.

ii. Cor. viij.

Joh. xij.

i. Joh. ij.

ii. Cor. viij.

Joh. xij.

i. Joh. ij.

ii. Cor. viij.

Sermo. lx.

Fo. xxix.

pauperes non facit diuites: veritate attestante: regnum celorum non diuitum sed pauperum esse: Dicit namque pauperibus. Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum celorum. Si est regnum celorum pauperum: restat ut infernus sit diuitum. Hoc quoque declarat nobis euangelium dicens. Homo quidam erat diues. Et post pauca subiungit. Erat autem et quidam mendicus lazarus nomine: qui iacebat ad ianuam eius viceribus plenus etc. Factum est autem ut moreretur mendicus et portaretur ab angelis in sinum abrahe. Mortuus est autem et diues et sepultus est in inferno. Non reputet quisque hec verba esse augustini: non sunt hominis sed veritatis: que nec fallere potest nec falli. Quisquis ergo vis regnare cum christo: elige pauperiem cum ipso: ut requiescas cum lazaro mendico. Nemo enim potest gaudere cum seculo et regnare cum christo. Audi apostolus dicens. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum celorum. Et iuxta veritatis vocem: primo nos oportet bibere calicem domini: ut sic pertingamus ad regni confessionem. Qui autem vult epulari cum diuitibus: preparat se epulas vermicibus gehenne: in qua pro gaudio momentaneo ardebit perpetuo cum capite suo diabolo. Infelix commercium: pro tam breui gaudio celesti priuari regno. Felix paupertas per quam celestis acquiritur hereditas. Felix commercium: pro perituris eterna recipere: et quod ineffabile bonum est: cum christo sine fine regnare. Et contrario ineffabilis miseria: perpetua cum diabolo pati supplicia. Quapropter fratres charissimi: nos illud euangelicum ruminant. Quid prodest homini si vniuersum mundum lucretur: anime vero sue detrimentum patiatur? Vel quam commutationem dabit homo pro anima sua? Voluntarie nunc pro christo ponamus quoadque dimittenda: ne (quod absit) per transitorij amittamus eterna. Id autem antidorum momentanee amaritudinis: ut quandoque percipiamus immense gaudia salutis. Sic modo curramus: ut in futuro comprehendamus: ubi inueniemur: ibi iudicabimur: non perdamus tempus acceptabile. Non enim erit apud inferos locus penitentie. Dum igitur vacat: dum sumus in via: aduersario nostro legi dei consentiamus. Lex quippe diuina: noster ideo dicitur aduersarius: quia nostris carnalibus omnino contradicit voluptatibus. Aduersario itaque nostro (id est euangelio) dum rex expectat: dum nos adhuc ad pacem inuitat: nuncios mittamus: cum eo pacis sedes ineamus: ut cum venerit ille magnus paterfamilias: non vt seruos inuitiles puniendos: sed vt filios hereditandos inueniat: fecitque introducat ad nuptias: vt de suis beneficiis sibi perennes reddamus gratias. Iesu christo domino nostro: qui cum patre et spiritu sancto viuit et regnat in secula seculorum. Amen.

De persecutione christianorum: De martyrio etiam christianorum quantum ad varios conceptus (vt legenti ad longum patet) singularissima declarat. Sermo. lx.

Requeret diximus fratres charissimi quod semper christiani persecutionem patiuntur. Mundus in maligno positus est. Aduersarius noster diabolus regnat in mundo: nos putamus quia non patimur persecutionem. Que enim res non persequitur christianum? Omnia que in mundo sunt persequuntur christianum. Miramur si nos persequuntur alij si christo seruare voluerimus: et parentes nostri nos persequuntur. Quicunque dissimilis nostri est: persequitur nos et odio nos habet. Miramur si alij nos persequuntur: ipsum corpus nostrum nos persequitur. Si comedero paululum et corpusculum meum fuerit robustum: sanitas corporis mei persequitur animam meam. Quocumque me vertereo: persecutio mihi est. Si videro mulierem: oculus meus persequitur me. Lupi enim interficere animam meam. Si videro diuitias: si aurum: si argentum: si possessionem: si delicias corporales: si pulchra vestimenta: quodcumque videro persequitur animam meam. Non putemus tantum in effusione sanguinis esse martyrium: semper martyrium est christianis et religiosis. Adolescentulus

Matth. v.

Luce. xvi.

Act. xiiij.

Mat. xvi.

Mat. xvi.

i. Cor. ix.

Matth. v.

i. Joh. vi.

Sancti Augustini

Sermo. lx. et. lxi.

libido persequitur: et vult libido effundere sanguinem. Quādo periclitatur anima tua et quasi in periculo constituitur: tunc astat dominus? Iesus a dextris patris et pugnat pro adolescentulo suo. Si ergo sunt martyria in pacis tempore: sunt et negationes. Nemo ergo dicat non esse martyrium negationis. Et martyrium est negatio. Ego hodie qui video: monachus: si rupeo propositum meum: christum negavi. Et si in pace christum nego: in persecutione quid faciem? Non torquor: neque eruro: et denego: si torquerer et eruerer quid faciem? Qui in persecutione negat: habet venia: plagae. Pro illo precantur sancti. Quid enim dicit: Volui pugnare: caro mea in colluctatione defecit. Non cessit animus: sed cessit corpus. Aliud mens cogitabat: aliud corpus compellebat: et tamen non habet excusationem. Nulla enim est plaga que debeat ab amore christi separare. Quid enim tibi dicit: Hoc est. In incendio eras: in eculeo pendebas: pro me torqueris: et dicis: non potui sustinere tormenta: et quomodo sustinuit petrus? quomodo paulus? quomodo ceteri martyres sustinuerunt: et habuerunt corpus quale et tu habes? Monache qui ieiunium fugis: putas ignem effugere? Hoc ergo dico: quia omni tempore sunt martyria: sunt et persecutiones. Denique apostolus quid loquitur de viduis que secutos duxerunt maritos? Quid dicit: Habentes damnationem quia primam fidem irritam fecerunt. Vidue quid dicit: Vidua antequam promitteres quod esses vidua in tua erat potestate ut nuberet. Et ex quo tempore confessa es ut mihi permaneres: ex eo tempore mea esse cepisti. Si volueris secundum maritum ducere: me contempsisti: adultera es: quia mihi iam iuncta eras. Sic et tu monache: antequam promitteres: in tua erat potestate facere quod volebas. Vox tua ligauit me mihi. Nonne liber eras? In potestate tua erat promittere: non tibi licet ea licentia dimittere quod promiseras. Promittere fuit tuum: dimittere non est tuum. Si me dimitteris: non habeo te in eo gradu in quo prius habui. Primo liber eras: et eras quidem de familia mea: sed non eras ante oculos meos: non eras de ministris meis: sed de familia mea eras: non tamen eras mecum: sed tamen meus eras. Et ex quo tempore mihi militare cepisti si recesseris: non habeo te quasi de familia: sed quasi fugitiuum. Hoc totum quare dico: quoniam in nostra est potestate promittere: et deinde deo et obedire: non est in nostra potestate dimittere. Promissum est: premium habes: negasti penam habes. Non est meum: utrumque est tuum: elige quod velis. Habes viam mortis et vite: ingredere qua volueris. Hoc totum dico fratres charissimi: ne quis de vobis putet se habere liberam potestatem et dicat. Ergo illi qui uxores habent: qui sunt in ciuitatibus: qui militant: qui negotiantur: ergo totus mundus in periculo est: soli monachi saluantur. Non ista et illorum non est equa conditio. Illi scientes imbecillitatem suam non promiserunt facere quod implere non poterant. Illi quidem christiani sunt: sed christianus quasi secularis et secularis quasi negotiator: et christianus quasi miles. Et cornelius centurio miles fuit sed saluatus est. Ego quidem sum monachus qui desui esse secularis et factus sum monachus: aut monachus saluor: aut aliter non saluor: non est aliud medium. Si voluero dimittere vitam monachi et sequi secularem: non habebit me deus quasi secularis sed quasi preuicator. Non ergo licet nobis dimittere quod habemus propositum. Dicit aliquis. Quid facio si peccaui in isto proposito? Qui factus sum nec secularis nec monachus? Aliquis peccator peccatum maiori penitentia cupit emendare. Ergo hoc dico. Non nobis licet dimittere quod habuimus propositum: licet dignitatem propositi perdidideris. Si peccasti in vitam monachi constitutus: es penitentis quasi monachus patiens non quasi secularis. Aliquis dicit. Fugi dominum meum ne me cedat: semper debeo fugere? Si te penitet quod fugisti: debes reuertit ad dominum tuum. Nemo dicit. Penitet me quia fugi: debeo semper fugere? Si sanctus es: beatus es et monachus: si peccator es: miser es et monachus tamen es. Monachus scilicet dignitatem propositi perdidideris. Siue facti sumus siue peccatores sumus: non nobis licet mutare propositum: quia christus de celis a patre misit spiritum suum: sicut ipse promissit. Non derelinqua vos orphanos: sed mit tam vobis spiritum veritatis qui a patre procedit: ipse docebit vos omnia quecumque dixi vobis et comonebit vos. Nec

quidem in comune loquor: mihi quoque loquor: ne quis se putet habere potestatem mutare propositum. Et iam ut assoler si casu quisque instigante diabolo ac suadente peccauerit: non ei liceat mutare propositum: sed ad penitentiam que est medicamen lapsorum tota animi auditate confugiat. Dominus potens est et preterita indulgere: et ad presens et me et vos ab omnibus insidijs diaboli tutos saluare. Qui viuunt in secula seculorum. Amen.

De obedientia.

Sermo. lxj.

S premia eterne vite volumus promereri precepta dei totis viribus satagamus custodire. Precepta namque dei nolentibus graui: volentibus leuia. Sicut ipse ait. Iugum enim meum suauis est: et onus meum leue. Audiamus dominum et saluatorem nostrum precipientem nobis et suo nos exemplo amonentem. Tolle iugum (inquit) iugum meum super vos: et discite a me quia mitis sum et humilis corde. Quid est iugum dei super se tollere? sancte obediens precepta seipsum propter deum subijcere? Mitis autem est qui omnes iniurias et contumelias que sibi illate fuerint equanimiter tolerat: qui eam apostoli cam sententiam opere tenet qua dicitur. Non reddentes malum pro malo vel maledictum pro maledico: sed e contrario benedictes. Et iterum. Non vinci a malo: sed vince in bono malum. Humilis vero est qui eligit abiectus esse in domino dei: et omnes studet sibi preferre: qui se semper puluerem et cinerem esse pensat: et in cunctis que agit seruum se indignum: non solum verbis sed opere cogitatione: et omni conuersatione sua semper se abijcit et cōtēmit. Talis pculdubio ad seruandam disciplinam atque obedientiam est idoneus: nec potest perire a via iustitie: neque declinare ad dexteram siue ad sinistram: quia in eo quod mitis est nulla aduersitate frangitur: in eo autem quod humilis est nulla prosperitate vel gloria eleuatur. Quis autem sit obediens fructus ostenditur cum subinfertur. Et inuenietis requiem animabus vestris. Obediens quidem disciplina modo in labore est: sed in futuro fructum habet pacis illius. Et sciendum quod quanto modo erimus obediens patribus nostris: tanto erit deus obediens orationibus nostris: et tanto erit nobis iugum eius suauis et onus eius leue. Scire quoque oportet: quia superbi et impatientes discipline et obediens regulis subiacere non potest. In eo enim quod elate viuunt: ceteros despiciunt: et suis magis quam alterius diffinitionibus obedire appetunt. In eo autem quod impatientes est: ipsa parua et leuia dura et intolerabilia esse diiudicat: idque solum rectum esse estimat quod obstinato corde cōceperit: sensusque proprio pro omnium vitur ratione. Isti tales fratres vnaui: me sepe perturbant: litesque mouent: nec volunt ad mensuram altorum viuere: nec sunt contenti his quibus contenta debet esse religiosa paupertas. Et cum negligenter ceteris viuunt: plus alijs volunt honorari. Istiusmodi rebelles et inobedientes anime: frequenter in passionibus sue carnis decidunt et vsque ad turpia opera dilabunt: et ex his plerique a societate fratrum et a sancto proposito miserabiliter et danabiliter discedunt. De talibus terribiliter clamat Petrus apostolus. Si (inquit) fugientes conquisitiones mundi his rursus implicati superantur: facta sunt eorum posteria peiora prioribus. Melius enim erat eis non cognoscere viam iustitie quam post cognitionem retrorsum reuerti ab eo quod illis traditum est sancto mandato. Huius domini ait. Ne illi per quem scandalum venit. Quisquis ergo talem se esse recognoscit: dum tempus corrigendi habet ad laqueum et penitentiam cito redeat: superbia cum humilitate vincat: impatientiam mansuetudine damnet: vitia in virtutes conuertat: ne si in malo perseuerat: ad eterna supplicia perueniat. Debemus ergo eam quam professi sumus obedientiam et virtute et opere custodire. Quotum agimus: cum cum qui nobis preest pro amore dei honoramus atque diligimus: et quicquid ab eo nobis precipitur tanquam ab ipso celesti domino fuerit imperatum: libenter implere festinamus. Prelatus enim christi vices agit in monasterio. Unde ipse suis pastoribus ait. Qui vos audit me audit: et qui vos spernit me spernit. Sicut enim gaudere debent et magnam de domino premium expectare qui libenter obediunt: quia quod ipsi maiorem iussu faciunt: hoc ipsi auctori deo impendunt: sic nimirum magnam a deo iudicium ti

j. Tim. v.

L

D

Joh. xliij

Mat. xj.

Ubi s.

Rom. xij.

Ubi supra

B

ij. Pet. ij.

Mat. xliij

L

Ad fratres in heremo.

Ser. lxiij. et. lxiij. Fo. xxx.

mere et expectare debet qui prelatus suorum iussa despiciunt: quia cum prelatus cõtemnitur non ipse sed is in cuius loco positus est p̃temp̃ui habet. Nec potest de a nobis sine magno fructu honorari: nec despici sine magno detrimento. Debet autē obedientia esse sine mora: non cum murmurare: cum tristitia animi: sed cum gaudio et hilaritate. Hilarē enim datur rem diligit deus. Bonū autem quod cum tristitia fit: deo non est acceptabile: quia ipse magis est inspector cordis quā cor: poris. Debet quoque obedientia esse usque ad mortē: quia usque ad mortē patri suo propter nos obeduit christus. Ad hoc sanctum p̃ceptū ipse suo exemplo nos redemptor nos amonē: dicens. Tollite iugum meū super vos et discite a me quia mitis sum et humilis corde.

C De timore domini ac dilectione proximi et auaricia vitanda: ubi etiam interfit de diuite epulone: necnon de votis tenendis. et cetera.

Sermo. lxiij.

Timor dñi expellit peccatū. Per timorem dñi nascuntur multa bona. Salomon ait. Principiū sapientie timor dñi. Et alibi. Beatus homo qui est pauidus. Per timorem enim dñi euadit anime de penis inferni: et per amorē eius inuenitur gaudiū sempiternum: quia timor dñi et amor proximi charitas est. Qui autem charitatē habet: deū habet: et qui deus habet secularia fugit. Qui christū diligit: infernū timet: et paradysum desiderat: ubi anhelat peruenire: in quo sperat permanere: in quo non est timor de morte: nec trepidatio de hoste. Qui deū habet in se: diabolu repellit de se. Per dilectionē dei et proximi vita acquiritur eterna: amor dei in deo permanere facit.

Rom. xiiij. Dilectio proximi malū nō operatur. Unusquisque quod sibi fieri non vult: alteri nequaquā faciat: qui sic agit peccatū nō nutrit. Qui terrenis se implicat: celestib⁹ se elongat. Gaudet quod acquirit: tristat quod amittit. Multi sunt qui de alienis lachrymis elemosinas facere se sperant: vni expoliāt: alterum vestiūt vni inanem faciūt: alii alienis reficiūt. Elemosina cum iniquitate acquisita abominatio est apud deū. Qui de iniquitate misericordiā facere putat: nihil est apud deū. Quid dicemus fratres charissimi de illis diuitibus qui congregant et ignorant cui cõgregant ea. Acquirūt terrena et perdunt celestia. Lucrātur pecunias et perdunt animas. Attendant quod acquirūt et non peredunt quid amittūt. Multi sunt qui in luce ambulare se putāt: et foris claros existere se existimāt:

Luce. xvj. cū peccatorū luto pleni: intus tenebrosi persistāt. Quæ cupiditas quæ xpo animas separas: ut ille diues qui quotidie epulabatur splendide: ante cuius ianuam lazarus tacebat medicus. Mortuus autē diues in inferno lapsus: lazarus vero in sinu abrahe legitur allatus. Quare miseri diuites nō expeuefcitis qui terrenas diuitias cõcupiscitis: et celestes thesauros perdere nō curatis? Qui tale exemplum saluatoris iam dictū non timet: bene cecus ambulat. Iacobus cni apostolus dicit. Et iam nunc diuites plorate et ululate in miserijs vestris que veniunt ad vos. Diuitie vestre putrefactæ sunt: vestimenta vestra a tineis corrosa sunt. Aurū et argentū vestrum eruginauit: et erugo eorum vobis in testimoniū erit. Ele illis qui tales sunt. Auarus misericordiam non habet. Cupidus similis est inferno. Infernus quātūcūq; plus deuorat: tanto magis cupit et desiderat: sic et avarus nunquā satia bitur. Crescit vana potentia: crescit et pena. Potentes potentiora tormenta patientur. Quot maior honor datur: tanto maius periculū cõparatur. Isti tales sunt elati: superbi: vanitate pleni: luxuriosi: gulosi: et hominib⁹ magis placētes quā deo. Hi sunt seipsos amātes: gule seruientes magis quā spiritalib⁹ intendētes: corpus ornantes et aiam fedantes. Carnalibus cõsentientes: spiritualia negligentes. Foras ornati: intus tabefacti. Se sapiētes estimātes: veros se esse stultos non cõsiderantes: cum sapientia huius mūdi apud deū stultitia est. Colligētes amicitias seculares: perdentes eternas.

Jaco. iij. Dic itaq; apostolus. Quicūq; voluerit esse amicus huius seculi: inimicus constituitur dei. Superbus deū negligit: diabolo seruit: verba diuina despiciat: vana et inutilia diligit: falsas suggestiones amare: institutiones diuinas recusat. Dux terrena sequitur: fugiūt ab eo celestia. Dum transitoria concupiscit: eterna amittit. Vanitates concupiscens: diabolicas

perpetuas incurrit penas. Ele illis quos in talibus rapuerit infernus: qui dū tempus habet et in sua sunt potestate et non corrigūt se: nec emendant. Cum mors venerit potentia illorum ubi remanebit? Et sola anima misera nōne in infernum ibit? Fratres charissimi quid dicem⁹ de illis qui uerunt et non impleuerūt. Melius est enī nō uocare quā post vota promissa ipsa non tenere. Multo et melius est non promittere: quā si dem promissam nō adimplere. Peius insuper fuerit si nō reddideris quod promissisti: quā si votum nūquā emisisses. Dicit namq; propheta. Clouete et reddite deo vestro. Et in sapiētia dicitur. Quod dicitur occidit animam. Et psalmista. Perdes omnes qui loquūtur mendacium. Et alibi. Ex verbis tuis aut iustificaberis: aut condemnaberis. Multi enim quod peius est dei promissa dimittunt: diabolica fraude decepti: alijs se operibus malis implicātes que se cõtāt. Cōsiderate ergo fratres charissimi vosmetipsos: cogitate ubi sint reges: ubi potentes: ubi amici: ubi parentes. Ecce quomodo de tā potentia vel letitia tanta puenit miseria et angustia: de tantis diuitijs tot inopia: de tātis satietatibus tanta fames: de tāta delectatione breui tam longa tristitia: de tam breui vita tā longa mors: de tam exigua sanitate tam lōga infirmitas: de tam breui luce tam lōge tenebre: de tam parua suauitate odoris vel luxurie tantos recipientes dolores et fetores dñationis perpetue. Et de vestimentorum nostrorum abundantia: ex qua largiri debuimus elemosinā pauperibus: tantā nuditatem habētib⁹. Rogo vos fratres charissimi dum vobis domin⁹ dat intellectum spiritalē: vt nō amittis omne mortuū et transitoriū plus quā oportet: ne vos confundētes in futurū profundatis. Dæ parum: accipientes multū. Qui enim reliquerit omnia que possidet propter christū: centuplū accipiet et vitam eternā possidebit. Et quia licet pauci sint (heu) hāc saluta viā arripere volētes: eo quod multi sint vocati: pauci vero electi. melius est tamen cū paucis ingredi ad vitam eternā quā cum multis perducere ad gehēnam. Et inde est melius modicum iusto super diuitias peccatorum multas. Auxiliante domino nostro iesu christo: cui est honor et imperium in secula seculorum. Amen.

De die iudicii et penis inferni. Sermo. lxiij.

Quoniam fratres charissimi quod metuenda est illa dies in qua omnis nos et iesus christus cum flāma ignis aduenire: pposuit: qui in circuitu inimicos suos inflammat: et omnes qui operantur iniquitatē. In illa die plāgent se omnes tribus terre: et videbūt filius dei venientem in nubibus celi virtute magna et maiestate excelsa. Cōmouebit ante eū terra et peccatores peribunt. Celi plācabit et sicabit mare: et montes sicut cera ardebūt: et terra usque ad inferos. Sol cōuertet in tenebras: et luna non dabit lumen suū: stelle cadent de celo: et virtutes celorum cōmouebūt. Tunc apparebit signū filij hominis in celo: quod est crux christi. In cui⁹ lumine omnium manifestabitur abscondita cordiū. Tūc sancti obuiā venient christo in aera: et semper cū dño erunt: peccatores autē peribūt et cōfundentur. Et tunc fiet iudiciū et veniet dñs iesus christus et mittet angelos suos ad quatuor angulos terre: et cõgregabunt electos eius a summo celi usque ad summū eius: separabuntque dominus sanctos suos de peccatorib⁹: et mittet eos in caminū ignis ardentis qui parat⁹ est diabolo et angelis eius. Ibi erit fletus et stridor dentiū. Ele illis qui ibidem suam habebunt māsionem. Dic fumus tormentorū ascendet in secula seculorū. Ibi vermis eorū non morietur: et ignis non extinguetur. Ibi nulla vox nisi gemit⁹: nulla requies sed ardor cōtinuus. Ibi nullū in flamma refrigeriū sed ignis perpetui cōtinuum incendiū. Ibi lux nunquā vi debetur: ibi tenebris nunquā carebitur: ibi nulla est in bono eorum memoria: sed obliuio dei ipsorum eterna. Quorū cib⁹ eorū cruciat⁹: quorum mansio nō abrahe sed sathane finis. Ibi nulla amicorū vel parētū visitatio sed incessabilis petitorū tormentatio. Pēsa igitur humana natura quæ regnū dei possidere desideras: cur tāta mala promissisti et tot bona omisisti. Emēda dū potes: ad deū clama dū rēpus habes: dum spaciū datur luge: dum

(vt pmissit) confessione: cordis contritione: ac omnimoda satisfactione: p oratione pura: p ieiuniu et abstinentia peccata sua ablueri velint. Et vos filiter agetes in omnib' volueritis ipsos considerare ppter qd in hac valle miserie. t. in hoc mun do nati estis. Et cur nisi vt nuduli pmozu parentu peccato erigete: de paradiso in p'sens exiliu relegati: benefaciendo ad patriā reuertamur. Si igit per ignorantia vel alas p'tra deu quicq's peccado egistis: per opera vestra bona id emendare nō tardetis. Hoc vobis ad memoria sollicite reducen do: vt si quis legitimus sit in domo sua tranquillet pacifice vt bonu decet christiani viuat: paratib' honore impendat: vxore diligat: filios catholica fidei et dei legē cū sumā disciplina instruat: vt deū diligere / timere / et honorare sciant. Hoc enī beneplacitū est apud deū. Super oia turpiliqua abstinentes charissimī: p'ximis vestris detrahere nolite: sed si alicui aliqd in aliquo dupliciter illū / euāgelica fecitōs doctri nā arguite et monete in charitate: et si illū lucrati fueritis: vosmetipsos saluabitis. In omnib' ebrietatem caute. Decenī subuersio magna est anime. Sicut enī ignis facile incendit stipulas: leuiter siccas exurit paleas: sic ebrietas corpus corrūpit et aīam simul: et corpus in graue peccatoz incendiū deicit: et p'cipue in iuuenib'. Vinū enī et iuuetus: duplex incendiū. Propterea qd ebrietate nō cauet: peccatum nō euadet. Ad ecclesia qū venitis: cū summa reuerētia et timore maximo intrare debetis: cōsiderantes q: ad dñm et dominatozē vniuersę creature vaditis: eidem ibidem p'o negligētis vestris veniā deprecatur. Dū etiam in ecclesia stam' ofones dño p' peccatis nostris fundētes: prius tamē operib' fidei inq'antū possibile est iustificari oculos mentis ad deū leuē: semp intēdentes q'st iustitiae de supernis a deo cōsolario nobis p'rebet. Oculi enī dñi sup iustos: et aures eius in preces eozū. Ita si frequēter feceris: et p'eculis deum habueris: inimic' fugiet: et Angelus enī dñi bonus adiutor tibi erit: m'tem tuā firmā in his existere p'spexit. Cōsidera q: pius et misericors est deus: et puro corde se deprecātes miseri corditer recipit: p'missiones suas nō elongat: r alleluia a sanāt eos qui cōtriti sunt corde. Hoc etiā charissimī latere nos nō debet: vt verbis christi p scripturā sacramno bis nūciantib' : q'st iustus mūdi finis appropinquaret p quotidiana signa q' per euangelū predicta sunt / et quondē fūit spero in p'timo esse aduentū vt per ignem oēm iudicet mūdum. Ecce enī dñs venit et omnes angeli et cū eo: et vir tutes celozū mouebūtur. Tūc debuit redemptor noster rex oīm in se de maiestati sue: et cōgregabūtur ante eū oēs gentes: et separabit eos abinuicē sicut pastor segregat oues ab hedis. Qui boni sunt statuet eos ad dexterā suā: malos vō ad sinistrā. Et his q' a dextris erūt dicit. Venite benedi cti patris mei: percipite regnū qd vobis paratū est ab origi ne mūdi. Et surui et deditis mihi manducare. Situi et deditis mihi bibere. Auduserā: et operauistis me. Infirmus et in carcere et visitastis me. Tūc respōdebūt iusti dices. Dñe quādo te vidim' esuriēte et sitientem / et nudū / et infirmū / vel in carcere: et ministrauim' tibi: Tūc responde bit illis dicens. Quid vni de minimis meis fecistis: mihi fecistis. His vero qui a sinistris eius erunt dicit. Discedite a me maledicti in ignē eternū: qui preparatus est diabolo et angelis eius. Et surui enī et nō deditis mihi manducare: et sic de singulis. Et ibūt hi in suppliciu eternū: iusti aut in vi tam eternā. Considerate igitur filioli magnā dei pietatem: quali nos in peccatis nostris suffert patiētia. P'sentius iudiciū illud futurū vt peccata nostra nobis non impropere t. Propterea charissimī hoc nobis in omnibus p'siderandum est dū vnusquisq' potest: dū tēpus habet: dū p'eciū in manibus tenet: et inq'uram p'uealet redimat: se vnusquisq' debitor peccati ac inferuitute diaboli persistat. Et erinde vos seculares post penitentia et rēcōiliationē agram: scdm sacerdotis cōsiliū cōmunicare tēpōb' p'ecipue ad hec ab ecclesia ordinatis. Prius tamen ante plures dies a p'p'is etiam vxozib' abstinete: vt mūdo corde et casto corpore sanctum sacrificiū accipere possitis. Sacerdotibus vestris ho nozem impendite: et eis ppter deū obedite. Ipse nāq' dñs ad ipsos dicit. Quis vos audit me audire: et qui vos spernit me spernit. Filij honozet parētes. Silitet et oēs xpiani inuicem vos honorare. Scriptū nāq' ē. Honore inuicē pueniē

Ad fratres in heremo.

Ser. lxx. Fo. xxxj.

Rom. xij. res. Et furiētes pascite: sicut iumentis potū porrigite: hospites et peregrinos precipue pauperes suscipite: humanitatem quā potestis illis impendite: pedes illorum lauate: vestite nudos: in tribulatione positis subuenite. Consolamini dolentes: infirmos visitate: mortuos sepelite: in carcere positos redigite: et de bonis vestris quantum facultas vobis a domino concessa suppetit: subuenite ac eis ministrare. Quod uas et orphanos in tribulatione positos adiuuate: pauperes et oppressos a prauis hominibus vel iniquo iudicio (inquāti vobis possibile est) adiuuate seu adiutorii pstate: iudiciū rectū ac iustitiā seruare: misericordiā in omnibus facite: pacē in vobis inuicem habete: et eos quod discordes sunt ad viā cōcordie reuocate. Symbolū et orationē dñicā tenete: filios et filias vestras docete ut et ipsi teneant. Filios quos in baptismo receperitis in fide erudite: et scitote vos p eis apud deū fidei fidei uisores existere. Et ideo semper docete: indefinēter castigate et corripite illos. Deos uos subiectos vestros (ut tenemini) ad monete ut sobrie/caste/pie/et iuste uiuāt in hoc seculo. Meritate corde et ore dicite: castitatem et cōtinuā seruare: sobrietatem et paritatem cibi et potus habete: ieiunium seruare. Seniores honorate: iuniores in xpi amore diligite: patientes estote ad omnes: benefacite his quod oderūt uos. Charitatem et gaudium: patientiam/benignitatem/bonitatem/spem/fidem/modestiam/māseruandam/cōtinuam/castitatem/et dilectio sint in corde vestro uiguer. Et tunc in cogitationibus scitis et eloquiis ac operibus pijs cōseruate. Humilitatem autem oīa custodite et tenete. Spem uestram in domino ponite. Bonū cū aliqđ in uobis inuenieritis: nō uobis ad laudem uestram inanē: sed deo ad sui gloriam quod hoc uobis dedit ascribite. Malū uero quod in uobis derisus: nō dei causā sed uestra culpa et negligētis uestris factū fore scitis. De iudiciū timete: gehennā expauescite: uitā eternā desiderate: cogitationes et opera simul et uerba die noctuque in bonū custodite. Trāsiit uestrum de hoc mūdo qui semper appropinquat omni die sperate. Precepta dei adimplere: in eis misericordiā nūq̃ desperare. Ad ubi quod fieri nō uult: alij nō faciat. Et ut pur uultis ut faciant uobis homines bona: et uos facite illis similiter. Charitatem autē quē dilectio dei et primi in omnibus et an oīa seruare. Remose circūueniat fratres: quod omnis hō quod post baptismū mortalia crimina cōmisit: seu homicidii: adulteri: fornicationē: furtum: falsum testimoniū: pluriū: et his similia peccata mortalia ppetrat? fuerit: si penitentiā uerā nō egerit: elemosinā iustā nō fecerit: et in bonis operibus nō pmaferit: nūq̃ in regnū celoz intrabit: nec possidebit gloriā eternā: sed cū lucu in infernū descēdet. Itaque qui talia agūt: regnū dei nō possidebūt. Proinde scriptū ē. Nequaquē de delinquentibus parceret: quoniam peccator aut flagellū tēporale habebit: aut purgationē in hoc seculo faciet: aut puniēdus relinquit eterno iudicio: aut quod male admiserit puniendū: punit in hoc seculo. Ac pinde est quod delinquentibus non parceret de. Et alibi scriptū est. Nulla peccata de pmittere in uita: hoc est sine uindicta: quod certe aut nos hic uindicaremus peccata uestra p penitentiā: aut illa uindicare de? p seueritatem iudicij et iustitiā. Et illud scitote certissime et firmiter credite: quod oīs hō quī seu quīcūq̃ criminofus fuerit seu peccator exiterit: si uerā penitentiā egerit: ac iustas elemosinas fecerit: et in bona deuotione cū operibus iustis pmaferit: mortē eternā nō gustabit: nec unq̃ in infernū descēdet: sed ab angelis sanctis post uitā pntem in celū leuabit et gloriā possidebit eternā. Quā de? dixit. Non iudicabit hō bis in idipsum. Et apłs ait. Si hic iudicarem nos nequaquē a domino iudicaremur. Hoc est quilli quod in hac uita presenti p uerā penitentiā iudicāt: in iudicio extremo de his nō iudicabitur: quod si eorū iudiciū in hac uita terminat. Quā et alibi scriptū est: quod si nos pfecte penitentiā egerim? nō solū de? culpas nostras remittit: sed post culpas etiā premia pmittit. Ideoq̃ fratres charissimi: uitā nostrā in uita pnti emēdare festinemus: et quicquid mali cōtra pcepta dei fecim? desicemus: et ueteri peccare cessemus: ac in uoluntate bona: cogitatione recta: et uerbis ac operibus sanctis nos cōseruemus: auxiliante et gubernante domino nostro iesu christo: qui uiuit et regnat deus in secula seculorum. Amen.

De exhortatione ad generalem hominum instructionem pro desiderio uite celestis et contem-

ptu presentis.

Sermo. lxx.

Ratres charissimi: unūquīq̃ peccata sua emendare debet inquit p̃ualeat deo auxiliāte. Oīs enī homo chustian? desiderare debet patrē celestem et deū patrē omnipotentem quod in celis habitat: ut dicere mereat. Paternoster quē in celis. Ibi uidelicet ubi est pater de celis: ubi est patria nra celestis: illuc desiderare debemus ut pueniamus. Ibi puenire speremus ut illic permaneamus. Ista nāq̃ uita nō celestis sed terrena: nō patria sed exiliū: nec ppetua sed trāsitoria: quod quoridie ad finē pna. Illa uero patria celestis in quā de? cū sanctis angelis et electis suis habitat. finē nō habet. Clere igitur stultus est quod ad talē patrē/ratē patriā/ac talē celestīū ciuitū societate puenire nō desiderat. Quis est ille quod in captiuitate ducit? ultra ad patriā redire nō uult? Quis in carcere tenebroso positus? amplius exte nollet et lucē uidere? Quis usq̃ ad mortē famē sustinēs si ei māducādi possibilitas affuerit nō māducaret? Quis situm patiens si facultas bibēdi existerit nō potaret? Nobis charissimi mūdus iste uere non patria sed captiuitas babilonica est: quod multipliciter diuersorum inimicorū nostrorū laqueis irretiti: mūdi uidelicet carnis et generis humani inimici: uita etiā p̃sens nō libertas sed carcer peccatorū nobis est. De hac igitur captiuitate: de hoc tenebrarū carcere eripi laboremus: et nō ut serui hūc cibū et potū uanitatē patis: antiū et laboriosum appetam? sed ut filij liberi celestē desiderem? cibū et potū: hūc uidelicet quod plena sarietas est cuius sup̃nozi. Pro hoc cibo: phac celestis uita creatoris et gubernatoris nostrum rogare debemus? orare: ut in hac ualle miserie seu exilio prefenti nos custodire et gubernare dignetur ut opitulāte illo ad portū salutis puenire ualeamus. Mūdus enī iste silitudinē maris habet. Mare fetet: silitur et mūdus. Et hoc fetore auxiliāte deo extrahere nos debemus. Oportet nāq̃ cū humilitate maris orare deū creatoris nostrū/sanctosq̃ suos pcar: ut ex hac ualle lachrymarū nos eruat: ipsorū ciuitū sup̃nozi cōsortes nos efficiat. Illuc enī sūmo studio properare debemus: ubi sine interruptione manere speramus: ubi null? timor de morte: nulla dubitatio de hoste. Ibi uita sine fine: uetus sine fenectura: lux sine tenebris: gaudiū sine tristitia: uolūtas sine molestia: requies sine labore: claritas sine nube. Hec autē uita horēda est et laboriosa: fragilis et fastidiosa: caduca ac misera: deceptrix atq̃ dolosa: et erūnis ac scādalis plena. In luctu nascimur: in labore uiuim? et in dolore morimur. Et quod peius est et sup̃ oīa magis dolēdū: quidā peccatis suis erigētib? nō cōfessi nec cōtriti: de hac uita migrātes: nō solū tēporali morte plectuntur: sed in infernū deducti morte moriuntur ppetua. Quā et enī suā sine omni pietate duxerūt: et ob hoc multa tormēta passuri nūq̃ uita cōsequuntur eternā. Quā enī tēpus habuerūt: uitā suā emēdare noluerūt. Plus gulā amātes q̃ abstinentiā sectātes: plus luxuriā q̃ castitatem: magis terrestria q̃ celestia: plus creaturā q̃ creatorē diligētes. Abstinentia ducit ad castitatem: castitas pducit ad gloriā: et fornicatio dīmergit ad penā. Castitas ad celū subleuat: et luxuria in infernū pfundat. Castitas sanctis angelis vnit: fornicatio autē demonibus iūgit. Sobrietas cogitationes sanctas instruit: ebrietas hō et nā si audit uerba sancta in corde nō suscipit. Oportet ergo unūquēq̃ uerū aie amatozem nō solū corpus nutriendo diligere: sed et aīam nutriendi nutrire. Quidem? naturaliter quod si corpus esurit cibū querit: si sitit potū appetit: si nudū est uestimentū desiderat. Requiem petit cū laborat: somnū querit cū dormire inestit: et sic de ceteris corporis necessitatibus. Anima autē oībus his indiget. Preceptū dñi panis eius est: oīo sancta potus: ueritas et iustitia: requies: humilitas: et obediētia. In hoc etiā cōmuniō eterne societatis multi sunt uocati: pauci uero electi. Alij accipiunt fructū tricesimū: alij sexagesimū: alij uero centesimū. Quā beata est illa aīa cui dominus deus dignatus est concedere mansionem in eternā requie. Et qui hanc mansionem: regnū uidelicet celeste ingreditur: uoluerit: non superbus neq̃ auarus: nō inuidus nec iracundus: non gulosus nec ebriosus: non cupidus nec luxuriosus: non periurus: nō homicida: nō falsator: neq̃ adulter: et sic de singulis. Quis autem infinita mala perpetrauerit: de dei tamen misericordiā desperare non debet: sed spem

Bancti Augustini

habere debet de dei misericordia et fiduciam recuperandi salutem: per vite sue emendationem et bonorum operum exercitationem. Verba dei libere audire: ad ecclesiam diligenter conuenire: sacerdotibus sepius confiteri: omnibus hominibus charitatem firmam tenere. Qui enim charitatem non habuerit: in vitam eternam introire non valebit. Paruo tempore homo viuit in hoc seculo. Dū igitur tempus habemus operemur bonū ad oēs: et vias dñi pparem⁹ bonas. Ecce nūc tempus acceptabile: ecce nūc dies salutis. Salus hominū xps est. Si parētes nostros et amicos diligere debemus: quomāgis istū diligere tenemur: qui et nos et nostros fecit et creauit parētes. Hūc amemus qui vniuersū dñatū creaturę scy deū. Diligamus primū sicut et nos: quod de terra sit et nos primi nostri sunt formati: ut per hoc vitam mereamur eternā: ipso adiuuante qui viuit et regnat etc.

De agenda penitentia. Sermo. lxxvj.

Aus et misericors de⁹ fratres charissimi ad cōpū ctionē et penitentiā nos hortat dicens. Cōuertimini ad me in toto corde vestro: in ieiunio et fletu et plāctu: quod nolo mortē peccatoris: sed ut cōuertat⁹ et viuat. Et iterū. Nolite tardare (inquit propheta) cōverti ad dñm. Cōuertimini ad me in toto corde vstro. i. ad dñm deū vestrū. Et ne differatis de die in diē. Et iterū. Cū conuersus ingemueris: salu⁹ eris. Cōuertimini igitur charissimi ad dñm deū nostrū tanq̃ boni serui ad fidē dñm. Humiliem⁹ nos in cōspectu dei: prolorem⁹ ante deū q̃ fecit nos. Nō dedigne mur in hoc seculo agere penitentiā et peccatō nostrorū pcarī veniā: vt infernalē euadere possim⁹ penā et ad eternā puenire letitiā. Emedem⁹ ergo nos in ieiunijs et vigilijs et ceteris operib⁹ pijs: sciētes q̃ cor cōtritu et humiliatu de⁹ nō spernit. Sic enī ait ap̃ls. Castigo corpus meū et in seruitiū redigo. Si per carnē nra laboramus: laborem⁹ etiā p̃a nra que dignior est. Si curaz habemus: p̃satiēte misere carnis nostre quā post paucos annos vermes deuorabunt in sepulcro: quomāgis despiciere nō debemus aīam q̃ deo et angelis est p̃sentat in celo. Cogitate fratres charissimi q̃ abundantia pabuli luxuriā administrat: cū caro in tā copiosis delitijs saturat et mēs tātis mulcet diuitijs: in pinguedine carnis puidet esca vermiū. Iterū rogo vos fratres: quonē iuxta sepulchrā diuitis trāsitis vt diligēter inspiciatis vbi sint eorū diuitie vñ ornāmēta: vbi gloria: vbi vanitas: vbi luxurie vbi voluptas: vel vbi eorū spectacula. Cōsidera: et diligēter et videte et agnoscite: q̃ nihil aliud in eis est nisi cinis et fetor et vermis. Qdō vide sepulchrā mortuorū: et dicite: bituipse: et loquēs tecū dicere potes. Ecce nūc ex illo misero q̃ hic depositus fuit nihil aliud nisi ossa et puluis euenit. Et vere hō si ipsa ossa arida audire volueris: tibi p̃dicare poterit et dicere. Omiser q̃ntum p̃cupiditate huius seculi discurrens: aut qd supbie vel luxurie ifelicia colla submittis: vt qd te applicasti ad seruiēdū crudelissimis dñis: vitijs videlicet et criminib⁹. Attēde ad me et intellige: cōsidera me et vel sic tibi horeat luxuria tua: vel auaricia tua. Idoc qd tu es ego fui: et qd egosum modo tu eris postea. Si in me p̃mā sit vanitas: tē nō p̃sumat iniquitas: si me luxuria polluit: te exomet castitas: vide puluerē meū et relinque desiderij tuus malū et. Ideo q̃ntum possum⁹ auxiliāte deo laboremur vt aliorū vulnera nobis cōferat medicamēta: et aliorū mors ad vitam nobis p̃ficiat: et hoc optime fieri pōt si plus erim⁹ solliciti p̃a q̃ p̃ corpore: vt cū carō nra fuerit in sepulchro posita: aīa nostra bonis operib⁹ in celos eleuet ornata. Quā si nos deperit aut pulchritudo aliene mulieris: aut cōcupiscētia carnis q̃ est ruina aīe: scito q̃ corpus simul cum aīa penas habebūt. Hāc cū carō nra putruerit in sepulchro: aīa nostra torquetur in inferni baratro. Ecce quales predicationes ossa et cineres mortuorū q̃ti die p̃clamāt ad dñm. Quere dico fratres charissimi quicūq̃ luxuriosus vel negligens ea que dico cū magno timore suscipere voluerit: et cito ad medicamēta penitentię cōfugerit et in penitentiā ex hac vita migrauerit: paradisi gaudia possidebit. Quā si nō egerit et mors repentina eū p̃uenierit: sine ullo remedio eterne pene cruciat⁹ habebit. Hos igitur dilectissimi fratres q̃ntū possumus cū dei adiutorio cōtra carnales cōcupiscētiās viriliter pugnem⁹: vt deuitis hui⁹ seculi voluptatib⁹ eternū p̃mum cōsequi mereamur: per infinita secula seculorū. Amen

Ser. lxxvj. lxxvij. et. lxxvij.

De fuga vanitatis et stultitiae adeptioe. Ser. lxxvij

Dilectissimi fratres: oportet humilitatē nos habere: p̃cepta dei custodire: charitatē tenere: veritatē sequi: et fugere vanitatē. Veritas enī mūdāt vanitas cōiungat. Veritas christ⁹ est: sicut ipse dicit. Egosum via: veritas et vita. Via recta: lux vera: et vita perpetua. Veraces filij dei sunt: mēdaces vñ filij diaboli. Vniū quisq̃ enī cui⁹ opera agit: ei⁹ fili⁹ appellat. Qui sequitur deū: semper in luce sunt: q̃ autē imitant⁹ diaboli: internebus ambulāt et lucē nūq̃ habebūt. Dilectissimi filij q̃ malū et q̃ puerum est dimittere lucē et sequi tenebras. Fugere vitā et appropinquare morti: dimittere veritatē et sequi mēdaciū: delectari in vana gloria et spernere sempiternā. Jocūdari in p̃m dolorē et penā: et amittere letitiā et quietē sempiternā. Scriptura enī dicit. Nō querās gloriā et nō cōfunderis cū gloriosus fueris. Beati illi q̃ oculos habēt spirituales et cōtēplant celestia et respiciūt terrēna. Et hac enī fragili misera et breui vita festinat ad illā beatā requiē scōrū que nūq̃ finiet: illuc festinat vbi semper permanere sperat⁹ vbi nō est timor de morte: nec pauor de hoste. Ibi est vita sine morte: iuuetus sine senectute: expectatio: lux sine tenebris: gaudiū absq̃ tristitia: voluntas absq̃ iniuria: regnū sine cōmutatione: requies sine labore: satietas sine fastidio: et claritas sine nube. Ibi est vita angelica semper leta. Letitia hui⁹ seculi licet sepe gaudiū esse videat⁹: sepius tamen in tristitia vertit. Regnū dei nō habet finē: vita hui⁹ seculi horrenda est. Illa vero amāda atq̃ desiderāda. Nec enī p̃sens vita misera et caduca est: imo incerta: deceptrix et insatiabilis. In pena et luctu nascimur: in miseria et angustia nutri-mur: in labore viuim⁹: in dolore morimur: et in fine q̃ magis dolendū est si impenitētes discedim⁹: perpetua tormēta patiemur. Hāc veniā postmodū nō cōsequuntur q̃ dū tēpus hic habuerint et penitentiā cōdignā nō egerint. Hāc qui p̃cepta xpi nō habent: vel etiā habētes nō seruāt: et p̃missa celestia despiciūt: qui plus amant gulā q̃ abstinentiā: magis luxuriā q̃ castitatē sectāt: absq̃ dubio regnū dei nō possidebunt. Fornicatio viget aīam ad penā: castitas leuat mortale ad gloriā. Castitas erigit iter ad celū: luxuria facit ruerē in infernū. Castitas iungit hōiem moribundū sc̃is et angelis p̃petualib⁹: fornicatio sociat sathane et demonib⁹. Porcus crassus se voluit in volutabro. Et si porco margaritas ante ip̃m posueris: nō aduertens conculcabit in luto. Sic et hō ebrius: vino repletus ac crapulosus: ferculis satiat⁹ diuersis in luxurijs se pruit et in stercore vitiorū se volutās verba sanctę scripture nec ore p̃fert: nec corde suscipit. Dulce illi est fornicari: et continentia seruare amarū. Ille miser ambulat elatus et superbus et cupit esse melior q̃ ceteri in v seculo: cū tñ apud deū deterior sit. Alioz se ceteris existimat etiā si oim inferior existat. Et sic dū melius et firmitus se stare putat in p̃ceptitū cadit: et in eternū baratrū vadit. Ex quo omnipotens deus nos eripiat qui sine fine viuunt et regnat. Amen.

Quomodo per virtutes obuiādamus vitijs: Et de miseria infernali. Sermo lxxvij.

Fratres sancti timere nos oportet ppter tres causas: hoc est gulā: cupiditatē: et superbiam: q̃ diaboli istis tribus circūuenit patrē nostrū adam dicens. In quacūq̃ die comederitis ex hoc fructu: aperiētur oculi vestri et eritis sicut dii. Hos autē teneamus mēte: et timeamus istas tres causas pessimas: ne vt adam nudul expellamur de paradiso. Cōtra gulā et ingluuiē ṽtris abstinentiā. Cōtra cupiditatē et auariciā: paup̃ratē sp̃s et elemosinarū largitiōē. Cōtra superbiam et elationē: verā humilitatē et omnimodā subiectionē exercētēs. Nec scientes quia angelos dei custodes habemus: sicut ipse saluator ait Amen dico vobis q̃ angeli eorū semper vident facies patris mei q̃ in celis est. Quapropter certe credere possum⁹ q̃ oīa opera nra q̃ operamur die ac nocte siue bona siue mala: ab ipsis in cōspectu dei nūciata erunt. Hāc angelus bon⁹ hortatur nos cōsilio boni: q̃ cum aliqd boni agimus: ipsum a de⁹ tris nostris esse credam⁹. Cū vero malū aliqd cogitamus: aut faciamus siue parū siue magnū: hoc nulli dubiū q̃n malignum angelum hortatōē habemus: qui super hoc nos

gaudens irridet: cū angelus san-
gustisat et dolet. Et ideo
cū verba ociosa dicim: aut quicquid mali facim: diabolicus
cōsiliū est. Cū autē gemim: et p̄ccis nris suspiram:
aut opera virtutū facim: tūc angelū delectat administrato-
rem et cōsiliatōrē habem. Hāc de illis tribus causis q̄s superi-
or dicit: et q̄s diabolus in adam subministravit p̄ instinctio-
nem mali cōsiliū solerti custodia nos caueam. Iste enī tres
gula videlicet: cupiditas et supbia: multa et infinita generat
mala. Occasionant nāq̄ he male et principales vitiōz radi-
ces: sacrilegiū: homicidiū: fornicatiō: furtū: auariciā: lu-
xuriā: falsū testimoniū: iram: discordiā: periuriū: et his
similia. Hōs igit fratres charissimi ponam: cōtra supbiā et
elationē verā humilitatē: cōtra gulā abstinentiā: cōtra cupidi-
tatē elemosinā: cōtra sacrilegiū p̄fectā penitentiā: cōtra homi-
cidiū dei et p̄ximi dilectionē: cōtra furtū benignitatē: cōtra
auariciā charitatē: cōtra luxuriā castitatē: cōtra falsū testi-
moniū veritatē cordis et oris: cōtra iram pacē: cōtra discor-
diam verā cōcordiā: et vinculū pacis firmū: contra periuriū
timorē dñi. Et sup̄ oibus spem firmā: fidē rectā: charitatē
perfectā. Taliter p̄ virtutes vitijs obuiādo et cōtraria cōtrari-
is curādo: corā deo et hominibus cū iustitia et equitate viuamus.
Ista enī sunt arma angelica: lorica et arcus virtutū: scūtū fi-
dei firmissimū et galea salutis. Qui hec arma in fide nō hesi-
tans secū portauerit: nullus ei diabolus nocere poterit. O
fratres charissimi cōtra pessimū hostē. Imitissimū generis
humani inimicū tñ nos armare debem: vt ip̄m viriliter su-
perare valeam. Qui semp paratus est velut laqueo ad furan-
dū operā nra bona: cōsilia mala subministrādo. Certe multi
audacia diabolica decipiuntur et securitate p̄pua quā sibi
fingūt: decipiunt. Dicunt enī iuuenis sum: dñi est mihi tēpus
et interim q̄ floret in me iuuetus fruor mīdo: cū ad senectu-
tem venero et amplī q̄ volo exercere nequero: tūc peniten-
tiam agēs absinebo. Et nō cogitat ille miser q̄ nō habet cer-
tum vni phore vel momētū spaciū: seu etiā potestātē de vita
sua. Et charissimi fratres nō vos decipiat aut seducat ista
pessima securitas: q̄ nō securitas sed p̄p̄ periculū dici pōt
p̄inde diē mortis semp in memoria habeam: semp in ti-
more dñi stātes: penitentiā agam: q̄ trāsitus noster: vita vi-
delicet huius seculi breuis est et caduca ac fragilis ista mis-
eria p̄ntis mūdū temporalis potētia. Dic vbi imperatores et re-
ges: vbi duces: p̄ncipes: aut barones: vbi aurū et argentū /
ac ornāmēta eorū: Scrip̄tū est. Potētes potētē tormētā pa-
tiētur. Et tā obsecrē māsioni: vt tā languide foueas: vt tā te-
nebrose: vt tā pfunde et opace carine. Pensem? charissimi
quō de tam parua cōsolatione: tā lōga calamitas: de tā bre-
ui leticia: tā lōga tristitia: de tā modica luce: tā magne tene-
bre: de tā exiguo lucro: tā graue dāni: de tā vana securitate
tā forte periculi: de tā parua potētia huius tēporis: tā longa
tormēta sine fine māsura: de tā breui iocūditate: tā lōge et
tā amare lachryme: de tā inani huius mūdū pompa: dira ge-
bēnalis puenit pena. De q̄ nō liberabit pater filiū: nec p̄p̄
filiū fidei tubet: breuis nō reperit amicū q̄ redimat: nec fra-
ter q̄ succurrat. Vbi q̄ ibi sunt mori querūt: sed morē ipetra-
re nequēt: vbi amara penitētia tarde agitur: nec ob hoc sic
penitēs adiunat. Vbi nulla vita sed māsio dura et mors eter-
na: ibi tenebrosus ignis et locus horribilis: ibi flāma gebē-
nalis et inextinguibilis: ibi imēsa tormēta et suspiria valida:
ibi lucuosus gemitus et lāguor longus: ibi miser cū miseris: su-
perbi cū superbis: homicide cū homicidis: adulteri cū adul-
teris: auari cū auaris: fures cū iniquis: falsi p̄lati cū falsis
subditis: dissoluti religiosi cū dissolutis socijs et sociabus
lasciujs: et sic de singulis. Qui oēs simul inenarrabiliter cru-
ciabunt et in infernali carcere sine fine torquebuntur. De quo
nos vitijs emēdātos om̄ipotēs deus eripere dignet: qui vi-
uit et regnat in seculū seculorū. Amen.

De exhortatione ad orandū: cū exēplo cuius-
dā defuncti in egypto: Et de misia aīe. Ser. lxxix
Ratres dilectissimi qñ orare vultis aut p̄ctā v̄sa
plāgere: claudite hostiū sup̄ vos et orate dñm de-
um vestrū in toto corde. Tūc respiciens dñs sup̄
vos: p̄stitus acpius vobis erit: q̄ si pia mater fi-
lio suo dñi cū dolentē erploātem reperit. Hec charissimi in
cordib? vestris scribite et intelligite. Et q̄ nō intelligūt: eos q̄

rationabiliter sapiūt: interrogēt. Acq̄rite vobis dilectissimi
thesaurū celestē mūdū huius: postpositis vanitatib?: attēden-
tes et valde timentes quoddā exēplū horribile: qd quidā hō
sanctus in excessu mētis posuit vidit et audiuit de quadā aīa
de egypto exēre et cōtra corpus suū cōtēdētē. Erat enī hō
iste (de cuius aīa fit ad p̄sens mētio) corpore fecūdus valde et
tēporaliū stipatus plurimū: et in tali corporis et rerū p̄peri-
tate posuit: nihil aliud cogitabat nisi cūcta q̄ poterat p̄ficere
mala: nec quicquid de aīe sue salute tractās: totus virit in pec-
catis. Accidit vt infirmitate laborans mori appropinquaret.
Et ecce spūs illi ad hostiū corporis pulsans terrore ac me-
rore p̄maxime cōcussus admodū exire tardabat: qz diabo-
los ante se p̄paratos videbat: ac inter se misurare dicentes.
Quō tardas? Cur fit hoc? Quare facit tot moras? Festine-
mus: forsitan michael cū socijs suis opprimēt nos: ac aīam
illā nobis tollent quā p̄ multos annos vinculis nris cōstrin-
ximus. Tūc vnus ex diabolis respōdēs dixit. Nolite timere
nra est. Ego opera ei? scio. Ego semp cū illo dieb? ac nocti-
bus fui. Hec illa aīa misera audiens dixit. Deu mihi quare
vniq̄ nata fui aut creata. Ele mihi q̄ vniq̄ in hoc corpus itra-
ui. Ele mihi q̄ vniq̄ in isto pessimo carcere carnis extiti. Ele
tibi corpus miserū: q̄re alienas rapuisti pecunias. Tu facul-
tates pauperū et subitārias eorū in domū tuā p̄gregasti. Tu
cibarijs delicatis te nutrebas: et ego salutē nostrā cōsumēbas.
Tu vinū bibebas saporosum: et ego fontē vite sitiebam. Tu
te p̄ciosius decorasti vestib? me nuda existēte virtutib?. Tu
quidē fecūdus eras: et ego macra. Tu rubicūdus: et ego palli-
da. Tu hylare: et ego mesta. Tu ridebas: et ego flebam. Tu
gaudebas: et ego dolebas. Tu semp mihi cōtraria egisti: mo-
do es escā vermiū et putredo ac puluis. Requiesce p̄ modū
cū tēpus in terra: et postea mecū in infernū deducis tormē-
ta sicut et ego passurū eterna. Hōis dictis corpus sudare ce-
pit ac spm reddere. Tūc ille diabolus angelus sarbane: q̄ nō
in bono sed in malo custos et instructor ei? p̄stitit eā apphen-
dens dixit. Nolite socij nolite morā facere: sed tridētes acu-
tissimos apphēdite et cū dolore in oculos ei? figite. Quic-
quid enī vidit siue pulchrū siue turpe: totū occupauit. Pū-
gite os ei? qz om̄ia q̄ desiderauit siue in comedendo siue bi-
bēdo siue etiā loquēdo iustis vel iniustis nūq̄ pepercit. Pū-
gite et cor ei? dolorosum et falsum in quo nec pietas nec mise-
ricordia nec charitas nec bonitas fuit. Pūgite etiā manū
eius rapaces: q̄ ad furtū: latrocinij: et rapinā p̄p̄re et ad
opera pietatis tarde fuerūt. Insup̄ et pedes ei? que ad oēm
viā malā veloces extiterūt. Tūc illa misera aīa de corpo-
re electā sic mēbratū puniētēs: leuauerūt sup̄ alas suas ni-
gras tenebrosas et vespertilionēas: ad infernū ipam deducē-
tes. Et dñi sic in itinere esset: vidit aīa illa claritatē magnā
et dixit: vbi vel qd est ista claritas? Respōderunt demones
dicētes. Hō agnoscis patriā vnde exiisti qñ in hac peregrina-
tionē venisti? Tu quōdā renūciasti pompis nostris et p̄
baptismū ac signū crucis nos expulisti. Audisti p̄phetas et
apostolos: audisti etiā sacerdotes et curatos tuos q̄ nō cessa-
bant tibi viā vite p̄dicare et nomen saluatoris tui laudare.
Cor autē tuū a doctrina eorū longe erat. Modō trāsisti iura
patriā illā vnde p̄ma venisti: nō tamē ibi diuites nec ve-
nies. Choros angelorū audies: nō ad tuā cōsolationem sed
ad tuā perpetuā desolationē. Claritatē sanctorū videbis:
nec tibi ibi habitabis: quē ad modū et nos nō facim? qui de pa-
radiso electi sum? et sicut fuim? ac sumus in perditione: sic
et tu nobiscū eris. Usq̄ modo fuisti in peregrinatione: nunc
moraberis nobiscū in dñatione in qua multos habemus so-
cios. Tūc cepit illa misera aīa cū dolore et fletu ac gemitu
ingenti dicere. Deu me miserā q̄ vniq̄ creata fui ac nata / seu
in hoc corpus maculatū posita. Deu mihi q̄ in ista dñatio
nē posita claritatē eternā perdidit ex qua olim sine macula
exiui. Modo video spaciōsam viā q̄ ducit ad patriā nō tamē
men perambulabo eā. Tūc p̄duxerūt eā inimici sic fientem
et gementē ad p̄ditionis portas: vbi diabolus ad recipiendū
eā p̄paratus erat in similitudine draconis: et aperiens fauces
suas fetidissimas ac glutinens eā renouit in calidissimū lo-
cum ignē: vbi siue cōsimiles expectāt iudiciū. Hec exēplo
dilectissimi edocti ac amoniti vt aliorū fera vulnera nobis
sint medicamenta certa: vitā nostrā hic dum valemus in
melius emendamus: carnalia abdicantes: spiritalia sectan-

Retra-
tū. h. et
vij. b.

Sancti Augustini

tes: ut sic later ex hoc corpusculo egredientes dicere possi-
mus. Adhuc aia mea post te: q: caro mea castigata p te de-
us me? Ob hoc mi dñe me suscipiat dextera tua. Ad nobis
cedere dignes q saluat omēs sperantes in se: ac uiuit & re-
gnat deus in secula seculorum. Amen.

**De cōmendatione humilitatis: Ac de cōpun-
ctione cordis. Sermo. lxx.**

Anta sit vere humilitatis virtus fratres facile
ex vbi dñi cognoscit: q: ut superbiā phariseorū
dñaret dixit. Omnis q se exaltat humiliabit: et q
se humiliat exaltabit. Humilitatis passib: ad ce-
li culmina cōfendit: q: de? excelsus nō supbia sed humilita-
te attingit. De quo dictū est. De? supbis resistit: humilibus
autē dat gratiā. Un in psalmo dicit. Excelsus dñs et humi-
litas respicit: et alta a longe cognoscit. Alta posuit p superbia.
Humilia vero respicit ut attollat. alta. i. supba cognoscit ut
deiciat. Dicam? humilitatē p quā deo ppropinquare poterit-
mus: sicut ipse in euāgelio ait. Discite a me q mitis sum et
humilis corde. Per supbiā mirabilis angelorū creatura ce-
cidit de celo: p humilitatē dei fragilitas hūane nature ascē-
dit in celū. Nonesta est enī inter hoīes humilitatis cōsuetu-
do: sicut salomon ait. Ubi fuerit supbia: ibi erit & contumelia:
ubi autē humilitas: ibi sapiētia. Itē ali? sapiēs. Quāto ma-
gnus es humilia te in oībus: et corā deo iuenies grām. Itē
dñs per pphetā. Ad quē respiciā nī si ad humilē et quietē et
tremētē vba mea: Quicūq; humilis & quiet? nō fuerit nō
potest in eo habitare grā spūs scī. De? humilis fact? est nī se
salutis causa. Et rubescat ergo hō supbus esse. Quāta humi-
litate inclinā cor ad ima: tantū pscit in excelsis. Qui enī hu-
milis fuerit exaltabit in glā. Hum? humilitatē grad? est
xtatis sermonē audire humiliter: mēoiter retinere: volun-
tate pficere: eā dōpe quā non inuenit humilē veritas fugit
mentē. Quāto q; humilio: fuerit de seipso: tanto maior erit
in cōspectu dñi. Superb? hō quāto gloriofior apparēt inter
hoīes: tāto deiectione erit ante deū. Qui sine humilitate bo-
na opera agit: in vērō puluē portat. Quid supbit terra et
cīnis: vñ vērō supbia dispergit: q: ieiunij vel elemosinis
cōgregare videt? Nōli o homo in xtutib? gloriari tuis. Qu-
iterū habitat? es iudicē nō teipsum: in cui? cōspectu teipsum
in corde tuo humiliare debes: quaten? ipse te exaltet in tpe
retributionis. Descēde ut ascēdas: humiliare ut exalteris:
ne exaltat? humiliter. Qui enī sibi vilis est: aū deū pulcher
est: Et q sibi displicet: deo placet. Est q paruus in oculis
tuis vltis magn? in oculis dei. Tāto enī eris apud deū pre-
ciosior: quāto fueris aū oculos tuos despectior. In summo
honore: humilia sibi tibi humilitas: honore laus est humili-
tatis xtus. Cōpunctio cordis ex humilitatis xtute nascit:
de cōpunctione cōfessio pctōr: de cōfessione penitētia: de pe-
nitētia vera pueniet delictorū indulgētia. Cōpunctio cordis
est humilitatis mētis cū lachrymis & recordatione pctōr & ti-
more iudicij. Et gemino fonte cōpunctionis solēt profuere
lachryme: vna dñi mens operū suorū mala cōsiderat: altera
dñi desiderio eterne vite suspirat. Un propheta ait. Situit
aia mea ad deū viuū: q: veniā et apparebo ante eū. Itē. Lō-
cupiscit et deficit aia mea in atria dñi. Quattuor sunt q: lita-
tes affectionū: quib? cogitatio iusti tedio salubri cōpungit
hoc est: memoria pteritorū facinorū: recordatio futurarū pe-
narū: cōsideratio peregrinationis sue in hui? vite miseria:
et desiderij supne patrie: q: ten? ad eā q: totius valeat pueni-
re. Quādo ergo ista in corde hoīs sūt: signū est tūc esse deū
per grām presentē. Un in psalmo dicit. De? vitā meā nūcia-
ui tibi: posuisti lachrymas meas in cōspectu tuo: sicut in p-
missione tua. Promissio indulgētie quā habemus a deo la-
chrymas penitētie excitat in corde nō. Thesaur? desidera-
bilē in corde hoīs cōpunctionis dulcedo. Aia hoīs q in ofo-
ne cōpungit: valde illi pficit ad salutē: cū per orationē cōpu-
ctio effundit: spūs sancti pñtia cordib? nostris illustratur.

De nō tardando conuerti ad dñm. Ser. lxxj.

Ergo in istis diuinit? inspiratis dictū. Fili ne tar-
des cōuerti ad dñm: q: nescis qd futura pariat di-
es. Qui tardat conuerti: periculū facit aie sue: q:
mors nō tardat: q: si tardantē pueri inueniet: ad
tomēta deducit eū. Dissoluta et paralytica cogitatio est de

Ber. lxx. et. lxxj. et. lxxij.

craftina cogitare puerfionē et hodiernā negligere. Quid tu
peccator: cōuerti dissimulas: et nō meritis ne mors reptina
subiciat diē puerfionis: Nōne hoīes subito moriuntur? Si
bonū est pctā dimittere et ad deū se cōuertere: cito fiat. De?
nbi pmitit remissionē cōuertēdo a peccatis: securitatē tibi
nō pmitit diu viuēdi. Ideo cōuertat se vnusquisq; citi? ad
dñm: et derelinquat ipius viā suā. Si subito intrat dies ex-
tremus: perit dilatio et restat dñatio. Perire nō vis: redi
ad deū et viues. Noli de venia peccatorū nec de vita lōgio:
recōfidere. Cōuertere ergo et penitētiā age. Cras (inquis)
me cōuertā. Quare nō hodie? Quid male dicā: si cras dicā?
Quid male: si hodie? Forte dicis. Longe erit vita mea. Di-
co. Si longa erit bona sit: si breuis & ipsa bona sit. Prandiu
et si longū nō tñ vis habere malū: et vitā lōgam vis habere
malā: Nullā emis: bonā desideras: vixit vis ducere bonā
queris: filios tibi nasci meos optas. Et vt etiā de reb? vi-
lissimis loquar. Caligas emis et non vis malas. Quid ergo
vitā amas malā: si vitā vis malā: inter omnia bona tua eris
malus. Ne tardes conuerti ad dñm: et ne differas de die in
diē. Verba dñi sunt nō mea: non a me hec audisti: sed ego te
cum audio a dño. Forte respondes: cras cras. Vox coram
Coram nō rediit ad arcem: colūba rediit. Si tūc vis peni-
tentiā agere q: peccare nō potes: pctā te dimiserit: nō tu il-
la. Satis alienus est a fide qui ad agendā penitētiā tēpus
senectutis expectat. Metuendū est ne dñi sperat mīser cordis
incidat in iudiciū. Nō enī tūc veniā inueniet q: modo aptus
venitē tēpus pdidit. Ibi a deo nō potest mereri qd perit qui
hic noluit audire qd iussit. Qui tēpus penitētie datū negli-
git: frustra aū tribunal xpi preces effundit. Festinare debet
ad deū cōuertēdo dñi potest vnusquisq; ne si dñi potest nō
luerit: omnino cum voluerit non possit.

**De morte: Quare etiā xpiani crucem in frōte
deferūt. Cur florēt in hoc mūdo impij. et cetera.**

Sermo. lxxij.

Quis autē vera quā timent hoīes est separatio a se a
deo. Et plerūq; cū timent hoīes mortē istā q: sepa-
rat aīam a corpore: aīam dñm in illā vbi aīa separaf
a deo. Hec est mors de qua dicit. Et mors depa-
scere eos. Cur? pastor est diabolus. Habem? autē multis lo-
cis in scriptura: q: vita est christi: mors autē diabolus: nō q:
ipse mors est sed q: ipsum mors inuoluit in hūc mundum.
Siue enī illa in qua lapsus est adam ipsi? p suafione hominī
ppinata est: siue ista vbi aīa separaf a corpore: ipsum habet
auctore qui primū p superbiā cadens inuoluit statū: et morte
inuoluit deiecit statū. Mos ergo q: de futura immortalitate
cogitam? nō sine causa in fronte signum crucis portam?: &
nō habebim? pastore nī si vitā. Fidelitū enī pastor vitā est: in
fidelitū autē pastor mors est. Si ergo in inferno sunt oues q:
bus pastor mors est: et in celo sunt oues q: bus pastor vitā ē.
Quid igit dicā? Jam in celosumus? In celo scōm fidē. Si
enī nō in celo: vbi sursum corda: Si nō in celo: vñ apostol?
paulus dicit. Nostra enim cōuersatio in celis est: Corpore
ambulem? in terra: corde habitem? in celo. Habitam? ibi:
si illuc aliqd mittam? qd ibi nos teneat. Nemo enī habitam?
corde nī si vnde cogitat. Inde autē cogitat vbi thesaurizat
Thesaurizat in terra: cor ipsi? a terra nō recedit. Thesau-
rizauit in celo: cor ipsi? de celo nō descendit dñi aperte vi-
cete. Vbi est thesaur? tu? ibi est et cor tuū. Ipse ergo q: bus
mors pastor est: vidēt ad tēpus florere: et iusti laborare.
Sed quare? Nox est adhuc. Quid est nox est? Nō appa-
rent merita iustorū: et q: nōminat felicitas ipiorū. Tadiu
videt herbaletior: q: diu hyems est. Herba enī p hyemem
viger: arbor autē p hyemē q: arida est: cū sol exierit feruē-
tio: estans tēpore: arbor q: per hyemē arida videt: expletur
folijs: pfert fruct? herba autē arefcit: videbis honore arbo-
ribus: herba autē arida est. Sic et modo iusti laborāt: anteq;
veniat estas: vita in radice est: nōdū apparuit in ramis. Ita
dixit autē nostra charitas est. Et quid ait apł? Ut fructum ha-
beamus cor et vitam in radice: vt pastor noster sit christus:
quia habitatio nostra non debet recedere de celo: et in hac
terra debemus sicut mortui ambulare: vt sub vmbra viuen-
tes infra mortui simus: nō vt supza mortui infra viuamus.
Quia ergo non debet recedere vita nostra et cor nostrum

Ad fr̃es i heremo. Sermo. lxxiiij. et. lxxiiij. Fo. xxxiiij.

Col. iij. desuper: quid ait apostolus? Mortui enim estis et vita vestra abscondita est cū xp̃o in deo. Ecce vbi est radix nostra. Qñ appareat honor noster tanq̃ in folijs et fructib? sequit̃ et dicit. Cū xp̃s apparuerit vita vestra tūc et vos apparebitis cū illo i gl̃a. Et erit mane. Nam mō nō mane. Timeant mō supbi aut diuites hui? seculi. Impij bonis insulgent: infideles fidelib? et dicāt: quid vobis p̃dest qz creditis? R̃spon deāt fideles et dicāt: si vere fideles sunt: Non est nōdū videf qd tenem? nō quiescāt manus bonis operib? laborare. Vñ alibi dī. In die tribulationis mee deū quesui manib? meis nocte corā dō et nō suz decept? Apparebit labor noster mane et erit fructus mane: ut illi q mō laborāt: postea dominent̃: et illi q mō se iactant et supbi sunt: postea subiciantur. Quid enī sequit̃. Sicut oues in inferno positi sunt: mors pastorē et eis: et dñs abunēt eis recti mane. Puto iā plantū esse illud verbū: qz plocuti sumus: dominabunt̃ eis recti mane. Expecta mane: desidera mane: ne putes qz nōx habet vitā et mane non hz vitā. Ergo q dormit viuit: et q surgit nō viuit: Nonne q dormit: morte mortuus ē? Et qui sunt qui dormiūt: Quos excitat apostolus paul? Si tñ velint euigilare. Quibūdā enim dicit. Surge q dormis et exurge a mortuis et illuminabit te xp̃s. Qui ergo illumināt a xp̃o iam vigilat: s; nōdum appareret fructus vigiliāz. Mane apparebit: id ē cū seculi hui? incertitā fierit. Ipsa est enī nō: nō tñ tñbēt: videf enī qñ te nebie: f̃ acit aliq̃ male viuit: floret: terret: honorat: facit autem aliq̃ bñ rep̃e bñ dīf: blasphemā: accusatur: laborat: terretur qñ tenebre sunt. In radice aut̃ vigor fructus opulētia: vitā nōdū est in ramis. Sed radix nō aruit: similis ē quidē arefcti: s; tps venit: vestitur honor suo: fecūdat fructibus suis. Tūc illi de qbus dictū ē vñ nō eos zelem? qd enī addet illis psalm? Qñ si curfctū cito arefcti: et sicut olera priari ci to cadēt: cū viderint ad dexterā maiestatis iustos: qbus laborantib? insultabant stare: et dicēt inter se penitētia agētes. Id sunt quos aliqñ in risum habuim? et i similitudinē impro perij. Sed tūc iā penitētia infructuosam agūt. Dicentes enī nos insensati vitā illoz estimabamus infantiā. Quia cū ceperit qd deo viuere: mūdū p̃tenere: iniurias nolle vlscē: nolle hic diuitias: non hic querere felicitatē terrenā: oia p̃tenere: deū solū cogitare: viam xp̃i nō deserere: nō solū ei a paganis dī infanti: s; quod magis dolēdū est: qz et int? multi dormiūt et euigilare nōlūt: a suis xp̃ianis audiūt. Quid patimini fratres mei. Romine inueni fīm viam xp̃i: qd dicit: qd pateris: putamus qd dicit. Hozrem? iudeos: qd dixerūt dñō iesu xp̃o Demonij habes. Et qñ audim? recitari euāgelij: undim? pectora dicētes: sceleratā rē dixerunt iudei xp̃o. Demonij habes. Age tu xp̃iane qñ videris de corde hoīs expulsi dia bolū et inhabitare in eo xp̃m: ne dicas qd pateris. Dictus est quidē et de ip̃o dñō qd infanti: qñ loquebat̃ verba q illi nō capiebant. Et tñ aliqui euigilabāt a somno dicētes. Nō sunt ista xba demonij habētis. Sic et mō fratres mei qñ diu ista verba audiūt et qñ et q habitant orbē et terrigene filij hoīs diues et paup: id est et q p̃tinet ad adā et q p̃tinet ad xp̃m. Alij dicūt demonij habes. Alij dicūt. Nō sūt ista xba demonij habētis. Alij enī viā seculi et ista ad tps audiūt. Alij frustra audiūt: s; faciūt qd dictū est. Auribus percipite q habitatis orbē. Et cū agunt ista: incertus est fruct? Sed q male agunt et viā seculi eligūt: mors pastorē eis. Qui autē eligūt viā dñi vita pastor: est eis. Veniet ip̃a vita iudicatura et damnatura (cū pastore suo) eos qbus dicitur. Ite in ignē eternū: q preparatus est diabolo et angelis eius. Illis autē quibus insultatū est et q irrisi sunt qz credebāt: audient ab ip̃a vita quem habēt pastores. Veniet bñdicti patris mei: percipite regnū qd vobis paratū est ab origine mūdi. Dñabunt̃ eis recti mane. Nemo dicat qz sum xp̃ianus: qñ non imperē in iqs. Noli festinare: dñaberis: s; mane: qz auxiliū illoz veterascet in inferno a gl̃a eoz: auxiliū de pecunia: auxiliū de amicis: auxiliū de xture sua. Sed cū mortu? hō fuerit: i illa die peribūt oēs cogitationes ei? Quantam visus est gloriā habere inter homines cum viueret: tantam vetustatē et corruptionē sup: plia eoz habebit in inferno.

De illo qui iram diu in pectore retinet et non vult humiliari. Sermo. Lxxiiij

Quoniam homo qui vult de inimico suo vindicari p uocari se vindictā dei. Sed hoc facite fratres qd dicit apostolus. Nulli malum p malo reddentes. Hoc est enī vinci de bono malo. Qñ enī vindicari vis sine dubio vincere vis: vide ne dū vis hoīez vincere: ab ira vincaris. Quia lesit vis et tū ledere: qz nocuit vis et tū nocere: et vtu vincas amplius magis qz ille nocuit: quō vincis malū i malo? Non hoc dicit apostol? nō hoc audistis. Ego nolo vinci a malo audistis: Et forsitan rēspōdebis. Hodet ego volo. Sed nemo me vincit. Dicit enī apostol? Vñce i bono malo. Hoc est enī: vt qd te lesit sua iracundia: tu illū vince tua patiētia. Qui te lesit sua auaricia: vice illū tua mīa. Ecce qd te sua auaricia expoliavit: ecce eget: ecce esurit: ecce sitit: ecce mendicat: inimicus tu? est. S; si esurit ciba illū: sitit potū da illi. Hoc enī faciēs: carbonēs ignis congeres sup caput eius. Si hoc cogitas: quasi ad maliciā nos hortatus est: tanq̃ dixerit vt plus ei noceas vt carbonēs cōgeras sup caput eius. Si hoc cogitas i malo: vis vincere malū: et ip̃am elemosynā vt facias: amore vindictē vis facere. S; dico qd ē carbonēs ignis congeres sup caput eius? Carbonēs ignis sunt illi qbus vitur vt peniteat illū cōtra te inimicitias habuisse. Homo es: hō est: ledere vult: ledere vis. Ecce duo mali estis. Quomō ergo dicis et ego odium malū q auges numerū maloz? Vis vincere inimicū tuū: attende in infernos tuos ne ibi habeas qd vincere debeas. Et vñ ista cōsidera: ueris dicis tibi. Homo ē qd me lesit? Rogem pillo dñm vt peniteat eū. Et si lesit e r malo factus fuerit bonus. Nec defendi ante dñm ferui inuerecūda festinatione properamus: vt cū dies ille vidictē aduenerit nō cū ip̃is et p̃ctōib? punitur: s; cū iustis et dñm tñtib? honoremur in sc̃is sc̃loz. an.

De futura vita diligēt cogitāda. Ser. lxxiiij.

Ratres charissimi qd audiui? dicit. Ut sursum cor habeamus: spe sit vt de illa futura vita cogitemus. Hic sic agam? vt illic sēp viuam? Ecce enī q̃ra dignatio dñi nostri q fecit nos: ip̃e descendit ad nos. Si ergo descendit ad nos: leuauit nos: iā in corpore suo leuauit nos. Caput nostrū ibi ē: sequant̃ et membra. Ille est i celos nō i terra quasi longe sit a nobis. Si interrogēs longe charitatē interroga et nobiscū est. Si enī ille nō esset nobiscū non clamaret de celo saulo psequēti. Nō ip̃sum: s; feruos ei? Et vt familiaris dicā: membra eius. Saule saule qd me psequeris: Ecce ego hic sū i celo et i terra psequeris me. Quare dicit Me: qz qñ de mēbris suis dicebat. Nonne si aliq̃ calcet plantā nūā: nō clamat lingua tua? Ille ergo qd facit et celū et terra: ppter eū quē fecit de terra: sine terra descendit in terrā: et i celo leuauit terrā: id ē carnē quā ppter nos dignat? ē assumere. Deus factus ē hō: vt hō possit e qd de? ē: nam q pmissit dabit nobis. Securi enī sumus q cautionē nobis fecit: quā cautionē euāgelij scripsit: tñ reddidit nobis. Quid putans fratres nō eū nobis reddidit vitā suā q p nobis de dit mortē suā: humilitatē: iniurias: p̃melias: passionem in terra suscepit p nobis. Ergo regnū: felicitatē: eternitatē nō dabit nobis q ppter nos malap̃tulit? Ergo bona sua nobis negabit? Ad hāc sp̃e fr̃es qz pmissor verax ē securi ambulemus. S; sic viuam? vt sēp viuam? vt cū aī fīm venerim? bona fr̃ote dicam? Redde qd pmissisti: quia fecimus quod iussisti: et viuere cū illo valeam? in secula seculozum. Amen.

De diuite. Sermo. Lxxv. In quo diuitias nos debere aspernari exemplo demōstrat.

Aldite itaqz qd estis i p̃p̃lo: et stulti aliqñ sapite. Accedite ad sepulturā mortuoz et videte exēpla vñctū. Jacēt ossa et perit caro: et tñ causa ei? seruat in iudicio xp̃i. Fuit et ip̃e similis nobis viuens in vanitate: replet? diuitijs multis: multiplicauit agros: plantauit vineas: implēs horrea i thecis multis: letat? ē i abūdātia sua: et ecce subito ablata sūt ab oculis ei? Plaudēbat sibi p̃scemata multa: p̃ciosis vestib? erat indut? pōpas et luxurias sibi adhibēs: epulaz diuitias exercebat: saltationes et iocus i ebrietatib? exhibebat: p̃andia sua cū cena miscebat et leticie sue vit dabat finē. Et ecce ablata sunt oia ab oculis eius. Vbi ergo abierūt illa oia? Vbi pōpa: vbi p̃scemata: vbi exquisita cōiuiua? Vbi nā sūt illi q eū in foro longi? ab hoibus p̃spiciēbāt: Vbi ornatz domoz et vestis p̃ciosi luxuria?

Sancti Augustini

Ubi gēmar ambitio et argēti pōdus immēsum: Ubi postre-
mū ipa cupiditas q̄ cū oīa quoridie q̄ agit nescit q̄i totū pos-
sit amittere: Ubi sapientia illa et foris excogitata disertio:
Ubi applausus laudū et adula tio amicorū assiduā: Ubi suoz
subditi greges: lāpadaz radiāna luminis: Ubi aīcedētū
turba clientū: Trāserunt oīa ab oculis ei: et vltra non erit
memoria ei. Facet ī sepulchro redact: ī puluere: defluerit
carnes ei: q̄s delitienutriebat: separātū nerui a p̄paginib:
suis: sola remāserunt ossa q̄ seruānt ī exēpla uiuentū: vt co-
gnoscant reliq̄e mortuoz: Putat req̄escere corp: abijt aut
aīa ei: ī infernū t̄ nō videbit lumē. Circundant enī cū tene-
bre multe: meror et afflictio apphēdēt eū: vermes et ignis cō-
fument eū: fletus nō definit ab oculis ei: stridor dēnū fre-
quentat ei eo q̄ pessimi dolores perurgūt eū et nō desinunt
pene ab aīa ei. Tunc se penitet male vixisse ī seculo: et hec
fibi meriti reputat dicat se pietatē et mīam nō fecisse vt que-
rat eā et nō inueniat: multas diuitias se possedisse et nō eas
paupib: erogasse: p̄didisse se t̄ps penitētē et nō se corripisse
ab oībus malis: dies suos negligēdo transisse ī quibus ha-
buit spaciū bñ faciēdi vt nō incideret ī talibus penis. Expe-
ctat enī eū resurrectio magna vt tradat peiori iudicio fm q̄
vt gessit. Ibi enī eū cōturbāt multitudo angeloz: q̄ super pe-
nas sunt cōstituti: et q̄ taliter egerit et elemosynā nō amaue-
rit: ideo mīa ei denegat. Sebēna ardēs eū expectat: q̄ pau-
perē regenū nō amauit: vētē ei p̄petuus penetrat vermis
q̄ esurientē pauperē nō saturauit. Q̄tū valer ap̄ dñm mīa
q̄ ī hoc seculo exhibet. Sicut dñs noster iesus xps ī euan-
gelio dicit. Beati misericordes: q̄m ipsi mīam consequuntur
fratres mei dilectissimi exhibete mīam dñi lucē huius vite
habetis ne tenebre mortis vos cōprehēdāt. Elemosyna enī
emundat pctā et ipa īterpellat p nobis dñm: q̄ q̄ habem:
relinqm: et q̄ pauperibus dedimus ipm ītegre possidem:
Dies enim domini festinus adueniet: et misericordes mise-
ricordiam consequentur a domino nostro iesu christo: qui est
benedictus ī secula seculorum. Amen.

De cogitationibus peruersis q̄a diabolo im-
mittit: et quōd ei cōcedit a nobis. Sermo. lxxvi.

Rumū quidē cogitationib: malis repugnādū est:
vt cū aliqd carnale aut fordidū suscitauerit aduer-
sarius prius q̄s autiet mētē sagitta delect et excu-
ciatur. Solet enī tristitia afferre et dubitationes de
p̄posito et desperationē bonoz aspirare: et varias cupidita-
tes ingerere: et oēs oīnos sagittas acere: vt sicut ī x. psalmo
scriptū ē. Ut sagittē ī obscuro rectos corde. Tu q̄ mor cū se
seris ista: moliri gēinato suspicio ad dñm mētē cōuersane per-
mittas accedere p̄siliū q̄d sēpū possit īgnare. Sicut enī vesti-
mētū cādi dñi: si fuerit sanguis alpsū: si mor fuerit lorū cādo
rē sūū recipit: si autē infederit: īcogērit macula vit lauatur
sic mēs hūana: si surgēt cogitationē mox deleuerit: poterit
sui ferirene cādo: si autē diuiti: resistere p̄miserit: vit cum
magno labore purgat. Hec ē autē p̄ma victoria secreti: certa-
minis nri q̄d dñs expectat et angel: cū cogitatib: maligni
mēs hūana fidelit occurrūt: et bonis opib: malos supat cogi-
tat. Hic laus nascit: hic crescit ḡta: sicut ap̄ls ait. Lū vene-
rit īq̄t dñs: illū abibit occultat tenebrā: et manifestabit p̄silia
cordis: tūc laus erit vnicuiq̄ a deo. Māifestū ē enī ap̄d fide-
lio: q̄ nō solū de facis s̄ etiā de cogitat: aut laus aut vi-
tupatio a deo iudice tribuat. Itē q̄d iūti patimur cogitatio-
nes frequēt: nō nos la teat frēs: q̄d maligni frequēt cogita-
tiones sustinem: q̄m autē p̄git: de ap̄lo dicam. Hō q̄d volo
bago: s̄ q̄d odi illd facio. Et video aliā legē ī mēbus meis
repugnātē legi mē: mee: et captiuātē me ī lege pcti. Et reue-
ra vñū p̄pūq̄ studiū ē sathane: hūanā mētē p̄auis graua
re p̄silijs. Si q̄dē hāciuriā ab exordio sortiti sumus vt nos
serpētis caput obseruem: ille autē nri calcaneū vtiq̄ nō nri
pedū calcaneū: s̄ mētē finē obfuit: vt si quōd possit currētē
ad celestia aīaz mox suo ad terrestria retinere. Aduer: has
q̄ obscuritates maloz vt sincer: mētib: viuere possim: corq̄
ocū bñ curādū sūt. Et vt vincam: arma nobis sūt valde neces-
saria. Arma īq̄t militie nre nō carnalia sed potētia deo ad
destructionē munitiōnū: maloz cōsilia destruentes. Amē.

Sermōes diuī aulij augustini ad frēs suos
ī heremo p̄morātes et q̄dā alios felicit explicūt

Sermo. lxxvj.

Sequuntur quedam ex diuersis collecta et ad
gloriam beati augustini hic subiuncta.

De vita: cōuersatiōe ac morte sancte Bonice
matris beati Augustini: Narratio. i.

Monica mater sancti Augustini: cuius hi-
storia trahit ex semetia sancti augustini ex
ir. confessionū: et ex duab: eplis q̄s augu-
stinus scripsit sue forori p̄petue virgini.
Doxor te īq̄t augustīn: dilecta sponsa
xpi: vt deo studeas ī oib: placere: sicut
charā matrē nquist p̄fecisse. Hāc dñ esset
puella: ad ecclesiā fugiebat diu ī angulo
pmanēs: et virginales ofones ad xpm fundebat. Dñ autē do-
mū tarde rediret ab aīa sua verberabat: eo q̄ extra domum
sine pedissequa recessisset: et totū ipa puella pariter por-
tabat. In tota autē puericia sua nunq̄ cū puellis ludētibus se
miscuit: s̄ frequēt ī nocte adhuc ī puericia de lecto surge-
bat: et genib: fletis orationes q̄s a matre noīe facūdia didi-
cerat: dñō offerebat. Ab infantia autē cū ea creuit miseria:
et naturali affectiōe pauperes diligebat. Sepe panē de mēsa
ī sinu collocabat: et de paterna domo fugiēs pauperib: tri-
buebat: hospites et infirmos visitabat: vicinas litigātes re-
prehēdebat: pedes infirmoz sepe lauabat: et eis vt puella po-
terat seruebat. Lū autē parēs ei: mox seculari vestibus
delicatis eā ornare voluisset: ipa p̄tristata respuebat. Et cū
esset annorū tredecim: eā nobili patricio carthagenensī tradi-
derūt. Q̄to autē timore et honestate: quanta etiā summa pul-
chritudine dñs eā dorauerit: q̄ta etiā pudicitia eā dñs ma-
gnificauerit: certe ī breui dici nullaten: posset. Matrimoniu
tū optime cōseruauit: filios ī omī timore dñi sufficiēter eru-
diuit: thorū immaculatū custodiuit: et maritū ferocissimū cū
magno labore ī fine lucrata ē. Cum autē vixisset cū viro suo
fere annis duodecim respexit dñs humilitatē ancille sue: et
exaudiuit lachrymas ei: nā inspirauit dñs maritū vt deum-
ceps vtore pudicā et castam seruaret. Omnia res: q̄ cū esset
ferocissim: q̄to affectu carnali ab ea diuisus: tāto magis
matrimonio spiritali et p̄ dilectionē cōiunctus est. Lū enim
vir eius esset annorū septuaginta duozū: obiit ī pace. Quā-
tis autē salutaribus monitis et ieiunijs quātisq̄ lachrymis et
orationib: illā viduā sanctā: castā: sobriā: piā dñs dorauit
mirū est. Quātū post mortē viri cōtēpsit: omī regnū mundi et
oēm ornātū ei: respuit. p̄pter deū: tantū vt nō solū mater
pauper vocaret: s̄ ancilla. Et q̄ dñ vir ei: viuebat: p̄tatem
p̄prij corporis nō habebat: ideo elemosynas nō ita largiter
tribuebat. Sed postea ita vixit: vt nō solū elemosynas largi-
ter tribueret: s̄ etiā cicatrices pauperū limer. P̄pter q̄d
ei dñs cētuplū reddidit: dñ crucē eius ī corde eius infixit et
passionē. Dñ autē quadā die p̄uēta et visitata ate ofice: bene-
ficiatua q̄tū ī carne humano generi clemēs exhibuisti an-
cilla tua cōsideraret: tantā gratiā: tātamq̄ lachrymaz copīā
tozulari tue crucis exp̄ssam ī passione tua adinuenit. q̄ ve-
stigia eius p̄ ecclesiā lachryme desup pauimētū defluētēs
ostendebāt. Et q̄to plus ab effluētia lachrymaz horrabat
desistere: tanto plus fluuius lachrymaz oriebat. Lanta autē
gratia ancilla xpi ieiunādo alios p̄cellebat: q̄ dieb: quib:
ad cenā vocabat: tanq̄ ad amarā medicinā accedebat. Erat
autē ei timor castus ī corde tanq̄ fascia pectoralis: qua cogi-
tationes cōstringeret: in ore tanq̄ frenū q̄ linguā reprimet
ī ope tanq̄ stimulus ne pigricia torperet: ī cunctis tāq̄ re-
gulane modū excederet. Timor autē iste tanq̄ scopā purga-
tor vidue ab oī duplicitate: os a fallitate: opa ab oī vani-
tate. Nunq̄ verbū seculare ab ore ei: recordor me audiuisse
sed ī oībus verbis suis et factis semp xpm p̄mo nomīabat
Tantum timor dñi mentem eius occupauerat: q̄ nō solum
ab omī specie mali sibi cauebat: s̄ spū pietatis ad omē bonū
prona erat. Satagebat mirabiliter opa pietatis: p posse co-
dialiter implere: super oīa infirmis seruire: sepulturam mor-
tuis prebere: orphanos custodire vt filios: viduas et marita-
tas cōsolari: quapropter multa de arcanis celestibus dñō re-
uelante p̄cepit. Unde tanta ebrietate spū sancti sepe rapie-
batur: q̄ ī ea fere per totum diem quiescens: dum esset: et
accubitus sui cordis: neq̄ vox neq̄ sēsus ī ea audiebat. Neq̄
mirū q̄ illa pax q̄ exuperat oēm sensum: sepe sebat vidue se-

i. Cor. iii.

B

Rom. vij.

ij. Cor. x

Quedā ad gloriā beati Augustini. Fo. xxxiiij.

sus corporales intantū vt vix matrone nostre et etiam vicine
eā pungentes excitare valerēt. In die autē beati cypriani dñi
hec xpi ancilla mereret accipere sacramēta: dñi esset i domo:
fere a terra p cubitū eleuata fuit: clamādo q̄ quētissima esse
cōsueuerat dicēs. Volemus ad celū: volem⁹ ad celū fideles.
Quam cū post interrogarem⁹ qd sibi acciderat: nō respon-
debat: sed tanto gaudio replebatur q̄ oēs ad festū pcedebāt
cāntantes cū ppheta. Lor: meū et caro mea exultauerūt i deū
viuū. Dñi etiā in die pētecostes esset refecta refectio illius
panis q̄ de celo descendit: post sumptionē sacramētī tāta sa-
tietate repleta fuit: q̄ per diē et noctē absq̄ corporali cibo pse-
ueravit. Cū apud ostia tyberina infirmaretur et sacramētū
a nobis fideliter peteret: nec dolore stomachi verata valeret
retinere: visibiliter infirmus nocte media ad lectū dei famu-
le venit: camq̄ in pectore amplectēs: aīa illa sancta ad celū
volauit. Ergo die nona egreditūis sue quinq̄gesimo sexto
anno etatis: tricesimo tertio anno etatis mee: aīa illa pia et re-
ligiosa carne soluta est die quarto maij. Flebam et effundebā
tibi dñe pēces p illa famulā tuā: vt nō intrares cū ea i iudi-
ciū. Gratulabar tamē testimonio ei⁹: q̄ appellabat me pium
et cōmemorabat grandē deuotionis affectū: cōmemorans
nūq̄ se audisse ex ore meo verbū durū aut cōtumeliosum ser-
monem. Illa famula tua diē cōtinuē saragebat virū suū lu-
crari tibi: quem amabilem et reuerentē faciebat sibi. Expecta-
bat enim ipsa miā tuā super eū: vt in te credēs castigaret.
Erat enī iracūda: s; illa famula tua nō tñi facto s; nec xbo vi-
ro tribulatori debebat: s; q̄ torōne fcti reddebat: quē tibi diē i
extrema vita corporali lucrata ē. Erat enī seruus feruor dñi:
et oēs q̄ cū videbāt laudabāt te dñe: scīcets et credētes p̄fetiā
tuā esse in corde ei⁹. Fuerat enim vni⁹ viri vxor: et filios tō-
tiēs parturiebat: q̄tis a te dñe deuare cernebat. Imminē-
te autē die quo ex hac vita erat exitura: nobis ignorantibus
dñe: ipsa et ego soli stabamus incubentes ad quādā fenestrā
exterrena obliuiscētes: loq̄bamur soli valde dulciter qualis
esset scōp⁹ vita: quā nec oculus vidit: nec auris audiuit: et in-
habamus ore cordis pariter in supna fluēta fontis vite: vi-
lescebatur mundus iste inter verba cū delectationibus suis.
Tunc ait illa. Fili vnū esset ppter qd in hac vita aliq̄tulum
morari cupiebā: vt te catholicū xpianū viderē p̄uicq̄ more-
rer: ecce cumulat⁹ mihi de⁹ p̄fint: vt te p̄tēpta etiā felici-
tate terrēna videā dei feruū. Quid iā amnō hic faciā nescio.
Quid sibi nūc respōderim: nō satis recolo: s; post dies q̄nq̄
decubuit febrib⁹: et subtrahita a p̄fint: cucurrim⁹: et post mo-
dicū reddita ē senfui: et intus enos ait. Ponetis hic matrem
vestrā. Egoflebā: s; fletu finiebā: frater autē me⁹ let⁹: q̄ non
pegre cōmouit: s; i patria cū viro sepeliri debebat. Quo audi-
to: vultu turbato reuerberās cum oculis q̄ talia dixisset: ait.
Ponite hic corp⁹ meū: nihilq̄ cura ei⁹ vos p̄turbet. Rogo
tñ vos: vt ad altare dñi memineritis mei vbi fueritis. Dñs
autē illū resuscitabit vbi cūq̄ sepult⁹ fuerit i nouissimo die.

Relatio Calixti de conuersione: pseueratīa et
quibusdam dictis sancti Augustini. ii. narratio.

Agnus ille doctor et egregi⁹ augustin⁹: q̄ vere fuit
norma et speculū i natura: dñi esset annor. xxx. ma-
ternis orōnib⁹ et ambrosij p̄dicationib⁹ mediāt-
ibus et fama antonij audita: ab oī heresi purgat⁹:
et ap̄liguriā italie adueniētib⁹ dieb⁹ paschalib⁹ baptizari ē.
Et tūc exultat liguriēsis ecclīa: pia ei⁹ mat gaudet: ambrosi⁹
deū laudat: augustin⁹ iā cōfite: et fideles oēs sibi tanq̄ cui
fidelissimo de babilonica fuit tute redēpto: vna voce oēs ap-
plaudūt. Protinus i fide catholica p̄firmatus: sp̄e oēm quā
habebat i seculo derelict⁹: et romanor⁹ et liguriēsiū scholas: et
cū euodio et alio p̄focijs: viro p̄clarissimo solitario simpli-
ciano se p̄miserūt: ibiq̄ cū p̄dicto famosissimo viro apostoli-
cam vitā tenere ceperūt: simul cū multis erāt habitātes in
placito scō. In dieb⁹ autē illis dñi fama augustini crebresce-
ret ap̄ oēs: p̄gregatis fratrib⁹ aut: dñi i hac valle miserie su-
mus p̄stituti: viri boni siue mali siue de nobis p̄sumēdū
non ē: etiā quibusq̄ virtutib⁹ cognoscām⁹ dei grā nos eē
ornatos. Itā si q̄s n̄m bñi operaf: bñis tñ dicēdus nec predi-
candus ē: cū similes simus nauib⁹ oībus bonis oneratis: de
q̄bus n̄ incertū est vtrū ad portū salutis pueniāt. Nunquid
iudas i apostolatu optime incepit: et pessime finiuit? Nūqd

etiā paulus male incepit: et tñ vas electiōis digne vocat⁹ ē?
Nolite obsecro laudare me: s; orate vt valeam⁹ vsq̄ ad mor-
tem perseuerare: quoniam finem nostrum deus attendit.

Ex sigeberto i epistola ad macedoniū de oīu
couersione et vita sancti Augustini. iii. narratio.

Ampore theodosij senioris: augustin⁹ vir acutis-
sim⁹ nobilib⁹ carthagenensib⁹ or⁹ natalib⁹: venit
romā: ibiq̄ scholas liberaliū artium annis fere sex
glorioserexit. Deniq̄ mediolanū venit: et dñi esset
annor triginta: filiusq̄ eius annor octo: adueniētib⁹ dieb⁹
paschalibus: meritis matris et p̄dicationē ambrosij: mater eius
reginauit augustinū cū filio deodato et multis alijs fere xliij.
Qui baptizatus augustin⁹ mor ad virū simplicianū prexit:
cui⁹ nomē celeberrimū ap̄ fideles erat: q̄ etiā habebat mā-
seolū semorū et a gētib⁹ separū. Cū quo augustin⁹ fere p an-
nū cū dimidio pmanisse vidit oculata fide pbauit. Et q̄si
erāt in libertate quasi viuētes: s; p̄batissimi viri essent atq̄
p̄fecti: tandē ex p̄cepto tān patris simpliciani: Augustin⁹
post inter eos instituit: vt vitā apostolicā oēs pariter tenerēt
et nihil inter eos p̄pū diceretur. Cōpleto vero anno: matre
augustini instigatē ad pp̄ia reuertitur: et moris mater au-
gustini apud ostia tyberiana. Filius autē apud carthagenem
anno etatis sue. xxi. Cū autē esset augustinus cū amicis in
africa: meditabatur ille dñi die ac nocte: scribēs libros: et do-
cebat indoctos. Hoc autē valerius hipponenis audies p̄e
gaudiolachrimabatur: et statim eū ad se accersiri fecit: et hor-
tū secretū et remotū a ciuitate augustino donauit. Ibiq̄ p̄
pater augustin⁹ cū ceteris amicis et fratrib⁹ i despecto ha-
bitu: et cū incredibili humilitate annis tribus māsit. Deinde
cū inquietudinē venientū ferre nō posset: duob⁹ fere milia-
rib⁹ a p̄dicto loco secessit: et ad montē quendā altissimum
abiit: ad quē p viam valde aridā et penosam adiri pōt. Ibiq̄
augustinus habitationē et lapidibus cunctis cōstruxit:
et sic hoies fugiēs habitabat. Ibiq̄ cōposuit libros de medi-
cina aīe: et de vita monastica: de innocētia iohānis baptiste
et helie. Multū quidē ex fratrib⁹ infra saxa et fixuras mōiū
receptacula sibi fecerat: et ibi p̄pe patrē augustinū p lacry-
baliste in omni sanctitate habitabat. Erāt autē fere. cxxii. q̄
sub obedientia augustini concorditer vivebant: oīa reputā-
tes esse cōmunia. Q̄nū nemo nouerat: nisi q̄ infirmitas co-
geret: aut valerius ep̄s sanctus ad eos visitandos venisset.
Cū autē appropinquaret festū pentecostes: sanctus ep̄s va-
lerius misit p augustino et inuitū p̄fobiterū ordinauit. Fa-
ctus p̄fobiter monasteriū clericorū instituit in domo ep̄i: et
infra annū ibidē viuere cepit fm regulā apostolicā: vt hactē-
nus fecerat. Hoc autē valerius ep̄s fecit: q̄ ipse grecus erat
et indoctus: maxime in respōdēdo hereticis et eorū errorib⁹.
Ideo augustino ep̄o potestatem plenā dedit predici quō-
tiens necessariū fuisset. Itā multi iam heretici surrexerāt
contra quos dominus augustinum instituit et ordinauit.

De obitu atq̄ commendatione sancti Augu-
stini. iiii. narratio.

Anno dñi. cccc. xxxviij. sextus sedit annis octo et
dieb⁹. xxx. eo tpe vallarex gothor⁹ vādalos odio
infectans etiam in africa eos psequi disposuit: s;
imorte p̄uentus obiit: ei⁹ in regnū theodorici
successit. Vandali africē nauibus irruentes prouinciā vni-
uersam deuastant rapinis: cede: incendijs: nulli sexui par-
cētes: etati v̄l ordinē. Sub h turbine tribulatiōis beatissim⁹
augustin⁹ amarissimam et lugubrem p̄ ceteris diebus sue se-
nectutis iā pene extremā duxit vitam: videns tātam seui-
ciam vbiq̄ crassari: vidēs alios hostili nece extinctos: alios
effugatos: ecclesias sacerdotibus viduatas: ciuitates cum
acolis dissipatas. Accreuit deniq̄ causa meroris eius q̄ sub
ipsius tempore hypponensem vibē: cui pontifex p̄ceerat bar-
bari obsederunt. Sed ecce tertio obsidionis mēse febrib⁹
incubuit: sibi q̄ septem penitentiales psalmos scribi iussit:
ip̄os quoq̄ quaterniones iacēs in lecto circa parietē posi-
tos diebus infirmitatis sue intuebatur ac legebat: et vberri-
me ac iugiter flebat. Et ne a quoq̄ impeditur eius intētiō
ante ferme decem dies migrationis sue: petijt ad se nullū in-
gredi: nisi h̄stantum horis quibus medici ad inspiciendū
ingrediebantur vel eius refectio offerebāt. Obsidionis de-

Quedam ad gloriam beati augustini.

In mense xliij. corā positis fratribus migravit ad dominū: anno etatis sue. lxxvj. episcopatus vero sui. xl. hispaniam p̄fulgidū: propugnaculū veritatis: errorum excidium: fidei tutamentū. Omnes ecclesie doctores tam ingenio q̄ sciētia vici in superabiliter: florēt tam exemplis virtutū q̄ affluētia doctrinarū. Et enim tanta scripsit: vt non solus ab aliquo toto vite sue tpe scribi: sed nec qdē possint lectioe parari. Obijt aut anno dñi. cccc. xvj. P̄missa habet ex chronica Bede.

De translatione corporis sancti Augustini de sardinia ad papiam. v. narratio.

Anno leonis quarto: Limbrandus longobardoz rex auditis q̄ sarraceni depopularat sardinia: illa etiā loca fedassent: vbi ossa beati augustini obystatione barbaroz olim ab hippona translata et recondita fuerant: legatos suos illuc direxit: q̄ dato magno auro: preciosas illas reliquias secū detulerūt: et ad vrbē ianuē lem regressi sunt: vbi p̄fatus rex occurrens cū gaudio corpus almiticū deuote adorauit et reuerēter accepit. Sane rex et fuit inde progressi cū preciosissimo illo thesauro veniūt ad quandā villam inter donensē ep̄atu sitam: et cū ibi corp⁹ sanctissimum tollere voluissent: ita stetit immobile vt nulla vis humana posset illud mouere. Quod videns rex vout q̄ si beatus confessor ex loco illo se tolli permitteret et traduci papiam: villam cum ossibus appenditijs suis cōcederet sibi seruientibus perpetuo possidendam. Voto facto atq̄ firmato: corpus sanctissimum inestimabili facilitate sustulit: et tici num vsq̄ transuectum: clero ac pariter populo concurrente honorifice ac gaudēter suscipitur: et in basilica beati petri i qua p̄fatus rex cōstruēs celū aureum dignissime colloca. Facta est autē ista translatio anno dñi. dcc. xj. annis ab eiusdem cōfessoris transitu iā decursis. ccl. xvj. Quod autem in predicta ecclesia corporis eius preciosus thesaurus sit reconditus stupēdo et euidenti miraculo elucescit. Siquidem in supradicta ecclesia in qua iacet: puteus est qui aliquot annis in die festi eius superabundans: totā septimā perefluxit in signum quia sicut aqua illa fordes diluit: sic fides hereticorum ab ecclesia effluens: eius doctrina abstergit.

Ex antonio archiepiscopo florentino de habitu et cōuersatione sancti augustini. vj. narratio.

Andandum etiā q̄ b̄tis augustinus habitu religioso in triplici statu indutus est. Iā primo post cōuersionem suā et baptismū: vicit ambrosius i sermone de baptismo et p̄uersione augustini. Ibi sc̄s augustini in xpo genui: et postq̄ baptizauit eū indui cucullā nigrā: et ipse ad differētiā monachozū se supercincit zona pellicea pergens ad simpliciā q̄ ei bon⁹ apparebat suus dei: et vere sicerat: vsq̄ de modo viuēdi cū eo cōferret. Et ipse augustinus in quodā suo sermone sic ait. Duo decim fui mus fratres q̄ induimus cucullā nigrā: calciāmētā et zonā nigram de supercinctā ad differētiā monachozū. Iā oia aut istozum duodecim sunt. Augustinus ipse primus: secundus nebulidius: tertius euodius: quartus alpius: quintus pōna nus: sextus adeodatus: septim⁹ simpliciānus: octauus faustinus grecus: nonus cordulius: decimus valerius: vndecimus iustus: duodecimus paulus. IRemans igit ad africā post mortē matris i ossijs tyberinis relictis proprijs bonis et pauperibus erogādo: monasterium in nemore apud hipponā ciuitatē primū cōstruxit: vbi cū amicis ieiunijs et oronibus vacans scribebat libros et docebat indoctos. Et alios p̄memora heremi q̄ sunt religiosos siue heremitas: et eos secum in ipso monasterio collocauit. Et cū esset in itinere: reuertens ad africā: visitauit heremitas qui erant in monte pifano: aliquibus diebus cum eis moram trahens: et alios heremitas qui erant centum cellis p̄p̄eromam.

Oratio de passione domini nostri iesu christi quam sanctus augustinus fertur edidisse: p̄ qua diligētius dicēda. Bonifacius octau⁹ speciales indulgentias dedisse narratur. vij. narratio.

Aus qui p̄o redemptione mundi voluisti nasci: circūcidi: a iudeis iprobati: a iuda tradidit ore sculoradi: vinculis alligari: et sicut agnus innocens ad victimā duci: atq̄ ad cōspect⁹ anne: cayphe

pylati et herodis indecēter offerri: a falsis testib⁹ accusari: flagellis et opprobrijs vexari: spiritus cōspui: spinis coronari colaphis cedi: arūdine p̄cuti: facie velari: vestib⁹ spoliari: cruci clauis affigi: in cruce leuari: inter latrones deputari: felle et aceto potari: et lancea vulnerari. Tu domine per has sacratissimas penas tuas quas ego indignus recolo: et per sanctam crucem ac mortem tuam libera me a penis inferni et perducere me digneris: quo perduxisti latrones tecum crucifixum. Qui cum patre et spiritu sancto viuas et regnas de⁹ per omnia secula seculozum. Amen.

Expliciunt collecta quedam ex diuersis et ad gloriā beati augustini sermonibus ad fratres in heremo subiuncta: feliciter.

Diui Aurelij Augustini Hipponēsis episcopi tractatū de verbis dñi saluatoris sc̄m formā fmonū editor: ordinata breuissq̄ annotatio.

De verbis domini i euāgelio secundum Mattheū

De eo quod scriptum est in euangelio secundum Mattheum Agite penitentiam. Appropinquabit enim regnū celozū. Mat. iij. tractatus ac sermo. j.

De eo quod scriptum est in euangelio secundum eundem.

Sic luceat lux vestra coram hominibus: vt videāt opera vestra bona et glorificent patrem vestrum qui in celis est. Et cōtra. Attendite ne iusticiā vestram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis. Sermo. ij. Mat. v.

De eo quod scriptum est in euangelio secundum eundem.

Qui fecerit et docuerit sic: maxim⁹ vocabitur in regno celozum. iij.

De eo quod scriptum est in euangelio secundum eundem.

Qui dixerit fratri suo fatue: re⁹ erit gehēne ignis. iij.

De eo quod scriptum est in euangelio secundum eundem.

Petite et dabitur vobis: querite et inuenietis. c. v.

De puero Lenturionis et verbis eius indignis se p̄sentia dñi iudicantis: in euangelio fm eundem. vj.

De tribus: quozum vnus di. rit. Domine sequar te quocunq̄ ieris et reprobus est. Alius nō audebat et excitatus est. Luce. ix.

Tertius differebat et culpatus est. vj.

De eo quod scriptum est in euangelio secundum Mattheum

Constitute vobis pater domine celi et terre. Et cetera que sequuntur. viij.

De eo quod scriptum est in euangelio secundum eundem.

Glenite ad me omnes qui laboratis et onerati estis: et ego reficiam vos. c. x.

De eo de quo supra. Glenite ad me oēs. c. x.

De eo quod scriptum est in euangelio secundum eundem.

Aut blasphemauerit in spiritu sancto: non remittetur ei: neq̄ in hoc seculo neq̄ in futuro. xj.

De eo quod scriptum est in euangelio secundum eundem.

Aut facite arborem bonam et fructū ei⁹ bonū: aut: c. xij. vbi supra.

De domino christo ambulante super aquas maris: et petro titubante. In euangelio secundum eundem. xij.

De eo de quo supra. xij.

De eo quod scriptum est in euangelio secundum eundem

Si peccauerit in frater tuus: corripe eum inter te et ips⁹ solum. xv.

De eo de quo supra. Si peccauerit in frater tuus. c. Et de vbi supra.

Verbis salomonis. Annuens oculis cum dolo: cōgerit hominibus misticā. Qui aut arguit palā: pacē facit. xvj.

De eo quod scriptum est in euangelio secundum eundem.

Si vis ingredi ad vitam seruam mandata. xvij.

De duobus cecis sedētib⁹ secus viam et clamātib⁹. Dñe miserere nostri fili dauid: in euāgelio fm eundē. xvij.

De eo quod scriptum est in euangelio secundum eundem

Reddite que sunt dei deo: et que sunt cesaris cesari. Et de stipendijs militantium. xix.

De eo quod scriptum est in euangelio secundum eundem

Ele p̄gnantibus et nutriendis. xx.

De eo quod scriptum est in euangelio secundum eundem.

Mat. xliij.

Sancti Augustini de verbis dñi

B liciti fueritis. Et si super omnes celos ascendit corpore: non recessit maiestate. Ubique presens est qui fecit oia. Gaudere in otio semp. In seculo gaudium quod est: Gaudere de iniquitate: gaudere de turpitudine: gaudere de dedecore: de deformitate. De his ergo oibus gaudet seculum. Que oia non essent: nisi homines voluissent. Alia sunt que faciunt homines: alia sunt que patiuntur: et si nolunt: fecerunt. Quid ergo est hoc seculum: et quod est gaudium seculi? Dico fratres breuiter quantum possum: quantum deus adiuvat: festinater: breuiter dico. Seculi leticia: est impunita nequitia. Luxuriatur hoies: fornicetur in spectaculis nugetur: ebriositate ingurgitur: turpitudine sedetur: nihil mali patitur: et videtur seculi gaudium. Ista mala que commemoravi: non castigat fames: non belli timor: non aliquis tumor: non aliquis morbus: non vlla aduersitas: sed sunt oia in rerum abundantia: in pace carnis: in securitate male metis: ecce videtur seculi gaudium. Sed non cogitat deus sicut homo. Alia est dei cogitatio: alia hominis. Magne misericordie est nequitie impunitatem non relinquere: et ne cogatur in extrema gehenne danare: oia flagella digna castigare. Nam vis nosse nulla pena quanta sit pena: non tamen iusto sed peccatori: cui est temporalis pena ne succedat eterna. Vis ergo nosse: nulla pena quanta sit pena? Psalmus interroga. Irritauit iustum peccator. Exclamauit vehementer: attendit: considerauit: exclamauit. Irritauit dominus peccator. Quare obsecro: Quid vidisti? Qui autem hoc exclamauit: vidit peccatorem in extrema luxuriantem: male facientem: bonis abundante et exclamauit. Irritauit dominus peccator. Quare hoc dixisti? Quid enim vidisti? Pre magnitudine ire sue non requirit. Intelligit fratres christiani misericordiam dei: qui castigat mundum: non vult damnare mundum. Pre magnitudine ire sue non exquirat. Ideo non exquirat: quia multum irascitur. Magne est ira eius. Parcendo seuit: sed iuste seuit. Est enim seueritas: quasi seu a veritas. Si quod aliquis seuit parcedo: bonum est nobis ut subueniat castigando. Et tamen si facta generis humani consideremus: quid parit? Non fin peccata nostra fecit nobis. Filij eius sumus. Vbi hoc coprobamus? Mortuus est pro nobis vnus: ne remaneret vnus. Noluit esse vnus: qui mortuus est vnus. Multos enim filios dei fecit vnus filius. Emit sibi fratres sanguine suo. Probauit reprobos: redeunt venditos: honorauit iniuriatos: viuificauit occisos. Dubitas quod dabit tibi dona sua: quod non dedignatur? est suscipere mala tua: Ergo fratres gaudete in domino non in seculo: id est gaudete in veritate non in iniquitate. Gaudete in spe eternitatis non in flore vanitatis. Ita gaudete et vbiq: et quidcumque hic fueritis: dominus in proximo est: nihil solliciti sitis.

De verbis domini in euangelio secundum Iohannem.

De eo quod scriptum est in euangelio secundum Iohannem. In principio erat verbum et verbum erat apud deum: et deus erat verbum. Et reprehensio ne arrianorum. Sermo. xxxviii.

A

Apitulum euan-

gelij quod lectum est fratres dilectissimi: purum oculum cordis inquirat. Dominum enim nostrum Iesum Christum accepimus secundum diuinitatem ad condendam vniuersam creaturam secundum humanitatem ad reparandam lapsam creaturam: euangelizate iohanne. In ipso autem euangelio quatus et quibus vir iohannes fuerit inuenimus: ut ex dignitate dispensationis intelligatur quantum precij sit verbum quod per talem dici potuit: immo quod nullus sit precij quod superat omnia. Precio enim aut comparatur res venalis: aut subicitur: aut exceditur eam. Quando tanto quisque comparat quanto valet: equatur precij rei quod comparatur: quod vilius: subicitur ei: quod charius: superat eam. Verbo autem dei ne equari aliquid potest: nec ad mutationem subijci: nec supponi aliquid. Subijci enim oia possunt verbo dei: quod oia per ipsum facta sunt: non tamen subijciantur quasi precij sunt verbi: ut quisque de aliis illud accipiat. Non si dici potest et admittit nomen hoc ratio aliqua vel loquendi consuetudo: precij comparandi verbi ipse comparator: qui seipsum pro seipso dederit huic verbo. Itaque quod aliquid emimus: que rimus aliquid quod demus: ut habeamus rem dato precio quam volumus emere. Et extra nos est quod damus: et si apud nos erat sit extra nos illud quod damus ut sit apud nos illud quod comparamus. Quicquid precij inuenit qui emit: aliquid necesse est ut tale inueniat: ut det quod habet: accipiat quod non habet. Manet si ille a quo abscedit precium: et accedit ad illud pro quo datur precij. Qui autem vult comparare habet: quod vult habere non querat extra seipsum quod det: seipsum det. Quod cum fecerit: non se amittit sicut amittit precij: quod aliquid emit. Verbum ergo dei propositum est oibus. Comparat quod possunt possunt aut qui pie voluerint. In illo enim verbo par: et par in terra hominibus bone voluntatis. Ergo qui vult comparare: det seipsum. Quasi precij est hoc verbi si dici aliquid non potest: quod nec se potest dari: accipit verbum pro quo sedat se ipsum in verbo accipit cui se dat. Et quod datur habet: Non aliquid ab ipso alienum pro quo se dat: sed ipsum verbum factum est: hoc ei reddit ut restitatur. Oia propter ipsum facta sunt. Si oia: vtiq: et homo. Si celum: si terra: si mare: si oia que in ipsis: si vniuersa creatura: vtiq: ille manifestus qui ad imaginem dei factus per verbum factus est homo. Non modo fratres tractamus: quomodo possit intelligi quod dicitur. In principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum. Ineffabiliter potest intelligi. Non verbis hominis sit: ut intelligatur verbum dei. Tractamus et dicimus: quare non intelligatur. Hic non dicimus ut intelligatur: sed dicimus quod impedit ne intelligatur. Est enim forma quod forma non formata: sed forma ois formatorum. Forma incommutabilis: sine lapsu: sine defectu: sine tempore: sine loco: superans oia: existens in oibus: et fundamentum quod datur in quo sint: et fastigium sub quo sint. Si dicis: quia oia in illo sunt: non mentiris. Dicitur enim ipsum verbum sapientia dei. Habemus autem scriptum. Oia in sapientia fecisti. Ergo in illo sunt omnia et tamen quia deus est: sub ipso sunt oia. Dicimus quod incomprehensibile sit quod lectum est: et tamen lectum est: non ut comprehenderetur ab homine: sed ut videretur: quod non comprehenditur: et inueniret vni impeditur a comprehensione et remoueret ea: et inhiaret perceptione incommutabilis verbi: ipse ex deteriore in meliorem commutatus. Non enim verbum proficit aut crescit accedente cognitione: sed integrum si permanens: integrum si recesseris: integrum cum redieris: manens in se et in nouis oia. Ergo est forma ois rerum. Forma infabricata sine tempore ut diximus: et sine spacijs locorum. Quicquid enim loco capitur: circumscribitur. Forma circumscribitur finibus: habet metas: vnde et quousque sit. Vnde de quod loco capitur et mole quadam et spacio distenditur: minus est in parte quam in toto. Facit deus ut intelligatur. Quorundam autem de corporibus que ante oculos nostros sunt: que videmus: que tangimus: inter quod sumus: possumus iudicare corpus quodlibet in loco habere formam. Omne autem quod spacium loci occupat: minus est in parte quam in toto. Pars corporis humani: verbi gratia: brachium. Vtiq: minus est brachium quod totum corpus. Et si minus est brachium: breuiore locum occupat. Item caput quod pars est corporis in minori loco est: minus est quod totum corpus cui caput est. Sic oia que sunt in loco minora sunt in parte quam in toto. Nihil tale de illo verbo sentimus: nihil tale cogitemus. Non de suggestionem carnis spiritalia imaginemur. Non est ille sermo: non est ille deus minor in parte quam in toto. Sed non potest tale aliquid cogitare. Magis pia est talis ignorantia quam presumptua scientia. Loquimur enim de deo. Dicitur est. Et deus erat verbum. De deo loquimur: quod mirum si non comprehendis: Si enim comprehendis: non est deus. Si pia presumptio ignorantie magis quam temeraria presumptio scientie attingere aliquantulum te mente dei: magna beatitudo est: comprehendere autem omnino impossibile. Ad mentem deum penetrare: intelligendus est: ad oculos corpus: videndum est. Sed corpus oculo comprehendere te putas: Omnino non potes. Quicquid enim aspicias: non totum aspicias. Cuius hominis faciem vides dorsum non vides eoque quod faciem vides. Et quod dorsum vides eoque faciem non vides: Non sic ergo vides ut comprehendas: sed quod aspicias aliam partem quam non videras: nisi memoria te cum faciat ut memineris te vidisse vnde recessis: nunquam te diceres aliquid vel in superficie comprehendisse. Tractas quod vides: versas huc atque illuc: veluti per circuitus ut totum videas. Vno ergo aspectu totum videre non potes. Et quod diu versas ut

fuerit: precij comparandi verbi ipse comparator: qui seipsum pro seipso dederit huic verbo. Itaque quod aliquid emimus: que rimus aliquid quod demus: ut habeamus rem dato precio quam volumus emere. Et extra nos est quod damus: et si apud nos erat sit extra nos illud quod damus ut sit apud nos illud quod comparamus. Quicquid precij inuenit qui emit: aliquid necesse est ut tale inueniat: ut det quod habet: accipiat quod non habet. Manet si ille a quo abscedit precium: et accedit ad illud pro quo datur precij. Qui autem vult comparare habet: quod vult habere non querat extra seipsum quod det: seipsum det. Quod cum fecerit: non se amittit sicut amittit precij: quod aliquid emit. Verbum ergo dei propositum est oibus. Comparat quod possunt possunt aut qui pie voluerint. In illo enim verbo par: et par in terra hominibus bone voluntatis. Ergo qui vult comparare: det seipsum. Quasi precij est hoc verbi si dici aliquid non potest: quod nec se potest dari: accipit verbum pro quo sedat se ipsum in verbo accipit cui se dat. Et quod datur habet: Non aliquid ab ipso alienum pro quo se dat: sed ipsum verbum factum est: hoc ei reddit ut restitatur. Oia propter ipsum facta sunt. Si oia: vtiq: et homo. Si celum: si terra: si mare: si oia que in ipsis: si vniuersa creatura: vtiq: ille manifestus qui ad imaginem dei factus per verbum factus est homo. Non modo fratres tractamus: quomodo possit intelligi quod dicitur. In principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum. Ineffabiliter potest intelligi. Non verbis hominis sit: ut intelligatur verbum dei. Tractamus et dicimus: quare non intelligatur. Hic non dicimus ut intelligatur: sed dicimus quod impedit ne intelligatur. Est enim forma quod forma non formata: sed forma ois formatorum. Forma incommutabilis: sine lapsu: sine defectu: sine tempore: sine loco: superans oia: existens in oibus: et fundamentum quod datur in quo sint: et fastigium sub quo sint. Si dicis: quia oia in illo sunt: non mentiris. Dicitur enim ipsum verbum sapientia dei. Habemus autem scriptum. Oia in sapientia fecisti. Ergo in illo sunt omnia et tamen quia deus est: sub ipso sunt oia. Dicimus quod incomprehensibile sit quod lectum est: et tamen lectum est: non ut comprehenderetur ab homine: sed ut videretur: quod non comprehenditur: et inueniret vni impeditur a comprehensione et remoueret ea: et inhiaret perceptione incommutabilis verbi: ipse ex deteriore in meliorem commutatus. Non enim verbum proficit aut crescit accedente cognitione: sed integrum si permanens: integrum si recesseris: integrum cum redieris: manens in se et in nouis oia. Ergo est forma ois rerum. Forma infabricata sine tempore ut diximus: et sine spacijs locorum. Quicquid enim loco capitur: circumscribitur. Forma circumscribitur finibus: habet metas: vnde et quousque sit. Vnde de quod loco capitur et mole quadam et spacio distenditur: minus est in parte quam in toto. Facit deus ut intelligatur. Quorundam autem de corporibus que ante oculos nostros sunt: que videmus: que tangimus: inter quod sumus: possumus iudicare corpus quodlibet in loco habere formam. Omne autem quod spacium loci occupat: minus est in parte quam in toto. Pars corporis humani: verbi gratia: brachium. Vtiq: minus est brachium quod totum corpus. Et si minus est brachium: breuiore locum occupat. Item caput quod pars est corporis in minori loco est: minus est quod totum corpus cui caput est. Sic oia que sunt in loco minora sunt in parte quam in toto. Nihil tale de illo verbo sentimus: nihil tale cogitemus. Non de suggestionem carnis spiritalia imaginemur. Non est ille sermo: non est ille deus minor in parte quam in toto. Sed non potest tale aliquid cogitare. Magis pia est talis ignorantia quam presumptua scientia. Loquimur enim de deo. Dicitur est. Et deus erat verbum. De deo loquimur: quod mirum si non comprehendis: Si enim comprehendis: non est deus. Si pia presumptio ignorantie magis quam temeraria presumptio scientie attingere aliquantulum te mente dei: magna beatitudo est: comprehendere autem omnino impossibile. Ad mentem deum penetrare: intelligendus est: ad oculos corpus: videndum est. Sed corpus oculo comprehendere te putas: Omnino non potes. Quicquid enim aspicias: non totum aspicias. Cuius hominis faciem vides dorsum non vides eoque quod faciem vides. Et quod dorsum vides eoque faciem non vides: Non sic ergo vides ut comprehendas: sed quod aspicias aliam partem quam non videras: nisi memoria te cum faciat ut memineris te vidisse vnde recessis: nunquam te diceres aliquid vel in superficie comprehendisse. Tractas quod vides: versas huc atque illuc: veluti per circuitus ut totum videas. Vno ergo aspectu totum videre non potes. Et quod diu versas ut

Luce. ij.

Joh. i.

B

Ps. clij.

Joh. i.

L

Joh. i.